

နန္ဒာယိန်းဇံ

အတွေးအခေါ်တို့လွင့်မျောခြင်းနှင့်
လူ၏ဆောက်တည်ရာ

နန္ဒာယိန်းဇံ

အတွေးအခေါ်တို့လွင့်မျောခြင်းနှင့်
လူ၏ဆောက်တည်ရာ

ဒို့တာဝန် အရေးသုံးပါး

- ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး - ဒို့အရေး
- တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေး - ဒို့အရေး
- အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး - ဒို့အရေး

ပြည်သူ့သဘောထား

- ပြည်ပအားကိုး ပုဆိန်ရိုး အဆိုးမြင်ဝါဒီများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော် တိုးတက်ရေးကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးသူများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်သော ပြည်ပနိုင်ငံများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- ပြည်တွင်းပြည်ပ အဖျက်သမားများအား ဘုံရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်ချေမှုန်းကြ။

နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး
- အမျိုးသား ပြန်လည်စည်းလုံးညီညွတ်ရေး
- ခိုင်မာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်နှင့်အညီ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ် တစ်ရပ်တည်ဆောက်ရေး

စီးပွားရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံ၍ အခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများကိုလည်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- ပြည်တွင်း ပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့် အရင်းအနှီးများဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- နိုင်ငံတော် စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို ဖန်တီးနိုင်မှု စွမ်းအားသည် နိုင်ငံတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး

လူမှုရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- တစ်မျိုးသားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တ မြင့်မားရေး
- အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ် မြင့်မားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာများ မပျောက် ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး
- မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး
- တစ်မျိုးသားလုံး ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည် မြင့်မားရေး

**အတွေးအခေါ်တို့လွင့်ပျော့ခြင်း
နှင့်
လူငါ့ဘောက်တည်ရာ**

ထာဝရသဘောကိုလည်းကောင်း၊ အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားကိုလည်းကောင်း၊
ရှာဖွေကြသော အရှေ့အနောက် အတွေးအခေါ် ဒဿနပညာရှင်တို့၏
အခြေခံ အယူအဆများကို လေ့လာကြည့်ခြင်း

**ပြုစုသူ
နန္ဒာသိန်းဇံ**

လှိုင်းသစ်စာပေ
အမှတ်-၇ ၊ ၇-လွှာ၊ ၁၅-လမ်း၊ လမ်းမတော်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
ဖုန်း - ၂၀၀၇၃၅၊ ၀၉၅၀ ၅၅၉၉၆

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ပထမအကြိမ်-၁၉၈၃-ခု၊ စက်တင်ဘာလ။
ဒုတိယအကြိမ်-၁၉၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ။
တတိယအကြိမ်-၁၉၈၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ။
စတုတ္ထအကြိမ်-၁၉၉၀-ခု၊ မေလ။
ပဉ္စမအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း ၂၀၀၉-ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်။

အုပ်ရေး (၃၀၀၀)

မျက်နှာဖုံးပန်းချီ
ပေါ်ဦးသက်

ရောင်းဈေး (၄၀၀၀-ကျပ်)

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၄၀၀၉၄၁၀၅၀၉
မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၄၀၀၈၆၅၀၅၀၉

ထုတ်ဝေသူ

ဦးကျော်ဟင်း

ယုံကြည်ချက်စာပေ

အမှတ်-၁၁၁၊ ၃၃-လမ်း၊ ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ

ဦးတင်အောင်ကျော်(မြ-၀၇၀၅၃)

စွယ်တော်ပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်-၁၄၇၊ ၅၁-လမ်း(အထက်)၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖြန့်ချိရေး

လှိုင်းသစ်စာပေ

အမှတ်-၇၊ ၇-လွှာ၊ ၁၅-လမ်း၊ လမ်းမတော်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - ၂၀၀၇၃၅၊ ၀၉၅၀ ၅၅၉၉၆

ဘဝဖြစ်စဉ်ကို အိပ်မက်ရှည်တစ်ခုနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့ရှိကြ၏။ အိပ်မက်တစ်လျှောက်၌ ပျော်စရာ၊ ဝမ်းသာကြည်နူးစရာတို့လည်း ပါဝင်၍ အလိုမကျစရာ၊ စိတ်ပျက်စရာ၊ ကြောက်လန့်တုန်လှုပ်ဖွယ်ရာ ပူပန်ဆွေးမြည့်စရာတို့လည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ထိုအခါ အိပ်မက်ထဲ၌ ပြုံးခြင်း၊ ရယ်ခြင်းတို့ကို ပြုသကဲ့သို့ ငိုခြင်း၊ ရှိုက်ခြင်း၊ မောဟိုက် နွမ်းနယ်ခြင်းတို့လည်း ဖြစ်ရ၏။ သို့ရာတွင် အိပ်မက်သည် အိပ်မက်သာဖြစ်၍ တကယ်မဟုတ်ချေ။

လူ၏ရုပ်နာမ်တို့သည် ခဏမလပ်ဖြစ်ပျက်မှုတို့ဖြင့် ပြောင်းလဲလျက်ရှိသည်။ မြင်မှုဖြစ်ခြင်း၌ သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်တို့နှင့်တကွ အကောင်းအဆိုး ခံစားမှု ဝေဒနာများ၊ အမျိုးမျိုးသော မှတ်သားမှုများ၊ စေတနာများ၊ သိမှုများတည်းဟူသော နာမ်သဘောတို့သည်လည်းတစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်ကြ၏။ ထိုတစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်ကြသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ခဏတွင်း ပျက်၍သွားကြ၏။ ထပ်၍ထပ်၍ မြင်မှုဖြစ်ရာ၌လည်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ထပ်၍ထပ်၍ပျက်သွားကြ၏။ ထိုနည်းတူ အခြားအခြားသော ကြားမှု၊ နံမှု၊ လျက်မှု၊ ထိမှု၊ တွေးကြံမှုတို့ ဖြစ်ကြရာ၌လည်း.... အထက်ပါ မြင်မှုမှာကဲ့သို့ပင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်ကြသည်။ ထိုရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ဖြစ်ကြတိုင်း ဖြစ်ကြတိုင်း ပျက်၍ပျက်၍ ချည်းသွားကြ၏။ သို့ရာတွင် ဤသို့ဖြစ်ကြတိုင်း ဖြစ်ကြတိုင်း ပျက်၍ပျက်၍သွားသော အမှန်သဘောကို နေ့စဉ်ဘဝ၌ အသုံးပြုနေသော ကျွန်ုပ်တို့၏ အသိဉာဏ်မျှဖြင့် မမြင်နိုင်ချေ။

ထိုသို့မသိမြင်သည့်အခါ ထိုမြင်ရာ ကြားရခြင်းတို့ကို အဟုတ်တကယ်အနေ၊ မြဲသည့်အနေဖြင့် ထပ်မြင်မိသွား၏။ ထိုသို့အဟုတ်

(ပဉ္စမအကြိမ်)

တကယ်မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်တကယ်အနေဖြင့် ထင်မြင်မိသွား
သောကြောင့် အဟုတ်တကယ်ပင် ချစ်စရာ၊ မုန်းစရာ၊ တပ်မက်
စရာ၊ စွဲလမ်းစရာ၊ အလိုမကျစရာ၊ ဝမ်းနည်းစရာ၊ ဝမ်းသာစရာ၊
ပူပန်စရာတို့အဖြစ်ထင်မှတ်၍ တကယ်ပင်ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ တပ်
မက်စွဲလမ်းခြင်း၊ အလိုမကျခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊
ပူပန်သောက ရောက်ခြင်းတို့ ဖြစ်ရ၏။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းများသည်
အိပ်မက်၌ အမှန်မဟုတ်သည်တို့ကို အမှန်အဟုတ်အနေ ထင်မှတ်
ခြင်းများဖြစ်၍ ဝမ်းနည်းဝမ်းသာတို့ ဖြစ်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့ပင်တည်း။

မြင်မှုသည် မြင်ပြီး ပျက်သွားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထပ်၍
ထပ်၍မြင်မှုတို့သည် ထပ်၍ထပ်၍ ပျက်သွားသည်ကိုလည်းကောင်း
အမှန်အကန် မသိသည့်အခါ မိမိမြင်သော အရာသည် မိန်းမဖြစ်
သည်၊ ယောက်ျားဖြစ်သည်၊ သူဖြစ်သည်၊ ငါဖြစ်သည်၊ ငါ့သား
ဖြစ်သည်၊ ငါ့သမီးဖြစ်သည်၊ ငါ့ဥစ္စာဖြစ်သည်၊ ငါ့အိမ်ရာ ဖြစ်
သည်.... ယင်းတို့သည် ချစ်ဖွယ်ဖြစ်သည်၊ မုန်းဖွယ်ဖြစ်သည်၊ မြတ်
နိုးဖွယ်ဖြစ်သည်၊ သာယာဖွယ်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးထင်
မှတ်မှုများဖြစ်ကြရ၏။ အခြားအခြားသော ကြားမှု၊ နံ့မှု၊ လျက်မှု၊
ထိသိမှု၊ တွေးကြံမှုတို့၌လည်း အထက်ပါနည်းတူပင်ဖြစ်၏။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ခဏမလပ် ဖြစ်ပျက်ပြောင်းလဲလျက်ရှိကြ
သည်။ မျက်တောင်တစ်ခတ်လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း၌ ရုပ်တို့သည် ခဏ
ပေါင်း ကုဋေငါးထောင်မက၊ နာမ်တို့သည် ခဏပေါင်း ကုဋေ
တစ်သိန်းမကဖြစ်ပျက်နေရကား ကျွန်ုပ်တို့မြင်ကြား၊ ထိတွေ့ရခြင်း
တစ်ခုခုကို “ဤအရာ”ဟု ထောက်ပြ ပြောဆိုလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်
နက်“ဤအရာ”သည် ဤအရာမဟုတ်တော့ဘဲ “ထိုအရာ” ဖြစ်
လျက်ရှိ၏။ “ဤအရာ”ဟု သိသောအသိသည် ဤအရာကို သိ
သောအသိမဟုတ်တော့။ မူလအရာမဟုတ်တော့သော အရာကို
သိသောအသိမျှသာ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

ဖြစ်ခြင်း၌ ပျက်ခြင်းသည် ထက်ကြပ်ပါနေရကား ကျွန်ုပ်တို့က
“ဤမိန်းမ” “ဤယောက်ျား”ဟု ပြောနေစဉ် ထင်နေ
စဉ်၌ပင် ဤမိန်းမသည် ဤမိန်းမ မဟုတ်တော့။ ဤယောက်ျား
သည်လည်း ဤယောက်ျားမဟုတ်တော့။ တကယ်အမှန်သဘာဝ

မှာ ဖြစ်ပြီးပျက်နေသော ရုပ်နာမ်တို့မှတစ်ပါး အခြားမရှိချေ။
သို့ရာတွင်..... ဖြစ်ပြီးပျက်၊ ဖြစ်ပြီးပျက်သွားသည်ကို မမြင်လိုက်
နိုင်သောကြောင့် တကယ်ရှိနေသေးသည့်အနေ၊ တကယ်ဟုတ်နေ
သေးသည့်အနေ၊ တကယ်မြဲနေသေးသည့်အနေ ထင်မှတ်သည်။
ထိုသို့ထင်မှတ်မှုအပေါ်ထပ်ဆင့်၍ “စိတ်ကူးပုံ” အမျိုးမျိုးကို ဖွဲ့
စည်းဆက်စပ်တည်ဆောက်သည်။ တကယ်မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်
တကယ်အနေတည်ဆောက်မိသော “စိတ်ကူးပုံ” အမျိုးမျိုးကိုပင်
ချစ်မှု၊ မုန်းမှု၊ အလိုမကျမှု၊ ကြည်နူးမှု၊ လွမ်းဆွတ်မှုတို့ဖြစ်ကြပြန်
သည်။ အိပ်မက်၌ တကယ်မဟုတ်သည်တို့ကို တကယ်အဟုတ်ထင်
လျက် ဝမ်းနည်းမှု၊ ဝမ်းသာမှု၊ ချစ်မှု၊ မုန်းမှု၊ ပူဆွေးမှု၊ ကြေကွဲ
မှု၊ ငိုရှိုက်မှုတို့ဖြစ်နေသကဲ့သို့ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ
ဟူသည်မှာ အိပ်မက်ရှည်တစ်ခုကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လေသည်။

ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုသဘာဝ၊ ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်စဉ်ကို မှန်
ကန်စွာမသိမြင်မှုကြောင့်ပင် ထိုရုပ်နာမ်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့
ထင်မိထင်ရာတွေးခေါ်ကြ၏။ ဘဝအပေါ်၌ အယူအဆအမျိုးမျိုး
အမြင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဘဝဆိုင်ရာ ဒဿနတို့ကို တည်ဆောက်ကြ
သည်။ ထိုသို့ တည်ဆောက်ထားသော ဘဝနှင့် ပတ်သက်သော
အတွေးအခေါ် ဒဿနတို့ကို အဟုတ်အမှန် အခိုင်အမာအနေနှင့်
ထင်မှတ်စွဲလမ်းယုံကြည်မိကြသည်။ ဘဝ၏ အားကိုးဆောက်တည်
ရာအနေဖြင့်လည်း ဆွဲကိုင်မိကြသည်။

“....ဥပမာသော်ကား တောင်မှအစဖြစ်၍ တောင်
အောက်သို့စီးဆင်းသော အဝေးသို့ရောက်သော.... ရေ
စီးသန်သောမြစ်သည် ရှိရာ၏။ ဖောင်းခါးမြက်၊ သမန်း
မြက်၊ ဖြူဆံမြက်၊ ပြိတ်မြက်.... တို့သည် ထိုမြစ်ရေအလျဉ်သို့
ရေစုန်အလိုက်အဖျားများညွတ်လျက် တွဲရရွဲကျကာပေါက်
ရောက်တည်နေရာ၏။ ထိုမြစ်ရေ အလျဉ်ဖြင့် မျောလာ
သော ယောက်ျားသည် ထိုဖောင်းခါးမြက်ကို ဖမ်းကိုင်
သည်ဖြစ်စေ.... သမန်းမြက်ကိုဖမ်းကိုင်သည်ဖြစ်စေ....မည်
သည့်မြက်ကိုပင်လှမ်း၍ဖမ်းကိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ ဖမ်းကိုင်သမျှ
မြက်တို့သည် အမြစ်မြေစိုင်နှင့်တကွ ပြုတ်ကျကုန်ရာ၏။ ထို

(သ)

ယောက်ျားသည် ထိုအကြောင်းကြောင့် အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်သကဲ့သို့....”

ဘဝဖြစ်စဉ် ဘဝရေစီး၌ အယူအဆ ဒဿနအမျိုးမျိုးကို ဆွဲယူကိုင်ဖမ်းကြ၏။ အချို့က လူ၌အတ္တဇီဝရှိသည်။ ထိုအတ္တဇီဝသည် မကျေမပျောက်သော၊ ထာဝရမြဲသော သဘောကိုဆောင်သည်။ ခန္ဓာတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ပြောင်းဝင်၍ ဘဝသံသရာကို ကျင်လည်ရသည် ဟူသော အတ္တဝါဒ(ဝါ) နာမ်ဝါဒကို ယုံကြည်၍ ထိုအတ္တဝါဒကို အဟုတ်အမှန်အခိုင်အမာအနေ၊ အားကိုးရာအနေ ဆွဲကိုင်မိသည်။

အချို့က လူသည် သက်ရှိရုပ်တို့၏ ဖွဲ့စည်းမှုသာဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာရုပ်အဖွဲ့အစည်းတို့ပြိုကွဲလျှင် ဘဝတစ်ခုသည် ထာဝရပြီးဆုံးသွားသည်။ ဘဝတစ်ဖန်ဟူ၍ မရှိ။ ကုသိုလ်-အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဆက်များသည်လည်း မရှိဟူသော ရုပ်ဝါဒကို အဟုတ်အမှန်အနေ၊ အခိုင်အမာဒဿနအနေဖြင့် ဆွဲကိုင်မိကြသည်။ ရုပ်ဝါဒအတွင်း၌ အမျိုးမတူသော ရုပ်ဝါဒအမျိုးမျိုး ရှိနေရကား အမျိုးမျိုးသော ဆွဲကိုင်မှုတို့ကို ပြုနေကြမည်ဖြစ်သည်။

အချို့သောအတ္တဝါဒီတို့က..... အတ္တ၌ရုပ်သဘော (ဝါ) ကံတရားတို့ စင်ကြယ်သွားရန် မိမိကိုယ်ကိုပင်ပန်းအောင် ညှဉ်းဆဲရမည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုသို့ ကိုယ်ကိုပင်ပန်းအောင် ညှဉ်းဆဲပစ်ခြင်းဖြင့် (သက်ရောက်အကျိုးပေးစရာရှိသည့်ကံတို့ မြန်မြန်အကျိုးပေးသက်ရောက်သွားခြင်းကြောင့်) အတ္တ၌ ကံအနှောင်အဖွဲ့တို့ ကုန်သွားမည်။ “ကမ္မသရီရ” ဟုခေါ်သောရုပ်တို့ အတ္တ၌ နှောင်ဖွဲ့လာခြင်းကင်းသွားမည်။ ထိုအခါ အတ္တသည် ထာဝရလွတ်မြောက်ရေးကို ရရှိသွားမည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဤသို့သော ယုံကြည်မှုဖြင့် မိမိတို့၏ ဒဿန အယူအဆကို အဟုတ်အမှန် အခိုင်အမာဒဿနအဖြစ် ဆွဲကိုင်ကြသည်။

အချို့သော အတ္တဝါဒီတို့က ယောဂကျင့်စဉ်များကို ကျင့်လျှင် အတ္တ၌ အဝိဇ္ဇာတို့ကင်းကုန်သွားမည်။ ဝေဒနာသညာတို့ ချုပ်ငြိမ်းသွားမည်။ ထိုအခါ အတ္တသည် ထာဝရလွတ်မြောက်မှုကိုရသွားမည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ အတ္တဝါဒ၌လည်း အမျိုးမတူသော

(င)

အတ္တဝါဒ အမျိုးမျိုးရှိနေရကား အမျိုးမျိုးသော ယုံကြည်မှုဖြင့် ဘဝ၏ဆောက်တည်ရာအဖြစ် အမျိုးမျိုး ဆွဲကိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။

ရုပ်ဝါဒီများကမူ (အတ္တ၏ တည်ရှိမှုကို မယုံကြည်သော သူများဖြစ်သောကြောင့်) သေသည်၏ အခြားမဲ့၊ သေသည်၏ ဟိုမှာဘက်ကို လှမ်းမျှော်၍ တွေးခေါ်ခြင်းများသည် အချည်းနှီးသော တွေးခေါ်မှုများသာဖြစ်သည်။ ရုပ်လွန်တွေးခေါ်မှု၊ ဒိဋ္ဌလွန် တွေးခေါ်မှုများသာဖြစ်၍ တွေ့ဝေသော အတွေးအခေါ်များသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ရုပ်ဝါဒီတို့က မျက်မှောက်ဘဝတစ်ခုတည်းသာရှိသည်ဟုယုံကြည်ကြသည်။ ထိုသို့ဘဝ တစ်ခုတည်းကိုသာ ယုံကြည်သောကြောင့် ရုပ်ဝါဒီများသည် ဘဝ တန်ဖိုးတို့ကို မွေးခြင်းနှင့်သေခြင်းကြားကာလအတွင်း၌သာ ရှာဖွေကြည့်သူများ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်.... မွေးခြင်းနှင့်သေခြင်းကြားရှိဘဝဖြစ်စဉ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော အတွေးအခေါ် ဒဿနတို့ကိုသာ တွေးခေါ်တည်ဆောက်ကြသူများဖြစ်သည်။ ထိုသို့တွေးခေါ် တည်ဆောက်ထားသော ၎င်းတို့၏ အတွေးအခေါ် ဒဿနတို့သည် မှန်သည်။ ရှေ့နောက်ညီညွတ်သည်ဟုလည်း ယုံကြည်ကြ၍ ထိုယုံကြည်မှုဖြင့် ၎င်းတို့၏ အတွေးအခေါ် အယူအဆ ဒဿနတို့ကို အမှန်အကန် အခိုင်အခံအဖြစ် မိမိတို့ ဘဝခရီး-ဘဝရေစီး၌ ဆွဲကိုင်ကြသည်။

သို့ရာတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတရားများ၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်းများ၊ ရောဂါအန္တရာယ်များဖြင့် အဟုန်ပြင်းစွာ စီးဆင်းနေသော ဘဝရေစီး၌ အထက်ပါ ရုပ်ဝါဒ၊ နာမ်ဝါဒ (ဝါ) အတ္တဝါဒဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ် ဒဿနတို့ကို အားကိုးရာအဖြစ် ဆွဲကိုင်ပါက လူသည် ဆောက်တည်ရာ၊ ရပ်တည်ရာ၊ ရနိုင်ပါမည်လော။ စိုးရိမ်မှု၊ ထိတ်လန့်မှု၊ ကြောက်ရွံ့မှု၊ ငြီးငွေ့ စိတ်ပျက်မှုတို့ ဖြစ်ရခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ရင်ဆိုင်တိုးရတော့မည့်သေခြင်းတရား ဆီသို့ ညှိုးငယ်စွာ လှမ်းကြည့်ရင်း “လူ့အဖြစ်သည် အချည်းနှီးပါတကား” ဟူသော ခံစားမှုများဖြင့် ဆောက်တည် အားကိုးရာ မရ ဖြစ်ရခြင်းတို့မှလည်းကောင်း လွန်မြောက်နိုင်ပါမည်လော ။ အခြားမည်သည့်အရာကို ဆောက်တည်ရာအဖြစ်ဆွဲကိုင်ဦးမည်နည်း။ဖောင်းခါးမြက်၊ သမန်းမြက်၊ ပြိတ်မြက် အစရှိသည့်ဖမ်းကိုင်မိ

သမျှသော မြတ်တို့သည် အမြစ် မြေစိုင်းနှင့်တကွ ပြုတ်ကျခြင်း
ကြောင့် အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သောသူကဲ့သို့ ရှေ့တွင်
ကျွန်ုပ်တို့ ဆွဲကိုင်ဦးမည့် အရာတို့သည် အမြစ် မြေစိုင်းနှင့် တကွ
ပြုတ်ကျမည့်အရာများ ဖြစ်လိမ့်မည်လော ကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း
အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရလေမည်လော။

ဤစာအုပ်၌ လူကို စိတ်ဝင်စားကြသော လူ့အဖြစ်ကို သတိ
ထား၍ အလေးပေး လေ့လာကြသော အရှေ့အနောက် ဒဿန
ပညာရှင်တို့၏ “လူ၏ အဆုံးစွန်သော အားကိုးဆောက်တည်ရာ”
နှင့် စပ်လျဉ်းသော အတွေး အမြင်များကို လေ့လာကြည့်ထား
ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နန္ဒာသိန်းစံ

ဒဿနိကဗေဒဌာန
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
(၇) အောက်တိုဘာ။ ၁၉၈၁-ခု။

ရည်ညွှန်းချက်

တစ်ချိန်က
ရွက်ဝါတွေဟောဟိုက်ဟိုက်ဝဲယိုင်
လွင့်ပျော့နေတတ်သည့်
ရွက်ကြောတောမှအပြန်....
ချောင်းငရဲပြင်တွင်စာရေးခဲ့ဖူး၏။
မိုးထိအောင်လှေကားထောင်၍
တိမ်အရုပ်ကိုဖမ်းဆုပ်ဖို့လည်းစိတ်ကူးခဲ့ဖူး၏။

အခု....
လူ့ဘဝဟူသည် ရွက်ကြောလှိုလွင့်ပျော့ခြင်း
အမှန်တကားဟူသည် ရေစီး၌စာရေးခြင်း
ဒဿနဟူသည် တိမ်အရုပ်ကိုဖမ်းဆုပ်ခြင်း
မျှသာ....ဟု ထင်မြင်နေမိသည်ဆိုသော
ငမောင် အတွက်....။

မာတိကာ

အခန်း စာမျက်နှာ

အမှာ.....

အပိုင်း (၁)

၁။ လူသည် လူကိုနားလည်ရန် ကြိုးစားရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံသယများ
လူ၏ လွင့်လွင့်မြောမြောအတွေးအခေါ် များ ၃

အပိုင်း (၂)

တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် အလယ်ခေတ် အနောက်တိုင်း
အတွေးအခေါ် လောကမှ လူနှင့် လူ၏ရပ်တည်ရာကမ္ဘာလောက၏
ဂုဏ်သိက္ခာတို့ လျော့ကျခြင်း
၂။ လူနှင့်လူ၏ ရပ်တည်ရာ၏ ခံ့ညားထည်ဝါမှုတို့
ပျောက်ဆုံးခြင်း ၃၇

အပိုင်း (၃)

အီဇက်လျှိုးရင်း သီအိုရီများကြောင့် သတ္တလောက၌ ထည်ဝါခဲ့သည့်
လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာတို့ ထပ်မံလျော့ကျခြင်း
၃။ ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ လူ့လောကသို့ရောက်လာသူ ၆၃

အပိုင်း (၄)

နက္ခတ္တပညာနှင့် အီဇက်လျှိုးရင်း အယူအဆများကြောင့်ကျဆင်းသွားခဲ့ရသည့်
လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားဖြင့် ပြန်၍ မြှင့်တင်ခြင်း
၄။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားနှင့်အတူ လျှော့ကျခဲ့သော
လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ ၈၅

မာတိကာ

အခန်း စာမျက်နှာ

အပိုင်း (၅)

လူ့ဘဝအပေါ် ထားရှိသော ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဏာမဝိဒီတို့
အယူအဆ သဘောထားများ
၅။ အဓိပ္ပာယ်မရှိခြင်း၌ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ယူရန်
ကြိုးစားခြင်း ၁၁၁

အပိုင်း (၆)

စိတ်အခြေခံဝတ္ထုဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခြင်း
၆။ စိတ်ကူးကြံဆမှုနယ်ပယ်၌သာရှိသော အခြေခံဝတ္ထု ၁၄၁

အပိုင်း (၇)

ထာဝရ အခြေခံဝတ္ထုကို လက်ခံခြင်း၊ ချေဖျက်ခြင်းပြုကြသော
အနောက်တိုင်းဒဿနပညာရှင်၊ စိတ်ပညာရှင်တို့၏ အယူအဆများ
၇။ ယိမ်းယိုင်သွားသော လူ၏ အားကိုးဆောက်
တည်ရာ ၁၆၅

အပိုင်း (၈)

လူကို ဝဟိုပြု၍ တွေးခေါ် ရှုမြင်ကြသော စောစောပိုင်း
အိန္ဒိယဒဿနပညာရှင်များ၏ အယူအဆများ
၈။ လူကိုချဉ်းကပ်သောနည်းလမ်း၏ ချွတ်ယွင်းခြင်း
နှင့် တွေဝေသော အတွေးအခေါ်များ ၁၈၅

အပိုင်း (၉)

အတ္တဝါဒဖြင့်လူ၏အားကိုးဆောက်တည်ရာကိုရှာဖွေသော
အိန္ဒိယဒဿနဂိုဏ်းများမှ အယူအဆများ
၉။ အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားကို ရှာဖွေခြင်း ၂၁၉

အပိုင်း (၁၀)

အတ္ထ(ဝါ)စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုတို့ လှည့်ဆိတ်သွင်းကြောင်းကို

ဗုဒ္ဓဒဿနမှ ဖြေရှင်းချက်များ

၁၀။ စိတ်-ရုပ်တို့ ဆက်နွယ်ဖြစ်ပျက်မှုနှင့် လူ့ဘဝ
ဖြစ်စဉ်

.... ၂၄၇

အပိုင်း (၁၁)

ပြောင်းလဲခြင်းကို အမှန်တရားအဖြစ် လက်ခံသော ဒဿနအမြင်မှ

လူကိုချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း

၁၁။ ထာဝရသဘောတို့ ရွှေ့လျော့ခြင်း

.... ၂၇၇

အပိုင်း (၁၂)

စိတ်စူးစိုက်တည်ငြိမ်ခြင်းမျှကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သော ကျင့်စဉ်များဖြင့်

ရုပ်နာမ်တို့၏ အမှန်သဘာဝကို မသိမြင်နိုင်ခြင်း

၁၂။ ခိုင်မြဲခြင်း အခြေပြုဒဿနကို ချေဖျက်ခြင်း

.... ၃၁၅

အပိုင်း (၁၃)

မဇ္ဈိမပဋိပဒါကျင့်စဉ်ဖြင့် ဉာဏ်အဆင့်ဆင့်တို့ ဖြစ်ပေါ်၍ လူ့ဘဝ၏

အမှန်သဘာဝကို သိမြင်ခြင်း

၁၃။ ဘဝ၏ ဆောက်တည်ရာ

.... ၃၅၃

ကျမ်းကိုးစာရင်း

.... ၃၉၁

အက္ခရာစဉ်အညွှန်း

.... ၄၀၁

လူသည် လူကိုနားလည်ရန် ကြိုးစားရာမှ
ဖြစ်ပေါ်လာသော သံသယများ

အနောက်တိုင်း ဘာသာရေး၊ ဒဿနပညာတို့ ဝန်းကျင်၌
ကြီးရင့်လာသော လူ၏စိတ်တွင်းသို့ အခြေအနေ အရပ်ရပ်
ကြောင့် အောက်ပါ မေးခွန်းများသည် ဝင်လာတတ်ကြ၏။

“အဘယ်ကြောင့် ဤလောကလူ့ဘဝသို့ ငါရောက်လာ
လေသနည်း။ ဤလောကကြီးသို့ တစ်စုံတစ်ရာသော ရည်
ရွယ်ချက်ဖြင့် ရောက်လာခြင်း ပေလော။ ဘာလုပ်ဖို့အတွက်
ရောက်လာလေသနည်း။ ငါ့အား ဤလောကသို့ လာလို
သလား၊ မလာလိုသလား ကို မမေးမြန်း မဆွေးနွေး
ဘဲနှင့် ဤလောကသို့ ရောက်လာအောင် အတင်းအကျပ်
ပို့ပေးလိုက်သူကား အဘယ်သူနည်း။ ငါ့အား ဤလောက
သို့ လူ့အဖြစ်နှင့် လာလို၏ မလာလို၏ကို သဘောတူညီမှု
မယူဘဲ ငါ့အား လူ့အဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာအောင် ပို့လိုက်သူ
တန်ခိုးရှင်၊ ဖန်ဆင်းရှင် ရှိလေသလော။ ထိုသို့ ပို့လိုက်သူ
မရှိဟု ဆိုပါက ငါသည် ဤလောက လူ့ဘဝသို့ လူ
အဖြစ်ဖြင့် ရောက်ရှိ လာခြင်းသည် အကြောင်းမဲ့ ရှောင်
တခင် အမှတ်မထင် ရောက်ရှိ လာခဲ့ခြင်းပင် လော။ ဤ
လောကသို့ ငါရောက်ရှိလာခြင်းသည် ကောင်းသောလာ
ခြင်းမှ ဟုတ်ပါလေ၏လော။ ငါ ရောက်ရှိလာသော လူ
လောကကြီးသည် ကောင်းသော လောကကြီးမှ ဟုတ်ပါ
လေ၏လော။ ငါ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီး
သည်လည်း ကောင်းသော ကမ္ဘာလောက။ လူ့အတွက်
သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ကမ္ဘာလောက ဟုတ်ပါလေ၏
လော။ ဤကမ္ဘာလောကကြီးဖြစ်လာခြင်း၌ ရည်ရွယ်ချက်
တစ်စုံတစ်ရာ ရှိပါလေ၏လော။

ဟူ၍ အတိအကျ မရှိသေးဘဲ ဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေးကြီး အဖြစ် ရှိခဲ့ရာမှ နှစ်သန်းပေါင်း များစွာကြာသောအခါ ထိုဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေးကြီးသည် တဖြည်းဖြည်း စုစည်းမိ၍ အတိုင်းမသိ သိပ်သည်းမှု ကြီးမားသော အစိုင်အခဲကြီးဖြစ်လာသည်။ နောင်အခါ ထိုရုပ်အစိုင်အခဲကြီးသည် (အချို့က လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၀ ဘီလျံ လောက်ကဟု ခန့်မှန်းကြသည်။) ပြင်းထန်စွာ ပေါက်ကွဲ သွားသည်ဟု ဆိုကြသည်။* အချို့ကလည်း စကြဝဠာကြီးသည် မူလက ပုံသဏ္ဍာန်ဟူ၍ အတိအကျမရှိသေးဘဲ ဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေးကြီးတစ်ခုအနေဖြင့်သာရှိခဲ့သည်။ နှစ်ကာလသန်းပေါင်းများစွာ ကြာသောအခါ ထိုဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေးကြီးသည် တဖြည်းဖြည်း စုစည်း ကျစ်လျစ်ကာ အလွန်ပူသော အစုအဝေးလုံးကြီး အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ထိုအလွန်ပူသော အစုအဝေးလုံးကြီးသည် လွန်ခဲ့သောနှစ် ၁၀ ဘီလျံခန့်(ဤခန့်မှန်းချက်သည်လည်း အချို့သော ပညာရှင်တို့၏ ခန့်မှန်းချက်သာ ဖြစ်ပါသည်) က ပြင်းထန်စွာ ပေါက်ကွဲသွားသည်ဟု ဆိုသည်။

ထိုသို့ ရုပ်အစိုင်အခဲကြီး (ဝါ) အလွန်ပူသော အစုအဝေးကြီး ပေါက်ကွဲရာမှ လွင့်စဉ်လာသော အစအနတို့သည် ယခုအချိန်တိုင်အောင် အပြင်သို့ ပြန့်ကားပြေးထွက်နေကြဆဲ ရှိသည်။ ဤသို့ ပြန့်ကားပြေးထွက်နေသော အစအနများသည်ပင် ဤစကြဝဠာ **ကြီး၏ ကြီးကျယ်လှသော “ဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုကြီးများ” နှင့် အာကာသ လောကဆိုင်ရာ ဝတ္ထုပစ္စည်းများ ဖြစ်လာကြသည်။ အချို့ပညာရှင်တို့က အပြင်ဘက်သို့ အစအနများ အနေဖြင့် ပြန့်ကား ပြေးထွက်နေကြသော ထိုဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုများ၊ အာကာသဆိုင်ရာ ဝတ္ထုများသည် တဖြည်းဖြည်းနှင့် ပြေးနှုန်း လျော့လာကြပြီ ဖြစ်သည်။ နောင် နှစ်ပေါင်း သန်းပေါင်း သုံးသောင်းခန့်ကြာလျှင် ယင်းတို့၏ ပြေးနှုန်းသည် လျော့သည်ထက်

* Georges E. Lemaitre က စကြဝဠာကြီးသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်ခန့် မျှသာ ရှိသော အလွန်သိပ်သည်းမှု ကြီးမားသော ဒြပ်ထု ပေါက်ကွဲရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု တွေးဆပြခဲ့ဖူး၏။

** ဤနေရာ၌ သုံးနှုန်းထားသော “စကြဝဠာ” ဟူသော ဝေါဟာရသည် ကြယ်နက္ခတ်တာရာတို့နှင့် ကာလ၊ အာကာသအပါအဝင် အားလုံးသော ရှိရှိသမျှ အရာဝတ္ထုတို့ ပါဝင်နေသော အစုအဝေးကြီး တစ်ရပ်လုံးကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။

o cosmic bodies

လျော့လာပြီး ရပ်တန့်၍သွားကြမည်။ ထိုသို့ ရပ်တန့်သွားသော အချိန်မှ စ၍ စကြဝဠာကြီးသည် မိမိ၏ ဒြပ်ဆွဲအားကြောင့်ပင် ကျုံ့၍ ကျုံ့၍ လာမည်။ နောင် နှစ်ပေါင်း သန်းပေါင်း လေးသောင်းခန့် ကြာလာပါက စကြဝဠာအတွင်းရှိ အားလုံးသော ဂယ်လက်ဆီများသည် တစ်နေရာတည်း၌ ပြန်လည် စုစည်းမိကြပြီးနောက် ယခင်ကကဲ့သို့ပင် အတိုင်းမသိ သိပ်သည်းမှု ကြီးမားသော ရုပ်အစိုင်အခဲကြီးဘဝသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိ ပေးဦးမည်ဟု တွေးဆကြသည်။

အထက်ပါ တွေးဆချက် အတိုင်းသာ ဆိုပါက မူလရုပ်အစိုင်အခဲ ကြီးသည် ပေါက်ကွဲပြီးနောက် စကြဝဠာကြီး အနေနှင့် ဖြစ်ပေါ်ပြေး လွှားလိုက်၊ ထို့နောက် မူလရုပ်အစိုင်အခဲကြီးဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိ လိုက်နှင့် စကြဝဠာ၏ သံသရာသည် အတောမသတ် လည်နေပေလိမ့် မည်။

စဉ်းစားလေ့ရှိ၍ သံသယ ပွားတတ်သော လူသည် စကြဝဠာ၏ အစသည် သိပ်သည်းခြင်း အတိုင်းမသိရှိသော ရုပ်အစိုင်အခဲကြီး ဖြစ်သည် ဟူသောအဆိုကို “ထိုသိပ်သည်းခြင်း အတိုင်းမသိရှိသော ရုပ်အစိုင်အခဲကြီး ကကော အဘယ်မှအစပြုခဲ့သနည်း၊ အဘယ်မှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း” ဟု မေးတတ်၏။ အချို့က အတိုင်းမသိ သိပ်သည်းခြင်း ကြီးမားသော ထိုရုပ်အစိုင်အခဲကြီးသည် အဏုမြူအောက်သေးငယ်သော ရုပ်မှုန်များ မှ အစ ပြုသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒြပ်သဏ္ဍာန်မဲ့သော စွမ်းအင်မှ အစပြုခဲ့သည် ဟူ၍လည်းကောင်း တွေးဆ ဖြေရှင်းပြတတ်ကြသည်။ ထိုအခါ၌လည်း “ထိုရုပ်မှုန်၊ ထိုစွမ်းအင်တို့ကကော ဘယ်ကစ၍ ဖြစ်လာကြသနည်း” ဟု မေးနိုင်ပြန်သည်။ အချို့က ထိုရုပ်မှုန်၊ ထိုစွမ်းအင်တို့ကို တန်ခိုးတော်ရှင် တစ်ဦးက ဖန်ဆင်းသည်ဟု ဆိုကြသည်။ “ထိုတန်ခိုးရှင်ကိုတော့ မည်သူက ဖန်ဆင်းသနည်း” ဟူသော ထပ်ဆင့် မေးခွန်းကို တင်လာသော အခါ၌ “ထိုတန်ခိုးရှင်ကိုမူ မည်သူကမူ မဖန်ဆင်း၊ မည်သူကမူ အကြောင်းမပြု၊ ထိုတန်ခိုးရှင်သည် အကြောင်းပြုမှု ကင်းသော (ဝါ) အကြောင်းမဲ့သော အကြောင်းတရား သာဖြစ်သည်။ အစမရှိသော အစ သာဖြစ်သည်။ သူကသာ အရာရာကို အစပြုပေးသူ၊ ဖန်ဆင်းပေးသူ ဖြစ် သည်” ဟူသော အယူအဆဖြင့် နိဂုံးချုပ်လိုက်တတ်ကြ၏။ အထက်ပါ

o particles j energy q causeless cause

မေးခွန်းမျိုးတို့နှင့် ကြုံလာပါက သိပ္ပံပညာနယ်နိမိတ်မှ လွန်သွားသောအဖြေ ပေးချက်များ ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သိပ္ပံနယ်ပယ် အတွင်း၌ တွေး ဆချက် အမျိုးမျိုးဖြင့် ပေးနေသော အဖြေများကိုလည်း တိကျသောအဖြေ များဖြစ်သည်ဟု တိတိပပ မဆိုနိုင်သေးချေ။ ထိုအခါ စကြဝဠာ၏သံသရာ ကိုလည်း အစမမြင်သော သံသရာကြီးအဖြစ် မှန်းဆ နေရပြန်လေသည်။

စကြဝဠာကြီး၏ သံသရာထဲ၌ ပါဝင်နေသည့် လူတို့နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာ၏ဖြစ်စဉ်ကကော....

တစ်ချိန်က ပြင်သစ် လူမျိုး ဒဿန ပညာရှင်နှင့် သိပ္ပံပညာရှင် ဖတ်ဗွန်က လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာက နေသည် မိမိနှင့် အရွယ် ပမာဏ မကွာလှသော ကြယ်ကြီးတစ်ခုနှင့် အမှတ်မထင်တိုက်မိ၏။ ထိုသို့ တိုက်မိသောကြောင့် နေမှ အစိတ်အပိုင်းများသည် လွင့်စဉ်ထွက်သွားကြ သည်။ ထိုလွင့်ထွက်သွားသော အစိတ်အပိုင်းတို့သည် တဖြည်းဖြည်း အေး သွားသောအခါ ယင်းတို့သည် ကမ္ဘာ အပါအဝင် ဂြိုဟ်များ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားကြသည်” ဟု တွေးဆပြဖူးသည်။ သို့ရာတွင် ပြင်သစ် လူမျိုး ပင်ဖြစ်သော သင်္ချာနှင့် နက္ခတ္တပညာရှင် လာပလာစ်^၂ကမူ ဗတ်ဗွန်၏ အယူအဆကို လက်မခံချေ။ လာပလာစ်၏ အယူအဆမှာ အောက်ပါကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

“အစ မူလတွင် နေ၊ လနှင့် ဂြိုဟ်တို့သည် ယခုကဲ့သို့ တစ်ခုချင်းအနေ ဖြင့် သီးခြားစီတည်နေကြသည် မဟုတ်။ ထိုနေ၊ လ၊ ဂြိုဟ်တို့ မဖြစ်ပေါ်မီက ယင်းတို့သည် ဓာတ်ခိုးဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေး အဖွဲ့အစည်းကြီး အနေနှင့်သာ ရှိခဲ့သည်။” ထိုအစုအဝေးကြီးကို လာပလာစ်က နက်ဗြူလာ^၃ ဟု ခေါ် သည်။ “ထိုနက်ဗြူလာကြီးသည် နက်ပကျန်းဂြိုဟ်^၄ သွားလမ်းလောက် ရောက်သည်အထိ ပြန့်ကားကြီးမားသော အစုအဝေးအဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယခုကျွန်ုပ်တို့နေ၏ အချင်းထက် (နေ၏ အချင်းမှာ မိုင် ၈၆၅,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။) အဆ လေးထောင်ခန့်ပင် ပိုသေးသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုနက် ဗြူလာသည် အလွန်ပူပြင်း၍ လျင်မြန်စွာလည်း လည်ပတ်လျက် ရှိ၏။

၁ Comte de. Buffon (1707-1788)
၂ Marquis de. Laplace (1749-1827)
၃ nebular
၄ Neptune

လည်နေရင်းလည်း အလယ်ဗဟို၌ရှိသော ဩဝဏ်၏ ဆွဲငင်မှုကြောင့် တဖြည်းဖြည်း ကျုံ့ဝင်လျက်ရှိသည်။ ဤသို့ကျုံ့ဝင်လာလေ နက်ဗြူလာ၏ လည်ပတ်မှုသည်လည်း မြန်လာလေဖြစ်သည်။ တစ်စုံတစ်ခုသော ကျုံ့ဝင် ခြင်းနှင့် လည်ပတ်မှု အဆင့်ဆင့်တို့၌ ဓာတ်ငွေ့ကွင်းများသည် ပြတ် လွင့်၍ ပြတ်လွင့်၍ ထွက်လာကြသည်။ ယင်းသို့ ပြတ်လွင့်ထွက်လာသော ဓာတ်ငွေ့ကွင်းများသည် သိပ်သည်းကျစ်လျစ်လာသောအခါ ဓာတ်ငွေ့မှ အရည်၊ အရည်မှ အခဲသို့ ပြောင်းလာ၍ နောက်ဆုံးတွင် ဂြိုဟ်များ ဖြစ် လာကြသည်။ ဤဂြိုဟ်များအနက် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကမ္ဘာသည်လည်း တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဂြိုဟ်များသည် လည်ပတ်နေရသောကြောင့် ထို ဂြိုဟ်များမှ ဓာတ်ငွေ့ကွင်းများသည် ဆက်လက်၍ လွင့်စဉ် ထွက်သွား ကြပြီး ယင်းဓာတ်ငွေ့ကွင်းများမှ အရန်ဂြိုဟ်ငယ်ကလေးများ ဖွဲ့စည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြပြန်သည်။ လသည် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာ လည်ပတ်မှုကြောင့် (၁)ကျုံ့ဝင်မှုကြောင့် လွင့်စဉ်ထွက်လာသော ဓာတ်ငွေ့ကွင်းအဖြစ်မှ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်လာသော အရန်ဂြိုဟ်ငယ်ကလေးဖြစ်သည်။”

လာပလာစ်၏ အထက်ပါ တွေးဆချက်ကို နက်ဗြူလာဟိုက်ပေါ သဆီး^၁ ဟုခေါ်ကြသည်။

၁၉၀၄-ခုနှစ်တွင် ချီကာဂိုမှ နက္ခတ္တပညာရှင် မော်လ်တန်^၂ နှင့် ဘူမိဗေဒပါမောက္ခချိန်ဘာလင်^၃ တို့က ကမ္ဘာအပါအဝင် နေအဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍ အယူအဆ သီအိုရီတစ်ရပ်ကို တင်ပြကြပြန် သည်။ ၎င်းတို့တင်ပြသော သီအိုရီကို ပလက်နက်တယ်ဆီမယ် သီအိုရီ^၄ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုပညာရှင်နှစ်ဦးသည် နေမျက်နှာပြင်၏ မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေမှုကို လေ့လာ၍ “လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း သန်းပေါင်းများစွာက ကြယ်တစ်လုံးသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ နေအနီးမှကပ်၍ ဖြတ်ကျော်သွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်မည်” ဟု တွေးဆကြသည်။ ဤသို့ဖြတ်ကျော်သွားသော အဖြစ်အပျက် သည် ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ အဖြစ်အပျက်ပင်တည်း။ ထိုသို့ အနီးမှကပ်၍ ဖြတ်သွားသော ကြယ်၏ ဆွဲအားကြောင့် နေတွင် (သမုဒ္ဒရာ ရေထုထွင် ဒီရေများ တက်လာ၍ ဒီလှိုင်းကြီးများ ဖြစ်လာသကဲ့သို့) ဓာတ်ငွေ့များ

၁ satellites
၂ nebular hypothesis
၃ Forest, R. Moulton
၄ Thomas, C. Chamberlim
၅ planetesimal theory

သည် လှိုင်းကြီးများသဖွယ် ထကြွလာပြီးနောက် ယင်းဓာတ်ငွေ့ လှိုင်းကြီးများသည် နေ၏ ပင်မဒြပ်ထုမှပြတ်၍ လွင့်ထွက်သွားကြသည်။ ထိုသို့ ပြတ်လွင့်ထွက်သွားသော နေ၏အစိတ်အပိုင်းဓာတ်ငွေ့ လှိုင်းအချို့တို့သည် အလွန်ကြီးမားသော မြန်နှုန်းဖြင့် ထွက်ခွာသွားသော ကြယ်ကြီး၏ နောက်သို့လိုက်ပါသွားကြသည်။ အချို့သောနေ၏ အစိတ်အပိုင်း ဓာတ်ငွေ့လှိုင်းများကမူ နေ၏ဆွဲအားကြောင့် နေ၏ပတ်လည်တွင် လှည့်ပတ်ကာ ကျန်ရစ်ခဲ့ကြသည်။

ကြယ်ကြီးဖြတ်ကျော်သွားသော အဖြစ်အပျက် ပြီးဆုံးသွားသော နောက်ပိုင်း၌ နေကိုလှည့်ပတ်လျက် ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဓာတ်ငွေ့လှိုင်းအဖွဲ့အစည်းတို့သည် ပရမ်းပတာ လှုပ်ရှားမှုများ လျော့နည်းသွားပြီး နေကို စနစ်တကျ လှည့်လည်သော အခြေအနေသို့ ရောက်လာကြသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာလာသောအခါ ထိုဓာတ်ငွေ့အစုအဝေးကြီးများသည်အေး၍ အေး၍လာသည်။ အေးရာမှ အရည်ဘဝသို့ရောက်လာကြသည်။ အရည်ဘဝမှ တဖြည်းဖြည်းဖြင့် အစိုင်အခဲများဖြစ်လာကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဂြိုဟ်ငယ်များဖြစ်လာကြသည်။ နောက်တွင် ထိုဂြိုဟ်ငယ်များအချင်းချင်း ပေါင်းစုမိသွားပြီးနောက် ဂြိုဟ်ကြီးများဘဝသို့ ရောက်လာကြသည်။ ထိုဂြိုဟ်များအနက်ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာသည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်ဟု တွေးဆကြသည်။ ဤတွေးဆချက်သည် အကယ်၍ မှန်ပါက ကျွန်ုပ်တို့ နေအဖွဲ့အစည်းတွင် ရှိနေကြသော ဂြိုဟ်ငယ် ဂြိုဟ်များကလေးများသည် ဂြိုဟ်ကြီးများဖြစ်အောင်ပေါင်းစည်းသွားရာ၌ မပါဘဲကျန်ရစ်ခဲ့သည့် အစအန အစိုင်အခဲငယ်များ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရမည်ဖြစ်ကြောင်း အချို့က ထင်မြင်ချက်ပေးတတ်ကြ၏။ မော်လ်တန်နှင့် ချိန်ဘာလင်တို့၏ အထက်ပါ ဒီလှိုင်းသဖွယ် ဓာတ်ငွေ့အစုအဝေးတို့မှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာနှင့်တကွ အခြားအခြားသောဂြိုဟ်များဖြစ်လာသည်ဟူသော အယူအဆသီအိုရီကို ဒီလှိုင်းသီအိုရီ^၁ ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

ဒီလှိုင်းသီအိုရီကို အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နက္ခတ္တပညာရှင် ဆာဂျိန်းဂျင်း^၂ နှင့် ဂျက်ဖရီ^၃ တို့က အနည်းငယ်မှမ်းမံ၍ လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်

၁ the tidal theory
၂ Jaffreys

နှစ်ဦးက မော်လ်တန်နှင့် ချိန်ဘာလင် ယူဆသကဲ့သို့ ဂြိုဟ်ကြီးများသည် သေးငယ်သော ဂြိုဟ်ငယ် အစိုင်အခဲ ကလေးများ ပေါင်းစည်းမိရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည် မဟုတ်။ နေအနီးမှ ကြယ်ကြီး ဖြတ်သွားသောအခါ ပြတ်လွင့် ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဓာတ်ငွေ့ အစုအဝေးများမှပင် တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် (အရည်အဖြစ်မှ အစိုင်အခဲဘဝသို့ ပြောင်းခြင်းဖြင့်) ဂြိုဟ်ကြီးများဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ဟု ယူဆကြသည်။

အချို့သော နက္ခတ္တ ပညာရှင်တို့ကမူ စကြဝဠာကြီး အတွင်းရှိ ကြယ်တစ်လုံးပေါက်ကွဲရာမှ လွင့်စဉ်ထွက်လာသော ဓာတ်ငွေ့သဖွယ် အပိုင်းအစငယ်မှ ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ပေါက်ကွဲသွားသော ကြယ်၏ဘဝဖြစ်စဉ်ကို ဤနေရာ၌ အကြမ်းဖျင်း သိဖို့လိုမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကြယ်သည် မိမိ၏ဘဝကို အသေးဆုံးသော ရုပ်အမူနံ ကလေးများမှ အစပြုခဲ့၏။ ထိုအမူနံတို့အနက်မှ လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ပါသော ပရိုတွန်အမူနံ^၁၊ လျှပ်စစ်အမဓာတ်ပါသော အီလက်ထရွန်အမူနံ^၂ တို့သည် တစ်ခုက တစ်ခုကိုဆွဲဆောင်လျက် အမအီလက်ထရွန်သည် အဖိုပရိုတွန်ကို လှည့်ပတ်လှုပ်ရှားသည်။ ထိုအီလက်ထရွန်တစ်ခုနှင့် ပရိုတွန်တစ်ခုတို့ တစ်ခုကို တစ်ခု ဆွဲဆောင်လှုပ်ရှားနေသော အတွဲတစ်တွဲကို ဟိုက်ဒရိုဂျင်အဏုမြူ^၃ ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဟိုက်ဒရိုဂျင်အဏုမြူတို့သည် ဂယ်လက်ဆီကြယ်စုကြီးများ၏ ကြားတွင် ရွေ့လျား နေကြသည်။ ရွေ့လျားနေရာမှ တိမ်တိုက် တစ်ခုသစ်ဖွယ် ပေါင်းစည်းမိသွားကြသည်။ ထိုသို့ ပေါင်းစည်းမိသွားသော အဖွဲ့အစည်း၌ ဟိုက်ဒရိုဂျင် အဏုမြူတစ်ခုက အခြားအဏုမြူ တစ်ခုအပေါ် ခြပ်ဆွဲအား သက်ရောက်မှုများ ရှိလာသည်။ ခြပ်ဆွဲအား ကြီးလာလေ အဏုမြူတစ်ခုနှင့်တစ်ခု နီးကပ်လာလေ ဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့ နီးကပ်လာလေ ခြပ်ဆွဲအားကလည်း အားကောင်းလာလေ ဖြစ်လာသည်။ (ကြယ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်လောက်အောင် များပြားသော) ဟိုက်ဒရိုဂျင် အဏုမြူများ ဖွဲ့စည်းမိသောဓာတ်ငွေ့တိမ်တိုက်သည် ခြပ်ဆွဲအားကြီးမားသည်ထက် ကြီးမားလာသောအခါ ထိုဓာတ်ငွေ့တိမ်တိုက်သည် အတွင်းပိုင်းသို့ ကျုံ့၍ ကျုံ့၍ ဝင်လာသည်။ ထိုသို့ ကျုံ့ဝင်လာမှုကြောင့် အပူဓာတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဓာတ်ငွေ့တိမ်တိုက်သည် ကြယ်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်လောက်

၁ proton
၂ electron
၃ hydrogen atom

သော အချင်းမိုင်ပေါင်း သန်းပေါင်း သုံးရာခန့်ရှိပါက တိမ်တိုက်၏ ဗဟို၌ အပူချိန် ၅၇၀၀ ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထိုအချိန်၌ ဟိုက်ဒရိုဂျင် အဏုမြူတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပြင်းထန်စွာတိုက်ခိုက်မိကြပြီး ယင်းတို့သည် ပရိုတွန်အဖိုမုန် အီလက်ထရွန်အမမုန်များအဖြစ် ပြန်လည်၍ ကွဲထွက်ကြသည်။

အီလက်ထရွန်များ၊ ပရိုတွန်များ အချင်းချင်း ပြင်းထန်စွာ တိုက်ခိုက်နေကြသော တိမ်တိုက်သည် ခြပ်ဆွဲအားကြောင့် ယခုအခါ ပို၍ ပို၍ ကျုံ့ဝင်လာပြီ ဖြစ်သည်။ အပူချိန်သည်လည်း ပို၍ ပို၍ တိုးလာသည်။ ကျုံ့သည်ထက် ကျုံ့၍ အလယ်ဗဟိုတွင် အပူချိန် ဒီဂရီ သန်း (၂၀) ခန့်မျှလောက် ရှိသောအခါ ပရိုတွန်တို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တိုက်ရာတွင် လွှင့်စဉ်မသွားတော့ဘဲ ပူပေါင်းမိကြသည်။ ပရိုတွန် (၄)ခုသည် အဆင့်ဆင့် ပူးပေါင်းမိ၍ (သမိုဗျူကလီးယားဖြစ်စဉ်^၁အရ) ဟီလီယမ်^၂ဟုခေါ်သော ခြပ်စင်သစ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုသို့ ဟိုက်ဒရိုဂျင်သမိုဗျူကလီးယား ဖြစ်စဉ်စ၍ ဖြစ်သည့်အခါ ဓာတ်ငွေ့ တိမ်တိုက်ကြီးသည် ကြယ်တစ်လုံး ဘဝသို့ ရောက်လာပြီဖြစ်လေသည်။ ထိုကြယ်၏ဗဟို၌ သမိုဗျူကလီးယား ဖြစ်စဉ်ကြောင့် ပေါက်ကွဲထွက်ခြင်းများနှင့် ခြပ်ဆွဲအားကြောင့် အတွင်းဘက်သို့ ပြန်လည်၍ ကျုံ့ဝင်လာခြင်းများသည် ညီညွတ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ကြယ်၏ အရွယ်အစားသည် တည်ငြိမ်သော အခြေသို့ ရောက်လာလေသည်။

ဟိုက်ဒရိုဂျင် ဓာတ်ငွေ့ တိမ်တိုက်ကြီးများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြယ်သည် နှစ်သန်းပေါင်းများစွာ တည်ငြိမ်သော အရွယ်အစားဖြင့် “ကြယ်ဘဝ” ၌ နေလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တည်ငြိမ်သော အရွယ်အစားဖြင့် ကြယ်ဘဝ၌ နေလာခဲ့ရသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း စင်စစ် ခြပ်ဆွဲအား၏ သက်ရောက်မှုကိုမူ ပို၍ ပို၍ ခံစားနေရသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကြယ်ဘဝ၌ အထက်ပါကဲ့သို့ နှစ်သန်းပေါင်း များစွာ နေနေသော ကြယ်သည် မိမိ၏ အတွင်းခြပ်ဆွဲအားကို တည်ငြိမ်စွာမခံနိုင်တော့ဘဲ အတွင်းဘက်သို့ ကျုံ့သည်ထက် ကျုံ့လာသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ကြယ်အတွင်းပိုင်း၌ (အပူချိန် ဒီဂရီ သန်းပေါင်း ၈ သိန်းခန့်ရှိ

၁ thermonuclear process ၂ helium

အောင် နျူကလီးယား ပူးပေါင်းမှုမျိုး ဖြစ်လာနိုင်သော ကြယ်အမျိုးအစားဖြစ်သည်ဆိုပါက) အတိုင်းမသိကြီးမားသောစွမ်းအင် ထွက်ပေါ်လာပြီးနောက် ကျုံ့စေသော ခြပ်ဆွဲအားကို ဆန့်ကျင် ကျော်လွန်ကာ ကြယ်ကြီးသည်ပေါက်ကွဲသွားလေတော့သည်။ ဤသို့ပေါက်ကွဲသွားသော ကြယ်ကို ဆူပါနိုဗာ^၁ ဟုခေါ်ကြသည်။

ကျွန်ုပ်တို့နေထိုင်သော ဤကမ္ဘာသည် အထက်ပါ ဆူပါနိုဗာမှ လွှင့်စဉ်ထွက်လာသော ဓာတ်ငွေ့သဖွယ် အပိုင်းအစလေးတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု တွေးဆကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤတွေးဆချက်ကိုလည်း မှန်ကန်လောက်ပါပေသည်ဟု လက်ခံသူများရှိသကဲ့သို့ ငြင်းပယ်သူများလည်း အများအပြားရှိပေလိမ့်မည်။ ထိုဆူပါနိုဗာမှ လွှင့်စဉ်လာသော ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာဖြစ်လာမည့် “ကမ္ဘာလောင်းလျှာ” အစအနကလေးသည် မည်ကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ နေအဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်လာ၍ မည်ကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဟူသော အချက်များကိုလည်း သိပ္ပံပညာရှင်တို့က တွေးဆချက်အမျိုးမျိုးပေးခဲ့ကြသည်။

အချို့ကလည်း အလွန်ကြီးမားသော ဆူပါနိုဗာတစ်ခုပေါက်ကွဲခဲ့ပြီးနောက် ယင်းသို့ပေါက်ကွဲရာမှ လွှင့်ထွက်လာကြသော ဓာတ်ငွေ့သဖွယ် ရုပ်ပစ္စည်းတို့သည် အသစ်အသစ်သော ကြယ်များအဖြစ်သို့ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်သွားကြသည်။ အရေအတွက်အားဖြင့် ကြယ်ပေါင်းတစ်ထောင်ခန့်ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ကြယ်ဆယ်ခုလောက်သည် ဆူပါနိုဗာများအဖြစ် ရောက်လာပြန်ပြီးနောက် ပေါက်ကွဲလွှင့်စဉ်ကြပြန်သည်။ ထိုအခါ ကြယ်အသစ်အသစ်များ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်ကြပြန်သည်။ ယင်းတို့အနက်မှ အချို့သည် ဆူပါနိုဗာများ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်လက်ပေါက်ကွဲ လွှင့်စဉ်ကြပြန်သည်။ ဤနည်းဖြင့် အတောမသတ် ကြယ်အသစ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လိုက် ကြေပျက်သွားလိုက်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲနေကြသည်။ ဤသို့သော ကြယ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်အတွင်း၌ ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ၏ ဖြစ်စဉ်ငယ်သည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်* ဟု ယူဆကြ၏။ ဤအတိုင်းသာ ဆိုပါက ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာလိုက်၊ ပျက်သုဉ်းသွားလိုက်နှင့် ကမ္ဘာပေါင်း အဘယ်မျှ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို မရေမတွက်နိုင်အောင်ပင် ရှိပေလိမ့်မည်။

၁ supernova ၂ solar system
* Newsweek, Jan 28, 1980

အချိန်ကာလ မည်မျှကြာအောင် ထိုကမ္ဘာပြုမိုးကြီး အဆက်မပြတ် ရွာချနေသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့မခန့်မှန်းနိုင်ချေ။ အချို့သော သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ကမ္ဘာပြုမိုးသည် အနှစ်တစ်ထောင်လောက်ကြာအောင် ရွာချနေသည်ဟုပင် ခန့်မှန်းကြသည်။ ထိုသို့ ရွာချလာသောမိုးကြီးကို အိန္ဒိယမှ ရှေးဟောင်းဒဿနပညာရှင်များက ကမ္ဘာပြုမိုး ကပ်ပြုမိုးဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်တန်ရာသည်ဟု တွေးသူများကလည်း တွေးကြသည်။ ထိုကမ္ဘာပြုမိုးကြောင့်လ ပဲ့ထွက်သွားသောနေရာနှင့် အခြားနေရာများသည် ရောဆက်၍ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားကြပေလိမ့်မည်။ အခြားဓာတ်ငွေ့လုံးများသည် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာ၏ ဖြစ်စဉ်မျိုးကဲ့သို့ ဖြစ်မဖြစ်ကိုမူကား သေချာစွာ မပြောနိုင်သေးချေ။

ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာပေါ်သို့ ရွာချလိုက်သော ကမ္ဘာပြုမိုးရေအတွင်း၌ မီသိန်း^၁၊ အာမိုးနီးယား^၂၊ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်^၃၊ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဆိုင်ရာနိုက်^၄ တို့သည်လည်း အခြားဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းများနှင့်အတူ ပျော်ဝင်လျက် ရှိသည်။ ရွာချလိုက်သောမိုးရေများသည် ဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းများစွာကို သယ်ယူလျက် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ ထပ်၍ ထပ်၍ စီးဝင်သွားကြသည်။ ကမ္ဘာတည်စဖြစ်သောကြောင့် မီးတောင်ကြီးငယ်တို့သည် အဆက်မပြတ် ပေါက်ကွဲလျက်ရှိကြသည်။ မီးတောင်များပေါက်ကွဲတိုင်း ကမ္ဘာအတွင်းပိုင်းရှိ ဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းတို့သည် ချော်ရည်များနှင့် အတူ ထွက်ပေါ်လာကြသည်။ ထိုနောက် ကမ္ဘာပြုမိုးရေတွင် ပျော်ဝင်ကာ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာဆီသို့ပင် ရှေးရှုလိုက်ပါသွားကြသည်။ ဤအခြေအနေများကို ထောက်ခြင်းဖြင့် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာသည် ဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းတို့ စုဝေးထွန်းကားရာ အရပ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထိုမျှ ဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းတို့ ပြည့်စုံကြယ်ဝရာ သမုဒ္ဒရာကြီးသည်ပင် အသက် စတင်ဖြစ်ပေါ်ရာ (ဝါ) သက်ရှိဘဝ စတင်မွေးဖွားရာအရပ် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ယူဆကြသည်။

ကမ္ဘာပြုမိုးကြီး ပြီးသည့်နောက် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကြီးအတွင်း၌ ဒြပ်စင်ဒြပ်ပေါင်းတို့သည် အချင်းချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အခြားတစ်ခုနှင့်တစ်ခုသော်လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးဒြပ်ပြု၍ ပေါင်းကြမည်ဖြစ်သည်။

၁ methane ၂ amonia ၃ carbondioxide
၄ hydrogen cynide

သိပ္ပံပညာရှင်များသည် ကာဗွန်ဒြပ်ပေါင်းများကို “အသက်ဇီဝ၏ အခြေခံ” ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ကာဗွန်ဒြပ်စင်များသည် အခြားဒြပ်စင်များနှင့် ဓာတ်ပြုခြင်း ရှိပါက အသက် ဖြစ်ပေါ် လာရေး အတွက် အခြေခံ ဒြပ်ပေါင်းများ ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု တွေးဆကြသည်။ ကာဗွန်ဒြပ်စင်များသည် မိမိတို့ အချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ အခြားအခြားသော ဒြပ်စင်များနှင့်ဖြစ်စေ ဓာတ်ပြု၍ အမျိုးမျိုး ပေါင်းစပ်ခြင်း ပြုနိုင်ကြသည်။ ထိုနည်းဖြင့် နှစ်သန်းပေါင်းများစွာအတွင်း ကာဗွန်ဒြပ်တို့ အမျိုးမျိုးပေါင်းဆုံကြရာမှ တစ်စုံတစ်ခုသောအချိန်အတွင်း ဒြပ်တို့ အချိုးညီစွာ ပေါင်းဆုံသွားမိသောကြောင့် “အသက်” ဟူသော အရည်အချင်း သစ်သည် သမုဒ္ဒရာ၌ စတင်ပေါ်ပေါက် လာလေသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်၍ ဒြပ်တို့ ရမ်းသန်းပေါင်းဆုံရာမှ “သက်ရှိဘဝ” သည် မတော်တဆ အမှတ်မထင် ဤကမ္ဘာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာလေသလောဟု တွေးခေါ်သူများလည်း ရှိကြသည်။

သိပ္ပံပညာရှင်လည်းဖြစ်၊ ဒဿနပညာရှင်လည်းဖြစ်သော ဟတ်စလီ^၁ က “မျောက် သတ္တဝါ ခြောက်ကောင်ကို လက်နှိပ်စက်များနှင့် အတူ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာ လွှတ်ပေးထားခဲ့လျှင် တစ်နေ့နေ့၌ မြိတိသျှပြုတိုက် အတွင်းရှိ စာအုပ်များကို ရိုက်နှိပ်ပြီးကောင်း ရိုက်နှိပ်ပြီး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဤရိုက်နှိပ်ထားသော စာမျက်နှာများကို စစ်ဆေးကြည့်၍ မျောက်သည် ကံအားလျော်စွာ ရမ်းသန်းရိုက်နှိပ်ခြင်းအားဖြင့် ရိုက်စပ်ပေး ရေးသားခဲ့သော လင်္ကာတစ်ပုဒ်ကို မတော်တဆ ရိုက်နှိပ်ထားမိလျှင် အံ့ဩမိကြ ပေမည်။ သို့ရာတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သော သန်းပေါင်းများစွာသော စာမျက်နှာတို့ကို စစ်ဆေးကြည့်လျှင် ထိုစာမျက်နှာထဲတွင် ရိုက်စပ်ပေးထား၏ လင်္ကာကို အမှန်မုချတွေ့ရလိမ့်မည်” * ဟုဖော်ပြဖူး၏။

ထိုနည်းတူစွာ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာ ချီ၍ ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာ အတွင်းရှိ ကာဗွန်ဒြပ်စင်တို့သည် မိမိတို့အချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ အခြားဒြပ်စင်တို့နှင့်ဖြစ်စေ ဓာတ်ပြု၍ အမျိုးမျိုးအထွေထွေ ပေါင်းခြင်းပြုရာမှ တစ်ချိန်ချိန်တွင် အသက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော (ဝါ) သက်ရှိဘဝ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ဒြပ်ပေါင်းအဖြစ်သို့ မတော်တဆ ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ယူဆရတော့မလို ရှိ၏။

၁ organic compound
Thomas H. Huxley (1825 - 1895)
* Sir James Jeans, "The Mysterious Universe" P.3,4

သိပ္ပံပညာရှင်များက ကာဗွန်ဒြပ်စင်တို့သည် မိမိတို့ အချင်းချင်း သော်လည်းကောင်း၊ အခြားဒြပ်စင်များနှင့်သော်လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ပေါင်းဆုံရာမှ တစ်ချိန်တွင် “အက်ဒီနိုဆင်းဒိုင်ဖော့စ်ဖိတ်” (အတိုကောက် အားဖြင့် အေဒီပီ) ဒြပ်ပေါင်းများ၊ နျူကလိယိုတိုက်^၂ ဒြပ်ပေါင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ဟု တွေးဆကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အက်ဆီနိုဆင်း ထရိုင်ဖော့စ်ဖိတ်^၃ (အတိုကောက်အားဖြင့် အေတီပီ) တို့၏ စွမ်းအင်ကို အားပြု၍ နျူကလိယိုတိုက်များကို ဓာတ်ပြုပေါင်းစပ်ကာ နျူကလီးယပ် အက်စစ်^၄ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ထိုနျူကလီးယပ် အက်စစ်သည် အေ-တီ-ပီ၏ စွမ်းအင်ဖြင့် ပရိုတိန်း^၅များ၊ သကြား ဒြပ်ပေါင်းများ၊ အဆီဒြပ်ပေါင်းများကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထိုဒြပ်ပေါင်းများသည် ဓာတ်ပြု ခြင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် နောင်တွင် ပရိုတိုပလာဇမ်^၆ ဒြပ်ပေါင်း ဖြစ်လာ သည်ဟု တွေးဆကြသည်။ သိပ္ပံပညာရှင်များက ပရိုတိုပလာဇမ်ဒြပ်ပေါင်း ပါဝင် ဖွဲ့စည်းနေသော ကလာပ်စည်းကို ဆဲလ်^၇ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ပရိုတိုပလာဇမ်ဒြပ်ပေါင်း ပါဝင်ဖွဲ့စည်းနေသော ဆဲလ်သည် အသက်၏ အခြေခံပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပရိုတိုပလာဇမ် ဒြပ်ပေါင်းပါဝင် ဖွဲ့စည်းနေသော ဆဲလ်သည် အသက်ဖြစ်ပေါ်ရာ အခြေခံရုပ်ပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဆဲလ်သည် အစာစားခြင်း၊ ကြီးထွားခြင်း၊ မျိုးပွားခြင်း၊ ရွေ့လျားခြင်း အစရှိသည့် အသက်၏ ယေဘုယျ လက္ခဏာ များရှိသောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာ၌ စတင်ဖြစ် ပေါ်လာသော ထိုသက်ရှိဆဲလ်သည် အပင်လောက၏ သက်ရှိ အခြေခံ ရုပ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ပထမဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အပင် သက်ရှိဆဲလ် သည် တစ်ခုတည်းသာ ရှိဟန်တူသော်လည်း နောင်တွင် သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ ဆဲလ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ ဖြစ်ပွား၍ ယင်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းလာသော သက်ရှိအပင်များဖြစ်ထွန်းလာပေလိမ့်မည်။

အပင်သက်ရှိများသည် သမုဒ္ဒရာမှ တစ်ဖန် ... ဆဲလ်များစွာ ဖွဲ့စည်း ထားသောအပင်များအဖြစ် ကုန်းပေါ်သို့ တဖြည်းဖြည်း ရောက်ရှိသွားကြ

- ၁ adenosine diphosphate (A.D.P) ၂ nucleotide
- ၃ adenosine triphosphate (A.T.P) ၄ nucleic acid
- ၅ protein ၆ protoplasm ၇ cell

သည်။ သို့ဆိုရသော်လည်း ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာမှ ကုန်းပေါ်သို့ အပင်သက်ရှိ များရောက်အောင် အချိန်ကာလအားဖြင့် မည်မျှယူခဲ့ရသည်ကို အတိအကျ မပြောနိုင်ချေ။ သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ အပင်သက်ရှိများ ဖြစ်လာသကဲ့သို့ အကောင်သက်ရှိများ (၀) သက်ရှိသတ္တဝါများလည်း ဖြစ်လာကြသည်။ တဖြည်းဖြည်းနှင့် ကုန်းတစ်ပိုင်း ရေတစ်ပိုင်း နေနိုင်သော သတ္တဝါများဖြစ် ပေါ်လာ၍ နောင်တွင် ကုန်းပေါ်၌ နေနိုင်သော သတ္တဝါများအဖြစ် ပေါ်လာကြသည်။ ထို့နောက်ကုန်းနေသတ္တဝါများသာမကလေတွင် ပျံသန်း သွားလာနိုင်သော သတ္တဝါများလည်း ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ ထို့နောက် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာသောအခါ ကျွန်ုပ်တို့ လူသားများဖြစ်ပေါ် လာကြ သည်။ မနုဿဗေဒပညာရှင်များ တွေ့ရှိလာသော အထောက်အထားများ အရ ဤကမ္ဘာ၌ လူသတ္တဝါများဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၄ သန်း ခန့်ရှိပြီဟု ခန့်မှန်းရသည်။ * ဤခန့်မှန်းချက်သည် ခန့်မှန်းချက်သာ ဖြစ်၍ “လူ” ဟူ၍ ပီပီသသ ဘယ်သောအခါက စခဲ့သည်။ မည်သို့စခဲ့သည်။ လူ၏ အစ ကား မည်သို့ဖြစ်သည်ဟူသော အချက်တို့ကိုမူ တိတိပပမသိနိုင်ကြသေးချေ။ မငြင်းနိုင်သောအချက်မှာ လူသည် လူအဖြစ်နှင့် ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် ယခု အခါ၌ အမှန်ပင် ရောက်ရှိနေပြီဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

ဤကမ္ဘာပေါ်သို့ “အသက်” ဖြစ်ပေါ် ရောက်ရှိလာသည်ကား မှန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤကမ္ဘာကြီးတွင် “အသက်” ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း (၀) အသက်ရောက်ရှိလာခြင်းသည် ကောင်းသော ရောက်ရှိလာခြင်းပေ လော၊ သို့တည်းမဟုတ် မကောင်းသော၊ ဝမ်းပန်းတသာ ကြိုဆိုဖို့ရန် မသင့် သော ရောက်ရှိလာခြင်းပေလော၊ ဤသို့... စဉ်းစားတတ်သော လူသည် လွင့်လွင့်မျောမျော တွေးတောမြော်မြင်တတ်၏။ တွေးတောမြော်မြင် ကြည့်လိုက်တိုင်းလည်း အသက်ဖြစ်လာခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ သက်ရှိဘဝ ဖြစ်လာခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ဇဝဇဝါနှင့် မဝေခွဲတတ်အောင် ဖြစ်နေ တတ်၏။

အသက်ဖြစ်ပေါ်လာ၍ တိရစ္ဆာန်သက်ရှိဘဝ၊ တိရစ္ဆာန်လောက ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အသည်းနှလုံးတုန်လှုပ်ဖွယ် သွေးထွက် သံယို သတ်ပွဲဖြတ်ပွဲ တိုက်ခိုက်ပွဲကြီးများသည် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ၌ အစပြု ခဲ့၏။ အင်အားကြီးသော သတ္တဝါတို့က အင်အားငယ်သော သတ္တဝါတို့ကို နိုင်ထက်စီးနှင်းပြုကြ၏။

* Time Magazine, 1982, Vol. 119, No. 25

ကြီးသောသတ္တဝါတို့က ငယ်သောသတ္တဝါတို့ကို ဒေါသတကြီးဖြင့် ကိုက်ဖဲ့သတ်ဖြတ်ကြ၏။ အစာလုရင်းလည်း အချင်းချင်း မာန်ဖီကြ၏။ တိုက်ခိုက်ကြ၏။ နယ်လုရင်း၊ စာကျက်လုရင်းလည်း တိုက်ကြ၊ ခိုက်ကြ၊ ကုတ်ကြဖဲ့ကြ၊ သတ်ဖြတ်ကြ၏။ အင်အားကြီးသော အသားစားသော သတ္တဝါတစ်ကောင်က အခြား တစ်ကောင်ကို အပြင်းလိုက်၏။ အလိုက်ခံရသောသတ္တဝါက အသက်ကို လုလျက် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လွန်းစွာဖြင့် ပြေးရ၏။ သွေးအလိမ်းလိမ်းလူးလျက် မချိတင်က အသက်ငင်လျက်ရှိသည့် သားကောင်ကို သတ္တဝါမုဆိုးကြီးတို့က မြိန်ရေရှက်ရေဖြင့် ကိုက်ဖဲ့စားမျိုကြ၏။ လောကကြီးသည် လဲသံ၊ ပြိုသံ၊ အော်သံ၊ ဟစ်သံ၊ ဟိန်းဟောက်သံ၊ ဒေါသသံ၊ ညည်းတွားသံ၊ နာကြည်းကြေကွဲသံ၊ အသက်ငင်နေသောအသံတို့ဖြင့် ဆူညံခွဲရ၏။ အသက်သည် ထိုအမင်္ဂလာသံများ၊ အနိဋ္ဌာရုံများကို ဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤကမ္ဘာမြေကြီး၌ ဖြစ်လာခဲ့ခြင်းပေလော။ အသက်သည် ကမ္ဘာဦး တိရစ္ဆာန်ကြီးများ၏ ဝမ်းဗိုက်တို့ကို ဆာလောင် မှတ်သိပ်စေ၍ ထိုဆာလောင်မှတ်သိပ်ခြင်းကို ဖြေဖျောက်ဖို့ တစ်ခုတည်းသာ ထောက်ထားကာ သတ္တဝါတစ်ကောင်က တစ်ကောင်ကို မညှာမတာ သတ်ဖြတ်ကိုက်ဖဲ့ ဝါးခြေစားသောက်စေရန် ဖန်တီးပေးဖို့ ရောက်လာခဲ့ခြင်းပေလော။ သက်ရှိသတ္တဝါ ဖြစ်လာပြီးနောက် ထိုဘဝမှ မသေချင်အောင်၊ ထိုသို့ မသေချင်မှု၊ ဘဝ တည်မြဲမှုမူကြောင့် အမျိုးမျိုးတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ် စားသောက်ခြင်းတို့ဖြင့် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေအောင် ဖန်တီးဖို့ အတွက် အသက်သည် ဤလောက၌ ဖြစ်လာခဲ့ခြင်းပေလော။ အသက်၏ ရည်ရွယ်ချက် (ဝါ) ဘဝဖြစ်လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို လူသည် ကြိမ်ဖန်များစွာ သံသယပွား၍ ထိုအသက်၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပတ်သက်သော လွင့်လွင့်မျောမျော အတွေးအခေါ်များကို တွေးခေါ်ခဲ့၏။

လူသတ္တဝါတို့ထံ အသက်ရောက်ရှိလာခြင်း (ဝါ) သက်ရှိ လူ့ဘဝ ဖြစ်လာခြင်းသည်လည်း ကောင်းသော ဖြစ်လာခြင်းမှ ဟုတ်ပါလေ၏ လော...

အသက်ရှိလာ၍ လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝကို ရပြီဆိုကတည်းက လူသည် အသက်နှင့် မကွဲမကွာ အသက်ရှင် တည်တံ့နေရန်အတွက် ပင်ပန်းတကြီး ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရ၏။ သဘာဝအန္တရာယ်များသည် လူတို့အား အသက်နှင့် ကွဲကွာအောင် အကြီးအကျယ် နှိပ်စက်ခဲ့ကြသည်။ မီးလောင်ခြင်း ဘေးအန္တရာယ်များ မြေလျှင်အန္တရာယ်များ၊ ရေကြီးခြင်းများ၊ မိုးခေါင်ခြင်း

များသည် လူသတ္တဝါတို့အား အပြင်းအထန်နှိပ်စက်ခဲ့ကြ၏။ အသက်နှင့် ခန္ဓာမကွဲကွာရန် ထိုသဘာဝ အန္တရာယ်အမျိုးမျိုးကို အပန်းတကြီးတုန်းလှန် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြရ၏။ သဘာဝအန္တရာယ်များနှင့် လူသတ္တဝါတို့၏ တိုက်ပွဲများ၌ ဘဝပေါင်းများစွာ၊ ခန္ဓာပေါင်းများစွာ ကြွေပြုန်းခဲ့ရ၏။ အသက်ရှိလာ၍ ဘဝဖြစ်လာပြီဆိုကတည်းက ထိုဘဝတည်မြဲရန် အစာရေစာကို အပန်းတကြီး မနားမနေ တလှုပ်လှုပ် တရွရွဖြင့်ရှာဖွေခဲ့ကြရ၏။ အခြားသတ္တဝါများကဲ့သို့ပင် အစာလုရင်း၊ နယ်လုရင်း လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အမျိုးမျိုးဖြင့် လူ့အချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ကြ၏။ တိုက်ကြ၊ ခိုက်ကြ၏။ လူ့သမိုင်း၊ လူ့ခရီးစဉ်ကို ပြန်ကြည့်လျှင် လူ့လူချင်း သတ်ပွဲကြီးများ၊ သွေးစွန်းကွက်ကြီးများကို မြင်ယောင် ထင်ယောင်လာရသည်။ ဂျာမန် ဒဿနပညာရှင် ရှိပင်ဟောင်ဝါက “သမိုင်းသည် နိုင်ငံများ၏ ဘဝဖြစ်စဉ် အကြောင်းကို ဖော်ပြရာ၌ စစ်ပွဲများ၊ မငြိမ်သက်မှုများအကြောင်း ကလွဲ၍ ထူးထူးခြားခြားဖော်ပြစရာအကြောင်းမရှိ၊ နိုင်ငံများ၏ ဘဝခရီးစဉ်၌ ငြိမ်သက်အေးချမ်းသောကာလဟူသည်မှာ ပြဇာတ်တစ်ခုတွင် အခန်းတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းသည့် ကာလအပိုင်းအခြားကလေးကဲ့သို့သာ ဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝခရီးစဉ်မှာလည်း အစဉ်အမြဲတိုက်ခိုက်ရုန်းကန်နေရခြင်းများသာရှိသည်။ လူသည် အလိုမပြည့်ခြင်းများ၊ ငြီးငွေ့စိတ်ပျက်ခြင်းများနှင့် လည်း တိုက်ခိုက်နေရသူဖြစ်၍ လူ့အချင်းချင်းနှင့်လည်း ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်နေရသူဖြစ်သည်။ လူသည် နေရာတကာ၌ ဆန့်ကျင်ဘက်များ၊ ပြိုင်ဘက်များနှင့်သာ တွေ့နေရသူဖြစ်သည်။ လူသည် အတောမသတ်သော ပဋိပက္ခ မှုတို့အတွင်း၌ အသက်ရှင်၍ တိုက်ရင်းခိုက်ရင်း လက်၌ ဓားကိုကိုက်ရင်း သေရသူပင်ဖြစ်သည်”* ဟု ဖော်ပြဖူး၏။

အသက်ဖြစ်လာမှု (ဝါ) ဘဝဖြစ်လာမှုကြောင့် လူတို့၏ ရုပ်ခန္ဓာသည် အစာအာဟာရကို တောင်းဆိုလာခဲ့၏။ ဝတ်စရာ၊ နေစရာတို့လည်း လိုအပ်လာ၏။ ယင်းတောင်းဆိုချက်၊ ဘဝလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် လူတို့သည် ပင်ပန်းကြီးစွာ လုံးပန်းကြရ၏။ လုံးပန်းသူအချင်းချင်း အပြန်အလှန် အကျိုးပြုခြင်းများလည်း ရှိ၏။ အချို့က အချင်းချင်းအပေါ် လူလည်လုပ်ကြ၏။ အမြတ်ထုတ်ကြ၏။ စားစရာ ဝတ်စရာ နေစရာတို့ကို

၁ Auther Schopenhauer (1788-1860)
* Schopenhauer, "Essays and Aphorisms," P.42

အချင်းချင်းတို့ထက် ပိုမိုရရှိအောင် မသမာသောနည်းမျိုးစုံဖြင့် အရယူကြ၏။ ထိုအခါ လူလည်လုပ် အမြတ်ထုတ်ခံရသူတို့က မကျေမနပ်ဖြင့် မိမိတို့အား လူလည်လုပ်သူ၊ အမြတ်ထုတ်သူများကို တော်လှန်ကြ၏။ နှိပ်ကွပ်ကြ၏။ သုတ်သင်ရှင်းလင်းသင့်က သုတ်သင်ရှင်းလင်းပစ်ကြ၏။ အစွဲဥပါဒါန်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် လူမျိုးတစ်မျိုးက တစ်မျိုးအပေါ်၊ တစ်တိုင်းပြည်က တစ်တိုင်းပြည်အပေါ် လှမ်းမိုးခြင်းများ ပြုလုပ်ကြ၏။ ထိုအခါ... လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး၊ တစ်တိုင်းပြည်နှင့် တစ်တိုင်းပြည် အပြန်အလှန် အာသာတတရားများ၊ မုန်းတီးရက်စက်ခြင်းများဖြင့် တိုက်ကြ ခိုက်ကြ ယှဉ်ပြိုင်ကြ၊ သတ်ဖြတ်ကြ၏။ သမိုင်းကြောင်း၌ ဤအဖြစ်အပျက်တို့က များလွန်းနေသောကြောင့် သမိုင်းပညာရှင် ဂစ်ဗွန်းက “လူ့သမိုင်းဟူသည်လူတို့၏ ရာဇဝတ်ပြစ်မှု၊ ရက်စက်မှုနှင့် မိုက်မဲမှုများအကြောင်း မှတ်တမ်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။” * ဟု ဖွင့်ဆိုမိဟန်တူသည်။ မိမိလူမျိုး၊ မိမိတိုင်းပြည် အတွက်ဟု အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် နယ်ချဲ့ကြ၊ အာဏာလုခဲ့ကြရာမှ တစ်စတစ်စဖြင့် ကြီးထွားလာခဲ့သည့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက လူအချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ပွဲများ၌ လူပေါင်း ၅၅ - သန်းမျှ သေခဲ့ကြရသည်။ စာရင်းမရဘဲ သေဆုံးသူများလည်း အများအပြား ရှိပေလိမ့်ဦးမည်။ ဤမျှ ရက်စက်နိုင်ခြင်းများ၊ ဤမျှ ဒေါသ အာသာတတရားကြီးမားခြင်းများ ရှိနေသည့် လူလောကကြီးသည် ကောင်းသော လောကကြီးမှ ဟုတ်ပါလေ၏လောဟု လူ၌ သံသယပွားခဲ့ရ၏။

သက်ရှိလူသတ္တဝါကို တစ်ဖက်သော ရှုထောင့်မှ ကြည့်ပါက လူသည် သဘာဝ၏ ထုတ်လုပ်မှုများအနက် အသပ်ရပ်ဆုံး၊ အလှပဆုံးနှင့် အဆင့်အတန်းအရည်အသွေးအမြင့်ဆုံးသတ္တဝါအဖြစ်မြင်ရ၏။ လူတွင် အခြားအခြားသတ္တဝါတို့ထက် အဆင့်မြင့်သည့်ဦးနှောက်ကဲ့သို့သော ဆဲလ်အဖွဲ့အစည်းတို့ ရှိသောကြောင့် အသိဉာဏ်အရာ၌ သတ္တလောကတွင် ထိပ်တန်းအကျဆုံးသတ္တဝါဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အခြားသတ္တဝါတို့ထက် အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်အခြားအခြားသော အရည်အချင်းများ သာလွန်မှုကြောင့် အချို့က “လူကို ထာဝရဘုရားက မိမိပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်းဖန်ဆင်းခဲ့သည်” ဟုပင်ယူဆ

၀ Edward Gibbon (1737-1794)
* The Great Quotations, P.476

ကြ၍ လူကို အမြင့်မြတ်ဆုံး သတ္တဝါအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြ၏။ စကြဝဠာ၌ ဂုဏ်သိက္ခာ အမြင့်မားဆုံးသူအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြ၏။

လူ၏ ဦးနှောက်သည် သေးငယ်သည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသေးငယ်သော လူ၏ဦးနှောက်က သဘာဝ နိယာမတို့ကို သိနိုင်စွမ်းသည်။ ရောင်ပြန်ဟပ်နိုင် စွမ်းသည်။ သဘာဝ နိယာမတို့ကို သိသော အသိဖြင့် လူသည် သဘာဝ လောကကြီးအား မိမိလိုအင်များအတွက် ချုပ်ကိုင်စေစားနိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာကြီး မည်မျှ လေးကြောင်းကို လူသည် တွက်ချက် ပြနိုင်ခဲ့သည်။ အဏုမြူအောက် သေးငယ်သော ရုပ်မှုန်တို့ အကြောင်းကိုလည်း လူသည် သိနိုင်စွမ်းသူဖြစ်သည်။ အဏုမြူစွမ်းအင်တို့ကို လိုရာရာ၌ ထိန်းချုပ်စေစားအသုံးချနိုင်သူလည်း ဖြစ်သည်။ အံ့ဘနန်းသိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ တီထွင်မှုတို့ကို စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ သဘာဝ နိယာမတို့ကို သိနားလည်မှုဖြင့် လူသည် အာကာသအတွင်း၌ လမ်းလျှောက်ပြခဲ့၏။ လကမ္ဘာသို့လည်း စွန့်စား၍ အရောက်သွားနိုင်ခဲ့၏။ အနန္တစကြဝဠာ၏ လျှို့ဝှက်ချက်များကိုလည်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု လက်ကုန်ဆန်၍ ဖော်ထုတ် နေသူလည်း ဖြစ်၏။ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ထက်မြက်မှု စွမ်းရည်ရှိသောကြောင့် သတ္တလောက၌ လူသည် စွမ်းအား အကြီးမားဆုံး အတော်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ရ၏။ အချို့က လူတို့၏ အဆင့်အမြင့်ဆုံးသော အသိပညာမှာ သိပ္ပံပညာပင် ဖြစ်သည်။ သိပ္ပံပညာဖြင့် လူမှုပြဿနာ အထွေထွေကို ရှင်းနိုင်ကြမည်၊ သိပ္ပံပညာဖြင့် လောကကြီးကို တိုးတက်သည်ထက် တိုးတက်အောင်၊ သာယာသည်ထက် သာယာအောင် လောက၏ အကျည်းတန် အရုပ်ဆိုးခြင်းတို့ကို ဖယ်ရှား၍ အလှတန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ယင်နိုင်အောင် ဆောင်ကြဉ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟုပင် တစ်ချိန်က ယူဆခဲ့ကြ၏။

သို့ရာတွင် သိပ္ပံပညာသည် လူနှစ်ဦးကြား သဘောထား ကွဲလွဲနေသည်ကိုပင် ညီညွတ်မှုရအောင် မဖြေရှင်းတတ်ဘဲ ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့၊ လူမျိုး တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး အကြားတွင် ကွဲလွဲနေသော အယူအဆများ၊ သဘောထားများကို “ဤသည်သာ အမှန်ဖြစ်ပါသည်” ဟု တိတိပပထောက်ပြပြီး ညီညွတ်မှုရအောင် သိပ္ပံပညာသည် မဆောင်ကြဉ်းနိုင်ဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ သိပ္ပံပညာ ထွန်းကား တိုးတက်နေစဉ်တွင်ပင် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့် တစ်ဖွဲ့၊ လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး၊ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံအကြား မပြေလည်မှုများ၊ ပြဿနာများ

ပေါ်ကြ၍ တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် အမှန်တရား အတွက် ငြင်းခုံကြ၏။ အမှန်တရားကိုရှာရင်းမှ သဘောထားကွဲလွဲ၍ တိုက်ကြ၊ ခိုက်ကြ၏။ သက် ဖြတ်ကြ၏။ အမှန်တရားအတွက် စစ်ပြင်ကြ၏။ ထိုအခါ သိပ္ပံပညာက လူ လူချင်း သတ်ဖြတ်ချေဖျက်စရာ လက်နက်ပစ္စည်းတို့ကို ထုတ်လုပ်ပေး ရုံသာ တတ်နိုင်တော့၏။ ဤတွင် ... လူမှုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမပေးနိုင် သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမှန်သစ္စာတို့ကို ဖော်ထုတ်မပေးနိုင်သော သိပ္ပံ ပညာအပေါ် လူသည် သံသယ ပွားမိလာပြန်သည်။ သိပ္ပံပညာကြောင့် လူ့အသုံးအဆောင်များ တိုးတက်လာခြင်းကို “တိုးတက်ခြင်း” ဟု အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်မည်လော၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာတို့ တိုးတက် ခြင်းကိုပင် “တိုးတက်ခြင်း” ဟု ဆိုမည်လော၊ “တိုးတက်ခြင်း” ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ “သိပ္ပံပညာသည် လူတို့အတွက် အဘယ်မျှလောက်အထိ အားကိုးရာ ဖြစ်သနည်း” ဤမေးခွန်းများနှင့်အတူ သိပ္ပံပညာအပေါ် သံသယပွားခဲ့ရပြန်သည်။

လူ့အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော သိပ္ပံပညာ သည် လူတို့၏ အစွဲပါဒါန်များကို ဖြေရှင်းရာ၌လည်း ပြောပလောက် အောင် အစွမ်းအစမရှိဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဘာသာစွဲအမျိုးမျိုး၊ လူမျိုးစွဲ အမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း မည်သည်က အမှန်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြ၍ ဖြေရှင်း ချက်မပေးနိုင်ဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ လူတို့၌ ရှိသော လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာနတရားတို့ကို ဖယ်ရှားမပေးနိုင်သော လူ့ဘဝဆိုင်ရာ ပြဿနာ များကို ဖြေရှင်းမပေးနိုင်သော သိပ္ပံပညာကို အချို့က အားကိုးရာမဟုတ် ဟု ထင်မြင်မိလာကြပြန်သည်။

လူတို့၏ အနာဂတ်ကို လှမ်းမျှော်ပါက လူတို့၏ အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိမှုကြောင့် လူ့လောကတွင် မကောင်းမှုများလျော့နည်း၍ ကောင်းမှု များတိုးတက်လာလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်စရာရှိ၏။ အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိသောကြောင့် မကောင်းမှုများ မပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် စဉ်းစဉ်းစားစား ဖြင့် လူမှုရေး ဥပဒေများကို လူ့လောက၌ ချမှတ်ခဲ့ကြ၏။ ကိုယ်ကျင့်တရား နှုန်းစံတို့ကို ချမှတ်ခဲ့ကြ၏။ စည်းကမ်းများ ချမှတ်ခဲ့ကြ၏။ ထိုဥပဒေ နှုန်းစံ စည်းကမ်းများဖြင့် ထိန်းကွပ် ချုပ်ကိုင်ခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် လူသည် သတ္တလောက၌ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် အမြင့်ဆုံး ရှိမှုကြောင့်ပင် ထို ဥပဒေများ၊ နှုန်းစံစည်းကမ်းများ၏ ထိန်းကွပ်ချုပ်ကိုင်မှုကို ကျင်လည်စွာ

ရှောင်တိမ်း၍ အခြားသတ္တဝါတို့ လိုက်၍ မမိနိုင်လောက်သော ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲမှုများ၊ လူလည်လုပ်ခြင်းများ၊ မိုက်မဲခြင်းများကို ပြုနေတတ်သည်။

ထိုအခါ လူသည် လူကိုမယုံကြည်သော သံသယမျက်လုံးများဖြင့် ကြည့်မိပြန်သည်။ လူတစ်ဦးသည် အခြားလူတစ်ဦးထံမှ အကူအညီတစ်ခုခု၊ အခွင့် အရေးတစ်ခုခု ချီးမြှောက်မှုတစ်ခုခု၊ အကျိုးရလဒ်တစ်ခုခုကို ရလို သောကြောင့် လိမ်ညာလှည့်ပတ်ချဉ်းကပ်တတ်၏။ မျက်နှာပေး အမျိုးမျိုး ဖြင့်ကြိုက်လောက်အောင်၊ ကျလောက်အောင် ပြောတတ်ဆိုတတ် မြှောက် ပင့်၍ပေါင်းသင်းဆက်ဆံတတ်၏။ လာခြင်းကောင်းသော မိတ်စစ် ဆွေစစ် မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်းအဖြစ် ယုံကြည်လာအောင်လည်း ဟန်ဆောင် တတ်၏။ ထိုအခါ ယုံကြည်မိသောကြောင့် ထိုဟန်သမားအား အကူအညီ များပင် ပေးလိုက်မိတတ်၏။ မိမိက ပို၍ သဘောကောင်းသူဖြစ်ပါက ကိုယ့်ဘက်မှပင် အနစ်နာခံ၍ ထိုဟန်သမားအား အကူအညီပေးလိုက်မိ တတ်၏။ သို့ရာတွင် ထိုဟန် သမားသည် သူ၏ လိုအပ်ပြည့်သည့်အခါ မိမိအား ရှောင်ခွာသွားခြင်းမျိုး ကိုလည်းကောင်း၊ မိမိ ဒုက္ခရောက်သည့် အခါ ဒုက္ခ အခက်အခဲတို့နှင့် ကြုံသည့်အခါ ပြန်စောင်းပင် လှည့်ကြည့် ဖော်မရဘဲ မိမိအား ကျောခိုင်းသွားခြင်း မျိုးကိုလည်းကောင်း ကြုံရ တတ်၏။ မိမိက အဆင့်မြင့်နေသည့်အခါ မိမိအား အောက်ကျို၍ လည်းကောင်း၊ မိမိက အဆင့်နိမ့်သည့်အခါ အပေါ်စီးဖြင့် ဖိနှိပ်လျက် ဆက်ဆံလာခြင်းမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ လိုလျှင်တစ်မျိုး မလိုလျှင်တစ်မျိုးဖြင့် ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ဆက်ဆံလာခြင်းမျိုးကိုလည်းကောင်း လူသည် ကြိမ် ဖန်များစွာ တွေ့ကြုံလာရ၏။ ထိုအခါ၌ လူသည် လူကို မယုံကြည်ထိုက်သူဟု ထင်မြင်လာသည်။ လူသည် လူကို မကိုးစားထိုက်သူဟုလည်း ထင်မြင်လာ သည်။ လူသည် မကယ်ဆယ်ထိုက်သူဟုလည်း ထင်မြင်လာမိပြန်သည်။

ဤအသိ ဤအမြင် ဤအတွေ့အကြုံတို့ကို ရလာသော လူတို့သည် (လူအချင်းချင်း မဆက်ဆံ၍လည်း မဖြစ်သောကြောင့် ဆက်ဆံရသည့် အခါ) တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် သံသယကိုယ်စီ၊ ဟန်ဆောင်ချက် ကိုယ်စီဖြင့် မိမိတို့ ၏ ကိုယ်စီအကျိုးစီးပွားအတွက် ညာဝါးရင်း အပေးအယူ လုပ်တတ် လာကြသည်။ တစ်ဖက်က ညာလှိုင်းလာလျှင် မိမိကပြန်၍ ညာဝါးဖို့၊ တစ်ဖက်က မသမာမှုပြုလာလျှင် ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့အတွက် လူသည် အစဉ် သတိထား နေရပြန်သည်။ မိတ်ဆွေဆိုသည်မှာ အပေးအယူ သဘောအရ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံနေသူမျိုး ဖြစ်သည်ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုမိပြန်

သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် မယုံကြည်ဘဲ မိမိအတ္တကျိုး အတွက် အပေးအယူ လုပ်ရင်း ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေသည့် လောကကြီးကို “ ညှာဝါး ဖြန်းသန်းနေသော လူ့လောကကြီးအဖြစ်” ကြိမ်ဖန်များစွာ ထင်မြင်လာသည်။ စာရေးဆရာကြီး ဘားနစ်ရှော့ က “လူတိုင်းသည် အသက်လေးဆယ်ကျော်ပါက လူယုတ်မာဖြစ်ပြီ” * ဟု ပြောလှောင်ဖူး၏။ လူသည် အသက်ကြီးလာလေ ... အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ပိုလာလေ ... မာယာပရိယာယ် များလာလေ ... လိမ်လည်ကောက်ကျစ် ညှာဝါးတတ်လာလေ ... ဖြစ်လာတတ်သော သဘောကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ကာတွန်း အနုပညာရှင်ကြီး ဦးဘဂျမ်းကလည်း အောက်ပါကဲ့သို့ လူ့ကို ပြောလှောင် သရော်ခဲ့ဖူး၏။

“လူသည်လိမ်နိုင်၊ ကောက်နိုင်မှ ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်း၊

စိတ်၏ချမ်းသာခြင်းနှင့် ပြည့်စုံနိုင်သော သတ္တဝါ ဖြစ်၏။ စိတ်ထဲတွင်ရှိသမျှကို ဖွင့်ဟပြောဆို၍ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆက်ဆံကြပါလျှင် (တစ်ဦးကိုတစ်ဦး သတ်ကြ၊ ဖြတ်ကြ၍) မသာချရသော အလုပ်ဖြင့် အချိန် ကုန်ကြရမည် ဖြစ်သည်။**

လူသည် အသိဉာဏ်အရာ၌၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်အရာ၌ ထိပ်တန်းကျသည် ဆိုပါလျက် ကြုံတွေ့လာရသော ဘဝဒုက္ခများ၊ မပြေလည်မှုများ၊ မကျေနပ်နိုင်ခြင်းများကို ခံနိုင်ရည်ရှိအောင်၊ ဖြေဆည်နိုင်အောင် လူ့အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်က မတတ်နိုင်ဘဲဖြစ်လျက်ရှိပြန်သည်။ ထိုအခါအခြားမည်သည့် သတ္တဝါတို့တွင်မျှ ရှိဟန်မတူသော အလိုမကျနိုင်၊ မကျေနပ်နိုင်ခြင်းများ၊ မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့၍ စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းများ စသည့် စိတ်ရောဂါများနှင့် အခြားအခြားသော စိတ်ဝေဒနာများသည် လူ့သတ္တဝါတို့၌ ပို၍ပို၍ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။

“မနီလာမြို့...စိတ်ကျန်းမာရေး သူနာပြုများလုပ်ငန်း ခွင်ဆွေးနွေးပွဲကျင်းပရာတွင် ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီး ဂတ် မိုင်တိုင်က ၁၉၈၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကြားတွင်

၁ Bernard Shaw (1856-1950)
* The Penguin Dictionary of Quotations, J.M and M.J Cohen 1964 , P.358
** စန္ဒာမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်-၁၃၈၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၁၉၀၀-ခု

စိတ်ရောဂါသည် အများဆုံး ဖြစ်ပွားသည့် ရောဂါများ ထဲတွင် အပါအဝင်ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု စိတ်ကျန်းမာရေး စီစဉ်သူများကခန့်မှန်းကြောင်း၊ စီးပွားရေးနှင့် မြို့ပေါ် အခြေအနေ ပြောင်းလဲမှုများကို အမိ မလိုက်နိုင်သော ကြောင့် စိတ်ထောင်းကိုယ်ကြေဖြစ်ကာ စိတ်ရောဂါဖြစ် ပေါ်လာနိုင်ကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့၏။”

ထို့ပြင် မစ္စတာဂတ်မိုင်တိုင်က “ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးစာ ရင်းအင်းများအရ ယနေ့ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာတွင် စိတ်ဝေဒနာ ဖြစ်နေသောသူ သန်း ၄၀ ခန့်ရှိပြီး သန်း ၂၀၀ ခန့်မှာ လည်း စိတ်ဝေဒနာနီးပါး ခံစားနေရကြောင်း ဆက်လက် ဖော်ပြခဲ့၏။”*

“ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူသန်းပေါင်း ၁၀၀သည် စိတ် ဓာတ်ကျသည့်ရောဂါကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခံစားနေကြရ သည်။ အနောက်ဥရောပလူဦးရေ၏ ငါးရာခိုင်နှုန်းသည် ထို စိတ်ဓာတ်ကျရောဂါ စွဲကပ်နေကြသည်ဟု ကျန်းမာရေး ပါရဂူနော်မန်ဆာတိုးရီးယပ်စ်^၁ က မိုနာကိုမြို့^၂ တွင်ပြော ကြားသည်။”

မိုနာကိုမြို့တွင် ကျင်းပသော စိတ်ဓာတ်ကျရောဂါ ဆိုင်ရာ ပထမဦးဆုံး ဥရောပညီလာခံတွင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့ချုပ် စိတ်ရောဂါဌာနခွဲ၏ အကြီးအကဲ နော်မန်ဆာ တိုးရီးယပ်စ်က အနောက်ဥရောပတွင် မိမိကိုယ်ကို သတ် သေသူ ၁၀၀၀၀၀ ခန့်ရှိ၍ ယင်းတို့အနက်မှ သုံးပုံနှစ်ပုံ သည် စိတ်ဓာတ်ကျရောဂါကြောင့် သတ်သေကြခြင်း ဖြစ် သည်ဟုဆိုသည်။”

“အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လူ ၁၅ သန်းခန့် ဆိုးဆိုးရွားရွား စိတ္တဇရောဂါ စွဲကပ်လျက်ရှိကြောင်း နယူးဒေလီမြို့တွင်

* ၁၉၇၈၊ ဇွန်လ၆ရက်၊ အင်္ဂါနေ့၊ လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်
** Working People's Daily, Wednesday, 10, December, 1980
၁ Norman Sartorius
၂ Monaco

ကျင်းပပြုလုပ်သော စိတ္တဇရောဂါပပျောက်ရေး နှိုးနှော ဖလှယ်ပွဲသို့ တင်သွင်းသော စိတ္တဇရောဂါဆိုင်ရာအမျိုးသား စစ်တမ်း၌ ဖော်ပြထား၏။ လူ ၁၀၀၀ လျှင် ၈၀ မှာ စိတ္တဇရောဂါ စွဲကပ်လျက်ရှိကြောင်း၊ ထိုစိတ္တဇရောဂါရှင် များအနက် ၂၀ ရာနှုန်းခန့်မှာ သွက်သွက်ခါ ရှူးသွပ်လျက် ရှိကြောင်း၊ ထိုသို့ ရှူးသွပ်နေသူပေါင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ၁၅ သန်းခန့်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထား၏။”*

လူ့သမိုင်းကို ကြည့်ပါက လူများစွာတို့သည် မိမိတို့ဘဝ ရပ် တည် အသက်ရှင်နေရန် အစားအစာ ရရှိရေးအတွက် နေ့စဉ်ရုန်းကန် လှုပ်ရှားခြင်းဖြင့်သာ အချိန်ကုန်လျက်ရှိကြ၏။ ထိုသူတို့အဖို့ ဘဝ ဖြစ် လာခြင်းသည် အစာရှာရန်အတွက်မျှသာဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဘဝဖြစ်လာ ခြင်းသည် အစာ စားဖို့ရန် အတွက်သာ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ လူ့ဘဝကို ရောက်လာခြင်းသည် ဆာလောင်လာသောဝမ်းကို အစာဖြည့်ပေးရန် နှင့် ထိုအစာကိုရှာခြင်း၌ ဒုက္ခအန္တရာယ်အသွယ်အသွယ်ကို တွေ့ကြုံခံစားဖို့ အတွက်မျှသာ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အစာအတွက်သာ ကြောင့်ကြစိုက်နေရ သည့်အတွက် ဘဝ၌ အခြားခြားသောအနှစ်သာရ၊ အခြားအခြားသော တန်ဖိုး၊ အခြားခြားသော အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သကဲ့သို့ ဖြစ် လျက်ရှိသည်။ ထိုသူတို့၏ ဘဝအမြင်များ၊ အတွေးအခေါ်များသည် ဝမ်းဗိုက် ၏ ဆာလောင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော၊ ဆာလောင်သော ဝမ်းဗိုက်၏အနီး ဝန်းကျင်မျှလောက် အထိသာရောက်သောဘဝအမြင်များ၊ အတွေးအခေါ် များဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဘဝ၌စားခြင်း၊ ဝတ်ခြင်း အပြင် အခြားအခြားသော သိစရာ၊ မြင်စရာ၊ ခံစားစရာ၊ စွမ်းဆောင်စရာတို့ ရှိသည်ဟု မြင်လာပါက လည်း ယင်းတို့ကို သိရန် မြင်ရန် ခံစားရန် စွမ်းဆောင်ရန် အချိန်မရဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝ၌ အခြားအခြားသော သိစရာ၊ မြင်စရာ၊ ခံစားစရာ၊ စွမ်းဆောင်စရာတို့ကို သိမြင်နိုင် ခံစားနိုင်၊ စွမ်းဆောင်

* Working People's Daily, Monday, 15 March, 1982

နိုင်ရန် စား ဝတ် နေရေး အတွက် မကြောင့်ကြရသော အခြေအနေမျိုး၊ ခေတ်စနစ်မျိုးတို့ကို လူတို့သည် ကြံဆ၍ ခဲယဉ်းပင်ပန်းစွာ တည်ဆောက် ကြရသည်။ လူ့အချင်းချင်း ဖိနှိပ်ခြင်း ကင်းသော တရားမျှတမှု ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းမျိုး ဖြစ်အောင် အခက်အခဲ မြောက်မြားစွာကို ရင်ဆိုင်၍ တည်ဆောက်ကြရ၏။ ထိုသို့ တည်ဆောက်ရင်းမှ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန၊ အစွဲဥပါဒါန် အမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် အမြင် မတူနိုင်ခြင်းများ၊ သဘော ကွဲလွဲမှုများ၊ လက်မခံနိုင်ခြင်းများဖြင့် ကမ္ဘာကြီး၌ ပဋိပက္ခမှု အမျိုးမျိုး ဖြစ်ခဲ့ရ၏။ ဖြစ်ကြဆဲလည်း ရှိ၏။ ဤအဖြစ်တို့ကို ထောက်၍ လူတို့၏ ထိပ်တန်းကျလှပါသည်ဆိုသော အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို မောဟတရား တို့က လှမ်းမိုး၍ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန၊ အစွဲဥပါဒါန် အမျိုးမျိုးက အနိုင်ယူနေကြောင်း ထင်ရှား၏။

လူ၌ စားဝတ်နေမှု ပြေလည်သည့် အခါတွင်လည်း အခြားအခြား သော ရုပ်ပိုင်းခန္ဓာ၏ လိုအင် အမျိုးမျိုး၊ စိတ်၏ လိုအင် အမျိုးမျိုးတို့က ထပ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာပြန်သည်။ အသက်ရှိလာ၍ ဘဝ ဖြစ်နေမှုကြောင့် လူသည် အာရုံခံဒွါရတို့ကို ရရှိနေရကား မျက်စိက လှပသောအဆင်းတို့ကို မြင်လိုသည်။ နားက သာယာဖွယ်အသံတို့ကို ကြားလိုသည်။ နှာခေါင်းက နှစ်သက်ဖွယ် ရနံ့မျိုးစုံကို နှမ်းရှူလိုသည်။ လျှာက ထူးကဲသော အရသာ တို့ကို ခံစားလိုသည်။ ကိုယ်က မေ့လျော်ဖွယ် အတွေ့မျိုးစုံကို ထိတွေ့ လိုသည်။ စိတ်က ကောင်းသော အသိ အတွေ့ ဝေဒနာ အထွေထွေကို သိတွေ့လိုသည်။ ထိုထို လိုချင်မှုအထွေထွေအတွက် လူသည် အစဉ်ရုန်းကန် လှုပ်ရှားလျက်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် လိုချင်မှုအထွေထွေက အတော မသတ်နိုင် ချေ။ ရသည်ကိုကား မလိုချင်၊ မလိုချင်သည်ကိုကား ရ၊ ဖြစ်ချင်သည်က မဖြစ်၊ မဖြစ်ချင်သည်က ဖြစ်လာခြင်းမျိုးနှင့်လည်း လူသည် ကြိမ်ဖန် များစွာ ကြုံရတတ်၏။ လိုချင်ရာကို ရသောအခါ၌ လူသည် ကျေနပ် ပျော်ရွှင်မှု ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သင်္ခါရဓမ္မကြောင့် ထိုကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှု သည် ယာယီမျှသာခံ၍ မကြာမတင် ပြယ်လွင့်သွားပြန်သည်။ လိုချင်ရာကို ရကာမျှရှိသေး ထိုအရာက ပျက်စီးဖောက်ပြန်သွားသောကြောင့် မပျော် လိုက်ရခြင်းမျိုးကိုလည်း လူသည် ကြုံရ၏။ လိုချင်ရာကို ရနေသော အခါ တွင်လည်း စိတ်က ထိုအရာ အပေါ်၌ ကာလကြာလေ ရိုးသွားလေ ဖြစ်လာပြီးနောက် ကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှုတို့ လွင့်ပါးသွားပြန်သည်။ ထိုအခါ

အသစ် အသစ်သော ပျော်ရွှင်မှုအတွက်၊ အသစ် အသစ်သော အရာတို့ကို ထပ်၍ထပ်၍ ရှာဖွေရပြန်သည်။ တဏှာလောဘကြောင့် ကြွယ်ဝ ချမ်းသာ သူသည် ပို၍ပို၍ ကြွယ်ဝချမ်းသာလိုမှုဖြင့် မချမ်းမမြေ့ဖြစ်ရ၏။ ကြွယ်ဝ သည်ထက် ကြွယ်ဝရန်အတွက် မဟုတ်မတရားတို့ကို လုပ်မိမှား၍ နောင်တ အထွေထွေ ပူပန်သောက အထွေထွေတို့ဖြင့် မချမ်းမမြေ့ ဖြစ်ရတတ်ပြန်၏။ ပို၍ ချမ်းသာကြွယ်ဝလာလေ ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ များလာလေ ထိုအခါ ပို၍ ကြောင့်ကြစရာတို့ကလည်း များလာလေနှင့် မချမ်းမမြေ့နိုင် ဖြစ်ခြင်းမျိုး ကိုလည်း ကြုံရတတ်၏။ မတောင့်မတ မကြောင့်ကြရသည့် ဘဝမျိုး ရအောင် လူသည် ကြိုးစားသော်လည်း ထိုဘဝ ထိုအဖြစ်မျိုးသို့ မရောက် နိုင်သောကြောင့် တောင့်တရဆဲ၊ ကြောင့်ကြရဆဲတို့ဖြင့် မငြိမ်းမချမ်း ဖြစ်လျက်လည်း ရှိ၏။ ထိုအခါ၌ လူ၏ အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်က “ရောင့်ရဲ တင်းတိမ်ခြင်းသည် ကောင်း၏” ဟု တန်ဖိုးဖြတ်၍ လူအား နှစ်သိမ့်၏။ “ပြည့်စုံအောင်လည်း လုပ်၍ ခံစားသင့်သည့် သာယာချမ်းသာ တို့ကိုလည်း ခံစား....” ဟုလည်း လမ်းညွှန်ခြင်းပြု၏။ “လိုအင်ဆန္ဒ လောဘ တဏှာတို့ကို အစွန်းမရောက်စေသင့်” ဟု ဆုံးမခြင်းလည်း ပြု၏။ သို့ရာတွင် တဏှာလောဘတရားတို့က ထိုသို့နှစ်သိမ့်ခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း၊ ဆုံးမခြင်းတို့ ကြားမှပင် အစွန်းသို့ရောက်မြဲ ရောက်လျက်ရှိ၏။ မှတ်သိပ်စွာဖြင့် တောင့်တမြဲ တောင့်တလျက် ရှိသည်။ ထိုအခါ လူသည် လောဘသက္ကာယ တိုးပွားရေး စကားတို့ကိုသာ ပြောမြဲပြောလျက် ရှိသည်။ လုပ်မြဲ လုပ်လျက် ရှိပြန် သည်။

ဇာတက တစ်နေရာ၌ အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ် မြင့်မားသည် ဆိုပါလျက် တကယ်တမ်းအားဖြင့် တဏှာ မာန၊ လောဘ သက္ကာယတို့ ဖြင့်သာ တစ်နေ့ပြီး တစ်နေ့ အချိန်ကုန်နေကြသော လူတို့ကို မျောက် သတ္တဝါများက ကဲ့ရဲ့ကြပုံအကြောင်း ဖော်ပြထားချက် တစ်ခုရှိ၏။ လူတို့ ထံမှပြန်လာခဲ့သော မျောက်အား အခြားအပေါင်းအဖော် မျောက်များက လူတို့၏ အမူအကျင့်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တွေ့ကြုံခဲ့ရပုံကို ပြောပြပါရန် တိုက် တွန်းကြ၏။ လူတို့ထံမှ ပြန်လာခဲ့သော မျောက်က အတန်တန်ငြင်းဆန်၏။ သို့ရာတွင် အကြိမ်ကြိမ် တိုက်တွန်းနေသောကြောင့် ငြင်းဆန်၍ မရသည့် အဆုံး၌ လူတို့ထံမှ ပြန်လာခဲ့သည့် မျောက်က အောက်ပါ အတွေ့အကြုံ တစ်ခုကို ပြောပြ၏။

“အချင်းတို့ ပညာမရှိ၊ အမှန်တရားကို မသိကြသော လူတို့ နေ့ ညဉ့်ပတ်လုံး ပြောဆိုနေသော စကားတို့မှာ ငါ့ ရွှေဟောင်း၊ ငါ့ ရွှေသစ်၊ ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာ ငါပိုင်သည့် အရာတို့ဖြစ်၏။

အိမ်တို့၌ နှစ်ယောက် နှစ်ယောက်သော အိမ်ရှင်များ ရှိကြ၏။ ထိုနှစ်ယောက်သော အိမ်ရှင်တို့တွင် တစ်ယောက် ကား မှတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်မရှိ၊ သားမြတ်ရှည်၏။ အထူးထူး အပြားပြား ထုံးထားသော ဆံထုံးရှိ၏။ ထို့ပြင် နားပေါက် ရှိ၏။ များစွာသော ဥစ္စာတို့ကို မိဘတို့အား ပေး၍ ဆောင်ယူအပ်သော အိမ်ရှင်ကား ကျွန်အမှုလုပ် စသော သူတို့အား “ဟယ် ကျွန်ပျက် နင် အမှုကိစ္စကို မပြုလုပ် ကောင်းလော့” ဟု နှုတ်လှန်ထိုးတတ်၏။ စသည်ဖြင့် တစ်နေ့ပြီး တစ်နေ့လောဘ ဒေါသတို့ဖြင့် ရိုင်းစိုင်းရင်းအချိန် ကုန်နေကြသော လူတို့၏ အမူအကျင့်တို့အကြောင်း ပြော ပြရာ နားထောင်နေသော မျောက်တို့က “ငါတို့ကား မသင့်လျော်သော စကားတို့ကို ကြားရသည်။ ရှက်ဖွယ်စကား ကိုကြားရသည်” ဟု ဆိုကာ လက်နှစ်ဖက်တို့ဖြင့် နားတို့ ကို ကြပ်ကြပ်ပိတ်ကြ ကုန်၏။ “ဤစကားမျိုးကို ယခုကဲ့သို့ ကြားရသည့် နေရာ အရပ်သည်ပင် ကျက်သရေမဲ့သော အရပ်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကာ ထိုအရပ်ကို စွန့်ခွာ၍ အခြား တစ်ပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြသော ဟူ၏။”*

“ဆင်းရဲ၍ မပြည့်စုံသူကမူ မပြည့်စုံမှုကြောင့် ဒုက္ခဖြစ်ရ၏။ မပြည့်စုံ သောကြောင့် ပြည့်စုံလာလေအောင် အပန်းတကြီးကြီးစားလုံးပန်းရခြင်း ဖြင့် မချမ်းမမြေ့ဖြစ်ရ၏။ မိမိလိုရာကို မရသမျှ လုံ့လဝီရိယကို မလျှော့အပ်” ဟုလည်း အားမာန်တင်း၍ ကြိုးစားရ၏။ ကျဆင်းသွားသော စိတ်ဓာတ် များကို ပင်ပင်ပန်းပန်းဆွဲတင်နေရ၏။ အောင်မြင်ကြောင်း နည်းလမ်း ကောင်းတို့ကိုလည်း အားကိုးတကြီးဖြင့် ရှာဖွေလျက်ရှိ၏။ “ဆင်းရဲသို့ ရောက်နေသော်လည်း ချမ်းသာခြင်း အောင်မြင်ခြင်းသို့ ရောက်ရန် တောင့် တခြင်း အာသာကိုမဖြတ်ရာ” ဟုလည်း အားမာန်တင်း၍ မျှော်လင့်ချက်

* ဂရဟိတဇာတ် - ဗိရဏတ္ထမ္ဘဝဂ် - ဒုကနိပါတ် - ငါးရာ့ငါးဆယ် ဇာတက။

ကို ခိုင်ခိုင်ကြီး ချထားရ၏။ အားမာန်တင်းရင်း၊ အားကိုးရှာရင်း၊ မျှော်လင့် တောင့်တရင်း၊ မငြိမ်းမချမ်း ဖြစ်ရပြန်သော အခါ၌လည်း လူ့ အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်က “တဏှာလောဘ ရှိနေသောကြောင့်သာ ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို ကြုံနေရခြင်းဖြစ်သည်။ တဏှာလောဘကို အပြီးတိုင် ပယ်သတ်ခြင်းကသာ အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်” ဟု ဆင်ခြင်သိမြင်လာတတ် ၏။ သို့ရာတွင် ဆင်ခြင်မိသည့်အတိုင်း တဏှာလောဘကို တကယ် လက် တွေ့ မပယ်သတ်နိုင်ဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိနေရကား၊ လူသည် သိလျက်နှင့် မငြိမ်း မချမ်းနိုင်ဖြစ်နေပြန်သည်။ ထိုအခါ လူသည် မိမိ၏ အတွေ့အကြုံ ဗဟုသုတ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်တို့ဖြင့် သုခ၊ ဒုက္ခတို့ကို ကြံကြံခံရန် အားမာန် တင်းပြန်သည်။ လူ့လောကကြီးကို အကောင်းဘက်မှမြင်သော အကောင်း မြင်သမား^၁ ဖြစ်အောင်လည်းကြိုးစားသည်။ သို့ရာတွင် ဘက်စုံမှလူ့ လောက ကြီးကို ကြည့်မိပြန်သည့်အခါ လူ့လောက တစ်ခုလုံး၏ ရုပ်ပုံလွှာသည် မလှမပသော ရုပ်ပုံလွှာသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ပြန်သည်။ ရှိပင်ဟောင် ဝါက အောက်ပါကဲ့သို့ ဖော်ပြဖူး၏။

“အကောင်းမြင်ဝါဒီတစ်ဦးအား ဆေးရုံများသို့လည်း ကောင်း၊ လူအိုရုံများသို့လည်းကောင်း၊ ခွဲစိတ်ခန်းများသို့ လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းထောင်များနှင့် ရာဇဝတ်ကောင် များအား နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းစစ်ဆေးသော အခန်းများသို့ လည်းကောင်း၊ သေဒဏ်ပေးသော နေရာများသို့လည်း ကောင်း၊ ဆင်းရဲသားများ၏ တဲကုပ်တဲစုပ်များသို့လည်း ကောင်း၊ စစ်မြေပြင်သို့လည်းကောင်း၊ ငတ်မှုတ် ခေါင်း ပါးသောဘေး ဆိုက်ရောက်နေသော သူများထံသို့လည်း ကောင်း ပို့ပေးလိုက်ပါက ထိုသူ၏ အမြင်သည် ပြောင်း လဲသွားနိုင်ရာသည်”*

“ကဗျာဆရာ ဒန်တီ^၂သည် ငရဲဘုံအကြောင်း စပ်ဆို ရာ၌ အခက်အခဲမရှိဘဲ အောင်မြင်ကျော်ကြားအောင် စပ်

၁ optimist
* Will Durant, "The Story of Philosophy." P.326
၂ Dante (1256-1321)

ဆိုနိုင်ခဲ့သော်လည်း ကောင်းကင်ဘုံနှင့် ထိုကောင်းကင်ဘုံ၏ သာယာကြည်နူးဖွယ်တို့ကိုစပ်ဆိုရာ၌မူ အခက်အခဲ မြောက် မြားစွာ တွေ့ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆို သော် ငရဲဘုံအကြောင်းစပ်ဆိုရာ၌ သရုပ်ဖော်စရာ အချက် အလက်အကြောင်းအရာများအဖြစ် လူ့လောကတွင် ရှိနေ သော မြောက်မြားလှစွာသော အနိဋ္ဌာရုံများ၊ ဒုက္ခ တရားများကို မှီငြမ်းစရာ ရခဲ့သော်လည်း ကောင်းကင် ဘုံ၏ သာယာပျော်မြူးဖွယ်ကို ရေးဖွဲ့သည့်အခါ၌မူ သာ ယာ ပျော်မြူးဖွယ် သုခတရားတို့ လူ့လောက၌ရှားပါး လှ၍ မှီငြမ်းရေးဖွဲ့စရာ အချက်အလက် အကြောင်းအရာ မရနိုင်ဘဲ အခက်ကြုံခဲ့ရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ကဗျာ လင်္ကာကြီးများ၊ ဇာတ်များသည် လူ၏ ရုန်းကန်ခြင်း များ၊ စွမ်းဆောင်ကြိုးပမ်းခြင်းများ၊ သာယာပျော်ရွှင်မှု ရရေးအတွက် အခက်အခဲတို့ကို ကျော်လွှားခြင်းများကို ဖော်ပြကြသော်လည်း ပြည့်စုံသော ဘဝဖြင့် ကျေကျေ နပ်နပ် ပျော်ရွှင် ချမ်းသာနေခြင်းကိုမူကား မဖော်ပြကြ ချေ။ ဇာတ်ဆောင်သည် မြောက်မြား ထွေပြားလှသည့် ဘေးရန်အန္တရာယ်များ၊ အခက်အခဲများကို မည်သို့မည်ပုံ ခက်ခက်ခဲခဲကျော်လွှားလွန်မြောက်၍ ရည်ရွယ်ရာပန်းတိုင် ... ရလိုသောအရာကို မည်သို့ရရှိသွားကြောင်း ပြုပြီးနောက် ပြည်ဖုံးကားချကာ ဇာတ်သိမ်းသွား၏။ ရောက်ရှိသောပန်း တိုင်၊ ရရှိသောအရာတို့ဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ ပျော်ရွှင်သုခခံစား နေသည်ကိုမူ မဖော်ပြကြချေ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ရောက်ရှိသောပန်းတိုင်၊ ရရှိသောအရာတို့၌ ပျော်ရွှင်မှုသုခ ခံစားနေပုံကို ထူးထူးခြားခြား တခမ်းတနား ဖော်ပြစရာ လည်းမရှိ။ ထို့ပြင်ခံစားနေရသော ပျော်ရွှင်မှုသုခ၌ မကြာ မတင် ငြီးငွေ့ စိတ်ပျက်လာလျက် ထိုဇာတ်ဆောင်အဖို့ “မိမိရရှိလာသော ဘဝအခြေအနေသည် ယခင်က ဘဝ အခြေအနေနှင့် ဘာမျှ မခြားနားပါကလား” ဟု ထင်မြင် ကာ စိတ်ပျက်သွားသည်ဟူသော အချက်မှလွဲ၍ ထူးထူး

ခြားခြား ဖော်ပြစရာလည်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။”*

တကယ့်လူ့ဘဝ၌လည်း အထက်ပါနည်းတူပင်ဖြစ်သည်။ အောင်မြင် ပြည့်စုံမှု၏နောက်၌ ဘာမျှ ထူးထူးခြားခြား မရှိသောကြောင့် ပျင်းမုန်းခြင်းသည် လိုက်ပါလာသည်။ (ရလိုသော အရာကို ရပြီးလျှင် ထိုအရာအပေါ်၌ ရိုးသွားတတ်သော သဘော ရှိသောကြောင့်) အလိုဆန္ဒပြည့်ခြင်း၏နောက်၌ ငြီးငွေ့ခြင်းသည် လိုက်ပါလာသည်။ အသစ်အသစ်သော ဆန္ဒတို့ ပေါ်လာ၍ အသစ်အသစ်သော အရာတို့ကို ရပြန်ပါကလည်း အထက်ပါနည်းတူ လူ၌ ပျင်းမုန်းငြီးငွေ့ခြင်း ဒုက္ခတို့ ဖြစ်ပေလိမ့်ဦးမည်။

စင်စစ် လူသည် အလိုမပြည့်နိုင်ခြင်း။ ပျင်းမုန်းငြီးငွေ့ခြင်းတို့ဖြင့်ပင် ဘဝချုပ်ငြိမ်းသွားတတ်သော သတ္တဝါဖြစ်၏။ အလိုမပြည့်နိုင်ခြင်း၊ ပျင်းမုန်းငြီးငွေ့ခြင်းတို့ဖြစ်နေချိန်၌ပင် အိုခြင်းတရားသည် လူ့ထံသို့ ရောက်လာပြန်သည်။ ရောဂါ အန္တရာယ်တို့ကလည်း ဝင်ရောက်လာတတ်ကြသည်။ အခြားအခြားသော ပို၍ပို၍ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ရောဂါများကလည်း ဝင်ရောက်ရန် အစဉ်ခြိမ်းခြောက်သကဲ့သို့ ရှိနေကြသည်။ လူသည် အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်အရာ၌ ထိပ်တန်းရောက်၍ သိပ္ပံပညာတို့ အစွမ်းကုန် တိုးတက်နေသည်ဟု ဆိုသော်လည်း လူသည် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတရားတို့ကို မတုန်းလှန်နိုင်သေးရကား ယင်းတို့နှင့် ကြုံလာသည့်အခါ ဆောက်ရာတည်ရာမရ ဖြစ်ရသည်။ မအိုချင်ပါလျက် အိုလာရ၏။ မနာချင်ပါဘဲလျက်နာလာရ၏။ မသေချင်ပါဘဲလျက် ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာဖြင့် သေလွန်ရ၏။ ထိုအခါသက်ရှိဖြစ်လာခြင်း (ဝါ) ဘဝဖြစ်လာခြင်းသည် သေခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ဖို့ရန် ဖြစ်လာခြင်းပေလော။ သေဖို့ရန်အတွက် ဖြစ်လာသော ဤသက်ရှိဘဝသည် ကောင်းသောဘဝမှ ဟုတ်ပါလေ၏လော၊ ကောင်းသောသဘောမရှိသော သာယာမှုသုခဟူ၍ မည်မည်ရရ မရှိသော ဤလူ့လောကသို့ လူ့အဖြစ်နှင့် အဘယ်ကြောင့် ရောက်လာခဲ့ရသနည်း။ ဘယ်သူ့ကြောင့် ရောက်လာရသနည်း။ မည်သူက ပို့လိုက်လေသနည်း ဤလောကသို့ သက်ရှိအဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာအောင် ငါ့အား

* Will Durant, op. cit., P.327

ပို့ဆောင်ပေးသူရှိသည်ဆိုလျှင် ထိုသူကား အဘယ်သူနည်း။ ဤလောကလူ့ဘဝသို့ လူ့အဖြစ်ဖြင့် လာချင်၏။ မလာချင်၏ကို ငါ့အား မစုံစမ်းမမေး မြန်းဘဲ အဘယ်ကြောင့် ဤလောကသို့ ပို့ဆောင်လိုက်ရသနည်း။ သေခြင်းတရားနှင့် အဆုံးသတ်ပြုရသည့် လူ့ဘဝအပေါ် အလေးအနက် တန်ဖိုးဖြတ်စရာရှိနိုင်သေးသလော၊ လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝကို မှန်ကန်စွာ မည်သို့ အနက်ကောက်ယူရမည်နည်း၊ အမှန်တရားဟူသည်ကား အဘယ်နည်း။ အမြဲမှန်သော၊ မဖောက်မပြန်မှန်သော အမှန်တရားဆိုသည်ကော ရှိလေသလော၊ မည်သည်ကို အကောင်းဆုံး၊ အမှန်ဆုံးပန်းတိုင်အဖြစ် ချမှတ်၍ လှုပ်ရှား ကြိုးပမ်းရမည်နည်း။ လူ့ဘဝသည် မည်သို့မည်ပုံ နေပါမှ ကောင်းသောဘဝ တန်ဖိုးရှိသောဘဝ ဖြစ်မည်နည်း အထူးသဖြင့် ဤမေးခွန်းများကို အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု၊ အတွေးအခေါ်ဝန်းကျင်၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရသည့် အနောက်တိုင်းမှ လူသည် မေးလာခဲ့၏။

အစွဲ ဥပါဒါန် အမျိုးမျိုးတို့ရှိနေသမျှ လူသည် လူနှင့် ဆိုင်သော အတောမသတ် အနန္တမေးခွန်းတို့ကို တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း မေးနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအမေးတို့ကို အဖြေပေးရန်အတွက် အတောမသတ်သော အတွေးအခေါ်တို့ကိုလည်း တွေးခေါ်နေဦးမည်သာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူနှင့်ပတ်သက်သော အမှန်တရားကို မတွေ့သမျှ လူ၏ အတွေးအခေါ်တို့သည် ဆောက်တည်ရာမရဘဲ လွင့်မျောလျက် ရှိဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ လူနှင့်ပတ်သက်သော အမှန်တရားကို မတွေ့သမျှ လူသည် လူ့ဖြစ်စဉ်၌ ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်နေလိမ့်ဦးမည်သာတည်း။

... (faint text on the left page) ...

[၂]

တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် အလယ်ခေတ် အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ် လောကမှ လူနှင့် လူ၏ ရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာလောက၏ ဂုဏ်သိက္ခာတို့ လျော့ကျခြင်း

တစ်ချိန်က လူသည် စကြဝဠာ၏ အလယ်၌ ခုံညား ထည့်ဝါသူဖြစ်ခဲ့၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကြယ် နက္ခတ်တာရာတို့နှင့် တကွ အရာရာသည် လူကို ဗဟိုပြု၍သာလျှင် ဖြစ်တည်နေကြရသည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ လူ၏ ရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာကြီးသည်လည်း စကြဝဠာ၌ ထည့်ဝါခဲ့၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကမ္ဘာသည် စကြဝဠာ၏ ဗဟို၌ တည်နေသည်။ ကမ္ဘာသည် စကြဝဠာ၏ ဗဟိုဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တ ပညာကြောင့် ကမ္ဘာသည် ဗဟိုအဖြစ်မှ ရွေ့လျားသွားသည်။ ဗဟိုအဖြစ် ထည့်ဝါခဲ့ခြင်းမှ သေးနှုပ်သိမ်ငယ်သော အစအနငယ် ဘဝ သို့ရောက်ခဲ့ရသည်။ စကြဝဠာ၌ နေမိသားစု တစ်ခုလုံးသည် သိမ်ငယ်ခဲ့ရသည်။ ကမ္ဘာ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ လျော့ကျခြင်းနှင့် အတူ ထိုသေးငယ် သိမ်နှုပ်လွန်းလှသော ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရပ်တည်ခဲ့သော လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာသည်လည်း လျော့ကျခဲ့ရ ပြန်သည်။

...အလယ်ခေတ်... အနောက်တိုင်း... အတွေးအခေါ်... “လူ” ကို... သဘာဝ လောကကြီး... တစ်ခုလုံး၏ “ဗဟို” ခြေသည်ဟူသော အယူအဆ... တစ်ရပ်ရှိခဲ့၏။ ယင်းအယူအဆသည် ထိုအလယ်ခေတ် ခရစ်ယာန်ဘာသာရေး... အမြင်အပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အယူအဆပင် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၂)
လူနှင့် လူ၏ရပ်တည်ရာ၏
ခံ့ညား ထည်ဝါမှုတို့ ပျောက်ဆုံးခြင်း

အလယ်ခေတ်* အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်၌ “လူ” ကို သဘာဝ လောကကြီး တစ်ခုလုံး၏ “ဗဟို” ခြေသည်ဟူသော အယူအဆ တစ်ရပ်ရှိခဲ့၏။ ယင်းအယူအဆသည် ထိုအလယ်ခေတ် ခရစ်ယာန်ဘာသာရေး အမြင်အပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အယူအဆပင် ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ် ခရစ်ယာန်ဘာသာ အလိုအရ လူသည် ဖန်ဆင်းခံအရာတို့အနက် ဗဟိုအချက်အချာ အကျဆုံး၊ အမြင့်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဖန်ဆင်းခံ အရာ အားလုံးသည် လူကိုအကြောင်းပြု၍ (ဝါ) ဗဟိုပြု၍သာ ဖြစ်ပေါ် နေကြ သည်။ လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာအတွက် ဖန်ဆင်းထားသော ဤကမ္ဘာကြီး သည်လည်း သဘာဝတရား၏ (ဝါ) စကြဝဠာ ** ၏ အလယ် ဗဟို၌ တည်ရှိသည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။

အထက်ပါ အယူအဆတို့ကို ခိုင်ခံ့အောင် နက္ခတ္တပညာရှင် တိုလီမီ^၂

* အလယ်ခေတ် (medieval age) ဆိုသည်မှာ အေဒီ ၄၀၀ ခန့်မှ အေဒီ ၁၄၀၀ ခန့် အတွင်းကို ဆိုလိုပါသည်။
၁ centre
** အလယ်ခေတ်ကသုံးနှုန်းသော “စကြဝဠာ” ဟူသော ဝေါဟာရသည်နေအဖွဲ့ အစည်းနှင့် သာမန်မျက်စိအားဖြင့် မြင်တွေ့ရသလောက်သော ကြယ်နက္ခတ် တာရာတို့လောက်ကိုသာ ခြုံ၍ ရည်ညွှန်းထားသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ပါ သည်။
၂ Claudius Ptolemy (အေဒီ ၁၂၇ ခန့်)

၏ “ကမ္ဘာ့ဗဟိုပြု သီအိုရီ”^၁ က အထောက်အကူပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိုလီမီ၏ သီအိုရီ “လူ၏နေရာ ကမ္ဘာကြီးသည် စကြဝဠာ၏ အလယ်ဗဟို၌ တည်ရှိသည်။ စကြဝဠာ၏ အလယ်ဗဟို၌ ကမ္ဘာကြီးသည် တည်ငြိမ်စွာဖြင့် ရပ်တည်နေသည်။ ထိုသို့ ရပ်တည်နေသော ကမ္ဘာကို နေ၊ လ၊ နက္ခတ်တာရာတို့က လှည့်ပတ်သွား လာနေကြသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့်ပင်တည်း။*

တိုလီမီမတိုင်မီက ဂရိဒဿနပညာရှင် အာရစ္စတိုတယ်လ်သည် ရုပ် အခြေခံဝတ္ထုများကို ၎င်းတို့၏ အလေးချိန်အလိုက်... ၁။ အောက်သို့ ရွေ့ လျားသော အရာများ (ဥပမာ-ကျောက်တုံး ကျောက်ခဲကဲ့သို့သော အရာ များ) ၂။ အပေါ်ဘက်-အထက်ဘက်သို့ ရွေ့လျားသော အရာများ (ဥပမာ- မီးကဲ့သို့သော အရာများ) ၃။ အပေါ်တွင် တည်မြဲစွာ ရပ်တည်နေသော အရာများ (ဥပမာ-ကြယ်များ) နှင့် ၄။ အောက်တွင် ရပ်တည်နေသော အရာများ (ဥပမာ-ကမ္ဘာမြေ) ဟူ၍ လေးမျိုးခွဲခြား ဖော်ပြခဲ့၏။ အာရစ္စတို တယ်လ်က အောက်ဘက်တွင် တည်နေသော ကမ္ဘာမြေသည် စကြဝဠာ၏ အလယ်ဗဟို၌ရှိသည်။ ထိုကမ္ဘာမြေသည် မပြောင်းလဲ မရွေ့လျားဘဲတည် နေသည်ဟု ယူဆသည်။ ဤအယူအဆသည် တိုလီမီ၏ နက္ခတ္တစနစ် တည် ဆောက်နိုင်ဖို့အတွက် အခြေခံတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်လေသည်။**

“လူ၏ရပ်တည်နေထိုင်ရာကမ္ဘာသည် စကြဝဠာ၏ အလယ်ဗဟိုတွင် ရှိသည်။ ကမ္ဘာသည် မရွေ့ မလျားတည်နေသည်” ဟူသော အယူအဆကို သိပ္ပံ တီထွင်မှုများ မတိုးတက်သေးသည့် ထိုခေတ်လူများ အနေနှင့် လက်ခံဖို့ရန် မခဲယဉ်းချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူသည် ကမ္ဘာမှရပ်တည်၍ အကာ သဆီသို့ ရှုမျှော်သည့်အခါ နေလနက္ခတ်တာရာတို့က ဤကမ္ဘာကြီးကို ဝန်းရံ ခညောင်း၍ လှုပ်ရှားနေကြသကဲ့သို့ မြင်ထင်နေရသည်။ အရှေ့မှနေထွက်၍

၁ geo-centric theory
* တိုလီမီမတိုင်မီက ဂရိနက္ခတ္တပညာရှင် Aristarchus (ဘီစီ ၂၀၀ ခန့်) က ကမ္ဘာသည်နေအဖွဲ့ အစည်း၌ ဗဟိုမဟုတ်။ ကမ္ဘာသည် နေကိုလှည့်ပတ်နေ သော ဂြိုဟ်ငယ်တစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ဖူး၏။ သို့ရာတွင် သူ၏အယူ အဆသည် မထင်ရှားခဲ့ချေ။
** Harry Prosch, "The Genesis of Twentieth Century Philosophy " P.11

အချိန်တန်လျှင် အနောက်၌ နေဝင်သည်ကို နေ့စဉ် တွေ့နေရသည်။ သူ့နေ့ သူ့ညရောက်လျှင် မှန်မှန်ထွက်ပေါ်လာသော လကိုလည်း မြင်တွေ့ရသည်။ အခြားနက္ခတ်တာရာများကိုလည်း ရှိသင့်ရှိထိုက်သောနေရာများ၌ ရှိနေကြ သည်ကို အစဉ်မှန်မှန်မြင်တွေ့နေရသည်။ ဤသို့ အစဉ်မှန်မှန် မြင်တွေ့နေရ သောကြောင့် ထို နေ လ နက္ခတ်တာရာတို့နှင့် လူသည် ရင်းနှီးနေသည်။ အကျမ်းတဝင်ဖြစ်နေသည်။ မိမိ၏ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာကြီးကို ထိုနေ့လ နက္ခတ်တာရာတို့က တလှတပ စနစ်တကျ ဝန်းရံလှည့်ပတ် နေကြခြင်းသည် တန်ခိုးရှင် ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းပေးမှုကြောင့်သာ ဖြစ်မည်ဟုလည်း လူသည် ယုံကြည်လာခဲ့သည်။ နေ လ နက္ခတ်တာရာတို့ ဝန်းရံလှည့်ပတ်နေရ လောက်အောင် အရေးတကြီး ဗဟိုအချက်အချာကျကျ ဖန်ဆင်းပေးထား သော မိမိရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာကြီးကိုလည်း ဂုဏ်သိက္ခာအားဖြင့် မြင့်မား သော ကမ္ဘာကြီးအဖြစ် လူသည် ရှုမြင်ခဲ့၏။ “ထာဝရဘုရားသည် မိမိ၏ အသွင်သဏ္ဍာန်အတိုင်း လူကို ဖန်ဆင်းတော်မူသည် ဟူသော အယူအဆ ကြောင့်လည်း လူသည် ‘လူ’ကို လောကအလယ်၌ ဂုဏ်သိက္ခာ အမြင့်ဆုံး သောသူအဖြစ် မြင်ခဲ့သည်။ အလယ်ခေတ် “လူသဏ္ဍာန်”၊ “လူရုပ်ပုံလာ” သည် ခုံညားထည်ဝါခဲ့သည်။ ဤသို့ ခုံညားထည်ဝါအောင် တိုလီမီ၏ ကမ္ဘာ့ဗဟိုပြု သီအိုရီက အထောက်အကူပေးလျက် ရှိလေသည်။

သို့ရာတွင် ကိုပါးနီးကပ်စ်^၂ လက်ထက်သို့ရောက်သောအခါ လူနှင့် လူ၏ ရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် အရေးကြီးသောအဖြစ်၊ မြင့်မြတ် သောအဖြစ်၊ ဗဟိုအချက်အချာ ကျသော အဖြစ်မှ လျော့ကျသကဲ့သို့ ဖြစ် သွားသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကိုပါးနီးကပ်စ်က တိုလီမီ၏ ကမ္ဘာ ဗဟိုပြုသီအိုရီကို ဆန့်ကျင်၍ “ကမ္ဘာသည် ဗဟိုမဟုတ်၊ နေသည်သာ ဗဟို ဖြစ်သည်။ လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာသည် အခြားဂြိုဟ်များကဲ့သို့ နေကို ဗဟိုပြု၍ လှည့်ပတ်နေရသော ဂြိုဟ်တစ်ခုမျှသာဖြစ်သည်” ဟူသော နေဗဟိုပြု သီအိုရီကို တင်ပြလိုက်သောကြောင့်ပင်တည်း။

ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ နက္ခတ္တစနစ်ကြောင့် အလယ်ခေတ် တစ်လျှောက် ခုံညားထည်ဝါ၍ ဂုဏ်သိက္ခာ မြင့်မားခဲ့သော ကမ္ဘာသည် အချက်အချာ

၁ the medieval image of man
၂ Nicolas Copernicus (1473-1543)
၃ helio centric theory

ဗဟိုအဖြစ်မှ လျှော့ကျ၍ နေကို လှည့်ပတ် ခညောင်းနေရသည့် သိမ်သိမ် ငယ်ငယ် ဂြိုဟ်တစ်ခုဘဝသို့ရောက်သွားခဲ့သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ဗဟို အချက်အချာဖြစ်သော ကမ္ဘာပေါ်၌ ဗဟိုအချက်အချာအကျဆုံး ဖန်ဆင်း ခံအရာတို့အနက် အမြင့်မြတ်ဆုံး အဖြစ်နှင့် ခုံညားထည်ဝါစွာ ရပ်တည်ခဲ့ သော လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာသည်လည်း ကမ္ဘာနှင့်အတူ လျှော့ကျ သွားလေ သည်။ ဤအချက်ကို အချို့က “အလယ်ခေတ်တစ်လျှောက် ခုံညားထည် ဝါခဲ့သော လူ၏ “ပုံသဏ္ဍာန်”သည် ကိုပါးနီးကပ်စ်ကြောင့် အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲကြွေသွားခဲ့သည်” ဟုပင် ဖော်ပြတတ်ကြသည်။

ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ အယူအဆကို ဤခေတ်အမြင်မှ ကြည့်ပါက ဘာမျှအရေးမထားလောက်သော အမြင်ဖြစ်သော်လည်း သူ့ခေတ်သူ့အခါ အနေနှင့် အရေးကြီးဆုံးသော နက္ခတ္တဆိုင်ရာ တော်လှန်ရေး တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်မျှ အခိုင် အမာယူဆခဲ့သော တိုလ်မီ၏ ကမ္ဘာဗဟိုပြုသီအိုရီကို ဆန့်ကျင်တော်လှန် လိုက်သော အယူအဆဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ထာဝရဘုရားသည် ကမ္ဘာကို စကြဝဠာ၏ ဗဟိုအဖြစ် ဖန်ဆင်းတော်မူ သည်ဟူသော အယူအဆနှင့် လူ၏ အရေးပါ အရာရောက်မှုကို ဆန့်ကျင် လိုက်ရာလည်း ရောက်သောကြောင့်ပင်တည်း။

သို့ရာတွင် ‘ကိုပါးနီးကပ်စ် သီအိုရီ’ ပေါ်စက “တော်လှန်သော အမြင်တစ်ရပ်” အနေနှင့် လူအများ သတိမူမိကြဟန်မတူချေ။ ၁၆ ရာစု ရောမ ခရစ်ယာန် ကျောင်းတော်သည်လည်း ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ အယူအဆ ကို ဂရုစိုက်လောက်သော အယူအဆဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ဟန် မတူချေ။ တစ်ဖက်၌လည်း အခြားဘာသာရေးကိစ္စများအပေါ် အာရုံစိုက်နေခြင်း များရှိသောကြောင့် ဖန်ဆင်းခြင်းကို ပရမ်းပတာ ဖြစ်သွားအောင် အန္တရာယ်ပြုနိုင်သည့် ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ အယူအဆကို သတိမပြုမိခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ရောမ ခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်နှင့် ဆန့်ကျင် ဘက်ဖြစ်သော ပရိုတက်စတင့်ဂိုဏ်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များက စတင်၍ ကိုပါးနီးကပ်စ် ကို ရှုတ်ချကြရာမှ နေ ဗဟိုပြု သီအိုရီသည် ဖန်ဆင်းခြင်း အယူအဆကို အန္တရာယ်များစေနိုင်ကြောင်း သဘောပေါက်လာကြသည်။ သို့နှင့် ဤသီအိုရီကို လက်ခံသူများအား သာသနာ့ အာဏာပိုင်များက အပြင်း အထန်နှိပ်ကွပ်လာခဲ့ကြသည်။

စကြဝဠာတို့သည် အနန္တရှိ၍ ထိုအနန္တစကြဝဠာတို့နှင့် နှိုင်းစာပါ က “ဗဟို” နေရာကို ရဖို့ရန် နေနေသာသာ ပြောပ လောက်အောင်ပင် အထုအထည်မရှိတော့သည့် ကမ္ဘာ၏ ဘဝမှန်ကိုလည်းကောင်း၊ လူ၏ သေးငယ်သိမ်နပ်ပုံကိုလည်းကောင်း တင်ပြခဲ့မိသည့် ဗရူနိုကို “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖျောက်ဖျက် သတ်သင်ရေး အဖွဲ့”က ဖမ်းဆီးလိုက်ကြသည်။ * ထို့နောက် ဗရူနိုကို ရောမမြို့ အကျဉ်းထောင်ထဲတွင် ၆ နှစ်မျှထား၍ သူ၏အမှားကို ဝန်ချတောင်းပန်ရန် ရဟန်းများ၊ သာသနာရေး ပုဂ္ဂိုလ်များက ဝိုင်းဝန်း တိုက်တွန်းကြသည်။ သို့ရာတွင် ဗရူနိုသည် လုံးဝငြင်းဆန်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ၁၆၀၀ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၇ရက်နေ့ (အချို့မှတ်တမ်းများ၌ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉ ရက်ဟု ဖော်ပြကြသည်) တွင် သူ့ကို ကားစင်၌ တင်၍ မီးရှို့ကြ၏။ မီးတဟုန်းဟုန်း တောက်နေခိုက် လက်ဝါးကပ်တိုင် အရုပ်ငယ်ကို နမ်းရှုပ်ရန် ပေးသောအခါ ဗရူနိုသည် ဦးခေါင်းကို တစ်ဖက်သို့ လှည့်ပစ်လိုက်သည်။ သတ္တိ ပြောင်မြောက်မှုကို မော်ကွန်း ထိုးရစ်မည့် အောက်ပါစကားတို့သည် ဗရူနို နောက်ဆုံး ပြောသွားသော စကားများ ပင်တည်း။

“ငါ့ကို အပြစ်ဒဏ် ပေးလိုက်ကြသည့် သင်တို့သည် အပြစ်ဒဏ် ခံရသူ ငါ့ထက်ပင် ပို၍ ကြောက်ရွံ့ နေကြ သည်။

“ငါသည် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ငါ့အဖို့ သေ ပျော်ပြီ၊ အနိုင်အရှုံးကား ကံတရား၏ လက်ထဲတွင် တည် ပါသည်။ ငါမည်သို့ပင် ခံရစေကာမူ မည်သူကပင် အနိုင် ယူစေကာမူ အနာဂတ်ကာလသည် ငါ့အား အသိအမှတ် မပြုဘဲ နေမည်မဟုတ်။ ငါ သည်သေရမည်ကို မကြောက် သောသူ၊ အမှန်တရားကို သစ္စာစောင့်ထိန်းရာ၌ မည်သူ့ အောက်မျှကျသောသူ သတ္တိကင်းမဲ့စွာ အသက်ရှင်နေ

၁ Giordano Bruno (1548 - 1600)
* ကိုပါးနီးကပ်စ်က နေသည် “ဗဟိုအဖြစ် မရွေ့လျား တည်ရှိနေသည်ဟု ယူဆ သည်။ ဗရူနိုက နေသည်လည်း စကြဝဠာ၌ ဗဟိုမဟုတ်ကြောင်း၊ ဗဟိုအဖြစ် မရွေ့မလျား ရပ်တည်နေသော အရာလည်း မဟုတ်ကြောင်း တင်ပြခဲ့၏။

ရခြင်းထက် သတ္တိ ပြောင်ပြောင်ဖြင့် သေရခြင်းကို နှစ်သက်သူဟူ၍ အနာဂတ်ကာလသည် ငါ့အား အသိအမှတ်ပြုရပေတော့အံ့။”*

ဗရူနို အပြစ်ဒဏ် ခံရမှုကြောင့် နက္ခတ္တပညာသည် တွန့်ဆုတ်မသွားခဲ့ချေ။ တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်၍သာ လာခဲ့သည်။ နက္ခတ္တ ပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသည့် ဂျာမန်လူမျိုး ဂျိုဟန်းနီးစ်ကက်ပလာ^၁၊ အီတလီလူမျိုး ဂယ်လီလီယို^၂ တို့ လက်ထက်တွင် နက္ခတ္တဆိုင်ရာ အမြင်သည် ပို၍ တိုးတက်လာသည်။

ကက်ပလာသည် နက္ခတ္တပညာရှင် တိုင်ချိုဘရာ^၃ ၏ တပည့်ရင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နေအဖွဲ့အစည်း (ဝါ) နေစကြဝဠာနှင့် ပတ်သက်သော ၎င်း၏ဆရာ တိုင်ချိုဘရာ၏ အမြင်ကိုမူ လက်ခံသူ မဟုတ်ချေ။ တိုင်ချိုဘရာက “ဂြိုဟ် နက္ခတ်တာရာများသည် ကိုပါးနီးကပ်စ် ယူဆသကဲ့သို့ နေကိုဗဟိုပြု၍ လည်ပတ်နေသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် နေကို လှည့်ပတ်နေသော ဂြိုဟ်များထဲတွင် ကမ္ဘာသည် အပါအဝင်မဟုတ်။ နေနှင့် ထိုနေကိုဝန်းရံလှည့်ပတ်နေသော အခြားဂြိုဟ်နက္ခတ်တာရာတို့ကသာ ကမ္ဘာကို ဗဟိုပြု၍ လှည့်ပတ်နေကြသည်” ဟု ယူဆသူဖြစ်သည်။ တိုင်ချိုဘရာသည် ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ အယူအဆတစ်ဝက်နှင့် ဘာသာရေး အယူအဆတစ်ဝက်ကို ပေါင်းစည်း လက်ခံထားသူဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်သူတို့က ဝေဖန်ကြသည်။

ကက်ပလာသည် သူ၏ဆရာ တိုင်ချိုဘရာ၏ နက္ခတ္တဆိုင်ရာ အယူအဆကို လက်မခံဘဲ ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ နေဗဟိုပြု စနစ်ကို လက်ခံသူ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကိုပါးနီးကပ်စ်၏ “နေကို ဂြိုဟ်များက စက်ဝိုင်းပုံ သဏ္ဍာန်ပတ်လမ်းကြောင်းအတိုင်းရွေ့လျားနေသည်” ဟူသော အယူအဆကိုမူ ကက်ပလာက လက်မခံချေ။

* Horace Shipp, " Ideas that Moved the World" P.10
၁ Johannes Kepler (1571 - 1630)
၂ Galileo Galilei (1564 - 1642)
၃ Tycho Brache (1546 - 1601)

ကက်ပလာသည် ဂြိုဟ်တို့၏ ရွေ့လျားခြင်းဆိုင်ရာ နိယာမသုံးခုကို ဖော်ထုတ်ခဲ့၏။ ပထမနိယာမမှာ “ဂြိုဟ်များသည် နေကိုဗဟိုပြု၍ ဘဲဥပုံ သဏ္ဍာန် ပတ်လမ်းကြောင်း အတိုင်း လှည့်လည်လျက် ရှိသည်” ဟူသော နိယာမဖြစ်သည်။ ဒုတိယနိယာမမှာ “ဂြိုဟ်တို့သည် နေကိုလှည့်ပတ်ရာ၌ တစ်သမတ်တည်းသော အလျင်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း မဟုတ်။ နေနှင့်နီးသော အခါ ဂြိုဟ်တို့သည် ပို၍ လျင်မြန်လာသော အလျင်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း ပြုသည်” ဟူသော နိယာမဖြစ်သည်။ တတိယနိယာမမှာ “နေမှ ဂြိုဟ်တစ်ခု၏ အကွာအဝေးသည် နေကို ထိုဂြိုဟ် လှည့်ပတ်ခြင်း ပြုရသော အချိန်နှင့် အချိုးညီမျှသည်” ဟူသော နိယာမဖြစ်၏။*

ကိုပါးနီးကပ်စ်၊ ကက်ပလာ တို့သည် ကမ္ဘာဗဟိုပြု သီအိုရီကို တော်လှန်လျက် နေဗဟိုပြု သီအိုရီကို လက်ခံကြ၍ ဂြိုဟ်တို့၏ ရွေ့လျားမှုများကို သူတို့ရူထောင်နှင့် သူတို့ တင်ပြလာကြသော်လည်း စကြဝဠာကြီးကို ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းသည်ဟူသော အယူအဆ၊ လောကကြီး၏ အစမူလသည် ထာဝရဘုရား ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆတို့ကို စွဲလမ်းခြင်းကား မကုန်နိုင်ကြချေ။ တစ်နေရာတွင် ကက်ပလာက “ဤလောကကြီးကိုစနစ်တကျရှိလေအောင် ထာဝရဘုရားက မည်သို့မည်ပုံ ဖန်ဆင်းထားသည်ကို သိနားလည်ရန် မိမိအနေနှင့် ကြိုးစားခဲ့ကြောင်း”** ဖော်ပြထားခြင်းများရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ ကိုပါးနီးကပ်စ်ရော ကက်ပလာပါ အာရစ္စတိုတယ်လ်၏ အယူအဆအချို့ လွှမ်းမိုးနေသည်ကို ခံရဆဲပင်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

အာရစ္စတိုတယ်လ်၏ ရွေ့လျားမှုနှင့် ဆိုင်သော အယူအဆအပေါ် အခြေခံ၍ လက်ခံလာခဲ့သော အစဉ်အလာအယူအဆတစ်ခုမှာ “တစ်သမတ်တည်းသော အလျင်ဖြင့် ရုပ်ဝတ္ထုတစ်ခု ရွေ့လျားနိုင်ခြင်းသည် (ယင်းသို့ ရွေ့လျားအောင်) ပြင်ပအကြောင်းတရားတစ်ခုကြောင့် (ဝါ) ပြင်ပမှ အားသက်ရောက်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းသက်ရောက်မှု (ဝါ) အကြောင်းပြုမှု

* Robert B. Dawns, " Books that Changed the World " P. 140
** Werner Heisenberg, " Philosophic Problems of Nuclear Science" P.88

ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့လျှင် ထိုရွေ့လျားနေသော ဝတ္ထုသည် ရပ်တန့်သွားလိမ့် မည်” ဟူသော အယူအဆပင်ဖြစ်သည်။ ဤအယူအဆရှိ “ပြင်ပအကြောင်း တရား (ဝါ) လှုပ်ရှားပေးနေသောအရာမှာ တန်ခိုးရှင် (ဝါ) ထာဝရဘုရား ဖြစ်သည်” ဟု ယူဆလာခဲ့ကြသည်။ ဤအယူအဆကို ကိုပါးနီးကပ်စ်ရော ကက်ပလာပါ လက်ခံခဲ့ကြဟန် တူသည်။

ကက်ပလာနှင့် စင်ပြိုင်ရှိခဲ့သည့် ဂယ်လီလီယို၏ အယူအဆများ၌ “ရုပ်ဝတ္ထု (ဝါ) ဂြိုဟ်နက္ခတ်တာရာတို့ လှုပ်ရှား ရွေ့လျား နေအောင် ယင်းတို့နောက်ကွယ် တစ်နေရာမှ တန်ခိုးရှင်တစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် ပြင်ပမှ အကြောင်းတရားသည် မလို။ အရာဝတ္ထုတို့သည် ယင်းတို့၏ သဘာဝ နိယာမအတိုင်း ရွေ့လျားလှုပ်ရှားကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်” ဟု သဘော သက်ရောက်သော အယူအဆများကို တွေ့လာရသည်။

နယူတန်^၁ လက်ထက်သို့ ရောက်သောအခါတွင် ရွေ့လျားမှုဆိုင်ရာ အယူအဆသည် ပို၍ တိကျပေါ်လွင်လာသည်။ စကြဝဠာဆိုင်ရာ အမြင် သည်လည်း ပို၍ ကြည်လင်လာသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နယူတန် သည် ၎င်း၏ စကြဝဠာဆိုင်ရာ ဒြပ်ဆွဲအားနိယာမ^၂ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သော ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းနိယာမမှာ စကြဝဠာအတွင်းရှိ အရာဝတ္ထု (ဝါ) ဒြပ်ဝတ္ထုတိုင်းသည် အခြားဒြပ်ဝတ္ထုတိုင်းကို ဆွဲငင်လျက် ရှိသည် ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။ ယင်းနိယာမဖြင့် ကမ္ဘာအပါအဝင် နေစကြဝဠာ တစ်ခုလုံးရှိ ဒြပ်ဝတ္ထုတို့ ရွေ့လျားနေကြပုံကို နယူတန်က ရှင်းပြနိုင်ခဲ့၏။

“နယူတန်၏ ဒြပ်ဆွဲအား နိယာမ အယူအဆကြောင့် စကြဝဠာ အတွင်းရှိ အရာရာတို့ကို ရွေ့လျား လှုပ်ရှားအောင် တန်ခိုးရှင် ထာဝရ ဘုရား၏အကြောင်းပြုမှု၊ လှုပ်ရှားပေးမှုသည် မလိုတော့ချေ။ စကြဝဠာ တစ်ခုလုံးသည် ထာဝရဘုရား၏ လက်ရာတော်မဟုတ်တော့ဘဲ သူ့သဘော သူ့နိယာမတို့ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လှုပ်ရှားနေသော စကြဝဠာအဖြစ် ပေါ်လွင် လာသည်။ ဒြပ်ဝတ္ထုတို့၏ အပြန်အလှန် ဆွဲအားကြောင့် ဂြိုဟ်များသည် နေကို

၁ Issac Newton (1642 - 1727)
၂ law of universal gravitation

(ပဉ္စမအကြိမ်)

လည့်ပတ်နေကြခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း နယူတန် ဖော်ပြလိုက်ခြင်းသည် စကြဝဠာ၏ဖြစ်စဉ်၌ ထာဝရဘုရား မလိုတော့ကြောင်း ဖော်ပြလိုက်သော သဘောသို့ လည်း သက်ရောက်သွားသည်” ဟု ယူဆသူများ ရှိကြ၏။ သို့ရာတွင် နယူတန်ကိုယ်တိုင်ကမူ ထာဝရဘုရား၏ တည်ရှိခြင်းနှင့် ဖန်ဆင်းခြင်း အယူအဆကို ယုံကြည်သူပင် ဖြစ်လေသည်။ နယူတန်က “အစပထမ၌ ထာဝရဘုရားသည် ရုပ်မှုန်^၁ တို့ကို ဖန်ဆင်းသည်။ ထိုရုပ်မှုန် တို့ကြားရှိ အားသဘောတို့ကိုလည်း ဖန်ဆင်းသည်။ ထို့အပြင် အခြေခံ ရွေ့လျားမှု နိယာမများကို ဖန်ဆင်းသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် စကြဝဠာကြီး တစ်ခုလုံးသည် မဖောက်ပြန်သော နိယာမဥပဒေသတို့ဖြင့် လည်ပတ်လှုပ်ရှား နေသော စက်ယန္တရားကြီးသဖွယ် ထိုအချိန်မှစ၍ ယနေ့တိုင် လှုပ်ရှား လျက်ရှိသည်”^{*} ဟု ဖော်ပြခဲ့၏။

သို့ရာတွင် ဤကမ္ဘာနှင့်တကွ ကမ္ဘာကို ဝန်းရံနေသော ဂြိုဟ်နက္ခတ် တာရာတို့သည် ထာဝရဘုရား၏ ဖန်ဆင်းမှုဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြသည် ဟူသော ယုံကြည်ချက်အပေါ်၌ ဒြပ်ဆွဲအားနိယာမ အယူအဆကြောင့် လူသည် ပို၍ သံသယဖြစ်လာသည်။ လူနှင့်တကွ သဘာဝတရားအလုံးစုံကို ယခုကဲ့သို့ အချိုးတကျ ဖန်ဆင်းခဲ့ပြီးနောက် ထာဝရ ဘုရားသည် လူအပါ အဝင် ဤသဘာဝတရားအလုံးစုံနှင့် တသီးတခြားနေလိုက်လေသလော၊ ဤကမ္ဘာလောက၊ ဤစကြဝဠာကြီးနှင့် ထာဝရ ဘုရားသည် ဘာမျှ အဆက်အသံမပြုဘဲ နေသွားပြီလော၊ သို့မဟုတ် ဆက်လက်၍ ဖန်ဆင်းဆဲ ရှိလေသလော၊ သို့မဟုတ် ဆက်လက်၍ အသစ် အသစ်များ ဖြစ်ပေါ် အောင် ကြိုတင်ဖန်တီးထားရစ်ခဲ့ခြင်းများ ရှိလေသလော၊ ထာဝရဘုရား ဖန်ဆင်းခဲ့သော သို့မဟုတ် ဖန်ဆင်းနေဆဲရှိသော သဘာဝလောကကြီး သည် ကောင်းမွန်သော လောကကြီး ဟုတ်ပါ၏လော စသည့် သံသယ များဖြင့် ဒဿနပညာရှင်များသည် တွေးဆလာခဲ့ကြသည်။

ကိုပါးနီးကပ်စ်၊ ဗရူနို၊ ဂယ်လီလီယို၊ နယူတန် စသည့် သိပ္ပံပညာ ရှင်တို့၏ အယူအဆများကြောင့် “ဗဟို” အဖြစ်မှ ရွေ့လျော့ခဲ့သော ကမ္ဘာ

၁ particles
* Fritjof Capra, "The Tao Physics" P.44

(ပဉ္စမအကြိမ်)

နှင့် ထိုကမ္ဘာပေါ်မှ လူသား၏ ရုပ်ပုံလွှာသည် သိပ္ပံတီထွင်မှုများ တိုးတက်သည့် ဤမှာဘက်ခေတ်၌ ပို၍ပင် သိမ်ငယ်လာပြန်သည်။

ဗိုက်ကင်းအစီအစဉ် သိပ္ပံပညာရှင်များက “အင်္ဂါဂြိုဟ်လေ့လာမှုများ၏ အကျိုးကျေးဇူးကြောင့် လူသားတို့၏ စိတ်အာရုံတွင် ကမ္ဘာကြီးသည်အမှန်စင်စစ် မရေမရာ၊ မခိုင်မြဲ၊ အချိန်မရွေး ကွဲပျက်ကြေပြုန်း သွားနိုင်သော ဂြိုဟ်ငယ် ဂြိုဟ်များကလေး တစ်ခုမျှသာ ပါကလား ဟူသော မနောဖြင့် အမှန်ကို လူသားတို့ ရရှိခဲ့ကြပေမည်”ဟု ဖော်ပြကြသည်။

“....အင်္ဂါဂြိုဟ်မှနေ၍ ကမ္ဘာကို ဓာတ်ပုံ လှမ်းရိုက်လိုသည်။ သို့ရာတွင် ဗိုက်ကင်းယာဉ်များအပေါ်၌ ပါသွားသော ကင်မရာများဖြင့် မိုင် ၂၁၆ သန်း ဝေးကွာသော ကမ္ဘာကို လှမ်းရိုက်လျှင် အလှမ်းမီရုံသာရှိသဖြင့် ရိုက်၍ ရမရမသေချာလှ။ ရိုက်၍ပုံပေါ်လျှင်ပင် အလွန်သေးငယ်သော အလင်းရောင်ပျောက်ငယ်ကလေးသာ ပေါ်မည်။ ပြာနန်းနန်း အရောင်သာ ပေါ်မည်။ ရိုက်၍သာရလျှင် အလွန်ပြောင်မြောက်သည့် ပုံအဖြစ် မှတ်တမ်း တင်ရပေမည် စသည်ဖြင့် ဒေါက်တာဂျိမ်းပိုးလော့က ပြောပြသည်

“ကမ္ဘာသားများအနေနှင့် ဤကမ္ဘာသည် နိုင်ငံအမျိုးမျိုး၊ လူမျိုးအဖြာဖြာ ခွဲခြားစိတ်ပိုင်း နေထိုင်ကြသော ကမ္ဘာကြီးအဖြစ် (ခမ်းခမ်းနားနား) တွေးခေါ် စွဲမှတ်နေကြသည်။ ယင်းသို့ ယူဆတွေးမှတ်ခြင်းသည်ပင် ထူးခြားပြောင်မြောက်သည် ဟုလည်း ယူဆကြသည်။ သို့ရာတွင် နေစကြဝဠာ အတွင်းရှိ အခြား အစိတ်အပိုင်းများနှင့် စာသော် ကမ္ဘာသည် မကြီးမားလှပါ။ လူတစ်ယောက်အနေနှင့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ ရပ်ပြီး ကမ္ဘာကိုလှမ်းကြည့်လျှင်

၁ Viking Programme

မိမိမြင်ရသည်မှာ ဘာမှန်းပင် သိမည်မဟုတ် စသည်ဖြင့် ဒေါက်တာဂျိမ်းပိုးလော့က ရှင်းပြ၏။”*

လူတို့ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ဤကမ္ဘာသည် နေအဖွဲ့အစည်း (၀၁) နေစကြဝဠာအတွင်းရှိ ဒုတိယတန်းစားဂြိုဟ်ငယ် တစ်လုံးမျှသာ ဖြစ်ကြောင်းကို ယခုအခါ၌ ပို၍ပင် သိလာကြပြီးဖြစ်သည်။ နေကိုဗဟိုပြု၍ လှည့်ပတ်လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည့် ဂြိုဟ်များကို နေမှ အနီးအဝေးအလိုက် စီစဉ်ကြည့်ပါက မာကျူရီ^၁ ခေါ် ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်၊ ဗီးနပ်စ်^၂ ခေါ် သောကြာဂြိုဟ်၊ လူတို့နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာ^၃၊ မားစ်^၄ ခေါ် အင်္ဂါဂြိုဟ်၊ ဂျူပီတာ^၅ ခေါ် ကြာသပတေးဂြိုဟ်၊ ဆေတန်^၆ ခေါ် စနေဂြိုဟ်၊ ယူရေးနပ်စ်ဂြိုဟ်^၇၊ နက်ပ်ကျွန်းဂြိုဟ်^၈၊ ပလူတိုဂြိုဟ်^၉ တို့ကို အစီအစဉ်အတိုင်း တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုဂြိုဟ်များအပြင် လ^{၁၀} အလုံး ခြောက်ဆယ်ကျော်နှင့် ဂြိုဟ်ငယ်^{၁၁} သုံးသောင်းခန့်ကို လည်းကောင်း၊ ကြယ်တံခွန်^{၁၂} သန်းတစ်သိန်းခန့်ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရသေးသည်။

နေအဖွဲ့အစည်း အတွင်း၌ နေနှင့် အနီးဆုံးသော မာကျူရီ (ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်)သည် နေမှမိုင်ပေါင်း ၃၇၉၈၃၁၀၀ (၃၆ သန်းခန့်) အကွာတွင်ရှိ၍ ထိုအကွာမှ နေကိုလှည့်ပတ်လျက်ရှိသည်။ ဗြပ်ထုပမာဏအားဖြင့် ကမ္ဘာ၏ ဆယ်ရစ်ပုံတစ်ပုံခန့်ရှိသည်။ နေကို တစ်ပတ် ပတ်မိရန် ကမ္ဘာရက်အားဖြင့် ၈၈ရက်ခန့် ကြာသည်။

နေနှင့် ဒုတိယအနီးဆုံး ဂြိုဟ်မှာ ဗီးနပ်စ် (သောကြာဂြိုဟ်) ဖြစ်၍ နေမှ မိုင်ပေါင်း ၆၇ သန်းခန့် အကွာတွင် ရှိသည်။ ထိုအကွာအဝေးမှ နေကိုပတ်လျက်ရှိသည်။ ထိုဂြိုဟ်သည် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာနှင့် အနီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ဗီးနပ်စ်ဂြိုဟ်သည် ကမ္ဘာ့ဗြပ်ထု၏ ၈၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသောကြောင့် အရွယ်ပမာဏအားဖြင့် ကမ္ဘာနှင့် မတိုမိုမယိမ်းပင်ရှိသည်။ ဗီးနပ်စ်သည် နေကို တစ်ပတ်ပတ်မိရန် ကမ္ဘာရက်အားဖြင့် ၂၂၅ ရက်ခန့်

* ၁၉၇၆၊ ဩဂုတ်လ ၁၄ရက် လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်။
၁ Mercury ၂ Venus ၃ Earth
၄ Mars ၅ Jupiter ၆ Saturn
၇ Uranus ၈ Neptune ၉ Pluto
၁၀ Moon ၁၁ asteroid ၁၂ comet

ကြာသည်။ ဗီးနပ်စ်ဂြိုဟ်၏ မျက်နှာပြင်မှ မိုင် ၄၀ အကွာလောက်တွင် တိမ်တိုက်များအစဉ်ပုံးအုပ်လျက်ရှိပြီး ယင်းတိမ်တိုက်များသည် အဝါရောင် သန်းလျက်ရှိသည်။ ဗီးနပ်စ်၏ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် လေတိုက်နှုန်းသည် တစ်နာရီလျှင် မိုင် ၂၀၀ နှုန်းခန့်ပင်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် “မျက်နှာပြင် အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက်ဒီဂရီ ၉၀၀ ရှိ၍ အပူပြင်းထန်ရကား သွပ်ကဲ့သို့ သော သတ္တုမျိုးကိုပင် အရည်ပျော်စေနိုင်သည်” * ရှေးခေတ်ဂရိတို့သည် ဗီးနပ်စ်ကို အေးမြခြင်း၊ ချမ်းမြေ့ကြည်သာခြင်း သဘောရှိသည့် အလှနှင့် ချစ်မေတ္တာအဖြစ် တင်စားခဲ့သော်လည်း ဗီးနပ်စ်ကိုယ်တိုင်ကမူ ပူလောင်ခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းခြင်းကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

နေနှင့် တတိယ အနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ ကမ္ဘာဖြစ်၍ နေမှ မိုင်ပေါင်း ၉၃သန်းခန့် အကွာတွင်ရှိသည်။ ထိုအကွာမှ နေကိုလှည့်ပတ်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာသည် မိမိဝင်ရိုးပေါ်တွင် ၂၃ နာရီ ၅၆ မိနစ် ၄.၀၉ စက္ကန့်လျှင် တစ်ပတ်လည်လျက်ရှိနေသည်။ နေကို ၃၆၅ ရက်၊ ၅ နာရီ ၄၉ မိနစ် ၂၀ စက္ကန့်ကြာမှ တစ်ပတ်ပတ်မိသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ၌ လ တစ်စင်း ရှိသည်။

နေနှင့် စတုတ္ထအနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ “မားစ်ဂြိုဟ်” ဖြစ်သည်။ မားစ်သည် နေမှ မိုင်ပေါင်း ၁၄၁ သန်းခန့် အကွာတွင်ရှိ၍ ထိုအကွာမှနေ၍ ပတ်လျက် ရှိသည်။ မားစ်သည် ဒြပ်ထုပမာဏအားဖြင့် ကမ္ဘာ၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံခန့် ရှိ၍ ၂၅ ဒီဂရီခန့်စောင်းနေသော မိမိဝင်ရိုးပေါ်တွင် တစ်ပတ်လျှင် ၂၄နာရီ နှင့် ၃၇ မိနစ်ခန့်ကြာမျှ လည်ပတ်သည်။ နေကို တစ်ပတ် ပတ်ရန် ကမ္ဘာ ရက် အားဖြင့် ၆၈၇ ရက်ခန့် ကြာသည်။ မားစ်၌ အရွယ်အစား ငယ် သော လ ၂ စင်းရှိသည်။

နေနှင့် ပဉ္စမ အနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ ဂျူပီတာ (ကြာသပတေးဂြိုဟ်) ဖြစ် သည်။ ဂျူပီတာသည် နေမှ မိုင်ပေါင်း ၄၇၃ သန်းကျော်ခန့်အကွာ တွင်ရှိ၍ ယင်းအကွာခန့်မှ နေကို လှည့်ပတ်လျက်ရှိသည်။ ဂျူပီတာသည် ဂြိုဟ်အားလုံးတို့ အနက်တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာထက် အရွယ် အစားအားဖြင့် အဆပေါင်း ၁၃၀၀ ကျော်ကြီးသည်။ တစ်ချိန်က ကမ္ဘာ သည် ဗဟိုဖြစ်၍ ကမ္ဘာသည် အကြီးမား အထည်ဝါဆုံးလည်း ဖြစ်လျက်

* Newsweek: 18 Dec: 1978

အခြားဂြိုဟ် နက္ခတ်တာရာများက ဝန်းရံလှည့်ပတ် ခစားရသည်ဟူသော အယူအဆသည် ဂျူပီတာ ရှေ့မှောက်၌ ဂုဏ်သိက္ခာဟူသမျှ လျှော့ကျခဲ့လေ သည်။ ဂျူပီတာသည် ကျန်ဂြိုဟ်များ ပမာဏ စုစုပေါင်း၏ နှစ်ဆထက် ပင် ပိုသေးသည်။ နေကို တစ်ပတ်ပတ်မိရန် ကမ္ဘာနှစ်ဖြင့် ဆယ်တစ် ဒသမ ကိုးနှစ်ခန့် ကြာသည်။ ဂျူပီတာကို ဝန်းရံနေသော လ ၁၆ စင်းရှိ၍ ယင်းတို့အနက် လ ၂ စင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာ၏လထက် ပို၍ကြီးကြ သည်။ ဂျူပီတာနှင့် မားစ်တို့ကြားတွင် ဂြိုဟ်ငယ်ပေါင်း ငါးသောင်း ကျော်လည်း ရှိနေကြသေးသည်။

နေနှင့် ဆဋ္ဌမအနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ ဆေတန်ဂြိုဟ် (စနေဂြိုဟ်) ဖြစ် သည်။ ယင်းသည် နေမှ မိုင်ပေါင်း ၈၀၆ သန်းခန့် အကွာအဝေးတွင် ရှိသည်။ ထိုအကွာအဝေးမှ နေကိုဗဟိုပြု၍ ကမ္ဘာနှစ်အားဖြင့် ၂၉ နှစ်နှင့် ၆ လလျှင် တစ်ပတ်ကျ လှည့်ပတ်နေသည်။ ဆေတန်သည် ကမ္ဘာနှင့်ယှဉ် လျှင် အရွယ်အစားမှာ ကမ္ဘာထက် ၉၅ ဆခန့် ကြီးမားသည်။ ကမ္ဘာ ဒြပ် ထုပမာဏ၏ ၉၅ ဆခန့်ရှိသည်။ ကုဗပမာဏအားဖြင့်မူ ကမ္ဘာထက် ၇၄၄ ဆခန့် ကြီးမားသည်။ ယခင်အခါက “ဆေတန်၏ မျက်နှာပြင်အထက် မိုင် ၆၀၀၀ မှ ၄၇၀၀၀ အကွာမှနေ၍ ယင်းဂြိုဟ်ကို ဝိုင်းပတ်ထားသော ရေခဲ သို့မဟုတ် ကျောက်ခဲတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဗဟိုတူစက်ဝိုင်း လေးခုရှိသည်။ ယင်းအဝိုင်း တစ်ခုချင်းစီ၏ ကြားနေရာတို့၌ လင်းချည် မှောင်ချည် ဖြစ်နေကြောင်း တွေ့ရသည်” ဟု ဖော်ပြလေ့ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ၁၉၇၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ကိပ်ကနာဗာရယ်စခန်းမှ ပစ်လွှတ်လိုက်သော အာကာသယာဉ် ဗွိုင်ယေဂျာ (၁) သည် ကမ္ဘာမှမိုင် သန်း ၉၀၀ခန့်ဝေးသည့် ဆေတန် (စနေဂြိုဟ်) သို့ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့၌ ရောက်ရှိသွားသောအခါ စနေဂြိုဟ်နှင့် ပတ်သက်၍ အသိသစ်များရလာခဲ့သည်။ စနေဂြိုဟ်၌ ယခင်က တွေ့ရှိခဲ့ရသော လများအပြင် နောက်ထပ် လအသစ်များကို တွေ့ရှိခဲ့ရာ ယခုအခါတွင် စနေဂြိုဟ်၌ လ (၁) အရန်ဂြိုဟ် ၂၀ (ထိုထက်ပိုနိုင်သေး သည်) ရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ လများအနက် တီတန် ဟု အမည်ပေးထား သော လသည် အကြီးမားဆုံးဖြစ်၍ မာကျူရီ ဂြိုဟ်ထက်ပင် ကြီးသည်။

တိတန်သည် နေစကြဝဠာရှိ လများအနက် အကြီးဆုံးဖြစ်မည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ထို့ပြင်စနေဂြိုဟ်တွင် ရစ်ပတ်နေသော ဓာတ်ရောင်ခြည် ခါးပတ်ကွင်းလေးခုရှိသည်ဟု ယခင်က ယူဆထားခဲ့ရာ ဗွိုင်ယေဂျာ (၁) က ရရှိသော ဓာတ်ပုံအရ ခါးပတ်ကွင်း စက်ဝန်းများ ရာနှင့်ချီ၍ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုဓာတ်ရောင်ခြည်ခါးပတ် (၀၁) တိမ်တိုက် ခါးပတ်ကွင်းသည် အခြားကွင်းတစ်ကွင်းကို နှစ်နေရာ၌ လိမ်ရစ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည် ဟု ဆိုသည်။

နေနှင့် သတ္တမအနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ ယူရေးနပ်စ်ဂြိုဟ်ဖြစ်၍ ယင်းဂြိုဟ်သည် နေမှ မိုင်ပေါင်း ၁၇၃၀ သန်းခန့်တွင်ရှိသည်။ ယူရေးနပ်စ်သည် အရွယ်အစားအားဖြင့် ကမ္ဘာထက် ၁၅ ဆခန့်မျှကြီးသည်။ နေကို တစ်ပတ်ပတ်မိရန် ကမ္ဘာနှစ်အားဖြင့် ၈၄ နှစ်ခန့် ကြာသည်။ ယူရေးနပ်စ်၌ လ ၈ စင်း ခြံရံလျက်ရှိသည်။ (၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံ၍ လများတွေ့ရှိခဲ့ရာ ယခုအခါ ယူရေးနပ်စ်၌ လပေါင်း ၁၅ စင်းခန့်မျှ ရှိသည်ဟု သိရလေသည်။ အရန်လပေါင်းလည်း ၃၀ မျှ ရှိနိုင်သည်ဟုဆိုသည်။)

နေနှင့် အဋ္ဌမ အနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ နက်ပကျွန်းဂြိုဟ်ဖြစ်သည်။ ယင်းဂြိုဟ်သည် နေမှ မိုင်ပေါင်း သန်း ၂,၈၀၀ ခန့်တွင်ရှိသည်။ နေကိုပတ်မိရန် ကမ္ဘာနှစ်အားဖြင့် ၁၆၆ နှစ်ခန့်ကြာသည်။ နက်ပကျွန်းဂြိုဟ်သည် ကမ္ဘာထက် အရွယ်အစားအားဖြင့် ၁၇ ဆခန့်မျှ ကြီးသည်။ နက်ပကျွန်း၌ လ ၈ စင်းရှိပြီး ထရီတန်^၁ ဟု အမည် ပေးထားသော လမှာ ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ၏လထက် ပို၍ ကြီးမားသည်။

နေနှင့် နဝမ အနီးဆုံးဂြိုဟ်မှာ ပလူတိုဂြိုဟ်ဖြစ်သည်။ ပလူတိုသည် နေမှ မိုင်ပေါင်း သန်း ၃,၆၆၆ ကျော် (ပလူတိုသည်နေကို မိုင်ပေါင်း သန်း ၄,၆၀၀ နှင့် ၂,၇၀၀ အကွာအဝေးခန့်မှ ပတ်လျက်ရှိသည်။) အကွာအဝေးတွင်ရှိသည်။ အရွယ်အစားငယ်သောဂြိုဟ်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာနှင့် ယှဉ်လျှင် ကမ္ဘာ၏ တစ်ထောင်ပုံ နှစ်ပုံခန့်လောက်ရှိ၍ နေကိုတစ်ပတ်ပတ်မိရန် ကမ္ဘာနှစ်အားဖြင့် ၂၄၈ နှစ်ခန့်ကြာသည်။ ပလူတို၌ လတစ်စင်းရှိသည်။

ဂြိုဟ်များ၏ အခြားတစ်ဖက် နေအဖွဲ့အစည်း၏ အစွန်းတွင် သန်းတစ်သိန်းခန့်မျှသော ကြယ်တံခွန်များသည် ရွေ့လျားလည်ပတ်နေကြသည်။ စင်စစ်ကြယ်တံခွန်များသည် ခဲနေသော ဓာတ်ငွေ့များနှင့် ကျောက်မှုန့်တို့ စုဝေးဖြစ်ပေါ်နေသာအရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ကြယ်တံခွန်များသည်ပင်

၁ Triton
* ယခုအခါ ပလူတိုဂြိုဟ်ကို ဂြိုဟ်၏ အင်္ဂါရပ်နှင့် မညီညွတ်ဟု ယူဆကာ နဝမဂြိုဟ် အဖြစ်မှ ဖျက်သိမ်းခဲ့ကြသည်။
(ပဏ္ဍိတအကြံ)

ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အချင်းမိုင် အနည်းငယ်သာ ရှိသော်လည်း နေအနီးသို့ ရောက်လာသော အခါ ယင်းတို့၏ အပေါ်ယံလွှာသည် အငွေ့အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီး အလွန်ကြီးမားသော ဦးခေါင်းပိုင်းနှင့် အလွန်ရှည်လျားသော အမြီးတန်းကြီးဖြစ်သွားသည်။ ၁၈၄၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာမှမြင်ရသော ကြယ်တံခွန်၏ အမြီးမှာ မိုင်အားဖြင့် သန်း ၅၀၀ ကျော် ရှည်လျားသည်။ အနှစ် ၇၀ ကျော်တွင် တစ်ကြိမ်ကျ ကမ္ဘာနှင့် နေအကြားမှ ဖြတ်သွားလေ့ရှိသော ဟေလီ^၁ ကြယ်တံခွန်၏ အမြီးသည် မိုင်အားဖြင့် သန်း ၅၀ မျှ ရှည်လျားသည်။ သဘာဝဖြစ်စဉ်တို့အရ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် ဤကြယ်တံခွန်တို့ကို မြင်ရသည့်အခါ လူသတ္တဝါတို့သည် (သဘာဝဖြစ်စဉ်တို့ကို သဘာဝ ဖြစ်စဉ်တို့အတိုင်း အမှန် မမြင်ခဲ့ကြမူကြောင့်) အစွဲ ဥပါဒါန် အမျိုးမျိုးဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုး ကောက်ယူခဲ့ခြင်းများ ရှိခဲ့ကြသည်။

နေအဖွဲ့အစည်း၏ အလယ်တွင်ရှိသော ကျွန်ုပ်တို့၏ နေသည် အချင်း မိုင်အားဖြင့် ၈၆၅,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ မျက်နှာပြင် အပူချိန်သည် ၅၅၀၀ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်ခန့်ရှိ၍ နေ၏ အလယ်ဗဟိုတွင်မူ အပူချိန်စင်တီဂရိတ် ၁၅ သန်းခန့်ရှိသည်။ စင်စစ် နေသည် အလွန်သိပ်သည်းသော ဓာတ်ငွေ့များ ဖွဲ့စည်းနေသော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်၍ ထိုအဖွဲ့အစည်းရှိ ဟိုက်ဒရိုဂျင် အဏုမြူများသည် (ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံး ပေါက်ကွဲသည့် ဖြစ်စဉ်မျိုးနှင့် ဆင်တူသည်။) ဟီလီယမ်^၂ အဏုမြူများ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနေသောကြောင့် အပူရှိန် ထွက်ပေါ်နေခြင်းဖြစ်သည်။*

ဤမျှအပူချိန်များ၍ လူတို့၏ ကမ္ဘာကို အလင်းရောင်ပေးနေသော နေကို နေစကြဝဠာရှိ အခြားဂြိုဟ်တို့နှင့် နှိုင်းစာပါက လွန်စွာကြီးမားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ နေ၏ထုထည်ပမာဏမှာ ကမ္ဘာထက် အဆပေါင်း ၃၃၀,၀၀၀ ခန့်မျှ ကြီးမားသည်။ နေကို အကယ်၍ လိမ္မော်သီးခန့် ပမာဏ ထားပါက လူတို့နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာသည် သဲတစ်ပွင့်မျှလောက်သာ ရှိပေလိမ့်မည်။ နေကို အကယ်၍ အိုးစရည်းကြီးသဖွယ်ထားကာ ကမ္ဘာကို

၁ Halley J helium
* နေသည် တစ်စက္ကန့်လျှင် ဟိုက်ဒရိုဂျင် တန် ၅၆၄ သန်းမျှကို လောင်ကျွမ်းပြီး ဟီလီယမ် တန် ၅၆၀ သန်း အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလျက်ရှိ၍ လျော့သွားသော တန်ချိန် ၄ သန်းသည် အပူစွမ်းအင် ဖြစ်သွားသည်။
(ပဏ္ဍိတအကြံ)

ထိုအိုး စရည်းကြီး ထဲသို့ ထည့်မည် ဆိုပါက ကမ္ဘာ အလုံးပေါင်း (၁,၃၀၀,၀၀၀)မျှ ထည့်ရပေလိမ့်မည်။

နေစကြဝဠာ၌ ခမ်းနားထည်ဝါလှသည့် နေသည် စင်စစ် ကြယ် သန်းပေါင်းများစွာ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော “ဂယ်လက်ဆီ” ဟု ခေါ်သည့် ကြယ်စုကြီးအတွင်းမှ အညတရကြယ်ကလေး တစ်ခုမျှသာဖြစ်သည်။ သိမ်သိမ်ငယ်ငယ် ကြယ်အဖွဲ့ဝင်ကလေးတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ နေမိသားစုပါဝင်နေသော ဂယ်လက်ဆီကို မြန်မာလို နဂါးငွေ့တန်း ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဂယ်လက်ဆီကြယ်စုကြီး၌ ကြယ်ပေါင်း သန်းတစ်သိန်းခန့် ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် မြူခိုးမြူမှန်များ၊ အလွန် ကြီးမားလှသည့် ဓာတ်ငွေ့လုံးကြီးများလည်း ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ ဝေးလံသောကြယ်တို့ကို ကြည့်သည့်အခါ ကြယ်တို့သည် ပြတ်သိပ်လျက် ကြယ်တစ်လုံးချင်းအနေဖြင့် ခွဲခြားမမြင်နိုင်တော့ဘဲ ဖြူဖွေးနေသည့် အခိုး အငွေ့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နို့ရည်ဆမ်းထားသော လမ်းကြောင်းကြီးကဲ့သို့ လည်းကောင်း တွေ့မြင်ရသောကြောင့် “နဂါးငွေ့တန်း” ဟု ခေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ “နေ”ပါဝင်လျက်ရှိသည့် ထိုဂယ်လက်ဆီကြယ် ကြယ်အုပ်စုကြီးသည် ဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုပေါင်း ၁၇ ခုမျှ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထား သော ကြယ်အုပ်စုကြီးဖြစ်သည်။ ကြယ်အုပ်စု ၁၇ ခု ပါဝင်သော ထိုဂယ် လက်ဆီ အုပ်စုကြီး၏ အချင်းသည် အလင်းနှစ်^၂ တစ်သိန်းခန့် ရှိသည်။ “အလင်းနှစ်” ဆိုသည်မှာ တစ်စက္ကန့်တွင် မိုင်ပေါင်း ၁၈၆,၀၀၀ ခန့် (၁၈၇,၀၈၆ မိုင်) သွားနိုင်သော အလင်း၏ တစ်နှစ်တာ ပေါက်ရောက် သောအကွာအဝေးကိုဆိုလိုသည်။ တစ်စက္ကန့်လျှင် မိုင်ပေါင်း ၁၈၆,၀၀၀၊ထိုနှုန်းအတိုင်းတစ်မိနစ်၊တစ်နာရီ၊ တစ်ရက်၊ထိုနှုန်းအတိုင်း တစ်လ၊ထိုနှုန်းအတိုင်း တစ်နှစ် - သွားနေသော မိုင်အားဖြင့်ကြည့်ပါက အလင်း နှစ် တစ်သိန်းတွင် ပေါက်ရောက်သော အကွာအဝေးသည် မည်မျှဝေးကွာ မည်ကို ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ နေ ပါဝင်နေသော အချင်းအားဖြင့် အလင်းနှစ် တစ်သိန်းမျှရှိသည့် ထိုဂယ်လက်ဆီကြယ်အုပ်စုကြီးသည် လှည်းဘီးသဏ္ဍာန်

၀ milky way ၂ light year

ရှိ၍ ယင်း၏ အလယ်ဗဟိုတွင် မိုမောက်လျက်ရှိသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ နေ သည် ထိုဗဟိုချက်မှ အလင်းနှစ် ၃၀၀၀၀ အကွာတွင် မထည်မဝါရှိနေ သည်။ နေ၏ဝန်းကျင်မှ ကမ္ဘာနှင့် အခြားဂြိုဟ်များကား အဘယ်မျှသိမ်ငယ် နေမည်ကို ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏နေသည် ဂယ်လက်ဆီ၏ ဗဟိုကိုလှည့်ပတ်နေသော ကြယ်တစ်ခုမျှသာဖြစ်၍ ဂယ်လက်ဆီ၏ ဗဟိုကို တစ်စက္ကန့်လျှင် ၁၂ မိုင် ကျော်နှုန်းဖြင့် လှည့်ပတ်လျက်ရှိသည်။ တစ်ပတ် ပတ်မိရန် နှစ်ပေါင်းသန်း ၂၅၀ ခန့်မျှကြာသည်ဟု နက္ခတ္တပညာရှင်တို့က တွက်ချက်ပြကြသည်။ အခြားကြယ်များသည်လည်း နေကဲ့သို့ပင် ထို ဂယ် လက်ဆီ၏ ဗဟိုကိုလှည့်ပတ်လျက်ရှိ၍ အချို့ကြယ်တို့၏ အလျင်မှာ တစ်စက္ကန့်လျှင် မိုင် ၅၀၀ ကျော်ရှိသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏နေသည် နေဘဝ၌နေခဲ့သည်မှာ သက်တမ်း တစ်ဝက် ကျိုးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ထပ် သက်တမ်း တစ်ဝက်သာလျှင် နေဘဝ၌ နေရတော့မည်။ “သက်တမ်းတစ်ဝက်သာလျှင် နေရတော့မည်” ဟု ဆိုရာ၌ နောက်ထပ် နှစ်သန်းပေါင်း ၅၀၀၀ မျှ အသက်ရှင်နေနိုင်သေး ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ နေသည် နှစ်ပေါင်း သန်း ၂၅၀ လျှင် တစ်ပတ်ကျဖြင့် ဂယ်လက်ဆီ၏ ဗဟိုကိုလှည့်ပတ်ခဲ့သည်မှာ ယခုအခါတွင် အပတ် ၂၀ ရှိခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် နောက်ထပ် အပတ် ၂၀ သာလျှင် လှည့်ပတ်လှုပ်ရှား ရတော့မည်ဖြစ်သည်။

နေနှင့်နှိုင်းစာပါက အဖွဲ့ဝင် ဂယ်လက်ဆီကြယ်အစု ၁၇ စု ပါဝင် သော ဂယ်လက်ဆီကြီးသည် ကြီးကျယ်လှသည်။ သို့ရာတွင် ထိုဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုကြီးသည်လည်း စကြဝဠာရှိ အခြား ဂယ်လက်ဆီတို့နှင့် နှိုင်းစာပါက သာမညဂယ်လက်ဆီမျှသာဖြစ်ပါသေးသည်။ အဖွဲ့ဝင်ဂယ် လက်ဆီ ကြယ်စုဦးရေနည်းသော အခြားဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုများ ရှိသော်လည်း ဟာကျူလီစ်^၃ဟု အမည်ပေးထားသော ဂယ်လက်ဆီအုပ်စု ကြီးတွင် အဖွဲ့ဝင်ဂယ်လက်ဆီ အရေအတွက် ကုဋေတစ်သောင်းကျော်ပါ ဝင်၍ ဂယ်လက်ဆီတစ်ခုစီတွင် ကြယ်ပေါင်းကုဋေတစ်သိန်းကျော် ပါဝင် လျက်ရှိသည်။ ဂယ်လက်ဆီများသည် (ယင်းတို့၌ပါဝင်သော ဂယ်လက်ဆီ ကြယ်စုဦးရေ အနည်းအများမတူသော်လည်း) စကြဝဠာအတွင်း၌ ကုဋေ နှင့်ချီ၍ ရှိနေကြသည်။ သိပ္ပံပညာကြောင့် ယခင်က အင်အားကောင်း

၀ Hercules

သော တယ်လီစကုပ်ကြီးများထက် ထွင်းဖောက်မြင်နိုင်သော တယ်လီစကုပ်များကို တီထွင်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ထို တယ်လီစကုပ်များ အဝေးဆုံးမြင်နိုင်သည့် နေရာအထိ ဂယ်လက်ဆီများကို မလျော့ဘဲ တွေ့နေရသည်။ ယခုအခါတွင် ဂယ်လက်ဆီ ကြယ်အုပ်စုကြီးပေါင်း ကုဋေ ၁၀၀၀ ကျော်မျှ တွေ့ပြီးဖြစ်သည်။

“ကာလီဖိုးနီးယား တက္ကသိုလ်မှ နက္ခတ္တဗေဒ ပညာရှင်များသည် ကမ္ဘာမှ အလင်းနှစ်ပေါင်း ကုဋေ ၁၀၀၀ ဝေးကွားသော နဂါးငွေ့တန်း လေးခုကို ထပ်မံတွေ့ရှိထားပြီးဟု ကြေညာသည်။

“အလင်းနှစ်ပေါင်း ကုဋေ ၁၀၀၀ ဝေးသည်ဆိုရာတွင် အဆိုပါ နဂါးငွေ့တန်းမှ အလင်းရောင်သည် အလင်းရောင်ပြေးနှုန်း ဖြစ်သော တစ်စက္ကန့်လျှင် ၁၈၇,၀၀၆ မိုင်နှုန်းဖြင့် ကမ္ဘာမြေပြင်သို့ ဖြတ်သန်းလာရာ တွင် ထိုအလင်းရောင်သည် ကမ္ဘာမြေပြင်သို့ နှစ်ကုဋေ ၁၀၀၀ ကြာမှ ရောက်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။”*

ထိုဂယ်လက်ဆီတို့၏ ဟိုမှာဘက်ကိုမူ သိပ္ပံပညာ၊ နက္ခတ္တပညာသည် လက်လှမ်းမမီနိုင်သေးချေ။ သို့ဖြစ်၍ မြောက်မြားလှစွာသော ဂယ်လက်ဆီတို့ ပါဝင်နေသော စကြဝဠာ၏အပြင်နယ်နိမိတ်သည် မည်မျှအကွာအဝေးတွင်ရှိသည်ကို မပြောနိုင်ချေ။ ကိုပါးနီးကပ်စ် အစရှိသည့် သိပ္ပံပညာရှင်တို့ လက်ထက်က ကျွန်ုပ်တို့၏ နေနှင့်ဂြိုဟ်များပါဝင်နေသော နေအဖွဲ့အစည်းလောက်ကိုသာ “စကြဝဠာ” ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါတွင်မူ အတိုင်းမသိ အနာဒိ အနန္တကျယ်ပြောလှသော အာကာသကြီးနှင့် မြောက်မြားလှသော ဂယ်လက်ဆီတို့ကို ခြုံ၍ “စကြဝဠာ” ဟု ခေါ်ရမည် ဖြစ်လေသည်။

တိုလ်မိက ကမ္ဘာကို “ဗဟို” ဟု ယူဆခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာသည် ဗဟိုအဖြစ်မှ ရှေ့လျော့ခဲ့သည်။ ကိုပါးနီးကပ်စ်က “နေသည်ဗဟို” ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤဖော်ပြချက်သည်လည်း မှားယွင်းခဲ့ပြီဖြစ်သည်။

“ကျွန်ုပ်တို့၏ နေအဖွဲ့အစည်းတည်ရှိရာ ဂယ်လက်ဆီကြီးအတွင်း၌ ကျွန်ုပ်တို့၏ နေအဖွဲ့အစည်းကဲ့သို့သော နေအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၁၃၀ ခန့် ရှိနေကြောင်း ဆိုဗီယက် နက္ခတ္တ ပညာရှင်များက ကြေညာခဲ့သည်။

* လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်၊ မတ်လ ၄ ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ၁၉၈၁ - ခု။

ဤသည်မှာလည်း လူတို့၏ လက်လှမ်းမီနိုင်သမျှ စူးစမ်းရာမှ သိရှိရသော နေ အဖွဲ့ အစည်းများ ဖြစ်၍ ယင်းတို့ထက် ပို၍ ရှိကောင်း ရှိပေလိမ့် ဦးမည်။”*

“ကျွန်ုပ်တို့၏ ဂယ်လက်ဆီအတွင်းရှိ မြူမှုန်တိမ်မည်းများ ကြားတွင် နေကဲ့သို့သောကြယ်များ ခြောက်လုံး သို့မဟုတ် ခုနှစ်လုံးခန့် ဖြစ်ပေါ်ဖွဲ့စည်းလာသည်ကို ဂြိုဟ်တုမှတစ်ဆင့် သိပ္ပံပညာရှင်များ တွေ့လာကြသည်။ ထိုကြယ်များ (ဝါ) နေအသစ်များသည် နှစ်ပေါင်းတစ်သန်းထက် သက်တမ်းမကြာသေးဟုဆိုသည်။ နေအသစ်များသည် လက်ရှိ နေ စတင်ပေါ်ပေါက်ခါစ လွန်ခဲ့သောနှစ် ၄ ဒသမ ၆ ဘီလျံ (နှစ်သန်းပေါင်း ၄၆၀၀) က အနေအထားမျိုးနှင့် ဆင်တူသည်။ ၎င်းနေအသစ်များသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ကမ္ဘာမှ အလင်းနှစ် ၁၀၀၀ ခန့် အကွာ၌ တည်ရှိကြသည်။ ထိုနေများ၏ဝန်းကျင်တွင် ဂြိုဟ်များ ဖွဲ့စည်းတည်ရှိနိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ယုံကြည်ကြသည်။”**

အထက်ပါ အချက်အလက်တို့ကို ထောက်၍ သိမ်ငယ်လှသော အများတကာဂြိုဟ်တို့အနက်မှ သာမညဂြိုဟ်တစ်လုံးမျှသာ ဖြစ်သောကျွန်ုပ်တို့၏ကမ္ဘာကို ဗဟိုအဖြစ် မှတ်ယူ၍ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားစရာလည်း မရှိတော့။ ကျွန်ုပ်တို့၏ နေကိုလည်း ဗဟိုအဖြစ်မှတ်ယူရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဂယ်လက်ဆီကိုလည်း အနန္တစကြဝဠာ၏ မည်သည့် နေရာလောက်တွင် ရှိသည်ကို မပြောနိုင်ချေ။ အတိုင်း မသိ စကြဝဠာကြီး၏ အကြောင်း၊ စကြဝဠာကြီး ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံ၊ တည်နေပုံ အကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ တိတိပပသိဖို့ ခဲယဉ်းနေလိမ့်ဦးမည်သာဖြစ်သည်။

စကြဝဠာကြီး၏ သဘောသဘာဝ၊ စကြဝဠာကြီးအစ၊ စကြဝဠာကြီး၏ ဖြစ်စဉ်ကို အတိအကျ ဖော်ထုတ်ရန် ခဲယဉ်းမှုကြောင့် အချို့က “စကြဝဠာကြီးကို ထာဝရ ဘုရားက ဖန်ဆင်းတော်မူသည်” ဟူသော အယူအဆကိုပင် လက်ခံလျက်ရှိကြသည်။ အချို့က “အတိုင်းမသိ စကြဝဠာ

* NAB/ Reuter (29-7-82)
** The Working People's Daily, Monday, 23, May, 1983

ကြီးကို ထာဝရဘုရားသည် မည်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖန်ဆင်းပါလိမ့်” ဟု သံသယဖြစ်ကြသည်။ အချို့က “လူအတွက်ဘာမျှ အကျိုးမရှိသော ဤအနန္တစကြဝဠာကြီးကို ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကင်းမဲ့စွာဖြင့် ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု ဆိုကြသည်။

စကြဝဠာကြီးအတွင်း၌ အချို့ကြယ်တို့သည် သက်တမ်းကုန် ချုပ်ငြိမ်းနေကြခိုက် အသစ်အသစ်သော ကြယ်တို့သည် မွေးဖွားလျက် ရှိကြသည်။ အသစ်အသစ်သော ကြယ်တို့ကိုကော ထာဝရဘုရားသည် အဘယ်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖန်ဆင်းနေလေသနည်းဟု အချို့က သံသယဖြစ်ကြပြန်သည်။ သိပ္ပံပညာရှင်တို့က စကြဝဠာကြီးသည် အပြင်ဘက်သို့ ပြန့်ကားပြေးထွက်လျက် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ အချို့နက္ခတ္တ ပညာရှင်တို့က အချို့သော ဂယ်လက်ဆီများသည် အခြားသော ဂယ်လက်ဆီများမှ တစ်စက္ကန့်လျှင် မိုင် ၉၀၀၀၀ အထိ အလွန်လျင်မြန်သော နှုန်းဖြင့် ပြေးထွက်နေကြသည်ဟု ဆိုသည်။ စကြဝဠာကြီးသည် တည်ငြိမ်သော အခြေသို့ မရောက်သေးဟုဆိုသည်။ ဤတွင်လည်း “စကြဝဠာကို ယခုတိုင် စနစ်တကျ ဖြင့် တည်ငြိမ်သော စကြဝဠာကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ထာဝရဘုရားက မဖန်ဆင်းသေးလေသလော” ဟု သံသယ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့က “ဤသို့ ဖြစ်ပျက်နေသော စကြဝဠာကြီးသည်ပင် အံ့ဖွယ်ကောင်းသော ထာဝရဘုရား၏လက်ရာတော်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့က “ဤ သို့သော အတိုင်းမသိ စကြဝဠာကြီးကို ထာဝရဘုရား ဖန်ဆင်းနိုင်ပါလျက် ဘာမျှ မပြောပလောက်သည့် လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာငယ်ကို လူအတွက် သင့်တင့်ကောင်းမွန်အောင် (ကြောက်ခမန်းလိလိ လူတို့သေကြေကြရသော မြေလျှင်လှုပ်ခြင်းများ၊ မိုးခေါင်ခြင်းများ၊ ရေကြီးခြင်းများ၊ ယင်းတို့မှ ဆင့်တိုးဖြစ်ပေါ်လာသည့် ငတ်မှုတ်ခြင်းများ၊ ရောဂါအန္တရာယ်များ ကင်းသော ကမ္ဘာဖြစ်အောင်) အဘယ်ကြောင့် မဖန်ဆင်းပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် မွမ်းမံမပေးပါသနည်း” ဟု သံသယ ဖြစ်ကြပြန်သည်။ လွင့်လွင့်မျောမျော အတွေးအခေါ်တို့ကို တွေးခေါ်ကြပြန်သည်။

အစဉ်အလာအတွေးအခေါ်ဟောင်းကို စွဲယူထားသူသည် သိပ္ပံပညာတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာသည် စကြဝဠာ၏ “ဗဟို”မှ လျှောကျသွားခြင်းနှင့်အတူ မိမိဘဝသည်လည်း ဘာမျှထည်ဝါမှုမရှိသော အရေး

မပါသောဘဝအဖြစ်သို့ လျှောကျသွားသကဲ့သို့ ခံစားလာရသည်။ လူနှင့် လူ၏ရပ်တည်ရာ ထောက်တည်ရာ ကမ္ဘာကို ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းပေးသည်ဟူသော အယူအဆအပေါ် သံသယ ဖြစ်ရာမှ အချို့သည် ထာဝရဘုရားနှင့် ဖန်ဆင်းခြင်းကိုပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ်လိုက်သည့်အခါ လောကအလယ်၌ အားကိုးဆောက်တည်ရာ၊ ယုံကြည် ကိုးစားရာမရှိသကဲ့သို့ ခံစားလာရပြန်သည်။ အချို့ကလည်း ထာဝရဘုရားကို ပစ်ပယ်ပြီးနောက် သိပ္ပံပညာကို အားကိုးပြုကြသည်။ သို့ရာတွင် သိပ္ပံပညာသည် လူ၏သံသယတို့ကို အကုန်ပယ်ရှားပေးနိုင်သည်မဟုတ်ချေ။ ထိုအခါ.... မိမိဘဝ၊ မိမိလောကကို လုံးဝရုမစိုက်သော အနန္တစကြဝဠာကြီးသို့ “ဘာလုပ်ဖို့များ မိမိရောက်လာပါလိမ့်” ဟူသော သံသယကို ပွားကြသည်။ ထိုသို့သံသယများပွားရာမှ လောကအလယ်၌ အသက်ရှင်နေရသည့် ဘဝကို အဓိပ္ပာယ်မဲ့သော၊ အထီးကျန်သော ဘဝအဖြစ် မြင်ထင်လာပြန်သည်။

ဘာထရန်ရပ်ဆယ်လ်^၁ သည် တစ်ချိန်က စကြဝဠာကြီးအား အတိုင်း မသိ ကြီးမားသည့် စက် ယန္တရားကြီး သဖွယ် ရှုမြင်ခဲ့ဖူး၏။ ရပ်ဆယ်လ်က “စကြဝဠာတည်းဟူသော ယန္တရားကြီးသည် မပြောင်းမလဲနိုင်သော နိယာမတို့အတိုင်း လှုပ်ရှား လည်ပတ်နေသည်။ လူသည် ထိုယန္တရားစနစ်ကြီးအတွင်းမှ သိမ်ငယ်လှသည့် အစိတ်အပိုင်းငယ်ကလေးတစ်ခုမျှသာဖြစ်သည်။ စကြဝဠာယန္တရားကြီး၏ လည်ပတ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်၌ လူတည်းဟူသော အစိတ်အပိုင်းကလေး ပေါ်ထွက်လာသည်ကို ခဏတစ်ဖြုတ်အားဖြင့် မြင်တွေ့လိုက်ရသည်။ ခဏတစ်ဖြုတ်ပေါ်ထွက်လာသည့် အခိုက်ကလေး၌ လူတည်းဟူသော အစိတ်အပိုင်းငယ်သည် မိမိကိုယ်မိမိ တစ်စုံတစ်ရာသော အရေးပါမှုရှိသယောင်ယောင်၊ အဓိပ္ပာယ် တစ်စုံတစ်ရာ ရှိသလိုလိုထင်မြင်လိုက်ပေးသေးသည်။ သို့ရာတွင် ပေါ်ထွက်လာပြီးနောက် ချက်ချင်းပင် စကြဝဠာယန္တရားကြီး၏ လှုပ်ရှားလည်ပတ်မှုအစဉ်၌ လိုက်ပါ ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ စကြဝဠာ ယန္တရားကြီးသည် လူတည်း ဟူသော အစိတ်အပိုင်းငယ်ကို အရေးလည်းမစိုက်၊ သိလည်းသိပုံမပေါ်ဘဲ ဆက်လက်၍သာ လှုပ်ရှားလည်ပတ်သွားလေသည်။

၁ Bertrand Russell, (1873-1970)

ရပ်ဆယ်လ်က ဆက်လက်၍ “ဥအချိန် အပြောကျယ်သော ပင်လယ် ပြင်ကြီး၌ သင်္ဘောပျက်၍ ဖောင်တစ်ခုတွင် တွယ်နေရသော သင်္ဘောသား တစ်စုနှင့် လူသားတို့သည် တူလှသည်။ ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးသည်လည်း မည်း မှောင်လျက်ရှိသည်။ ဖောင်ပေါ်မှ တစ်ဦးပြီးတစ်ဦး ပင်လယ်ထဲသို့ ကျ၍ ကျ၍ ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်။ နောက်ဆုံးတစ်ဦးသည်လည်း ကျသွား ပြန်သည်။ သူတို့ကျသည့်အခါ ပင်လယ်ပြင်၌ တစ်ကိုယ်စာ၊ တစ်ကိုယ်စာ ကျရာနေရာကလေးပင် အမှတ်ထင်ထင် မကျန်ခဲ့။ ပင်လယ်လှိုင်းကြီးတို့က ဖုံး၍ ဖုံး၍ အုပ်သွားကြသည်။ သဘာဝတရားသည် လူကို ဂရုစိုက်သည် မဟုတ်”* စသည်ဖြင့် ဖော်ပြခဲ့၏။

စကြဝဠာကြီး၏ ဖြစ်စဉ်၊ စကြဝဠာကြီး၏ လှုပ်ရှားနေမှုတို့နှင့် နှိုင်းစာပါက လူအဖြစ်ဖြင့် သက်ရှင်လှုပ်ရှားရသည့် အချိန်ကလေးသည် တိုတောင်းလွန်းလှသည်။ ခေတ္တခဏကလေးသာဖြစ်ပေါ်လာသည့်လူအဖြစ် ၌ မည်မျှကြီးကျယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပျက် ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော သဘာဝဖြစ်စဉ်တွင် မကြာမတင်ပျောက်ကွယ်သွားမြဲဖြစ်ရကား လူ့ဘဝ လူ့အဖြစ်၌ ထူးခြားသောတန်ဖိုးတစ်စုံတစ်ရာ၊ ထူးခြားသော အနှစ်သာရ တစ်စုံတစ်ရာမရှိဟု ရပ်ဆယ်လ်က ရှုမြင်ခဲ့ဟန်တူလေသည်။

အချို့က ဘဝပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမပေးနိုင်သော သိပ္ပံပညာ ကိုပါ ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ်လိုက်ပြီးနောက် မွေးဖွားခြင်း နှင့် သေခြင်းကြားရှိ တိုတောင်းသော မိမိဘဝ၌ ကောင်းသည် မှန်သည် ထင်သော တန်ဖိုးများကို ရှာပြန်သည်။ ကောင်းသည်မှန်သည်ထင်သော အမှန်တရားကိုရှာပြန်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မည်သည့်အပေါ်၌လူသည် ယုံယုံကြည်ကြည်ဖြင့် ရပ်တည်ရမည်နည်းဟု ရှာဖွေပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ရှာဖွေရင်း ရှာဖွေရင်းဖြင့် အနောက်တိုင်း လူသားသည် ရပ်ရာတည်ရာ ထောက်ရာတည်ရာ ပျောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြန်သည်။

နက္ခတ္တ ပညာက ဖော်ပြနေသော စကြဝဠာ၏ အတွင်းမှ သိမ်ငယ် လွန်းလှသည့် မိမိဘဝကို လူသည် မည်သို့ တန်ဖိုးဖြတ်ရမှန်း မသိသလို ဖြစ်

* J.R. Frost, "Basic Teachings of the Great Philosophers" P. 85

လာရာမှ “အတိုင်းမသိ စကြဝဠာကြီးအတွင်းတွင် အမှတ်မထင်ဘဝတစ်ခု ဖြစ်လာပြီးနောက် အမှတ်မထင်ပင် ပျောက်ကွယ်သွားတတ်သည့် ဘဝ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်စုံတစ်ရာရှိပါသေး၏လော။ မွေးခြင်းနှင့်သေခြင်း၏ ကြားမှ တိုးတောင်းသည့် ဘဝကလေး၌ မည်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသက်ရှင်နေသင့်သနည်း” ဟူသော မေးခွန်းများကိုလည်း လူသည် မေးရင်းဖြင့် ဘဝ၌ ထောက်ရာတည်ရာ မရနိုင်ဘဲဖြစ်လျက် ရှိနေပြန်လေ သည်။

ရွှေလောက၌ ရုပ်တည်ရာ နေရာများကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့် အလယ်ခေတ် အနောက်တိုင်း ဒဿနလောက၌ လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် စကြဝဠာ၏ ဗဟိုဖြစ်သည်။

အလယ်ခေတ် အနောက်တိုင်း ဒဿနလောက၌ လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် စကြဝဠာ၏ ဗဟိုဖြစ်သည်။ လူသည် ဖုန်းဆင်းခံအရာတို့အနက် အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သည်။ လူကို ဗဟိုပြု၍ အရာရာသည် ဖြစ်ပေါ်တည်နေရသည်။ ... စသည့် အယူအဆများ အပေါ်၌ တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် သံသယများဖြစ်ခဲ့ရသကဲ့သို့ သိပ္ပံနည်းကျ ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း နှင့် လက်တွေ့စမ်းသပ်မှု တို့အပေါ် အခြေခံသော ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သီအိုရီ “အီဗောလျူးရှင်းသီအိုရီ” များ ပေါ်လာပြန်သောကြောင့် လူသည် မိမိရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာလောကအပေါ် ၌လည်းကောင်း၊ ထိုကမ္ဘာလောကအပေါ် ရပ်တည်နေသော မိမိဘဝအပေါ်၌လည်းကောင်း သံသယဖြစ်စရာများ ပိုလာခဲ့ပြန်သည်။

အခန်း (၃)

ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ လူ့လောကသို့ရောက်လာသူ

အလယ်ခေတ် အနောက်တိုင်း ဒဿနလောက၌ လူ၏ ရပ်တည်နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် စကြဝဠာ၏ ဗဟိုဖြစ်သည်။ လူသည် ဖုန်းဆင်းခံအရာတို့အနက် အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သည်။ လူကို ဗဟိုပြု၍ အရာရာသည် ဖြစ်ပေါ်တည်နေရသည်။ ... စသည့် အယူအဆများ အပေါ်၌ တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် သံသယများဖြစ်ခဲ့ရသကဲ့သို့ သိပ္ပံနည်းကျ ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း နှင့် လက်တွေ့စမ်းသပ်မှု တို့အပေါ် အခြေခံသော ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သီအိုရီ “အီဗောလျူးရှင်းသီအိုရီ” များ ပေါ်လာပြန်သောကြောင့် လူသည် မိမိရပ်တည်ရာ ကမ္ဘာလောကအပေါ် ၌လည်းကောင်း၊ ထိုကမ္ဘာလောကအပေါ် ရပ်တည်နေသော မိမိဘဝအပေါ်၌လည်းကောင်း သံသယဖြစ်စရာများ ပိုလာခဲ့ပြန်သည်။

ဖန်ဆင်းခြင်းကို လက်ခံသူများအနက် အချို့က ကမ္ဘာကြီးနှင့် တကွ သက်ရှိသက်မဲ့အဖွဲ့အစည်း တို့သည် မူလက ထာဝရဘုရားဖန်ဆင်းတော် မူခဲ့သည့်အတိုင်း ခြပ်သဏ္ဍာန်အားဖြင့် မပြောင်းမလဲဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ အချို့ကလည်း အသစ်အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော လက်ရှိသက်မဲ့တို့သည် ထာဝရဘုရား၏ အသစ်

၁ scientific observation ၂ experiment
၃ evolution theory ၄ organic & inorganic forms

အသစ် ဖန်ဆင်းခံနေမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ဤအယူအဆများကို ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သီအိုရီ “အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီ”ကို လက်ခံသော သိပ္ပံပညာရှင် အများအပြားက လက်မခံကြချေ။ စကြဝဠာဆိုင်ရာ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကို လက်ခံကြသော သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ဤစကြဝဠာကြီးသည် မူလဒြပ်သဏ္ဍာန်၊ မူလသွင်ပြင်အခြေအနေအတိုင်း ယခုအခါ၌လည်း ဆက်လက်၍ ရှိနေ ဖြစ်နေသည် မဟုတ်၊ လက်ရှိပုံသဏ္ဍာန်၊ လက်ရှိ သွင်ပြင်အခြေအနေသို့ ရောက်အောင် အချိန်ကာလ မြောက်မြားစွာအတွင်း အီဗော်လျူးရှင်း သဘောအရ ဒြပ်သဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးဖြင့် အဆင့်ဆင့် တိုးတက် ပြောင်းလဲ ဖွဲ့စည်းလာခဲ့ရသည်။ ဤကမ္ဘာနှင့် နေအဖွဲ့အစည်းသည်လည်း လက်ရှိဒြပ်သဏ္ဍာန်၊ လက်ရှိအခြေအနေသို့ရောက်အောင် အချိန်ကာလမြောက်မြားစွာကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။ သက်ရှိတို့၏ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သီအိုရီကို လက်ခံကြသော “အီဗော်လျူးရှင်းဝါဒီ” တို့ကလည်း လူအပါအဝင် သတ္တလောကတစ်ခုလုံးသည် အီဗော်လျူးရှင်းသဘောအရ လက်ရှိပုံသဏ္ဍာန်သို့ ရောက်အောင် အချိန်ကာလမြောက်မြားစွာကို ဖြတ်ကျော်၍ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲခဲ့ရသည်ဟု ဖော်ပြကြ၏။

ဖန်ဆင်းခြင်းကို လက်ခံသူများအနက် သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီကို လက်ခံကြသူများက ထာဝရဘုရားသည် သတ္တဝါတို့ကို ဖန်ဆင်းရာ၌ သူ့မျိုးစုနှင့်သူ၊ သူ့အနွယ်နှင့်သူ သီးသီးသန့်သန့်ခြားနား၍ ဖန်ဆင်းတော်မူခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဖန်ဆင်းထားသောကြောင့် မျိုးတူစုတစ်ခုသည် အခြားသော မျိုးတူစုတစ်ခုမှ ပေါက်ဖွားဆင်းသက်ခြင်းမရှိ၊ သူ့အနွယ်နှင့်သူ၊ သူ့အမျိုးနှင့်သူ သီးခြားပြု၍ ဖန်ဆင်းသောကြောင့် သတ္တဝါတို့၌ ကိုယ်ပိုင်သီးသန့်ပုံသဏ္ဍာန်များရှိကြသည်။ လူကိုလည်း ယခုလက်ရှိ ပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း သီးသန့်ဖန်ဆင်းထားတော်မူသည်ဟု ယူဆကြ၏။ ဤသီးခြားဖန်ဆင်းခြင်းသီအိုရီကို အီဗော်လျူးရှင်းဝါဒီအများအပြားက လက်မခံကြချေ။

- ၁ cosmic evolution
- ၂ organic evolution
- ၄ species
- ၃ special creation theory

၁၉-ရာစု၌ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ် အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီကို လူသိများအောင် ဖန်တီးခဲ့သူ ဒါဝင် က “....မျိုးတူစုများ အားလုံးသည် ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ကလာပ်စည်း ဆဲလ်တစ်ခုတည်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော သတ္တဝါအဖြစ်မှ ကလာပ်စည်း ဆဲလ်တို့ ရှုပ်ထွေးစွာ ဖွဲ့စည်းလာသော မျိုးတူစုများအဖြစ်သို့ (ဝါ) သတ္တဝါများအဖြစ်သို့ အဆင့်ဆင့်တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်” ဟု ဖော်ပြလိုက်၏။ ဤဖော်ပြချက်သည် အလယ်ခေတ်တစ်လျှောက် လက်ခံ ယုံကြည်ခဲ့သော သီးခြား ဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီကို ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်လိုက်ရာရောက်ခဲ့သော အယူအဆပင်ဖြစ်သည်။

ဒါဝင်၏ အထက်ပါ အယူအဆအရ လူအပါအဝင် သတ္တဝါတို့သည် အစမူလကတည်းက ဒြပ်သဏ္ဍာန်အတိုင်း၊ မူလကတည်းက အမျိုးအနွယ်အတိုင်း ယခုလည်း မပြောင်းမလဲဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် တည်ရှိနေကြခြင်းမဟုတ်။ အီဗော်လျူးရှင်းသဘောအရ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့်သာ ယခုကဲ့သို့သော ဒြပ်သဏ္ဍာန်များ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုရာရောက်လျက်ရှိသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် သတ္တဝါတို့ကို ထာဝရ ဘုရားက ဖန်ဆင်းသည်မဟုတ်။ ဖန်ဆင်းသူမရှိ။ အီဗော်လျူးရှင်း သဘောဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုလိုရာ ရောက်လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူ့ခေတ်သူ့အခါက ဒါဝင်၏ အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီသည် အရေးကြီးသော အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ တော်လှန်ရေး တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

တိရစ္ဆာန်တို့၏ ခန္ဓာသွင်ပြင်လက္ခဏာတို့ကို လေ့လာသော ရုပ်သွင်ပညာက “ပရိုတိုပလာဇမ် သက်ရှိရုပ်ကို ကလာပ်စည်း ဆဲလ်အဖြစ်ဖြင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်း နေခြင်းသည် သတ္တဝါတိုင်း၌ တစ်သဘောတည်း တူညီမှု ရှိကြောင်းတွေ့လာသည်။ ထိုအချက်ကိုအမှီပြု၍ “ထာဝရဘုရားသည် မူလက သတ္တဝါတို့ကို (ဝါ) မျိုးတူစုများကို သီးခြားစီဖန်ဆင်းခဲ့သည်” ဟု ယူဆသော “သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီ” သာ မှန်ပါက သတ္တဝါတို့၏ ပရိုတိုပလာဇမ် သက်ရှိရုပ်ကို ကလာပ်စည်း ဆဲအဖြစ် ဖွဲ့စည်းနေမှုသည် သတ္တဝါတိုင်း၌ တစ်သဘောတည်းတူညီမှုဖြစ်နေစရာမလို။ တသီးတခြားစီ မတူမညီ ဖွဲ့စည်းနေရမည်သာဖြစ်သည်။ ယခုမူ ပရိုတိုပလာဇမ် သက်ရှိ

- ၁ Charles Darwin (1809 - 1882)
- ၂ morphology

ရုပ်ကို ဆဲလ်များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းနေမှုသည် သတ္တဝါတိုင်း၌ သဘောချင်း တူညီနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီသည် မမှန် ဟု အီဗော်လျူးရှင်း ဝါဒီတို့က ယူဆကြသည်။ ထို့ပြင် အကောင်အုပ်စုကြီးကျယ်သော တိရစ္ဆာန်များသည် ခန္ဓာကိုယ်သွင်ပြင်ချင်း ခြားနားကြသော်လည်း အစာချေခြင်း၊ အညစ်အကြေး စွန့်ခြင်းနှင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ လိုအပ်သော လုပ်ငန်းတို့အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော အင်္ဂါရပ် ဖွဲ့စည်းပုံ စနစ်များမှာမူ တူညီနေတတ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အုပ်စုမျိုးစုံတွင် ပါဝင်သော တိရစ္ဆာန်များသည် သက်ဆိုင်ရာ အုပ်စုအတွင်းရှိ အကောင်အချင်းချင်း သွင်ပြင်ညီညွတ်မှု အတော်များများ ရှိနေတတ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အင်းဆက်ပိုးကောင်တိုင်း၌ ဦးမှင်တစ်စုံစီ၊ ခြေခြောက်ချောင်းစီနှင့် အခြားတူညီသော အင်္ဂါရပ်များရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အကယ်၍သာ သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီ မှန်ပါက အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၌ ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အင်္ဂါရပ် ဖွဲ့စည်းပုံများသည် အခြားအဖွဲ့၌ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အင်္ဂါရပ် ဖွဲ့စည်းပုံတို့နှင့် တူညီစရာမလိုချေ။ တသီးတသန့်သာ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ် ဝါဒီများက ဝေဖန်ကြသည်။

ရုပ်သွင်ပညာရှင်များသည် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ရုပ်သွင်လက္ခဏာအဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံကိုလေ့လာရာ၌ “ဆင်းသက်ပုံ အခြေခံတူ၍ တည်ဆောက်မှုစနစ်လည်းတူသော လက္ခဏာရပ်များ”နှင့် “လုပ်ငန်းတူသော်လည်း ဆင်းသက်မှု အခြေခံ ကွဲပြားသည့် လက္ခဏာရပ်များ”ကို လေ့လာကြသည်။ လင်းနီများ၊ ငှက်များနှင့် ယခုအခါတွင် ကမ္ဘာ၌ ပျောက်ကွယ်ကုန်ပြီဖြစ်သော တယ်ရိုဒက်တိုင်းခေါ် ပျံနိုင်သော တွားသွား သတ္တဝါများ၏ အတောင်ပံတို့တွင်ရှိသည့် အရိုးဖွဲ့စည်းပုံ အားလုံးသည် ကုန်းပေါ်တွင်နေသော ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါများ၏ ရှေ့လက်အရိုး ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်ကို အခြေခံလာကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤအချက်များသည် “ဆင်းသက်ပုံ အခြေခံတူ၍ တည်ဆောက်မှု စနစ်ပါတူခြင်း”ကို ဖော်ပြသည်။ သို့ရာတွင် အင်းဆက်ပိုင်းကောင်များ၏ တောင်ပံများမှာမူ ပျံသန်းမှုအလုပ်အတွက် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတောင်ပံတို့သည် ခြေလက်များမှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲလာခြင်းတော့မဟုတ်။ ယင်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်အရေလွှာ၏

၁ pterodactyl

ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤအချက်သည် ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါများနှင့် “လုပ်ငန်းတူသော်လည်း ဆင်းသက်မှု အခြေခံကွဲသည့် လက္ခဏာရပ်” ပင်ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် ငါးမန်းနှင့် အရိုးမာငါး^၁ များ၏ ဆူးတောင်များသည် ကော်ဒါတာ^၂ များ၏ နံဘေးအတက်အလက်များမှ ဆင့်တိုးပြောင်းလဲလာကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် အချို့သော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းငါးများ (ခရော့ဆော့တယ်ရီဂျိုင်^၃)၏ ဆူးတောင်များတွင် ပါဝင်သော အရိုးဖွဲ့စည်းမှုတို့သည် ကုန်းပေါ်နေ ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါများ၏ ခြေရိုးလက်ရိုးများနှင့် ဆင်းသက်ပုံအခြေခံရော၊ တည်ဆောက်မှု စနစ်ပါ တူညီကြောင်း တွေ့ကြရသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆီလျော်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါတို့၏ ခြေလက်တို့ အရှည်မတူတော့ခြင်းများ၊ ခြေချောင်း လက်ချောင်းတို့ ပူးသွားသောကြောင့် ခြေလက်အရေအတွက် လျော့သွားခြင်းများရှိသည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့ အားလုံးသည် “ငါးချောင်းစုံ ခြေလက်အင်္ဂါ”^၄မှ ဆင်းသက်လာခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ရုပ်သွင်ပညာရှင်တို့က ယူဆကြသည်။ အထက်ပါ အချက်တို့ကိုထောက်၍ အီဗော်လျူးရှင်းဝါဒီတို့က “မျိုးတူစုတို့ကို အစကတည်းက သီးသီးခြားခြားဖန်ဆင်းခဲ့၍ ဖန်ဆင်းစက ခြပ်သဏ္ဍာန်အတိုင်း ယခုလည်း မပြောင်းမလဲတည်ရှိနေသည်” ဟု ယူဆသော သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီမမှန်ကြောင်း၊ သတ္တဝါတို့သည် လက်ရှိပုံသဏ္ဍာန်၊ လက်ရှိသွင်ပြင် လက္ခဏာတို့ ရှိသည့်အဆင့်သို့ရောက်အောင် အီဗော်လျူးရှင်းသဘောအရ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲ တိုးတက်လာခဲ့ကြခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။

သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေတည်နေမှုကို လေ့လာသောပညာရှင်^၅ (သန္ဓေဗေဒ)၌လည်း သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီ မမှန်ကန်ကြောင်း အထောက်အထားများကို တွေ့လာကြရသည်။ ထူးထူးခြားခြား မျိုးပြန့်ပွားတတ်သော အမျိုးအစားအနည်းငယ်မှ လွဲ၍ ကလာပ်စည်းဆဲလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော တိရစ္ဆာန်တိုင်းသည် သန္ဓေဥ^၆မှ ပေါက်ဖွားကြမြဲ

၁ bony fish ၂ chordate ၃ crossopterygii
၄ pentadactyl limb ၅ embriology ၆ ovum

ဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့၏ သန္ဓေသည် ဖြစ်တည်စဉ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုတူညီမှုများ ရှိကြသည်။ နောင်အခါကျမှသာ အကောင်အမျိုးအစားကိုလိုက်၍ခြားနား မှုများဖြစ်လာသည်။ ဆက်လက်၍ အင်္ဂါရပ်များ မတူပုံလည်း ထင်ရှား လာသည်။ ဤအချက်အလက် များကိုထောက်၍ “ အစမူလကတည်းက သတ္တဝါတို့ကို တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးမတူအောင် သီးခြားဖန်ဆင်းပေးခဲ့သည်” ဟူသော အယူအဆမမှန်ကြောင်း အီဗေလျူးရှင်းဝါဒီတို့ကတင်ပြကြ၏။ သို့ရာတွင် ထိုပညာရပ်တို့မှ တွေ့ရှိချက်များသည် ခိုင်လုံမှု နည်းပါးလေ သည်။ သို့ဖြစ်၍ သီးခြားဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီက ယူဆသကဲ့သို့ သတ္တဝါ တို့သည် မပြောင်းလဲသော ခန္ဓာဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်တို့ဖြင့် တစ်သမတ်တည်း ရှိလာခဲ့ခြင်းသည် မမှန်ကြောင်း၊ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်အားဖြင့် အဆင့်ဆင့်တိုး တက် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာရကြောင်း တင်ပြရာ၌ အီဗေလျူးရှင်းဝါဒီ တို့သည် သတ္တဝါတို့၏ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း^၁ များကို ပိုမိုခိုင်လုံသော အထောက်အထားများအဖြစ် အားကိုးပြုခဲ့ကြ၏။

သတ္တဝါတို့၏ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို လေ့လာသော ကျောက် ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းပညာရှင်များသည် ဘူမိဗေဒ၏ အကူအညီဖြင့် ကမ္ဘာ့ ကျောက်လွှာများကိုခွဲခြား၍ ယင်းကျောက်လွှာတို့အပေါ်၌ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများအဖြစ် ကျန်ခဲ့သည့် ရုပ်ကြွင်းများကို လေ့လာကြသည်။ ဘူမိဗေဒပညာရှင်များသည် သမိုင်းမှတ်တမ်းများမပေါ်မီ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်သန်းပေါင်း ၆၀၀ ခန့်က အဖြစ်အပျက်များကို အတော်အတန်ဖော်ပြ နိုင်ခဲ့ကြ၏။ ထိုပညာရှင်တို့က လွန်ခဲ့သည့်နှစ်သန်း (၄၀၀)ခန့်တွင် ကုန်း ပေါ်၌ သက်ရှိသတ္တဝါများ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ကမ္ဘာတွင် ပထမဆုံးဖြစ်တည်ခဲ့သည် ကျောက်လွှာကို “သက်မဲ့ကျောက် လွှာ”^၂ ဟု ခေါ်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကျောက်လွှာ၌ သက်ရှိတို့၏ သဲလွန်စကို မတွေ့ရသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌...သက်ရှိ တို့၏ သဲလွန်စကို ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများအနေဖြင့် မတွေ့ရခြင်းကိုသာ ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသက်မဲ့ ကျောက်လွှာ၏ အထက်တွင်ရှိသော ကျောက်လွှာကို “သက်စကျောက်လွှာ”^၃ ဟု ခေါ်၍ ထိုကျောက်လွှာ၌

၁ fossils ၂ paleontologists
၃ azoic ၄ proterozoic

(ပူပူအကြိမ်)

ကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါတို့၏ သဲလွန်စကို စတင်တွေ့ရှိရသည်ဟု ဆိုသည်။ ယင်း ကျောက်လွှာအထက်ရှိ ကျောက်လွှာကို “သက်ဦး (ဝါ) သက်လွမ်း ကျောက်လွှာ”^၁ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုကျောက်လွှာ ဖြစ်ပေါ်ချိန်၌ အသွင်သဏ္ဍာန် အမျိုးစုံသော သတ္တဝါ အတော်များများ ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်လာပြီဟူ၍လည်းကောင်း၊ သက်ရှိသတ္တဝါများ ကမ္ဘာပေါ် တွင် လွှမ်းမိုးလာပြီဟူ၍လည်းကောင်း ယူဆနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ခရုကမာကဲ့သို့သော အကောင်အမျိုးမျိုး၊ ဂဏန်းကဲ့သို့သော အကောင်အမျိုးမျိုး၊ တွားသွားတတ်သော အကောင်အမျိုးမျိုးနှင့် ငါး အမျိုးမျိုးတို့၏ ရုပ်ကြွင်းများကို တွေ့ရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုမျှ မက ထိုကျောက်လွှာပေါ်လာသည့်အချိန်၌ ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် ပထမဆုံး ပေါက်ရောက်သော အပင် အမျိုးမျိုးနှင့် ပထမဆုံး ပေါ်ပေါက်သော ကုန်းသတ္တဝါတို့၏ ရုပ်ကြွင်းများကိုလည်း စတင်တွေ့ရှိရသည်။ ထိုကျောက် လွှာ၏ အထက်ရှိ ကျောက်လွှာကို သက်လယ် ကျောက်လွှာ^၂ ဟု ခေါ် သည်။

ထိုသက်လယ်ကျောက်လွှာ၌လည်းရုပ်ကြွင်းအမျိုးအစားတော်တော် များများကိုတွေ့ရသည်။ ပထမဆုံးငှက်များ၏ ရုပ်ကြွင်းများကိုလည်း တွေ့ရ သည်။ ရုပ်ကြွင်းများအနက်အထင်ရှားဆုံးမှာအလွန်ကြီးမား၍ ရေချိုရေငန် နှင့်ကုန်းမြေဒေသတို့တွင်ကျက်စားသော မိချောင်းကဲ့သို့သော သတ္တဝါကြီး များ၊ ဒိုင်နိုဆော့၊^၃ ဗရုန်ဆော့၊^၄ ပလီဆီယိုဆော့^၅ စသည့်သတ္တဝါကြီး များ၏ ရုပ်ကြွင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသတ္တဝါတို့ ပေါ်ပေါက်သည့် သက်လယ်ကပ်ကို အချိန်ကာလအားဖြင့် လွန်ခဲ့သည့် နှစ် သန်း (၂၂၅)မှ (၁၃၅) အထိ ကာလဝန်းကျင်ဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းသတ်မှတ်ကြသည်။

သက်လယ်ကပ်၏ အထက်တွင်ရှိ ကျောက်လွှာကို “သက်နှောင်း ကျောက်လွှာ”^၆ ဟု ခေါ်၍ ယင်း ကျောက်လွှာတွင် ယခုရှိနေသော သတ္တဝါတို့၏ အစဉ်အဆက်ဖြစ်သည့် သတ္တဝါတို့၏ရုပ်ကြွင်းများကို အများ အပြားတွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်လွှာပေါ်ပေါက်လာသည့် သက်နှောင်း ကပ်ကို ဘူမိဗေဒပညာရှင်တို့က အချိန်ကာလများထပ်မံခွဲခြား၍ လေ့လာ

၁ paleozoic ၂ mesozoic ၃ dinosaur
၄ brontosaur ၅ plesiosaur ၆ cenozoic

(ပူပူအကြိမ်)

ကြသည်။ သက်နှောင်းကပ်အတွင်းမှ ပူနှေးသော ရာသီရှိသည့် အီအိုဆင်း^၁ ခေါ်သော အချိန်ကာလ (လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်း ၆၀ မှ ၄၀ ဝန်းကျင်) တွင် ကမ္ဘာမြေပေါ်၌ နို့တိုက် သတ္တဝါများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် ယခုတိုင်ရှိနေသေးသော မျိုးစဉ်များနှင့် ထိုစဉ်ကသာ ရှိနေမည်ဖြစ်သော အကောင်အချို့တို့ ပါဝင်နေသည်။ ရှေးဦးကျသော အကောင်တို့၏ နေရာကို ၎င်းတို့ထက်ပို၍ နောက်ကျသော အကောင် တို့က အစားဝင်လာသောအခါ နို့တိုက်သတ္တဝါတို့၏ ခြားနားမှုသည် အသိသာဆုံး အခြေအနေသို့ ရောက်လာသည်။ ရိုးသားရှင်းလင်းသော ခန္ဓာအဖွဲ့အစည်းမှ နေ၍ ပိုမိုရှုပ်ထွေးသော ခန္ဓာအဖွဲ့စည်းမှုတို့သို့ ဆင့်ကဲ ဖြစ်စဉ်အရ ရောက်ရှိလာကြောင်း ပို၍ထင်ရှားလာသည်။

သက်နှောင်းကပ် အတွင်းမှ အောလီဂိုဆင်း^၂ဟု ခေါ်သော အချိန်ကာလ (လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်း ၄၀ မှ ၂၅ ဝန်းကျင်) တွင် သမ သော ရာသီဥတုရှိသည်။ သက်နှောင်းကပ်အတွင်းမှ မိုင်အိုဆင်း^၃ ခေါ် အချိန်ကာလ (လွန်ခဲ့သည့် နှစ်သန်း ၂၅ မှ ၁၁ သန်း ဝန်းကျင်) တွင် အေးသောရာသီဥတုရှိ၍ ထိုကာလ ဝန်းကျင်လောက်တွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ သိသိသာသာ မြင့်မားသော တောင်တန်းကြီးများ ပေါ်ပေါက်လာကြ သည်။ သက်နှောင်းကပ်အတွင်းရှိ ပလိုင်းအိုဆင်း^၄ခေါ် အချိန်ကာလ (လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၁၁ သန်းမှ ၁ သန်း ဝန်းကျင်) ၏ ရာသီဥတုသည် ယခု လူတို့ကမ္ဘာ၌ရှိနေသော ရာသီဥတုမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ပလိုင်းအိုဆင်း၏ နောက်တွင် ပလိုင်းစတိုးဆင်း^၅ခေါ် ရေခဲခေတ်သို့ ရောက်လာသည်။ ပလိုင်းစတိုးဆင်း၏ အဆုံးပိုင်းလောက်၌ အကောင်တော်တော်များများ ဆိတ်သုဉ်းပျောက်ကွယ်ခဲ့သည်။ ဤအချိန်သည် ကျွန်ုပ်တို့ ယခုနေထိုင်ကြ သည့် ခေတ်မတိုင်မီကာလကပင် ဖြစ်မည်ဟု အချို့က ယူဆကြသည်။

အထက်ပါအချိန်ကာလတို့အတွင်း၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာ၍ အပင်နှင့်အကောင် သက်ရှိတို့၏ ရုပ်အဖွဲ့အစည်း များသည် ကမ္ဘာဦးတည်စကတည်းက ပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း အပြောင်းအလဲ မရှိ တစ်သမတ်တည်း ဖြစ်တည်ခဲ့ကြသည်ဟူသော အယူအဆ မမှန်ကြောင်း

၁ eocene ၂ oligocene ၃ miocene
၄ pliocene ၅ pleistocene

မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာခဲ့ခြင်း သာဖြစ်ကြောင်း အီဗော်လျူးရှင်းဝါဒီများက သက်သေပြလာကြသည်။

မြင်းသတ္တဝါတို့၏ အီဗော်လျူးရှင်း ဖြစ်စဉ်ကို သာမကအဖြစ် ယူကြည့်ပါက ... ယခုမြင်တွေ့နေရသော မြင်းသတ္တဝါတို့သည် အီအိုဆင်း အချိန်ကာလအတွင်း မြောက်အမေရိကနှင့် ဥရောပတိုက်တွင် ပေါ်ပေါက် ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားများကို တွေ့ရသည်။ မြင်းသတ္တဝါသည် အီအိုဟစ်ပတ်စ်^၁ သတ္တဝါငယ်တို့နှင့် အဆက်အစပ်ရှိသည်ဟု အီဗော် လျူးရှင်း ဝါဒီတို့က ယူဆကြသည်။ ထိုအီအိုဟစ်ပတ်စ် သတ္တဝါငယ်သည် ဆယ်တစ်လက်မ (၁၁ လက်မ) ခန့်မြင့်၍လည်ပင်းတိုသည်။ သွား ၄၄ချောင်း ရှိသည်။ ထိုသတ္တဝါငယ်၏ ရှေ့လက်တွင် လက်ချောင်း လေးခုရှိသည်။ နောက်ခြေများတွင် ခြေချောင်း သုံးချောင်းစီသာရှိ၍ ပထမနှင့် ပဉ္စမ မြောက် ခြေချောင်းများအဖြစ် သေးငယ်သော အရိုးပြားများကို တွေ့ရ သည်။ မြင်းသတ္တဝါ၏ အခြားအဆက်အစပ်အဖြစ် တွေ့ရသည်မှာ အော်လီ ဂိုဆင်းကာလအတွင်း ရှိခဲ့သော မက်ဆိုဟစ်ပတ်စ်^၂ သတ္တဝါပင် ဖြစ်သည်။ ထိုမက်ဆိုဟစ်ပတ်စ်သည် ယခုခေတ် သိုးတစ်ကောင်ခန့်ရှိသည်။ ရှည်လျား သော သွားများရှိသည်။ ခြေထောက်တိုင်းတွင် ခြေချောင်းသုံးချောင်းစီ ရှိ၍ ဘေးဘက်ခြေချောင်းများသည် အခြားခြေချောင်းတို့ထက်ငယ်သည်။ ရှေ့လက်တွင်ရှိသော ပဉ္စမလက်ချောင်းသည် အရိုးပြားအဖြစ် ရှိနေသည်။ မိုင်အိုဆင်း အချိန်ကာလသို့ ရောက်သောအခါ သစ်ကိုင်း သစ်ရွက်စား မြင်းနှင့် မြက်ကိုစားသော မြင်းများဟု ခေါ်နိုင်သော သတ္တဝါများ ပေါ်ထွန်းလာသည်။

ပလိုင်းအိုဆင်း အချိန်ကာလသို့ ရောက်သောအခါ မြောက်အမေ ရိကတိုက်၏ လွင်ပြင်များတွင် ကျက်စားသည့် မြင်းအုပ်များပင် ရှိလာခဲ့ ကြောင်း အထောက်အထားများတွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့အနက် အချို့တို့သည် အာရှ၊ ဥရောပသို့ ပျံ့နှံ့သွားကြ၍ အချို့တို့မှာ တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ပျံ့နှံ့သွားကြသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ပျံ့နှံ့သွားသော အကောင် များအနက် အချို့သည် ခြေများတိုသော မျိုးစုများ ဖြစ်သွားကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ဘေးဘက်ခြေချောင်းများသည် မြေသို့မထိအောင်ပင် တိုသွား ကြသည်။ ဤပလိုင်းအိုဆင်း အချိန်ကာလအတွင်း၌ပင် ခြေချောင်းတစ်ခု

၁ eohippus ၂ mesohippus

တည်း (ခွာတစ်ခုတည်း) ရှိသော မြင်းသတ္တဝါများ မြောက်အမေရိက၌ ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ ထိုမြင်းတို့သည် နောင်အခါ အခြားဒေသ များသို့ ပျံ့နှံ့ သွားကြပြန်သည်။ ပလိုင်စတိုဆင်း အချိန်အခါသို့ရောက် သောအခါ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် (မျိုးအားဖြင့် ဆယ်မျိုးမက သော) မြင်းများပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ထိုမြင်း များသည် သမိုင်းမတင်မီကာလကပင် မျိုးဆက်သုဉ်းသွားခဲ့ကြ၏။

ဆင်သတ္တဝါတို့၏ အီဗော်လျူးရှင်း ဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာရာ၌ ... ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း အထောက်အထားများအရ ဆင်သတ္တဝါတို့သည် အီအိုဆင်း အချိန်ကာလ၏ နောက်ပိုင်း၌ ပေါ်ပေါက်လာသည့် မိုရစ်သီရိ ယမ်^၁ သတ္တဝါမျိုးမှ အစပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုမိုရစ် သီရိယမ် သတ္တဝါတို့၏ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများကို အီဂျစ်ပြည်မြောက်ပိုင်း ၌တွေ့ရသည်။ ထိုသတ္တဝါသည် နှစ်ပေခန့် (၂၅ လက်မခန့်) သာ မြင့်သော သတ္တဝါငယ် ဖြစ်သည်။ သွား ၃ ချောင်းရှိ၍ မေးရိုးတစ်ခုစီ၏ ဒုတိယ ရှေ့သွားများသည် အစွယ်တိုများအဖြစ် ရှိခဲ့ကြသည်။ အော်လီဂိုဆင်း အချိန်ကာလရောက်သောအခါ အီဂျစ်၌ပင် ရှေးဆင်တစ်မျိုး၏ အထောက် အထားကို တွေ့ရသည်။ ထိုဆင်ကို ပလီယိုမတ်စ်တိုဒွန်^၂ ဟု အမည်ပေးကြ သည်။ ထိုဆင်သတ္တဝါသည် သုံးပေကျော်ခန့် (၄၂ လက်မခန့်) မြင့်၍ ဦးခေါင်းနှင့် ဦးခေါင်းခွံသည် ပို၍မြင့်တက်နေသည်။ ၎င်းဆင်သတ္တဝါ၌ နှာတံရှည် သို့မဟုတ် နှာမောင်းတစ်ခုရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ အစွယ် လည်းရှိသည်။ ရှေ့သွားများနှင့် ဘေးစွယ်များ မရှိသောကြောင့် သွား ၂ ချောင်းသာရှိသည်။ မိုင်အိုဆင်းအချိန်တွင် ထရိုင်လိုဖိုဒွန်^၃ ဟု ခေါ် သော ဆင်သတ္တဝါ၏ အထောက်အထားကို မြောက်အမေရိက၌ တွေ့ရ ပြန်သည်။ ၎င်း ဆင်သတ္တဝါသည် ခြောက်ပေကျော် (၈၂ လက်မ) မြင့်၍ အောက်မေးရိုးတွင် အံသွား ၂ ချောင်းစီသာ ရှိသည်။ ကျောက်ဖြစ်ရုပ် ကြွင်း ပညာရှင်တို့က နောင်ဖြစ်လာကြသည့် ဆင်များသည် အထက်ပါ ထရိုင်လိုဖိုဒွန်ဆင်မျိုးမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု မယူဆချေ။ မိုင်အိုဆင်း နှင့် ပလိုင်စတိုဆင်း အချိန်ကာလတို့အတွင်း အများအပြား ပေါ်ပေါက် ခဲ့သော ဂွန်ဖိုသီရိယမ်^၄ ဆင်မျိုးတို့မှ နေ၍သာ အရပ် ကိုးပေကျော်

ဆယ်ပေနီးပါးမြင့်သော မက်စ်ဂိုဒွန်^၅ ခေါ် ရှေးဆင်ကြီးများ၊ ယခု ဆင်များနှင့် သဏ္ဍာန်တူသော ဆင်များ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ် မည်ဟု ယူဆကြသည်။

မန်းမတ်^၂ ခေါ် ရှေးဆင်ကြီးများသည် အရပ်ကိုးပေခန့် ရှိကြ၍ ကိုယ်ပေါ်တွင် အမွှေးအမှင်များ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိကြောင်း အထောက် အထားများတွေ့ရသည်။ ဆိုက်ဗေးရီးယားနှင့် အလာစကား ပြည်နယ်တို့ရှိ ရေခဲဖုံးနေသော မြေလွှာအောက်တွင် ထိုဆင်ကြီးများ၏ အသားတစ် အကြွင်းအကျန်များကိုပင် တွေ့ကြရသေးသည်။ အီး-ကိုလမ်ဘီ^၇ ခေါ် ဆင်များမှာ အရပ် ဆယ်တစ်ပေခန့်မြင့်၍ အတွင်းဘက်သို့ ကွေးနေသော အစွယ်များ ရှိကြသည်။ ထိုဆင်များသည် ပလိုင်စတိုဆင်း ကာလ စောစောပိုင်းတွင် မြောက်အမေရိကတိုက်၏ အေးသော အပိုင်းများ၊ ဖလော်ရီဒါပြည်နယ် တောင်ပိုင်းနှင့် မက္ကစီကန် ကုန်းပြင် မြင့်များတွင် ကျက်စားခဲ့ကြသည်။ အီး-အင်ပါရေတာ^၈ ခေါ် ဆင်ကြီးများမှာ အရပ် ဆယ်သုံးပေခန့်မြင့်၍ ပလိုင်စတိုဆင်းကာလနှင့် ပလိုင်စတိုဆင်း ကာလ အလယ်ပိုင်းလောက်အထိ လွင်ပြင်နေသတ္တဝါများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

အထက်ပါသတ္တဝါတို့၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာမှုတို့သည် သီးခြား ဖန်ဆင်းခြင်း သီအိုရီက ယူဆသကဲ့သို့ မျိုးစုများသည် မူလကတည်းက အတိုင်း အပြောင်းအလဲမရှိတည်ရှိခဲ့သည်ဟူသော အယူအဆမှန်ကြောင်း ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

အီဗော်လျူးရှင်းသီအိုရီကို လက်ခံသော ပညာရှင်အများအပြားက လူသတ္တဝါသည်လည်း ယခုလက်ရှိ လူအဖြစ်သို့ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်အားဖြင့်သာ ရောက်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားများဖြင့် ဖော်ပြကြ၏။ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းမှတ်တမ်းများအရ လူသည် ယခု မြင်တွေ့နေရသော ပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း အစဉ်အဆက်တစ်သမတ်တည်း တည်ရှိခဲ့ခြင်း မဟုတ် ကြောင်း ပို၍ သိသာထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ၁၈၄၈ခုနှစ်တွင် ဂျီဘရော်တာ^၉ ၌ လူဦးခေါင်းခွံ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းတစ်ခုကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ ယင်းဦးခေါင်း ခွံသည် ယခု လူတို့၏ ဦးခေါင်းခွံထက် ငယ်၍ မျောက်ဝံတို့၏ဦးခေါင်း ခွံထက် ကြီးသည်ကို တွေ့ရသည်။

၁ moeritherium ၂ paleomastodom
၃ trilophodon ၄ gomphotherium

၅ mastodom ၆ mammoth
၇ E.columbi ၈ E.imperator ၉ Gibraltar

၁၈၅၆ ခုနှစ် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဒူးဆယ်မြို့ပြင်ရှိ နီယန်ဒါတောင်ကြား၂ တွင် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းတစ်ခုကို ထပ်မံတွေ့ရှိရသည်။ ယင်းကို နီယန်ဒါ သယ်လူ^၁ ဟု အမည်ပေးခဲ့ကြသည်။ ထိုဦးခေါင်းကို လေ့လာကြည့်ရာ၌ နိမ့်၍ ပြေးဆင်းနေသော နဖူးနှင့် နိမ့်လျှောသော မေးစေ့ရှိသည်။ မျက်ခုံး ရိုးသည် ထူထဲသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်၌ ဒတ်ချ်အမျိုးသား ပါရဂူတစ်ဦးသည် ဂျာမားကျွန်း၌ လူခေါင်းခွံ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းတစ်ခု ကို တွေ့ပြန်သည်။ ၎င်းကိုဂျာမားလူ^၂ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ထိုအရပ်တွင်ပင် ၁၈၉၂ ခုနှစ်၌ ပေါင်ရိုးတစ်ခုကို ထပ်မံတွေ့ပြန်သည်။ ၁၉၂၀ တွင် တရုတ် နိုင်ငံ ချိုကူတီယန်^၃ ဂူထဲ၌ ဦးခေါင်းခွံနှင့် သွားများ၊ အရိုးအစအနများကို တွေ့ခဲ့ပြန်သည်။ ယင်းဦးခေါင်းခွံကို ပီကင်းလူ^၄ ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ရေမုန်ဒတ်^၅ဆိုသူသည် တောင်ဆွာနာ^၆ ဒေသ တွင်ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း ခေါင်းခွံတစ်ခုကို တွေ့ရှိပြန်သည်။ ရေမုန်ဒတ်က ယင်းခေါင်းခွံသည် ပရိုင်းမိတ်^၇ခေါ် နို့တိုက်သတ္တဝါအနွယ်တွင် ပါဝင် သောသတ္တဝါ၏ ဦးခေါင်းခွံဖြစ်၍ ငါးနှစ်သားလောက်တွင် သေဆုံးခဲ့ ခြင်း ဖြစ်မည်။ ယင်းဦးခေါင်းခွံကို ထောက်ခြင်းအားဖြင့် ထိုဦးခေါင်းခွံ ပိုင်ရှင်သတ္တဝါသည် ယနေ့လူတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အတော်နီးကပ်နေပြီ။ ယင်းသတ္တဝါသည် ဂျာမားလူထက် ပို၍ပင် ရှေးကျနေပေသေးသည်ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။ ယင်းသတ္တဝါကို အော်စထရားလိုပီးသီးကပ်စ် အာဖရိကန်နပ်စ်^၈ ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းဦးခေါင်းခွံသည် မျောက်ဝံ နှင့် လူ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ရောထွေးနေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မျက်နှာအနေအထားသည် မျောက်ဝံနှင့်တူ၍ သွားများကမူ ယနေ့လူတို့ ၏ သွားများကဲ့သို့ အချိုးအစားပြေပြစ်နေသည်။ ၎င်း၏ ဦးနှောက်မှာ ကလေးငယ်တစ်ဦး၏ ဦးနှောက်ထက် သေးငယ်သော်လည်း မျောက်ဝံ၏ ဦးနှောက်ထက် ပို၍ကြီးနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ဦးခေါင်းခွံနှင့်

၁	Dusseldorf	၂	Neander Valley
၃	Neanderthal Man	၄	Java Man
၅	Choukoutien	၆	Pekin Man
၇	Raymond Dart	၈	Taung Tswana
၉	Primate	၁၀	Australopithecus africanus

ကျောရိုးဆက်သည့် အပေါက်^၉ ၏ အနေအထားကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုသတ္တဝါသည် မတ်တတ်ရပ်၍ လမ်းလျှောက်နိုင်ကြောင်းလည်း ထင်ရှား သည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် တောင်အာဖရိက ထရန်စဖားလ်^{၁၀} ပြည်နယ် စတတ်ဖွန်တိုက်^{၁၁}မြို့ သတ္တုတူးတိုက်တစ်ခုမှ အော်စထရား လိုပီးသီးကပ်စ်ဟုပင် ခေါ်ဝေါ် သတ်မှတ်နိုင်သော မျောက်ဝံ ဦးခေါင်းခွံ တစ်ခုကို တွေ့ရပြန် သည်။ ရောဘတ်ဗရူန်း^{၁၂} ဆိုသော မနုဿဗေဒ ပညာရှင်က ထိုဦးခေါင်း ခွံကို ဆက်စပ် လေ့လာပြီးနောက် ရေမုန်ဒတ်တွေ့ခဲ့သည့် ဦးခေါင်းခွံနှင့် ဆင်တူကြောင်း၊ ထိုမျောက်ဝံသတ္တဝါသည် အရပ်အားဖြင့် တစ်မီတာ (၃ပေ နှင့် ၃ လက်မခန့်) ကျော်ကျော်သာ ရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ လူကဲ့သို့ပင် မတ် မတ်လျှောက်၍ ၎င်း၏ သွားများမှာလည်း လူ၏ သွားများနှင့်တူကြောင်း၊ နဖူးမှာနိမ့်၍ ငယ်သောဦးနှောက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုမျောက်ဝံ သတ္တဝါသည် လူနှင့် အတော်ဆင်တူနေပြီဖြစ်သည်။ လူမကျ မျောက်မက သတ္တဝါဟုခေါ်လိုက ခေါ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

၂ နှစ်ခန့်အကြာတွင် ထိုအရပ်မှ တစ်မိုင်ခန့် အကွာ၌ လူဝံခေါင်းခွံ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းတစ်ခုကို ထပ်မံတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယင်းကို အော်စထရား လိုပီးသီးကပ်စ်ရိုဘတ်စတပ်စ်^{၁၃}ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ထိုမျောက်ဝံ၌ ယခင် မျောက်ဝံများထက် ပို၍ကြီးသော သွားများ၊ အရိုးအဆစ်များ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် မနုဿဗေဒ ပညာရှင် လူးဝစ်လီကီ^{၁၄}နှင့် အဖွဲ့ သည် အော်ဒူဘေးဂျော့^{၁၅}နှင့် အာဖရိက အရှေ့ဘက် နယ်မြေများတွင် ရုပ် ကြွင်းများကို ရှာဖွေကြရာမှ ရောဘတ်ဗရူန်း တွေ့ခဲ့သည့် အထောက် အထားမျိုးတို့နှင့် ဆင်တူသော အထောက်အထားများကို တွေ့ခဲ့ကြသည်။ အော်စထရားလို ပီးသီးကပ်စ်ရိုဘတ်စတပ်စ် လူဝံ (ကိုယ်အလေးချိန်ပေါင် ၁၀၀ မှ ၁၅၀ ခန့်ရှိ) သည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်သန်း ၂၀ နီးပါးက ထိုဒေသ တွင် ရှိခဲ့ကြောင်း အခိုင်အမာ ဖော်ပြကြ၏။

၁	foramen magnum	၂	Transvall
၃	Sterkfontein	၄	Robert Broon
၅	Australopithecus robustus		
၆	Louis Leakey	၇	Olduvai George

၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဂျိုနသန်လီကီသည် နှစ် (၁.၈) သန်း ရှိသည့် ဦးခေါင်းခွံ တစ်ခုကို တွေ့ရှိပြန်သည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယပြည် စီဝါလစ် အရပ်၌ ရာမာပီးသီးကပ်စ်^၂ မျိုးစုဝင်အဖြစ် သတ်မှတ် နိုင်သော ရုပ်ကြွင်းများကို တွေ့ရပြန်သည်။ ဆိုင်မုန်နှင့် ပီးလ်ဘင်း^၃ တို့က ထိုရာမာပီးသီးကပ်စ်၏ သွားများသည် လူ၏ သွားများနှင့် ပို၍တူကြောင်း၊ လူသည် ထိုရာမာပီးသီးကပ်စ်မျိုးစုမှ ဆင်းသက်လာခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့၏။ ဆိုင်မုန်နှင့် ပီးလ်ဘင်းတို့၏ ဖော်ပြချက်သာ မှန်ပါက လူ၏ အစမူလကို သက်တမ်းအားဖြင့် ပို၍ နောက်သို့ ဆုတ်ကာ စဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထက်ပါ ရာမာပီးသီးကပ်စ် ရုပ်ကြွင်းကို တွေ့သော ဒေသများရှိ မြေလွှာသည် သက်တမ်းအားဖြင့် အနည်းဆုံး (၁၄) သန်း ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။

၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် ရစ်ချက်လီကီ^၄ (လူးဝစ်လီကီ၏သား) နှင့်အဖွဲ့သည် တာကာနာရေအိုင်^၅အနီးတွင် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း အစအနများကို တွေ့ခဲ့ကြပြန်သည်။ ယင်းတို့ကို ဆက်စပ်လေ့လာသောအခါ ရှေးဦးလူ၏ ခေါင်းခွံနှင့် တူနေကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဦးနှောက် အရွယ်အစားမှာ (၈၀၀)ကုဗစင်တီမီတာ ရှိမည်ဟုလည်း ခန့်မှန်းရသည်။ လီကီနှင့် အဖွဲ့အား အံ့အားသင့်စေသော အချက်မှာ အထက်ပါ တာကာနာရေအိုင် အနီးမှ တွေ့ရှိသော ဦးခေါင်းခွံ၏ သက်တမ်းသည် နှစ်ပေါင်း ၂ သန်းကျော်နေသောအချက်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုအချက်ကို အမှီပြု၍ လီကီနှင့် အဖွဲ့က လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂ သန်းကျော်ကပင် လူသည် ဤကမ္ဘာ၌ ရှိနေပြီဟု မှတ်ချက်ချကြသည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် လီကီနှင့်အဖွဲ့သည် တာကာနာရေအိုင် အနီး၌ပင် ဦးခေါင်းခွံ အထက်ပိုင်းတစ်ခုနှင့် တင်ပါးဆုံရိုး တစ်ခုကို တွေ့ခဲ့ကြပြန်သည်။ ဤရုပ်ကြွင်းများသည် သက်တမ်းအားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၁.၅ သန်းခန့်ရှိသည်။ ဤရုပ်ကြွင်းပိုင်ရှင် သတ္တဝါသည် ခြေနှစ်ချောင်းဖြင့် မတ်မတ်

- ၁ Jhonthan Leake
- ၂ Ramapithecus
- ၃ Elwyn Simons & David Pilbean
- ၄ Richard Leakey
- ၅ Lake Turkana's eastern shore

ရပ်၍ လမ်းလျှောက်နိုင်သော လူတူသတ္တဝါ ဟိုမိုအီရက်တပ်စ်^၁ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။

အထက်ပါ အထောက်အထားများကို တွေ့လာမှုကြောင့် လူ၏ အီဗော်လျူးရှင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်သော ယခင်က အယူအဆများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ ယခင်က အယူအဆတို့ အလိုအရ “အော်စထရာလိုပီးသီးကပ်စ်မှ ဟိုမိုအီရက်တပ်စ် သတ္တဝါတို့ ပေါက်ဖွားဆင်းသက်လာသည်။ ထိုဟိုမိုအီရက်တပ်စ်မှ ယနေ့ လူတို့ ဆင်းသက်လာသည်” ဟု ယူဆခဲ့၏။ ယခုမူ ရစ်ချက်လီကီနှင့်အဖွဲ့၏ တွေ့ရှိချက်များကြောင့် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း သန်း ၂၀ က ရှိခဲ့သော ဒရိုင်ယိုပီးသီးကပ်စ်^၂ မျောက်ဝံမျိုးစုအထိ နောက်ပြန်ဆုတ်၍ လူ၏မူလကို စဉ်းစားရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၁၄ သန်းက ရှိခဲ့သော ထိုဒရိုင်ယိုပီးသီးကပ်စ် သတ္တဝါတို့မှနေ၍ အုပ်စုသုံးစုခွဲ၍ ထွက်လာခဲ့သည်။ ပထမအုပ်စုမှာ ဂေါ်ရီလာလူဝံများ၊ ချင်ပင်ဇီးမျောက်ဝံများ၊ အော်ရန်ဂူတန်^၃ မျောက်ဝံများ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ယနေ့တိုင် အသက်ရှင်နေကြသောလူတို့၏ ဝမ်းကွဲညီအစ်ကိုမောင်နှမများ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရတော့မည်ဖြစ်၏။ ဒုတိယအုပ်စုမှာ အာဂူတိုက် တောင်ကြားဒေသများတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည့် ဂီဂန်တိုပီးသီးကပ်စ်^၄ မျိုးစုဝင် မျောက်ဝံများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ယခုအခါ ကမ္ဘာမှ ကွယ်ပျောက်သွားကြပြီဖြစ်သည်။ တတိယအုပ်စုမှာ လူတို့၏ ဘိုးဘေးများ ဖြစ်ကြသည်ဟု ယူဆရတော့မည့် ရာမာပီးသီးကပ်စ်တို့ပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၇၂ ခုနှစ်၌ပင် မောရစ်တီ^၅ နှင့် အဖွဲ့သည် အီသီယိုပီးယားနိုင်ငံရှိ အေဖာ^၆ ဒေသတွင် သက်တမ်းအားဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၂.၆)သန်း ရှိသော ကျောက်လက်နက်ပစ္စည်းများကို တွေ့ကြသည်။ နောက် ၂ နှစ်ခန့် အကြာတွင် ထိုကျောက်လက်နက်ပစ္စည်းတို့ကို တွေ့ခဲ့သည့် နေရာနှင့်မဝေးလှသော နေရာ၌ အသက် ၂၀ အရွယ်ရှိ အော်စထရာလိုပီးသီးကပ်စ်မျောက်ဝံမတစ်ကောင်၏ ရုပ်ကြွင်းများကို တွေ့ကြသည်။ ထိုမျောက်ဝံမကို လူစီ^၇ဟု အမည်ပေးကြသည်။ ထိုမျောက်ဝံမ၏ ရုပ်ကြွင်းများကို ဆက်စပ်လေ့လာ

- ၁ Homo erectus
- ၂ Dryopithecus
- ၃ orangutons
- ၄ Gigantopithecus
- ၅ Maurice Taieb
- ၆ Afar
- ၇ Lucy

သည့်အခါ ခြေထောက်များ ထူးထူးခြားခြား တိုကြောင်း၊ မတ်မတ်ရပ်၍ လမ်းလျှောက်ကြောင်း သိရသည်။ ထိုမျောက်ဝံမ၏ ရုပ်ကြွင်းများကို တွေ့ရသည့် ကျောက်လွှာ၏ သက်တမ်းမှာ နှစ်ပေါင်း (၃) သန်းမျှ ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤရုပ်ကြွင်းနှင့် အခြားတွေ့ရှိချက် အချို့ကို ထောက်၍ လူသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၃.၅)သန်းခန့် ကတည်းက ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ဟု အချို့က ခန့်မှန်းကြ၏။ မကြာမီက ကာလီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ မနုဿပညာရှင် ဒက်စ်မန်ကလပ် သည် အာဖရိက အရှေ့ပိုင်းတစ်နေရာမှလူ၏ မျိုးဆက်ရုပ်ကြွင်းတစ်ခုကို တွေ့ခဲ့၏။ နှစ်အားဖြင့် ၄ သန်းခန့်ကရှိခဲ့သော ရုပ်ကြွင်းဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ သို့ဆိုပါက ကမ္ဘာပေါ်တွင် လွန်ခဲ့သော ၄ သန်းခန့်ကတည်းက လူသည် ရှိခဲ့ပြီဟု ယူဆရမည်ကဲ့သို့ရှိ၏။ * ဤခန့်မှန်းချက်နှင့် တစ်ချိန်က ဂျိမ်းစ်အပ်ရှား^၂ဆိုသူ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါး၏ “ဘီစီ ၄၀၀၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၆ ရက် နံနက် ၉ နာရီအချိန်တွင် လူကို ထာဝရဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းတော်မူသည်” ** ဟု ဖော်ပြခဲ့ခြင်းတို့သည် ကွာခြားလွန်းလျက် ရှိသည်ဟု အချို့က ဝေဖန်ကြသည်။

ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း အထောက်အထားများက လူသည် ယခု လက်ရှိပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း အစဉ်သဖြင့် မရှိခဲ့ကြောင်း *** ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ် သဘောဖြင့် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲ၍ ယနေ့လူပုံသဏ္ဍာန်သို့ ရောက်လာခြင်း သာဖြစ်ကြောင်း ပိုမိုခိုင်လုံအောင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ရှိ၏။ သို့ရာတွင် တစ်ဖက်မှပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း ဆင်ခြေအမျိုးမျိုးဖြင့် လူသည် ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်အရ ယနေ့လူအဖြစ်သို့ ရောက်လာခြင်းမှာ မဟုတ်မမှန်ကြောင်း ငြင်းဖျက်ဆဲပင် ရှိကြသည်။

ချားလ်စ်ဒါဝင်၏ သတ္တဝါတို့ မူလအစ (၁၈၅၉) ခုနှစ် ကျမ်း^၄ နှင့် လူဖြစ်ပေါ်လာပုံကျမ်း^၅ ပေါ်ထွက်လာသောအခါ အနောက်တိုင်းမှ

၁ Desmond Clark ၊ James Ussher (1581-1656)
* Time Magazine, 1982, Vol. 119, No.25
** F.H.T. Rhodes. "The Evolution of Life." p.284
*** Puzzling Out Man's Assent: Time Magazine, Nov: 20, 1977
၃ The Origin of Species ၊ ၄ The Decent of Man

လူသည် မိမိကိုယ်မိမိ သံသယရှိဟုဆိုဖြစ်ရာမှ မိမိဘဝကို မိမိ ပြန်လည် သုံးသပ်စရာများ ရှိလာခဲ့၏။

သူ့ခေတ်သူ့ အခါအနေနှင့်မူ ဒါဝင်တပ်ပြခဲ့သည့် သက်ရှိတို့၏ဆင့် ကဲဖြစ်စဉ် သဘောတရား အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီသည် အတွေးအခေါ် တော်လှန်ရေးတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ကြောင်းရှေ့တွင်ဆိုခဲ့သည်။ ဒါဝင်မတိုင်မီက ရှေးခေတ်ဂရိဒဿနပညာရှင်အချို့နှင့် အာရစ္စတိုတယ်လ်၏ အယူအဆများ အပေါ် အမှီပြု၍ လက်ခံထားသော အယူအဆအချို့ ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ.... “အရာရာတို့သည် ရည်ရွယ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ဖြစ်ပေါ် နေခြင်းဖြစ် သည်။ အရာရာတိုင်း၌ အစမူလကပင် ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော ရည် ရွယ်ချက်^၁ ကိုယ်စီရှိသည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက် ပြည့်စုံခြင်းသို့ရောက်သည်အထိ (သို့မဟုတ်) ရည်ရွယ်ထားပြီး ဖြစ်သော ပန်းတိုင်သို့ မရောက်မချင်း အရာရာတိုင်းသည် ပြောင်းလဲ တိုးတက်လျက် ရှိသည်” ဟူသော ယူဆ ချက်ဖြစ်သည်။ ဤအယူအဆအရ မျိုးတူစုတိုင်းတွင် ၎င်းတို့အတွက်ကြို တင်သတ်မှတ် ထားပြီးသော ရည်ရွယ်ချက် ရှိသည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်၏ အဆုံးပန်းတိုင်သို့ မရောက်မချင်းပြောင်းလဲသွားကြရမည်။ တစ်နည်းအား ဖြင့် ကြိုတင်သတ်မှတ်ပြီး ရှိနေပြီး ‘ပုံစံ’^၂ ဆီသို့ မရောက်မချင်း ပြောင်းလဲ သွားရမည်။ ထိုကြိုတင်သတ်မှတ်ပြီး ရှိနေပြီးဖြစ်သော ပုံစံသည် ပြီးပြည့်စုံ သော၊ မပြောင်းလဲသောပုံစံဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြ၏။

ဤအယူအဆအပေါ် အခြေခံ၍ အလယ်ခေတ် တစ်လျှောက်တွင် “လူဆိုသည်မှာ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုကို ပြည့်စုံဖို့အတွက် ဖြစ်ပေါ် နေသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝ၊ လူ့လောက၌ လူဖြစ်လာခြင်းတွင် ရည်ရွယ် ချက် ရှိသည်” ဟုလည်း ယူဆခဲ့ကြ၏။

သို့ရာတွင် ဒါဝင်၏ အီဗော်လျူးရှင်း သဘောတရားကြောင့် အထပ်ပါအယူအဆများပျက်ခဲ့ရ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဒါဝင်၏ သီအိုရီက မျိုးတူစုများ၌ ကြိုတင် တည်ရှိနေသော ပြီးပြည့်စုံသော ပုံစံဟူ၍ မရှိကြောင်း၊ အီဗော်လျူးရှင်းဖြစ်စဉ်အားဖြင့်သာ မျိုးတူများ ဖြစ်လာခဲ့ရ ကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ရာ ရောက်သောကြောင့်ပင်တည်း။

၁ telos ၊ design theory
၃ from or type

ဒါဝင်က.... ရနိုင်သော အစားအစာနှင့် အချိုးမညီလောက်အောင် သတ္တဝါ ဦးရေတို့ ဤကမ္ဘာ၌ တိုးပွားလာသောအခါ သတ္တဝါများသည် မိမိတို့၏ ဘဝရပ်တည် အသက်ရှင်ရေးအတွက် ရုန်းကန်ကြရသည်။^၁ ထိုသို့ ရုန်းကန်လာရာမှပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆီလျော်အောင်နေနိုင်သော သတ္တဝါတို့ သည်သာ ဆက်လက် အသက်ရှင်နိုင်ကြသည်။^၂ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆီလျော် အောင်နေနိုင်ရန် ကြိုးစားရာမှ သတ္တဝါတို့တွင် အမှတ်မထင်စွမ်းရည် သစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ကြသည်။^၃ တစ်နည်းအားဖြင့် မျိုးတူစုများသည် အမှတ်မထင် မတော်တဆဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြ ခဲ့၏။ ဤဖော်ပြချက်သည် “မျိုးတူစုများ၌ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်” ဟူသော အယူအဆကို ဆန့်ကျင်လိုက်ရာရောက်နေ သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် သတ္တဝါများ၊ မျိုးစုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း သည် တန်ခိုးရှင်၊ ဖန်ဆင်းရှင်က ဖန်ဆင်းမှု၊ အကြောင်းပြုမှုကြောင့် ဖြစ် ပေါ်လာရသည်ဟူသော အယူအဆကိုလည်း ဆန့်ကျင်လိုက်ရာ ရောက် သွားလေသည်။

တစ်ချိန်က လူသည် ဖန်ဆင်းခံ အရာတို့အနက် အမြင့်မြတ်ဆုံး၊ ဗဟို အကျဆုံးသောသူအဖြစ်ဖြင့်ဂုဏ်သိက္ခာ မြင့်မားခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ဒါဝင်၏ အီဗော်လျူးရှင်းသီအိုရီအရ လူသည်ဖန်ဆင်းခံရ၍လူအဖြစ်သို့ထည်ထည်ဝါ ဝါရောက်လာသူမဟုတ်ဘဲ အခြားသတ္တဝါများကဲ့သို့ပင် နိမ့်ကျသောအဖြစ် မှ တဖြည်းဖြည်း တရွေ့ရွေ့ပြောင်းလဲရင်း လူဖြစ်လာရသူသာ ဖြစ်သည်။ ယနေ့ မနုဿဗေဒပညာရှင်များ၏ တွေ့ရှိချက်များအရ လူ၏ အဆက်အနွယ် အဖြစ် ဒရိုင်ယိုးပီးသီးကပ်စ်မျောက်ဝံ တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာခဲ့ရ သည်။ လူသည်ဒရိုင်ယိုးပီးသီးကပ်စ်မျောက်ဝံမျိုးရိုးမှဆင်းသက်လာခြင်းသည် အမှန်ဖြစ်ပါက လူကို ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားသော ဖန်ဆင်းခံ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် မမြင်နိုင်တော့ဘဲ ဒရိုင်ယိုးပီးသီးကပ်စ် မျောက်ဝံတို့နှင့် သွေးသားတော်စပ် သည့် အထင်အမြင်သေးဖွယ်ရာ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါအဖြစ်ထင်မြင်ရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အချို့က “ကိုပါးနီးကပ်စ်ကြောင့် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကျခဲ့ရာမှ ဒါဝင်နှင့် အီဗော်လျူးရှင်း ဝါဒီတို့ကြောင့် လူသည်

၁ the struggle for existence
၂ survival of the fittest
၃ chance variations due to natural selection

ဗဟိုအကျဆုံး ဖန်ဆင်းခံ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်မှ လျော့ကျပြန်သည်”ဟု ဆိုကြ သည်။ အချို့က “လူသည် မျောက်မျိုးရိုးစုထဲတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်မျှသာဖြစ်သည်။ လူသည် အခြားတိရစ္ဆာန်များထက် ကောက် ကျစ်စဉ်းလဲတတ်ခြင်း အချို့မှအပ ဘာမျှထူးခြားသော တိရစ္ဆာန်မဟုတ် ပါ”* ဟုပင် ပြောတတ်ကြသည်။

တစ်ချိန်က လူအဖြစ်ဖြင့် လူ့လောကသို့ ရောက်လာခြင်း၌ ရည်ရွယ် ချက်ရှိသည်။ လူသည် လူ့လောကကို ရည်ရွယ်ချက်ပြီးမြောက်ဖို့ ရောက်လာ ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဒါဝင်ကြောင့် (ဝါ) အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီ ကြောင့် လူသည် လူ့လောကသို့ “ဘာလုပ်ဖို့လားခွဲရမှန်းမသိ”ဖြစ်ရသည်။ လူဖြစ်လာခြင်း၌ မည်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်ကို မဝေခွဲတတ်အောင် ဖြစ်ရသည်။ မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လူဖြစ်လာသည်ကို မတွေးတတ် အောင်လည်း ဖြစ်နေပြန်သည်။ လူ့ခန္ဓာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုစီကို ကြည့် ပါက.... ထိုအစိတ်အပိုင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်လာမှု၌ ရည်ရွယ်ချက်ရှိသယောင်ထင် ရ၏။ လူ၏သွားများသည် ကိုက်ဖွဲ့ဝါးခြေဖို့အတွက် ဖြစ်လာသည်။ လက်သည် ကိုင်တွယ်ဖို့ ဖြစ်လာသည်။ ခြေထောက်သည် ရပ်ဖို့ သွားဖို့ အတွက် ဖြစ်လာသည်.... စသည်ဖြင့် ပြောလိုက ပြောနိုင်၏။ သို့ရာတွင် လူဖြစ်လာခြင်း၌မူ.... အဘယ်သို့ ဆိုမည်နည်း။ “ဘာရည်ရွယ်ချက်နှင့် လူ ဖြစ်လာသနည်း၊ ဘာလုပ်ဖို့လူဖြစ်လာသနည်း၊ မည်သည်ကို ရည်မှန်းချက် ထား၍ မည်သည့်ပန်းတိုင်သို့ ဦးတည်၍ သက်ရှင် လှုပ်ရှားရမည်နည်း” စသည် မရေရာသော သံသယများသည်လည်း လူ၌ ဖြစ်လာပြန်သည်။

အီဗော်လျူးရှင်း အယူအဆကိုလက်ခံသူ၏ အမြင်၌ ရုပ်သည်ပဓာန တရားဖြစ်သည်။ ရုပ်သည်သာ အရှိတရားဖြစ်သည်ဟု ယူဆရန် လွယ်ကူ လျက်ရှိသည်။ လူဆိုသည်မှာလည်း သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်တို့ဖွဲ့စည်းမိ၍ ယာယီ မှု သက်ရှင်တည်တံ့နေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ခံယူရန် လည်း လွယ်ကူလျက်ရှိသည်။ လူ၌ ဘဝတစ်ခုသာ ရှိသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်တို့၏ ညီညွတ်မှုပျက်စီးလျှင် လူသည် သေ၍ အကောင်းအဆိုး ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟုသမျှသည် ထိုသေခြင်းနှင့်အတူ ကုန်ဆုံး ပြတ်စဲသွားသည်ဟု ခံယူရန်လည်း လွယ်ကူလျက်ရှိသည်။ လူအဖြစ်ဖြင့် “လူဖြစ်နေချိန်” သည်

* G , G Simpson " The Meaning of Evolution " P.283

ကြာလှသည် မဟုတ်ချေ။ ထိုမကြာလှသော တိုတောင်းသော ကာလ အတွင်း၌ ကြီးကျယ်လေးနက်သော ကိုယ်ကျင့်တရား နှုန်းစံတို့ကိုချ၍ တပင်တပန်း လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းများ၊ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ခြင်း၊ အနစ်နာ ခံခြင်းများကိုလည်း အဓိပ္ပာယ်မရှိသကဲ့သို့ ထင်မြင်ရန်လည်း လွယ်ကူလျက် ရှိသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင်...သေခြင်းဆီသို့ အိုခြင်း၊ နာခြင်းတို့ဖြင့် လျင်မြန်စွာ ဦးတည်ရွေ့လျားနေသော တိုတောင်းသည့် ကာလအတွင်း၌ အသက်ရှင်နေရခြင်းသည် ကောင်းသော အသက်ရှင်နေရခြင်းမှ ဟုတ်ပါ လေ၏လော၊ လူဖြစ်လာခြင်းသည် သဘာဝ၏ အမှားတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်လေ သလော၊ တိုတောင်းသော လူ့ဘဝသည် မှန်မြတ်သော ရတောင့်ရခဲ ဖြစ်သော ဘဝမျိုး ဟုတ်မှဟုတ်ပါလေ၏လော.... စသည်ဖြင့် လူ့ဘဝကို တန်ဖိုးဖြတ်ရင်း သံသယ ပွားနိုင်ပေသေးသည်။

အချို့က လူသတ္တဝါ၏ အစမူလကိုလည်းကောင်း၊ လူဖြစ်စဉ် အကြောင်းကိုလည်းကောင်း တိတိပပရှင်းမပြနိုင်သော အီဗော်လျူးရှင်း အယူအဆကို လုံးဝပစ်ပယ်ကြသည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ်ပြီးနောက် ဖန်ဆင်းခြင်း အယူအဆကိုပင် လက်ခံကြသည်။ အချို့ကမူ ဖန်ဆင်းခြင်းကိုရော အီဗော် လျူးရှင်း သီအိုရီကိုပါ လက်မခံဘဲ နှစ်ခုစလုံးကိုပင် ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ ထိုအခါ၌လည်း လူသည် လူကိုနားမလည်ဘဲ သံသယတို့အတွင်း၌ ကြောင် လည်လည် ဖြစ်နေပြန်သည်။ သံသယတို့အတွင်း၌ ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်လျက်လည်း ရှိနေပြန်သည်။ လူသည် လူကိုမှန်ကန်စွာ သိနားလည်ခြင်း မရှိသေးသမျှ လူနှင့်ပတ်သက်သော သံသယများသည် ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ လူနှင့်ပတ်သက်သော လူ၏ အတွေးအခေါ်များသည်လည်း ရေရာခိုင်မာခြင်းမရှိဘဲ အတောမသတ် လွင့်မျောနေလိမ့်ဦးမည်သာ ဖြစ် လေသည်။

နက္ခတ္တပညာနှင့် အီဗော်လျူးရှင်း အယူအဆများ ကြောင့် ကျဆင်းသွားခဲ့ရသည့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားဖြင့် ပြန်၍မြှင့်တင်ခြင်း

“သတ္တလောက၌ လူသည် အခြားသတ္တဝါတို့ထက် အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိမှုကြောင့် အမြင့်မြတ်ဆုံးသူ သာဖြစ်သည်။ လူသည် စကြဝဠာ၌ ဗဟိုနေရာကို ရမြဲရနေ သူသာဖြစ်သည်”ဟူသော အယူအဆများဖြင့် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိန်းမတ်ဖို့ ကြိုးစားကြ၏။ ဆင်ခြင်နိုင်မှု စွမ်းရည်ကြောင့် လူသည် လူ့သမိုင်း၌ တိုးတက်သည်ထက် တိုးတက်လာမည့်သူသာ ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆဖြင့် လည်း လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် လူ၏ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်သည် ပြင်ပ ရုပ် လောကကြီးကို မိမိအလိုကျ ထိန်းချုပ်ကြိုးကိုင် စေစားနိုင် ကောင်း စေစားနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း လူ၏ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန၊ အာသာတတို့ကိုမူ မထိန်းချုပ်နိုင်ဘဲဖြစ်လျက် ရှိနေပြန်သည်။ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်သည် တဏှာ လောဘ အစွဲဥပါဒါန်တို့၏ နောက်မြီးဆွဲသာဖြစ်၍ လက် တွေ့ဘဝ၌ ထိုတဏှာလောဘ အစွဲဥပါဒါန်တို့၏ ဆွဲဆောင် ရာသို့ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားက လိုက်ပါနေသည်ကို တွေ့မြင် လာရပြန်သည်။ တဏှာလောဘအစွဲဥပါဒါန်တို့က လူတို့၏ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အနိုင်ယူနေသောကြောင့် လောကကြီး၌ မိုက်မဲရက်စက်ခြင်းများ၊ အလိုမကျခြင်း များ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခများ၊ ပူပန် သောကများက အများဆုံး စိုးမိုးနေသည်ကို တွေ့မြင်လာရသည်။ ထိုအခါ တဏှာ လောဘ အစွဲဥပါဒါန်တို့၏ ကျေးကျွန်သဖွယ် ဖြစ်နေရ သော “လူ”ကို မြင့်မြတ်သူအဖြစ် ရှုမြင်ရန်သဘောမတူ ဖြစ်လာရပြန်သည်။

...
 ...
 ...
 ...
 ...

လူသည် တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် စကြဝဠာ၌ သိမ်ငယ်ခွဲရ သကဲ့သို့ အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီများကြောင့်လည်း သတ္တလောက၌ လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာသည် ညှိုးမိန့်ခွဲရသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော တွေးခေါ်ပညာရှင်များ၊ ဘာသာရေးဒဿနပညာရှင်များနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်များကပင် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ဖို့ ကြိုးစား ကြပြန်သည်။ ၎င်းတို့က “လူသည် ပထဝီသဘောအရ စကြဝဠာ၏ ဗဟိုမဟုတ်သည်မှာ မှန်ပါ၏။ စကြဝဠာနှင့် နှိုင်းစာပါက လူသည် ပြောပ လောက်သော ဖြစ်သဏ္ဍာန်မျှပင် မရှိခြင်းသည်လည်းမှန်ပါ၏။ သို့ရာတွင် လူ၌ရှိသောအသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ကြောင့် လူသည် အတိုင်းမသိ စကြဝဠာကြီး၏ လျှို့ဝှက်နက်နဲမှုကို သိမြင်နားလည်နိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ လူသည်သဘာဝ နိယာမတို့ကို ဖော်ထုတ်နိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ ထိုသဘာဝ နိယာမတို့ကို သိသောအသိဖြင့် သဘာဝလောကကြီးကို ကြိုးကိုင်စေစားနိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စကြဝဠာ၏ ဗဟိုမဟုတ်သော၊ ခမ်းနားထည်ဝါမှု မရှိသော ကမ္ဘာပေါ်၌ ရပ်တည်နေသောလူသည် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် အခြေအနေ အရ သိမ်ငယ်စေကာမူ ... လူသည် အသိဉာဏ်အရာ၌ မြင့်မြတ်သူသာဖြစ်သည်။

...
 ...
 ...
 ...

အခန်း (၄)

ဆင်ခြင်ခြင်းတရားနှင့်အတူ လျှော့ကျခဲ့သော လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာ

လူသည် တိုးတက်လာသော နက္ခတ္တပညာကြောင့် စကြဝဠာ၌ သိမ်ငယ်ခွဲရ သကဲ့သို့ အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီများကြောင့်လည်း သတ္တလောက၌ လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာသည် ညှိုးမိန့်ခွဲရသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော တွေးခေါ်ပညာရှင်များ၊ ဘာသာရေးဒဿနပညာရှင်များနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်များကပင် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ဖို့ ကြိုးစား ကြပြန်သည်။ ၎င်းတို့က “လူသည် ပထဝီသဘောအရ စကြဝဠာ၏ ဗဟိုမဟုတ်သည်မှာ မှန်ပါ၏။ စကြဝဠာနှင့် နှိုင်းစာပါက လူသည် ပြောပ လောက်သော ဖြစ်သဏ္ဍာန်မျှပင် မရှိခြင်းသည်လည်းမှန်ပါ၏။ သို့ရာတွင် လူ၌ရှိသောအသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ကြောင့် လူသည် အတိုင်းမသိ စကြဝဠာကြီး၏ လျှို့ဝှက်နက်နဲမှုကို သိမြင်နားလည်နိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ လူသည်သဘာဝ နိယာမတို့ကို ဖော်ထုတ်နိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ ထိုသဘာဝ နိယာမတို့ကို သိသောအသိဖြင့် သဘာဝလောကကြီးကို ကြိုးကိုင်စေစားနိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စကြဝဠာ၏ ဗဟိုမဟုတ်သော၊ ခမ်းနားထည်ဝါမှု မရှိသော ကမ္ဘာပေါ်၌ ရပ်တည်နေသောလူသည် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် အခြေအနေ အရ သိမ်ငယ်စေကာမူ ... လူသည် အသိဉာဏ်အရာ၌ မြင့်မြတ်သူသာဖြစ်သည်။

၁ reason and intellect

ကြီးကျယ်သူသာ ဖြစ်သည်။ စကြဝဠာ၌ အရေးအပါဆုံး ဗဟိုအကျဆုံး သူသာ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကာ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာမြှင့်တင်ကြ၏။

တစ်ခါတွင် နက္ခတ္တပညာရှင်တစ်ဦးက အိုင်စတိုင်းအား “စကြဝဠာ ကြီးနှင့် နှိုင်းစာပါက လူသည် ဘာမျှ မပြောပလောက်သော အစက် အပြောက်ကလေး သဖွယ်သာ ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ခံစားမိကြောင်း” ပြောပြရာ အိုင်စတိုင်းက “ဟုတ်တယ်.... ကျုပ်လဲ ဒီလို ခံစားမိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်ဒီလို ခံစားမိနေရင်းက....နောက်တော့ စကြဝဠာကြီးကို သိ နားလည်နေသူဟာ အဲဒီ ဘာမျှမပြောပလောက်ဘူးဆိုတဲ့ လူကပဲ သိနား လည်နေတာလို့ သဘောပေါက်လာတယ်” * ဟု ပြန်ပြောဖူး၏။ လျှို့ဝှက် နက်နဲသည့် စကြဝဠာကြီးကိုပင် သိနားလည်နိုင်စွမ်းသူ ဖြစ်သောကြောင့် လူသည် အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိသူအဖြစ် ထည်ထည်ဝါဝါနေရန် အားမာန်ရလာသကဲ့သို့ ဖြစ်လာခဲ့ရပြန်သည်။

ထို့ပြင် “ အီဗော်လျူးရှင်း သီအိုရီများကြောင့်လည်း လူသည် ဘာမျှ အားငယ်သွားရန်မလို၊ လူသည် ဇီဝဗေဒ သဘောအရ အခြား သတ္တဝါတို့နှင့် မခြားနားလှသော သတ္တဝါမျှသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်အားဖြင့် အခြားသတ္တဝါတို့အနက်မှထူးခြားနား အညတရ သတ္တဝါတစ်ဦးမျှသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း ပြောဆိုကာ မျှဖြင့် လူသည် သတ္တလောက၌ အမြင့်မြတ်ဆုံး၊ ဗဟိုအချက်အချာ အကျဆုံး အဖြစ်မှ လျော့ကျသွားစရာမရှိ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူ၌ အခြား မည်သည့်သတ္တဝါ တိရစ္ဆာန်တို့တွင်မှ မရှိသော ဆင်ခြင်ဉာဏ် အသိဉာဏ် စွမ်းရည်ရှိသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်စွမ်းရည် ရှိသောကြောင့်ပင် အခြားမည်သည့်သတ္တဝါတို့မှ မစွမ်းဆောင်နိုင်သော အနုပညာတီထွင် ဖန်ဆင်းမှုများကို လူသည် တီထွင်ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းသည်။ အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် စွမ်းရည်ရှိမှုတို့ကြောင့် မည်သည့် သတ္တဝါတို့မှ မတည်ဆောက်နိုင်သော ဒဿနအတွေးခေါ် စနစ်များ၊ ကိုယ်ကျင့်တရား နှုန်းစံများ၊ စာပေ ယဉ်ကျေးမှုများကို လူသည် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် လူသည် သတ္တလောက၌ ထည်ဝါသူ၊ မြင့်မြတ်သူ၊ ဗဟိုကျသူ

* Reader's Digest, April, 1975

သာဖြစ်သည်” ဟုလည်း ယူဆကာ လူသည် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခဲ့ ပြန်သည်။

အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်သမိုင်း၌ ခေတ်သစ် * ဒဿနပညာ ရှင်များအနက်မှ ဆင်ခြင်ခြင်းအဓိကဝါဒီ^၁ တို့သည် လူ၏ ဆင်ခြင်နိုင်မှု စွမ်းရည်ကို အခြေခံ၍ လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့က လူ၌ ဆင်ခြင်နိုင်မှုစွမ်းရည်ရှိသည်။ လူသည် ဆင်ခြင်နိုင်မှု စွမ်းရည်ဖြင့် အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားကို သိမြင်နိုင်သူဖြစ်သည်။ လူ၌ ထိုကဲ့သို့အမှန် တရားကို သိမြင်နိုင်သော ဆင်ခြင်နိုင်မှု စွမ်းရည်ရှိသောကြောင့် လူသည် သတ္တလောက၌ အကြီးမြတ်ဆုံးသော အဆင့်၌ ရှိမြဲရှိနေသည်ဟု ဖော်ပြ ကြ၏။

စင်စစ် စောစောပိုင်းကတည်းက ပလေတို၊ အာရစ္စတိုတယ်လ်တို့ သည် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားဖြင့် မြှင့်တင်ခဲ့ကြဖူး၏။ ပလေတို၊ အာရစ္စတိုတယ်လ်တို့ မတိုင်မီကလည်း လူကို လောကအလယ်၌ သိမ်ငယ်သူ၊ မျှော်လင့်ချက် ကင်းမဲ့နေသူအဖြစ် မြင်ခဲ့ကြဟန် တူသည်။ အီလီယက်^၂ ၌ “လောကတွင် လူထက် သနားစရာ ကောင်းသော သူသည် မရှိ” စသည်ဖြင့် ဖော်ပြ ထားချက်များကို တွေ့ရ၏။ ဘဝ၏ တိုတောင်းမှုများ၊ တိုတောင်းသော ဘဝ၌ မြောက်မြားစွာ တွေ့ကြုံရင်ဆိုင် ရသော ဒုက္ခများကြောင့် ထိုခေတ် လူများစွာသည် လူအဖြစ်၊ လူ့ဘဝကို စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာအဖြစ် မြင်ခဲ့ကြသည်။ ရှေးခေတ် ဂရိ အလွမ်းပြဇာတ်များ၌ “လူ့ဘဝဆိုသည်မှာ ငြိမ်းအေးမှု ကင်းမဲ့၍ အစဉ်အမြဲ ရုန်းကန်လှုပ်ရှား တိုက်ခိုက် နေရသည့် တိုက်ပွဲ သဖွယ် ဖြစ်ကြောင်း ** ကြေကွဲရခြင်း၊ နာကျည်းရခြင်း၊ မပြေလည်ဖြစ်ရခြင်း၊ ပူပန်သောက ရောက်ရခြင်းတို့ဖြင့် ဒုက္ခရောက်ရသော ဘဝဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြကြ၏။ စီနေကာ^၃ ၏ ဆုတောင်း၌ ‘လူတို့အား ခွင့်လွှတ်တော် မူပါ၊ လူတို့သည် အားလုံးပင် မိုက်မဲရူးသွပ်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။’ ***

* ၁၆-ရာစုနှင့် ၁၇-ရာစု ကာလဝန်းကျင်ကို ဆိုလိုပါသည်။
၁ rationalist J Iliad
** Reinhold, Niebulr, " The Nature and Destiny of Man." p-10
၃ Seneca (4 - 65 AD)
*** R.Niebula, op, cit., P.10

ဟု တွေ့ရ၏။ လူကို အချည်းနှီး သတ္တဝါအဖြစ် လူ့ဘဝကို စိတ်ပျက် ဖွယ်ရာအဖြစ် ထိုခေတ်လူများ ထင်မြင်နေမှုကို အာရစ္စတိုတယ်လ်၏ “လူသည် စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သော သတ္တဝါဖြစ်သည်” ဟူသော အယူ အဆ.....ပလေတို၏ “လူသည် အစစ်အမှန်တရားကို သိနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ လူ၌ မကျေပျောက်နိုင်သော အတ္တရှိသောကြောင့် အခြားသတ္တဝါတို့ထက် မြင့်မြတ်သည်” ဟူသော အားပေးချက်များက မပြောင်းလဲ နိုင်ခဲ့ချေ။ တစ်နေရာတွင် အာရစ္စတိုတယ်လ် ကိုယ်တိုင် “လူဖြစ်မလာခြင်းသည် အကောင်းဆုံးပင် ဖြစ်သည်။ သေခြင်းသည် အသက်ရှင် နေခြင်းထက် ကောင်းသည်” * ဟုပင် ဝန်ခံခဲ့လေသည်။ လူသည် အသိဉာဏ်ဆင်ခြင် ဉာဏ်ရှိသော သူအဖြစ်ဖြင့် မိမိဘဝကို ထည်ဝါခံ့ညားသူ၊ ဂုဏ်သိက္ခာ မြင့်မားသူဟု ထင်မြင်ဂုဏ်ယူရတော့မလိုလို ရှိနေရာမှ လူဖြစ်လာခြင်းကို ပင် စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာအဖြစ် မြင်မိပြန်သည်။ လူကို သိမ်ငယ်သော၊ လောက အလယ်၌ ညှိုးငယ်သောသူ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မြင်မိပြန်သည်။

ခေတ်သစ် ဒဿန ပညာရှင်များသည်လည်း လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားဖြင့် မြှင့်တင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုခေတ်သိပ္ပံပညာရှင် တို့က ဆင်ခြင်ခြင်းတရားအပေါ်၌ သံသယ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုခေတ်သိပ္ပံပညာရှင်တို့က အစစ်အမှန်တရားကို ရှာဖွေရာ၌ဆင်ခြင် ခြင်းတရားမျှဖြင့် မရနိုင်ကြောင်း၊ ဆင်ခြင်နိုင်မှု စွမ်းရည်လောက်မျှဖြင့် မသိမြင်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြလာကြပြန်သည်။ ၎င်းတို့က အမှန်တရားကိုတွေ့ သိလိုပါက အာရုံငါးပါးကို အသုံးပြုရသော သိပ္ပံနည်း (ဝါ) အာရုံတွေ့ နည်းကို အသုံးပြုရမည်ဟု ယူဆလာကြ၏။ ထိုသို့ အာရုံတွေ့ (ဝါ) အာရုံသိကို ရှေ့တန်းတင်လာသော သိပ္ပံပညာရှင်တို့၏ အယူအဆများကြောင့် လူ၏ဆင် ခြင်နိုင်မှုစွမ်းရည်ကို သေးသိမ်သွားစေသော်လည်း စကြဝဠာ၌ လူ၏ ကြီးမြတ်ခြင်းသည် လုံးလုံးလျားလျား ကျသွားခြင်းတော့ မရှိချေ။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် လူသည် အာရုံတွေ့နည်း (ဝါ) သိပ္ပံနည်းဖြင့် စကြ ဝဠာကြီး၏ လျှို့ဝှက်ချက်တို့ကို သိနိုင်စွမ်းသူဖြစ်သည်ဟု ထိုသိပ္ပံပညာရှင် တို့ကပင် လူ၏သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခဲ့ပြန်သောကြောင့်ပင်တည်း။

* Ibid., P.10

သို့ရာတွင် လူ၏ ကြီးမြတ်မှုဂုဏ်သိက္ခာသည် မကြာမီပင် လျှောကျသွား ပြန်သည်။ ထိုသို့လျှောကျခြင်းမှာ ခေတ်သစ် ကာလ၌ပင် ပေါ်လာ သော အာရုံတွေ့ အခြေပြုဒဿနပညာရှင်များ^၁ ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုအာရုံ တွေ့ (ဝါ) သိပ္ပံနည်းကို အခြေပြု တွေးခေါ်သော ဒဿနပညာရှင်များ သည် အာရုံများအားဖြင့် (သို့မဟုတ်) သိပ္ပံနည်းအားဖြင့် အဆုံးစွန် သော အမှန်တရားတို့ကို မတွေ့သိနိုင်ဟု ယူဆလာကြသည်။

အာရုံတွေ့ကို အခြေပြုတွေးခေါ်သည့် ဒဿနပညာရှင် ဂျွန်လော့ခ်^၂ က လူသည် ရုပ်လောကကို သိသည်ဆိုရာ၌ ရုပ်လောက၏ အနှစ်သာရ၊ ရုပ် အခြေခံဝတ္ထု^၃ကို သိသည်မဟုတ်၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုအပေါ်တွင် တည်မှီနေ သောဂုဏ်ရည်များကိုသာ သိခြင်းဖြစ်သည်။ လော့ခ်က “ရုပ်အခြေခံဝတ္ထု သည် ရှိသော်လည်း လူသည် ထိုအခြေခံဝတ္ထုကို မသိနိုင်”ဟု ဆိုသည်။ အာရုံတွေ့ အခြေပြု ဒဿနပညာရှင်တစ်ဦးပင်ဖြစ်သူ ဂျော့ဘာကလီ^၄သည် အာရုံတွေ့နည်းကိုသုံးရင်းမှ “ပြင်ပရုပ်လောကကြီးသည် ထာဝရဘုရား၏ စိတ်အသိများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသော လောကကြီးဖြစ်သည်”ဟု နိဂုံး ပြုလိုက်၏။ အာရုံတွေ့နည်းကိုအသုံးပြု၍ အာရုံဖြင့်မြင်တွေ့ရမှ မှန်မည်ဟု ခံယူထားပါလျက်.... အာရုံဖြင့်လုံးဝမမြင်တွေ့နိုင်သော ထာဝရဘုရားအား ပြင်ပလောကကြီးကို တည်ဆောက်ပေးသူအဖြစ် ဆွဲယူ စဉ်းစားခြင်းသည် ဘာကလီ၏ ယုတ္တိမတန်လွန်းသော စဉ်းစားမှုပင်ဖြစ်သည်။ အာရုံတွေ့ နည်းကို အစွမ်းကုန် အသုံးပြုသော ဒဿနပညာရှင်ဒေးဗစ်ဟျူမ်း^၅ကမူ အာရုံတွေ့နည်းကိုသာ အသုံးပြုပါက ပြင်ပ ရုပ်လောကနှင့် စိတ်ဝိညာဉ် တို့ရှိသည်ဟုပင် မပြောနိုင်တော့ကြောင်း၊ ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်မှုနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား တန်ဖိုးတို့လည်း ရှိနိုင်တော့မည် မဟုတ်ကြောင်း ဖော် ပြခဲ့၏။

အာရုံတွေ့နည်းကို အသုံးပြုကြသော အခြားအာရုံတွေ့ ဝါဒီများ ၏ ဒဿနအယူအဆတို့ကို လေ့လာကြည့်ပါက အခြားအာရုံတွေ့ (ဝါ) သိပ္ပံ နည်းသည် အမှန်တရားကို တိတိပပမသိနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

၁ empiricists J John Locke (1632-1714)
၃ material substance ၄ George Berkeley(1685-1753)
၅ David Hume (1711-1776)

ဤတွင်...“အာရုံတွေ့ကိုအခြေပြုရသော သိပ္ပံနည်းပညာကို အသုံးပြုသော် လည်း အမှန်တရားကိုမတွေ့နိုင်၊ လူ၏ အသိဉာဏ်သည် ဘာမျှထက်မြက်မှု မရှိသော အသိဉာဏ်ဖြစ်သည်”ဟု ယူဆစရာဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါလူ့ အသိဉာဏ်၏ သိမ်ငယ်မှုနှင့်အတူ ခွဲညားထည်ဝါပါသည်ဟု ယူဆခဲ့သော လူ့ရုပ်ပုံလွှာသည်လည်း မှေးမှိန်သွားပြန်သည်။

သို့ရာတွင် ဂျာမန်ဒဿနပညာရှင် ဟေဂယ်^၁လက်ထက်တွင် လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာသည် ပြန်လည်မြင့်တက်ခဲ့ပြန်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဂေဟယ်က လူသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားအားဖြင့် (ဝါ) ဒိုင်ယာလက်တစ် နည်းကျ စဉ်းစားခြင်းဖြင့် အမှန်တရားကိုသိနိုင်သူဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်ခြင်း အားဖြင့် လိုအပ်မှုသဘော^၂ (ဝါ) အမှန်ဖြစ်ပျက်လေ့ရှိသော သဘောကို သိနိုင်သူလည်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်း စွမ်းရည်ရှိမှုကြောင့် လူကို စကြဝဠာ၌ အမြင့်မြတ်ဆုံးသော ဗဟိုအကျဆုံး သောသူအဖြစ် ဟေဂယ်ကရှုမြင်ခဲ့ဟန်တူသည်။ အချို့က ဟေဂယ်ကြောင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာသည် ၁၉-ရာစုတွင် ယခင်ဒဿနပညာရှင်များလက်ထက် ကထက် မြင့်မားခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဟေဂယ်က“ဆင်ခြင်နည်းကျခြင်းသည် အစစ်အမှန် တရားဖြစ်၍ အစစ် အမှန်တရားသည် ဆင်ခြင်နည်းကျခြင်း ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ဟေဂယ်အလိုအရ ဆင်ခြင်နည်းကျခြင်းဆိုသည်မှာ ဒိုင်ယာလက်တစ်ဖြစ် စဉ်းစားမှုကို သိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်နည်းကျခြင်းဆို သည်မှာ ဒိုင်ယာလက်တစ်နည်းကျခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဒိုင်ယာလက် တစ်နည်းကျ ဆင်ခြင်မှုဖြင့် အစစ်အမှန်တရား (ဝါ) အစစ်အမှန်လောကကို သိနိုင်သည်ဟု ဟေဂယ်ကဆိုသည်။

တစ်ဖန်....ဟေဂယ်သည် အစစ်အမှန် တရားကို ဒိုင်ယာလက်တစ် နည်းကျ ပြောင်းလဲတိုးတက်နေသော ဖြစ်စဉ် အဖြစ် ရှုမြင်သည်။ အစစ် အမှန်တရားသည် ဒိုင်ယာလက်တစ်နည်းကျ (ဝါ) ဆင်ခြင်နည်းကျစွာ ဖြစ် ပေါ် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်ဟု မြင်သည်။ ဟေဂယ် က “အစစ်အမှန်အရှိတရား^၃ ဖြစ်သော စကြဝဠာကြီးနှင့်တကွ အရာခပ် သိမ်းသည် ဒိုင်ယာလက်တစ် နည်းကျစွာ ဆင်ခြင်နည်းကျစွာဖြင့် ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော အစဉ်ကြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ဆင်ခြင်နည်း

၁ G . W, F. Hegel (1779-1831) ၂ necessity
၃ dialectical process ၄ reality

ကျခြင်း၊ ဒိုင်ယာလက်တစ် နည်းကျခြင်းဆိုသည်မှာ အစစ်အမှန် တရား၏ သဘောသဘာဝပင်ဖြစ်၍ အစစ်အမှန် တရားဆိုသည်မှာလည်း ဆင်ခြင် နည်းကျခြင်း၊ ဒိုင်ယာလက်တစ် နည်းကျခြင်း သဘောပင် ဖြစ်သည်”ဟု ယူဆသည်။ ဤယူဆချက်ကိုထောက်၍ ဟေဂယ်သည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရား နှင့် အစစ်အမှန် တရားကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရှုမြင်သည်ဟု ယူဆနိုင် လေသည်။

ဟေဂယ်က ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို အနန္တဝိညာဉ်^၁ ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ အကြွင်းမဲ့ဝိညာဉ်^၂ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာဝိညာဉ်ကြီးဟူ၍ လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းခဲ့၏။ ဟေဂယ်အလိုအရ ဆင်ခြင်ခြင်း တရားလည်းဖြစ်သော၊ အစစ်အမှန် တရားလည်းဖြစ်သော ထိုအနန္တဝိညာဉ်တော်အတွင်း၌ လူသည် အမြင့်ဆုံးနေရာကို ရရှိနေသူဖြစ် သည်။ လူ၌ဆင်ခြင်ခြင်း တရားတည်းဟူသောအနန္တဝိညာဉ်တော်၏ အစိတ် အပိုင်းတို့ ရှိနေသောကြောင့် လူသည် အမှန်တရားကို သိနိုင်သူဖြစ်သည်။ အမှန်တရားကို သိနိုင်သောလူသည် စကြဝဠာအတွင်း၌ဘာမျှ သိမ်ငယ်စရာ မရှိဟု ဟေဂယ်က ယူဆဟန်တူသည်။

ဟေဂယ်အလိုအရ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားတည်းဟူသော အနန္တဝိညာဉ် သည် အစဉ်အမြဲတိုးတက်ရှေ့လျားနေသောသဘောရှိသည်။ တစ်နည်းဆိုပါ က ဆင်ခြင်ခြင်းတရားတည်းဟူသော အနန္တဝိညာဉ်သည် ဒိုင်ယာလက်တစ် သဘောအားဖြင့် ရှေ့လျားတိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ဟေဂယ်က သမိုင်း၌ ရှေ့လျားနေသော အနန္တဝိညာဉ်၏ ပြည့်ဝမှုကို လူတို့၏ လွတ်လပ်မှုဖြင့် တိုင်းတာနိုင်သည်။ လူတို့ပို၍ လွတ်လပ်လာလေ အနန္တဝိညာဉ်သည်လည်း ပို၍ပြည့်ဝလာသည့် သဘောကို ဆောင်လာလေဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ခြင်း သည် အနန္တဝိညာဉ်၏ အနှစ်သာရဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဟေဂယ်က လူတို့၏ လွတ်လပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ “လိုအပ်ချက်များ (ဝါ) အမှန် ဖြစ်ပျက်လေ့ရှိသော သဘောများကို နားလည်ပြီး မိမိ ကိုယ် မိမိ အဆုံးအဖြတ် ပေးနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။” လူ့သမိုင်းကြီးသည် လွတ်လပ်ခြင်းဆီသို့ ဦးတည်လျက် အစဉ်တိုးတက် ရှေ့လျားနေသည်။ လူတို့သည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပို၍အသုံးပြုလေ၊ လူ့သမိုင်းကြီးသည် တိုးတက်လေ သဘောရှိသည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပို၍ အသုံးပြုလေ၊

၁ the absolute ၂ absolute spirit

လူ့သမိုင်းကြီးသည် လွတ်လပ်ခြင်းဆီသို့ ပို၍ တိုးတက်နိုးကပ် သွားလေ့ သဘောရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ သို့ဆိုပါက လူသည် လောကအလယ်၌ ဘာမျှ အားငယ်စရာမရှိသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သမိုင်း၏ တိုးတက်စဉ်၌ တိုးတက်ရာသို့ လူသည် မလွဲမသွေရောက်ရှိသွား ရမည်သူ၊ လိုအပ်မှု သဘောတို့နှင့် အမှန်တရားကိုလည်း သိနိုင်မည်သူ ဖြစ်နေသောကြောင့်ပင်တည်း။ ဟေဂယ်၏ အတွေးအခေါ်အရ လူသည် တန်ခိုး အင်အား ကြီးမားသော၊ မြင့်မြတ်သော သူဖြစ်ဖြင့် လောက အလယ်တွင် ထည်ထည်ဝါဝါ နေနိုင်သူ ဖြစ်လေသည်။

ဟေဂယ်၏ အနန္တဝိညာဉ်တော် ဝါဒသည် ဂျာမန်အတွေးအခေါ် လောက၌သာမက အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန် အတွေးအခေါ် လောက၌ပါ လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉-ရာစု အဆုံးမှစ၍ ဩဇာကြီးမားသော ဟေဂယ်၏ အနန္တဝိညာဉ်တော်ဝါဒသည် တဖြည်းဖြည်းယိမ်းယိုင်လျော့ကျ လာသည်။ အနန္တဝိညာဉ်တော်ဝါဒအပေါ် ဒဿနပညာရှင်အများအပြား က သံသယပွားလာကြသည်။ ဟေဂယ်နှင့်ခေတ်ပြိုင်ရှိခဲ့သည့် ဂျာမန်ဒဿန ပညာရှင် ရှူပင်ဟောင်ဝါသည် ဟေဂယ် အထင်ကြီး အမှမ်းတင်ခဲ့သည့် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို အစွမ်းကုန် နှိမ်ချ ပစ်ပယ်ခဲ့သူဖြစ်သည်။

ရှူပင်ဟောင်ဝါက လူနှင့်တကွ အရာရာကို ပြဋ္ဌာန်းပေးနေသော အရာမှာ ဆင်ခြင်ခြင်းတရား(ဝါ)အနန္တဝိညာဉ် မဟုတ်၊ လူနှင့်တကွ အရာ ရာကို ပြဋ္ဌာန်းပေးနေသော အရာမှာ...ဆင်ခြင်နည်းကျခြင်း သဘောကို မဆောင်သောစိတ်ဆန္ဒ(ဆန္ဒတဏှာ)သာဖြစ်သည်။ စိတ်ဆန္ဒ (ဆန္ဒတဏှာ) သည်သာ လူနှင့်တကွ တစ်လောကလုံး၏ အခြေခံအကြောင်းတရားဖြစ်သည် ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤနေရာ၌ဟေဂယ်နှင့် ရှူပင်ဟောင်ဝါတို့သည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်လျက်ရှိကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ရှူပင်ဟောင်ဝါက “ဒဿနပညာရှင် အားလုံးလိုလိုသည် အသိ ဉာဏ်ဆင်ခြင်ဉာဏ်* ကို ရှေ့တန်းတင်၍ လူကို အသိဉာဏ်ရှိသောသတ္တဝါ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ လူ့စိတ်၏ အနှစ်သာရမှာသိတတ်၊ ဆင်ခြင်တတ်

* ဤနေရာ၌ အသိဉာဏ်ဆင်ခြင်ဉာဏ်ဟု တွဲ၍ သုံးထားသော်လည်း ပဓာန အားဖြင့်ဆင်ခြင်၍သိသောအသိ “ဆင်ခြင်ဉာဏ်”ကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အသိဉာဏ် ဆင်ခြင်ဉာဏ် ဟူသည်မှာ “စိန္တာမယဉာဏ်” ကိုဆိုလိုပါသည်။

ခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ဤယူဆချက်များသည် မှားသည်။ ဤမှားယွင်းချွတ်ချော်သော အယူအဆများကို ကျွန်ုပ်တို့ အရင် ဦးစွာ ပယ်ရမည်။ စင်စစ် အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်(ဝါ)ဆင်ခြင်သိသည် စိတ်၏ အပေါ်ယံ၊ အပေါ်လွှာသာဖြစ်၍ ယင်း၏အောက်၌စွမ်းအင်သတ္တိကြီးမား သော စိတ်ဆန္ဒ(ဆန္ဒတဏှာ)သည် ရှိနေသည်။ ထိုစိတ်ဆန္ဒ (ဆန္ဒတဏှာ) သည် အစဉ်လှုပ်ရှားနေသော သဘောရှိသည်။ ထိုဆန္ဒတဏှာသည် လူအား စိုးမိုးချုပ်ကိုင်နေသော စွမ်းအားဖြစ်သည်။ ထိုဆန္ဒတဏှာသည် မည်သည့် အခါတွင်မျှ အလိုမပြည့်နိုင်သော မှတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်းများ၊ တောင့်တ ခြင်းများရှိနေသည်။ ဆင်ခြင်ဉာဏ်၊ အသိဉာဏ်က ထိုဆန္ဒတဏှာအား ဦးဆောင်သည်ဟု တစ်ခါတစ်ရံထင်ရသော်လည်း စင်စစ် တဏှာဆန္ဒကသာ ဆင်ခြင်ဉာဏ်(ဝါ)ဆင်ခြင်ခြင်း တရားကို လမ်းညွှန် ဦးဆောင်လျက် ရှိသည်။ အစေအပါးကျေးကျွန်က အရှင်သခင်ကို ပြန်၍ လမ်းညွှန်ရှေ့ ဆောင်နေသကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။ ဆန္ဒတဏှာသည် အလွန်ခွန်အားကြီးမား သော အကန်းနှင့်တူ၍ ဆင်ခြင်ဉာဏ်၊ အသိဉာဏ်မှာမူ (အမှားအမှန် အဖြူအမည်း ခွဲခြားသိနိုင်သော) မျက်စိအမြင်ရှိသော်လည်း မသွားလာ မလှုပ်ရှားနိုင်သည့် ခြေကျိုးနေသူနှင့် တူသည်။ ခြေကျိုးသူသည် အကောင်း အဆိုး အမှားအမှန် ခွဲခြားနိုင်သော်လည်း လှုပ်ရှားနိုင်သော စွမ်းအားမရှိ သောကြောင့် အကန်းက မိမိအား ပခုံးထက်၌ ထမ်းယူ၍ ခေါ်ဆောင် သွားရာသို့ ဘာမျှမဟန့်တားနိုင်ဘဲ လိုက်ပါနေရှာသကဲ့သို့ အသိတရား (ဝါ) ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည်လည်း တဏှာဆန္ဒ၏ ရှေ့ဆောင်ရာ၊ ခေါ်ယူ ရာနောက်သို့ ကောက်ကောက်ပါအောင် လိုက်ပါနေရသည်။ ဆင်ခြင်ခြင်း တရားသည် အစွဲဥပါဒါန် တဏှာလောဘတို့၏ နောက်မြီးဆွဲမှုသာဖြစ် သည်။ စင်စစ် လူကို အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်က လွှမ်းမိုးသည်မဟုတ်၊ ဟေဂယ်ယူဆသကဲ့သို့ လူအား ဆင်ခြင်ခြင်းတရားက ပြဋ္ဌာန်းသည်မဟုတ်၊ လူကိုလွှမ်းမိုးရှေ့ဆောင် ပြဋ္ဌာန်းနေသည်မှာ တဏှာဆန္ဒအစွဲဥပါဒါန်တို့ သာ ဖြစ်သည်။ လူသည် တဏှာဆန္ဒ၏ ကျေးကျွန်သာ ဖြစ်သည်”* ဟု ရှူပင်ဟောင်ဝါက ဆိုသည်။

အထက်ပါ အယူအဆတို့ကို ကြည့်ပါက ရှူပင်ဟောင်ဝါသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရား(ဝါ)ဆင်ခြင်သိကို အပြင်းအထန် ဆန့်ကျင်နေကြောင်း

* Will Durant, op.cit., P.312

ထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့် သူ၏ အယူဝါဒကို ဆင်ခြင်မှုဆန့်ကျင် ဝါဒ^၁ ဟု ခေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဆက်လက်၍ ရှိပင်ဟောင်ဝါက “ကျွန်ုပ်တို့သည် အကြောင်းရှိ၍ တစ်စုံတစ်ခုကို လိုချင်ဆန္ဒဖြစ်သည် မဟုတ်။ လိုချင်ဆန္ဒဖြစ် သောကြောင့်သာ ဆင်ခြင်ဆင်လက်ပေး၍ အကြောင်းရှာလာခြင်းသာဖြစ် သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ တဏှာလောဘများကို ဖုံးကွယ်ရန် ဒဿနများ၊ ဘာသာတရားများကိုပင် တမင် ဖန်တီး ထားကြပေသေး သည်။”^{*} “အခြားတိရစ္ဆာန်များသည် ၎င်းတို့၏ တဏှာလောဘများကို ဖုံးကွယ်မနေဘဲ ဖော်ပြကြသော်လည်း လူသတ္တဝါကမူ မိမိ၏ တဏှာ လောဘများကို ယုတ္တိနည်းများ၊ ဆင်ခြင်ဆင်လက်များဖြင့် ဖုံးကွယ်ဖော် ထုတ်ကြသည်။ စင်စစ် ယုတ္တိဗေဒသည် ဘာမျှ အသုံးမကျသော ပညာဖြစ် သည်။ လူတစ်ဦးသည် လူတစ်ဦးအား ယုတ္တိဗေဒဖြင့် မည်မျှပင်အကြောင်း အကျိုး ဆင်ခြင်ပြနေသော်လည်း နားဝင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ယုံကြည်လက်ခံ မည်လည်းမဟုတ်။ လူတစ်ဦးကို လက်ခံယုံကြည်သွားစေရန်မှာ သူ၏ တဏှာ လောဘတည်းဟူသော သူ့လိုအင်ဆန္ဒ၊ သူ့အကြိုက်ကိုလိုက်၍ ပြောဖို့သာ လိုလေသည်။ လူသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (ဝါ) အသိတရား၏ အလိုသို့ မလိုက်ဘဲ တဏှာလောဘစိတ်ဆန္ဒ၏ အကြိုက်နောက်သို့ လိုက်နေရသူသာ ဖြစ်သည်။”^{**}

“မိမိဝမ်းရေး အတွက် လည်းကောင်း၊ သားမယားတို့ အတွက် လည်းကောင်း၊ အပြင်းအထန် လူတို့ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေခြင်းသည် အသိ ဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်၏ လှုံ့ဆော် စေစားချက်ကြောင့် မဟုတ်။ ဘဝ တဏှာကြောင့်သာဖြစ်သည်။ အလုပ်ကိစ္စတို့ကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေခြင်း သည် အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်တို့၏ တိုက်တွန်းမှုတို့ကြောင့် လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နေခြင်းမဟုတ်။ အတွင်းသန္တာန်ရှိ စိတ်ဆန္ဒ (တဏှာဆန္ဒ) ကြောင့်သာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ လူတို့သည် မိမိတို့ သိမြင်မှု၊ ဆင်ခြင်မှုတို့ဖြင့် ပြုမူလုပ်ဆောင် နေကြသည်ဟုလည်း ထင်တတ် ကြသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် စိတ်ဆန္ဒ၏ (ဝါ) တဏှာလောဘ၏ ခိုင်းစေမှု ကြောင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တဏှာဆန္ဒ

၁ anti-rationalism
* Will Durant. op.cit., P.312
** Ibid., P.312

က ခိုင်းစေနေခြင်းဖြစ်ကြောင်းလူတို့က မသိမမြင်ဘဲဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အမှန် အားဖြင့် သဘာဝတရားသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (ဝါ) အသိဉာဏ်ကို လူတွင်ရှိသော ဆန္ဒတဏှာ၏ အလိုကို ဖြည့်တင်းပေးရန်အတွက် ဖန်တီး ပေးထားသော အရာဖြစ်သည်။ တဏှာကို အလုပ်အကျွေးပြုရန် အစေ အပါးအဖြစ် ပေးထားခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည် တဏှာ ၏ အလိုအရ အကြောင်းယုတ္တိရှာပေးသော အရာဖြစ်သည်။”^{*}

“ဆင်ခြင်မှု၊ သိမှုကိုပြုရသော ဦးနှောက်သည် နှမ်းနယ်မောပန်း သော်လည်း ဆန္ဒတဏှာကမူ မည်သည့်အခါမျှ မောပန်း နှမ်းနယ်သည် မရှိ။ ဆင်ခြင်မှု၊ သိမှုကိုပြုရသော ဦးနှောက်သည် နှမ်းနယ်သောကြောင့် အိပ်စက်ခြင်းဖြင့် အနားယူရသည်။ သို့ရာတွင် စိတ်ဆန္ဒတဏှာကမူ နှမ်း နယ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အိပ်စက်ချိန်၌ပင် ဆက်လက် လှုပ်ရှားနေနိုင် သည်။ ဦးနှောက်သည် သိနိုင်၊ ဆင်ခြင်နိုင်ဖို့အတွက် အနားရမှုတည်းဟူ သော အစာအာဟာရကို အိပ်စက်ခြင်းဖြင့် ရယူရသည်။ တဏှာကမူ မည် သည့် အာဟာရမှမလိုဘဲ လှုပ်ရှားနေနိုင်စွမ်းလေသည်။”^{**}

ရှိပင်ဟောင်ဝါအလိုအရ အသက်ရှင်လိုသော စိတ်ဆန္ဒ (ဘဝ တဏှာ)သည် လူ၌အရင်းမူလအကျဆုံး၊ အခြေခံအကျဆုံး အရာဖြစ်သည်။ လူကိုစိုးမိုးနေသော အရာလည်းဖြစ်သည်။ ထိုဆန္ဒသည် ဘဝတည်မြဲမှု၊ အသက်ရှင်မှုကို အပြင်းအထန်လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သေခြင်းတရားသည် အသက်ရှင်လိုဆန္ဒ၏ ထာဝရရန်သူဖြစ်လျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အသက်ရှင်လိုသော ဆန္ဒတဏှာသည် သေခြင်းတရားကို အရှုံး ပေးလိုက်ရလေသလော၊ ထိုအသက်ရှင်လိုဆန္ဒသည် သေခြင်းတရားကို နည်း နည်းမျှ အရှုံးမပေးချေ။ လူအား သားသမီးမျိုးဆက်တို့ မွေးဖွားပေး စေခြင်းဖြင့် အသက်ရှင်လိုသောဆန္ဒတဏှာက သေခြင်းတရားကို အနိုင် ယူလိုက်ပေးသေးသည်။

“သတ္တဝါတိုင်းသည် အရွယ်ရောက်လာသောအခါ သားသမီးများ ရရှိရေးအတွက် မိမိတို့ဘဝကို အနစ်နာခံကြသည်။ ပင့်ကူဖို့သည် ပင့်ကူမ ၏ စားခြင်းကိုခံ၍ မျိုးဆက်တို့ကိုပေးသည်။ နကျယ်ကောင်သည် မိမိ

* Ibid., P.313
** Ibid., P.315

ဘယ်အခါမျှ မြင်တွေ့ရမည်မဟုတ်သော သားငယ်သမီးငယ်တို့ အတွက် တစ်နေ့မှ ပျက်ကွက်ခြင်းမရှိဘဲ အစဉ်တစိုက်အစာရှာဖွေပေးသည်။ လူသည် (မိမိကိုယ်တိုင်ကမူ အဆင်းရဲ အပင်ပန်း အနစ်နာခံ၍) မိမိသားသမီးတို့၏ စားဝတ်နေရေး၊ ပညာရေးတို့အတွက် အပန်းတကြီး အလုပ် လုပ်ကာ ငွေကြေးရှာဖွေပေးသည်။ သားသမီးရလိုမူသည် သတ္တဝါတို့၏ နောက်ဆုံး ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ အပြင်းထန်ဆုံးသော ဇာတိစိတ်လည်းဖြစ်သည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်၊ ထိုဇာတိစိတ်တို့ဖြင့် သားသမီးမျိုးဆက်တို့ ရလာအောင် ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် ဆန္ဒတဏှာသည် သေခြင်းတရားကို အနိုင်ယူလိုက် နိုင်လေသည်။”* ရှိပင်ဟောင်ဝါက ဆက်လက်၍

စိတ်ဆန္ဒ (ဝါ) တဏှာသည် အသိဉာဏ်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို လုံးဝ ဂရုစိုက်ခြင်းမရှိဘဲ ထင်သလို လှုပ်ရှားကြီးစိုးလျက်ရှိသည်။ ဤသို့ တဏှာက လှမ်းမိုးကြီးစိုးနေသောကြောင့် လူတို့သည် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ တဏှာလောဘကြောင့် လူသည် တစ်စုံတစ်ခုကို အစဉ်တောင့်တ လျက်ရှိသည်။ တောင့်တသည့်အရာကို မရသည့်အခါ လူသည်ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ် ရသည်။ တောင့်တသည့်အရာကိုရပြန်သည့်အခါ၌လည်း ကျေနပ်မနေနိုင်ဘဲ နောက်အသစ်အသစ်တို့ကို တောင့်တပြန်သည်။ တဏှာလောဘကြောင့် လူသည် မည်သည့်အခါမျှ အလိုမပြည့်နိုင်ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အလိုမပြည့်မှု၊ လိုချင်သည်ကို မရမှုကြောင့် လူသည် ဒုက္ခဖြစ်ပြန်၏။ လူ့လောက၌ ချမ်းသာသုခသည် အမှန်ရှိသော အရာမဟုတ်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ သည်သာ ထင်ရှားရှိသော အရာဖြစ်သည်။ စင်စစ် ချမ်းသာသုခ ဆိုသည်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်မှု လျော့နေသော အခိုက်အတန့် အခြေအနေတစ်ရပ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်ခြင်းမှ ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့သွားသော အခြေ အနေကို ချမ်းသာသုခဟု ထင်မှတ်မှားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ခရီးသည် တစ်ယောက်သည် လမ်းခရီး တစ်လျှောက် တွေ့ကြုံ လာရသည့် ဒုက္ခ အန္တရာယ်တို့ကို ရှောင်ရင်း ရှားရင်း၊ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရင်း အဆုံး၌ ပျက်စီးခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ် ရသကဲ့သို့ ဒုက္ခအတိပြီးသော လူ့ဘဝ ခရီး၌လည်း လူသည် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရင်း ဘေးရန်အန္တရာယ်များကို

* Ibid., P.318

တိုက်ခိုက်ကျော်လွှား ရှောင်ရှားရင်းနှင့်ပင် အဆုံး၌ သေခြင်းတရားတွင် နစ်မြုပ်ကြွေပြုန်းသွားသူ ဖြစ်လေသည်။

ရှိပင်ဟောင်ဝါက ဆင်းရဲဒုက္ခအတိပြီးသောဘဝမှ လွတ်မြောက် အောင် စိတ်ဆန္ဒ (ဝါ) တဏှာဆန္ဒကို ဖယ်ရှားရမည်ဟု ဆိုသည်။ ရှိပင် ဟောင်ဝါက လူသည် အနုပညာကို လိုက်စား၍ အနုပညာရပ်တို့ကို ခံစား နေပါက တဏှာဆန္ဒကို ယာယီအားဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်မည်။ ပန်းချီလက်ရာ တစ်ခုခုဖြစ်စေ၊ ဂီတ၏ သာယာသံ၌ဖြစ်စေ၊ ခံစားနစ်မြောနေခြင်းဖြင့် တဏှာလောဘတို့ကို ယာယီအားဖြင့် ဖယ်ရှားထားနိုင်သည်။ ထို့ပြင် သဘာဝ အလှတရားများ၌ ခံစားနစ်မြောနေခြင်းဖြင့်လည်း တဏှာ လောဘတို့ကို ယာယီအားဖြင့်ပယ်ဖျောက်ထားနိုင်မည်။ ထို့ပြင် ကိုယ်ကျင့် တရားနယ်ပယ်၌ပါဝင်သည့် ပရဟိတအကျိုးတို့ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လည်း အတ္တစွဲများ ကင်းပျောက်နေနိုင်သည်။ တဏှာလောဘများ ကင်း ပျောက်နေနိုင်သည်။ ဘာသာတရားသည်လည်း တဏှာဆန္ဒကို ချုပ်ထိန်း နိုင်စွမ်းသည်ဟု ဆိုသည်။ ဆက်လက်၍ ရှိပင်ဟောင်ဝါက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တပ်မက်မှု ကာမဂုဏ်တရားများ၊ ကြောက်ရွံ့မှုများ၊ မနာလိုမှုများစသည် တို့ကို ပယ်ရှားရမည်။ ထိုသို့ ပယ်ရှားခြင်းဖြင့် စိတ်၏ တည်ငြိမ်မှုကို ရလာနိုင်မည်။ ဒုက္ခတို့မှ လုံးဝ လွတ်မြောက်ရေးကိုမူ လောကကြီး အကြောင်း အမှန်အတိုင်းသိပါမှ ရနိုင်မည်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဖော်ပြ ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှိပင်ဟောင်ဝါသည် ဗုဒ္ဓဝါဒကိုလည်း ဒုက္ခ တို့မှ လွတ်မြောက်ရေးကို ရနိုင်သော ဘာသာတရားတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြ ထား၏။ သို့ရာတွင် ဝေဖန်သူများက “ရှိပင်ဟောင်ဝါသည် ဒုက္ခ အကြောင်း လှိုင်လှိုင်ကြီးပြောနိုင်သော်လည်း ဒုက္ခတို့မှ လွတ်မြောက်နိုင် သော နည်းကိုမူ ရေရေရာရာဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရေးကို ပေးနိုင်သောဘာသာအဖြစ် ဖော်ပြသော်လည်း ဗုဒ္ဓ ဘာသာရှိ ဒုက္ခ လွတ်မြောက်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်စဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍မူ သေသေချာချာ နားလည်သူမဟုတ်” ဟု ဝေဖန်ကြသည်။

ရှိပင်ဟောင်ဝါကဲ့သို့ပင် ဟေဂယ်၏ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကိုဆန့်ကျင် ခဲ့သူ ဂျာမန်တွေးခေါ်ရှင်တစ်ဦးမှာ နီရှေး ဖြစ်သည်။ ဟေဂယ်က အရာ

o Friedrich Nietzsche (1544-1900)

ချမှတ်ပေးသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများလည်းရှိနေသောကြောင့် အကောင်းအဆိုး အမှားအမှန် ပြဿနာတို့ကို အလွယ်တကူ ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထာဝရဘုရားမရှိတော့ဟု ဆိုပါက လူသည် အဘယ်သူကို အားကိုးမည်နည်း၊ အဘယ်ဦးတည်ချက် မျှော်လင့်ချက်ကို ထား၍ ဘဝ၌ အသက်ရှင်ရမည်နည်း၊ မည်သည့်အရာတို့ကို မည်ကဲ့သို့ အကောင်းအဆိုးအမှားအမှန် ဆုံးဖြတ်မည်နည်း.... ဤပြဿနာများ လူ၌ ပေါ်လာမည် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါကဲ့သို့သော ပြဿနာများ ပေါ်လာမည်ကို နိရှေးကလည်း မြင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ နိရှေးက “ထာဝရဘုရားဟူသည် စင်စစ်မရှိ၊ လူတို့၏ စိတ်မှ ထင်မြင်ချက်သာ ဖြစ်သည်။ ထာဝရဘုရားသည် လူတို့၏စိတ်တွင် သေဆုံးခဲ့ပြီ။ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ အမှားအမှန် အကောင်းအဆိုး အယူအဆများအားလုံးသည်လည်း ပျောက်ကွယ်ကုန်ကြပြီ။ တစ်ချိန်က လက်ခံထားသော ထာဝရဘုရားမရှိတော့သည် အတွက် လူတို့၌ ဦးတည်ချက် ပျောက်သွားပြီ။ ဦးတည်ချက် ပျောက်ခဲ့၍ လူတို့သည် ထင်မိထင်ရာ ရောက်တတ်ရာရာသို့ ဦးတည်နေကြပြီလော၊ မည်သည့်နေရာဆီသို့ လူသည် ဦးတည်လှမ်းလျှောက်ရမည်နည်း” စသည်ဖြင့် ဆန်းစစ်သည်။ ဤသို့ ဆန်းစစ်ပြီးနောက် နိရှေးက “...ထာဝရဘုရားမရှိတော့သဖြင့် လူသည် မိမိကိုယ် မိမိအားကိုးရန်သာ ရှိတော့သည်။ ကိုယ့်ကြမ္မာ ကိုယ်သာ ဖန်တီးရမည်။ လူသည် မိမိကိုယ်သာမိမိကယ်တင်ရမည်။ ထာဝရဘုရားမရှိတော့သောကြောင့် ထာဝရဘုရားနေရာတွင် လူကပင် အစားဝင်ရမည်။ ထိုသို့ အစားဝင်ပြီးနောက် ကိုယ်ကျင့်တရား ဆိုင်ရာ အကောင်းအဆိုး ဖန်တီးတို့ကိုလည်း လူကပင် ပြင်ဆင်ဖန်တီးရမည် ဖြစ်သည်”စသည်ဖြင့် နိရှေးက ဖော်ပြခဲ့၏။ ရှုထောင့်တစ်ခုမှ ကြည့်ပါက ဤဖော်ပြချက်များသည် လူကို တန်ဖိုးထားသော အမြင်၊ လူ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ပေးသော အမြင်ဟု ဆိုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

နိရှေးအလိုအရ ထာဝရဘုရားမရှိတော့ပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုမရှိတော့သည့် နေရာ၌ နေရာဝင်ယူရမည့် လူသည် မိမိကိုယ်မိမိအစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံးသူ၊ အတော်ဆုံးသူ အထူးချွန်ဆုံးသူ ဖြစ်အောင် ကြိုးစားရမည်။ အတော်ဆုံး အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံးသူ ဖြစ်လာလျှင် ထိုသူသည်

၁ Superman

ထာဝရဘုရား နေရာ၌ အစားဝင်နိုင်သူဖြစ်သည်။ အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံး၊ အတော်ဆုံးသူ ဆိုသည်မှာ တန်ဖိုးအင်အား ကြီးမားလိုသော ဆန္ဒကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်သူဖြစ်သည်။ အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံး၊ အတော်ဆုံးသူသည် မည်သူ့ကိုမျှ အားကိုးမပြုဘဲ ကိုယ့်အားကိုးကိုးလျက် ကိုယ့်လမ်းကို ကိုယ်ထွင်၍ လျှောက်နိုင်စွမ်းသူဖြစ်သည်။ လမ်းသစ်ထွင်နိုင်စွမ်း၍ အန္တရာယ်အသွယ်သွယ်ကို ကျော်လွှားနိုင်သူလည်းဖြစ်သည်။

နိရှေးက အင်အားကြီးသူ များသည် မြင့်မြတ်သူများဖြစ်၍ အင်အားနည်းသူများသည် ယုတ်ညံ့သူများဖြစ်သည်။ ကောင်းခြင်း၊ မှန်ခြင်းတို့သည် တန်ဖိုးအင်အား ကြီးသူတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော တန်ဖိုးများဖြစ်သည်။ အင်အားကြီးသူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားများသည်သာ ကောင်းသော၊ မှန်သော ကိုယ်ကျင့်တရားများဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

နိရှေးသည် သူကြုံတွေ့ နေရသော ခေတ်ကြီးကို ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော၊ တရားမျှတမှုမရှိသော ခေတ်ပျက်ကြီးအဖြစ် မြင်သည်။ လူမှုရေးအမှန်တရားများ ပျောက်ဆုံးနေသော ဥရောပလူနေမှုဘဝကို ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးနေသော လူနေမှုဘဝအဖြစ် မြင်သည်။ ထိုအမြင်ကိုမူတည်၍ လူ့လောကကြီးတစ်ခုလုံးသည် သုခကင်းသော၊ အနိဋ္ဌာရုံတရားများ လွှမ်းမိုးနေသော လောကကြီးဖြစ်သည်ဟုမြင်သည်။ နိရှေးက သူ့ခေတ်က ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ထိုခရစ်ယာန်ဘာသာအပေါ် အခြေပြုသော ကိုယ်ကျင့်တရားကိုလည်း ယိုယွင်းပျက်စီးနေသော ကိုယ်ကျင့်တရားအဖြစ်မြင်သည်။ ထိုခရစ်ယာန်ဘာသာအပေါ် အခြေခံသော ကိုယ်ကျင့်တရားသည် လူ့ဘဝကို ဘာမျှ အထောက်အကူမပြုနိုင်ဟု ဆိုသည်။ ထိုခရစ်ယာန်ဘာသာအပေါ် အခြေခံသော ကိုယ်ကျင့်တရားသည် သနားကြင်နာခြင်း၊ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ခြင်းကို တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးထားသော ကိုယ်ကျင့်တရားဖြစ်သည်။ စင်စစ်ကြင်နာသနားခြင်း၊ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ခြင်းတို့သည် ခွန်အားနည်းခြင်း၏ အမှတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝတိုးတက်ရေးကို အဟန့်အတားပြုသော သဘောကိုလည်းဆောင်သည်။*

* F. Nietzsche, Ecce Homo, (Clifton P. Fadiman, Trans, Newyork, The Modern Library, Inc, 1917), Why I Am a Fatality, Sec ; 7

နိဂြောဏ ကြင်နာသနားခြင်း၊ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ခြင်း အစရှိသည့် ခွန်အားနည်းသော၊ ပျော့ညံ့သော စိတ်ထားမျိုးတို့ကိုပယ်၍ ဤအနိဋ္ဌာရုံ လောကကြီး၌ လူသည် အခြားသူများအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်အောင်၊ အနိုင်ယူ နိုင်အောင်၊ တန်ခိုးအင်အားကြီးအောင် ကြိုးစားရမည်ဖြစ်သည်။ အကောင်း အဆိုး အမှန်အမှားတို့ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ တန်ခိုးအင်အား ကြီးခြင်း၊ မကြီးခြင်းအပေါ် အခြေတည်၍ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ အကယ်၍ အပြုအမူ တစ်ခုသည် တန်ခိုးအင်အားကြီးမားမှုကို အထောက်အကူပြုလျှင် ယင်း အပြုအမူသည် ကောင်းသော၊ မှန်သောသဘောရှိသည်။ အကယ်၍ အပြု အမူတစ်ခုသည် တန်ခိုးအင်အားကြီးမားမှုကို အထောက်အကူမပြုလျှင် ယင်းအပြုအမူသည် မကောင်းသော၊ မမှန်သော သဘောရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

နိဂြောဏ အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံးသူ၊ အတော်ဆုံး၊ အထူးချွန်ဆုံးသူ ဆိုသည်မှာ တန်ခိုးအင်အားကြီးလှသော ဆန္ဒရှိသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့၏။ သို့ရာတွင် နိဂြောဏပေါ်ပြသော “တန်ခိုးအင်အားကြီးခြင်း” ဟူသော စကား လုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သံသယပွားစရာများ ရှိနေသည်။ တန်ခိုးအင်အား ကြီးခြင်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး၌ တန်ခိုးအင်အားကြီးခြင်းလော၊ စီးပွား ရေး၌ အောင်မြင်ပြည့်စုံ ချမ်းသာခြင်းကိုပင် တန်ခိုးအင်အားကြီးခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းလော၊ သို့မဟုတ် လက်ရုံးရည်အားဖြင့် ခွန်အားဗလ ကြီးခြင်းကိုပင် တန်ခိုးအင်အားကြီးခြင်းဟု ဆိုလိုသလော သို့မဟုတ် နှလုံး ရည်အရာ၌ မြင့်မြတ်ခြင်းကိုပင် တန်ခိုးအင်အား ကြီးခြင်းဟု ဆိုမည် လော။ ကိုယ်ကျင့်တရားခိုင်မြဲ၍ မကောင်းမှုတို့အပေါ် အနိုင်ယူနိုင်သော စိတ်၏ ခွန်အားကြီးမြတ်ခြင်းကိုပင် တန်ခိုးအင်အားကြီးမားခြင်းဟု ဆိုလို သလော၊ အခြားသူတစ်ပါးတို့အား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း အနိုင်ယူခြင်းဖြင့် ထိပ် တန်းသို့ ရောက်ခြင်း၊ ရာထူးအာဏာရခြင်းကိုပင် တန်ခိုးအင်အားကြီးမား ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသလော နိဂြောဏသည် တန်ခိုးအင်အားကြီးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိတိကျကျ မရှင်းပြခဲ့ချေ။

ဘာထရန်ရပ်ဆယ်လ်ကမူ နိဂြောဏ၏ ‘အထူးချွန်ဆုံးလူ’ အယူအဆ သည် သူရဲကောင်းကိုးကွယ်မှု* ဝါဒကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။ သူရဲ ကောင်းဖြစ်ရေးအတွက် တိုက်တွန်းနေရာ ရောက်သည်ဟု ဝေဖန်သည်။

၁ the cult of heroism

ရပ်ဆယ်လ်က ဆက်လက်၍..... “အထူးချွန်ဆုံး၊ အတော်ဆုံးလူဖြစ်ရေး တည်းဟူသော သူရဲကောင်းဖြစ်ရေး ဝါဒသည် လူအား ကြောက်ရွံ့စိတ်၊ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်စိတ်ကို ပေးနိုင်သောဝါဒသာဖြစ်သည်။ သူရဲကောင်းဖြစ်လာ သူတို့သည် မိမိတို့အား သူတစ်ပါးက လျှို့ဝှက်လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်မည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြသည်။ မိမိအနီးဝန်းကျင်ရှိ လူတို့ကို မိမိအား လုပ်ကြံသတ် ဖြတ်မည့်သူများ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူသော မယုံသင်္ကာစိတ်များ သံသယများဖြစ် နေတတ်သည်။ အနီးဝန်းကျင်ရှိလူများကလည်း မိမိတို့အား ဤသို့မယုံသင်္ကာ ဖြစ်လာမည်ကို မခံလို၊ သံသယအဖြစ် မခံလိုကြချေ။ ဤသို့ မယုံသင်္ကာနှင့် သံသယအဖြစ် မခံရဲခြင်းသည်လည်း စင်စစ် ကြောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရကား သူရဲကောင်းဖြစ်ရေး အယူအဆသည် လူအားကြောက်ရွံ့ စေတတ်သော အယူအဆမျိုးသာ ဖြစ်သည်”* ဟု ဝေဖန်ဖူး၏။ သူရဲ ကောင်းဖြစ်ရခြင်း၌ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု မျိုးစုံဖြင့် စိတ်၏ ငြိမ်းအေး ချမ်းသာခြင်း မရှိသောကြောင့် ထိုသူရဲကောင်း ဖြစ်ရခြင်းသည် တန်ဖိုး ရှိသော ဘဝမှ ဟုတ်ပါလေ၏လောဟုလည်း သံသယ ပွားဖွယ်ရာရှိ၏။ သူရဲကောင်းဖြစ်ရခြင်း မဟုတ်ဘဲ အခြားသော နယ်ပယ်တို့၌ အထင်ပေါ်ဆုံး သူများ ဖြစ်လာရခြင်း၌လည်း ထိုထင်ပေါ် ကျော်ကြားသော ဘဝမှလျှော ကျသွားမည်ကို စိုးရိမ်နေရခြင်း၊ ကြောင့်ကြနေရခြင်း၊ လျှောမကျ လေအောင် ထိန်းနေရခြင်းတို့ရှိသော ဘဝမျိုးသည် ကောင်းသော ဘဝ မျိုးမှ ဟုတ်ပါလေ၏လောဟုလည်း သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

အချို့သော စိတ်ပညာရှင်တို့ အလိုအရ လူ၌ အပြင်းပြဆုံးသော ဆန္ဒမှာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ အကျော် ကြားဆုံး ဖြစ်လာပြန်သည့် အခါ၌လည်း ထိုကျော်ကြားမှုနှင့် ထိုက်တန် အောင် ကြိုးစားရခြင်း၊ ရရှိလာသော ကျော်ကြားမှုမှ လျှောကျမည်ကို ကြောင့်ကြစိုးရိမ်ခြင်း၊ ကျော်ကြားမှုမှ လျှောမကျရအောင် ထိန်းရခြင်း တို့ဖြင့် စိတ်မငြိမ်း မအေးနိုင် ဖြစ်ရ၏။ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော အနု ပညာရှင်သည် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုမှ လျှောကျမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင့် ကြရ၏။ လျှောမကျရအောင် ပင်ပန်းကြီးစွာထိန်းရ၏။ ထို့အတူ စီးပွားဥစ္စာ ချမ်းသာသူသည် ထိုချမ်းသာသူအဖြစ်မှ လျှောကျမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ ဖြစ်ရ၏။ လျှောမကျအောင် ကြိုးစားထိန်းသိမ်းနေရ၏။ နယ်ပယ်အများ

* Bertrand Russell: “ Power : A New Social Analysis,” P . 177

အပြား၌ အထူးချွန်ဆုံး၊ အတော်ဆုံး၊ အချမ်းသာဆုံး၊ တန်ခိုးအကြီးဆုံး အဖြစ်တို့သို့ ရောက်ရခြင်းသည် လူ့ဘဝ၏ အဆုံးစွန်သော၊ အကောင်းဆုံးသော ပန်းတိုင် ဟုတ်ပါလေ၏လောဟု လူသည် သံသယ ပွားရ၏။ နိဂြောဏ်တိုင် အထူးချွန်ဆုံးသူ ဖြစ်အောင် အစွမ်းကုန် ကြိုးစားခဲ့လေ သလော၊ မကြိုးစားခဲ့လေသလော ဟူသော အချက်ကို တိတိကျကျ မသိ ရချေ။ သို့ရာတွင် နိဂြောဏ်သည် ရူးသွပ်သော ဝေဒနာဖြင့် ဘဝဆုံးခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရူးသွပ်သွားခြင်းသည် အတော်ဆုံး အထူးချွန်ဆုံးသူဖြစ် အောင် ကြိုးစားမှု လွန်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပေလော၊ သို့တည်းမဟုတ် သူ၏ အတွင်းသန္တာန်မှ တန်ခိုးကြီးလိုခြင်းတည်းဟူသော တဏှာလောဘကပင် သူ့အား ရူးသွပ်သွားအောင် ဖန်တီးလိုက်ခြင်းကြောင့်ပေလောဟု စဉ်းစား စရာရှိ၏။ တဏှာလောဘနှင့် ယှဉ်သော အလိုဆန္ဒသည် လူ့အား ငြိမ်းအေး စေခြင်းထက် ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးမည်သာဖြစ်လေ သည်။

နိဂြောဏ်သည် တန်ခိုးအာဏာ ရရှိရေးကို လူ့ဘဝ၏ ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်အဖြစ် ယူဆခဲ့ဟန်ရှိသော်လည်း “တန်ခိုးအာဏာ ရရှိရေးသည် အဆုံးပန်းတိုင်” မဟုတ်ချေ။ အခြားအခြားသော ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင် များကို ရရှိရေးအတွက် အသုံးပြုရန် အတွက်သာ တန်ခိုးအာဏာကို ရလိုကြခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် တန်ခိုးအာဏာ ဆိုသည်မှာ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် တစ်ခုခုအတွက် နည်းလမ်းမျှသာ ဖြစ်သည်” * ထင်ပေါ် ကျော်ကြားလိုခြင်းသည် စင်စစ် ပန်းတိုင်မဟုတ်ဘဲ မိမိအား လူအများက ဂရုစိုက်ခြင်း၊ အထင်ကြီးခြင်းကို ခံလိုမှုသည်သာ ပန်းတိုင်ဖြစ် သည်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ ချမ်းသာလိုခြင်းသည် ပန်းတိုင်မဟုတ်ဘဲ စင်စစ်ထိုပစ္စည်း ဥစ္စာဖြင့် အာရုံငါးပါး၌ သာယာခံစားလိုမှုသည်သာ ပန်းတိုင်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တန်ခိုးအာဏာကြီးလိုခြင်း (၁) တန်ခိုးအာဏာရရေးသည် ရည် ရွယ်ချက် ပန်းတိုင်မဟုတ်ဘဲ ထိုတန်ခိုးအာဏာဖြင့် အခြား အခြားသော လိုအပ်တို့ကို ဖြည့်ရန် လုပ်ဆောင်စရာ ရှိသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရန် အတွက် သည်သာ ရည်ရွယ်ချက် ပန်းတိုင် ဖြစ်သည်ဟု အချို့က

၁ end J means
* Herold, “ H. Titus , Ethic for Today ” P.163

ဝေဖန်ကြ၏။ သို့ဆိုပါက နိဂြောဏ်ညွှန်းသော တန်ခိုးအာဏာကြီးလိုမှု သည် မည်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင် ရရှိရေး ရောက်ရှိရေးအတွက် ရည်ညွှန်းသော တန်ခိုးအာဏာကြီးလိုမှု ဖြစ်သနည်းဟု မေးစရာရှိလာပြန် သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် တိုတောင်းလှသည့် လူ့ဘဝ၌ အချည်းနှီးအသက်ရှင်ခြင်း မဖြစ်ရအောင် အဘယ်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်မျိုးကို အကောင်းဆုံး အမှန်ဆုံးသော ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်ဟု ယူဆ၍ ယင်းသို့ ရအောင် ရောက်အောင် ကြိုးစားရမည်နည်း ဟုလည်း မေးမြန်းနိုင်ပြန်သည်။ နိဂြောဏ် အနေဖြင့် “ ကိုယ်ထင်ရာကောင်းသည်၊ မှန်သည် ” ဟု ဆိုလေမည်လော မပြောတတ်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်

နိဂြောဏ်က သူ့အလိုလို ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ မှန်နေသော အမှန်တရားမျိုး သည် လောက၌ မရှိ၊ အမှန်တရားသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ၏ အမြင်ရှုထောင့်များ အပေါ်တွင်သာ မူတည်နေသည်ဟု ဖော်ပြသောကြောင့်ပင်တည်း။

နိဂြောဏ်က လူတို့သည် သူ့ရှုထောင့်နှင့်သူ ကြည့်၍ အမှန်တရားကို ပြောနေခြင်းသာဖြစ်သည်။ သူ့ရှုထောင့်နှင့်သူ မှန်နေကြမည်သာဖြစ်သည်။ လောကဆိုသည်မှာလည်း အမြင်ရှုထောင့်နှင့် ဆက်နေသောလောကဖြစ် သည်။ ထိုလောက၌ စနစ်ဟူ၍ ဘာမျှမရှိ။ စနစ်မရှိသော လောကကြီးကို လူတို့က ကိုယ့်ရှုထောင့်နှင့်ကိုယ် ပိုင်းဖြတ်ရှုမြင်သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်နေကြခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ လူချင်းမတူသည့် အလျောက် အမြင်ရှုထောင့်တို့သည်လည်း တူကြမည်မဟုတ်။ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ အမှန် တရားဆိုသည်မှာ ရှုထောင့်တစ်ခုမှ ရှုမြင် သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ထားချက် မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ သို့ဆိုပါက ရှုထောင့်မျိုးစုံနှင့် သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်မှုမျိုးစုံ ရှိနေလျှင် အမှန်တရားသည်လည်း အမျိုးမျိုး ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ မိမိအကြိုက်၊ မိမိအစွဲတို့ဖြင့် မိမိအတ္တကျိုးအတွက် သာ ကြည့်သော အမြင်သည်လည်း မှန်သောအမြင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆ ရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ “ ငါ့လှေ ငါထိုး ပဲခူးရောက်ရောက်၊ ငါ့မြင်းငါစိုင်း စစ်ကိုင်းရောက်ရောက် ” ဟူသော စိတ်မျိုးဖြင့် မိမိထင်ရာ ကို လုပ်သော အပြုအမူမျိုးသည်လည်း မှန်သောအပြုအမူပင်ဖြစ်သည် ဟု ပြောရမလိုဖြစ်လာသည်။ တန်ခိုးအာဏာကြီးလိုဆန္ဒဖြင့် နယ်ချဲ့ခြင်းများ၊ ‘ဂျူးတို့အား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း သတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်းများနှင့် တကွ ရက်စက်မှု

မိုက်မဲမှုပေါင်းစုံကို ပြုခဲ့သည့် ဟစ်တလာ၏ လုပ်ရပ်များကိုလည်း မှန်သော၊ ကောင်းသော အပြုအမူများဖြစ်သည်ဟု ပြောရမည်ကဲ့သို့လည်း ရှိသည်။ * ထို့အတူ.... ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင် ထားချင်ရာကို ထား၊ကိုယ်ကောင်းသည်။ မှန်သည်ထင်သော ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်သည် ကောင်းသော မှန်သော ပန်းတိုင်သာဖြစ်သည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်ကို ရရှိရေး၊ ရောက်ရေးအတွက် ဖြစ်နိုင်သည့်နည်းတို့ဖြင့် လုပ်သာလုပ်... ထိုသို့လုပ်သမျှသည် “ကောင်းတာမှန်တာချည်းဖြစ်သည်” ဟုလည်း ယူဆလာနိုင်သည်။ ထိုသို့ ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်ကို ရရန် ရောက်ရန်အတွက် “ဘယ်သူတွေ့ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တန်ခိုးအာဏာရအောင်သာ လုပ်၊ ထိုလုပ်သမျှတို့သည် ကောင်းသည်မှန်သည်” ဟုလည်း ယူဆစရာ ဖြစ်လာနိုင်လေသည်။

နိုရှေးသည် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန် ကျမှုသဘောကို ပစ်ပယ်ခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ်ပြီးနောက် စိတ်ဆန္ဒကို ရှေ့တန်းတင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ရှေ့တန်းတင်ရင်း နိုရှေးသည် လူ၏ တန်ဖိုး၊ လူ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်မှာ မှန်ပါ၏။ သို့ရာတွင် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျမှုကို ပစ်ပယ်၍ လူ၏စိတ်ဆန္ဒကို ရှေ့တန်းတင်သည့် အခါ အတ္တနောမတိ ထင်မိထင်ရာစွဲယူ၍ ထင်မိထင်ရာတို့ကို ပြုလုပ်သော ဘဝမျိုးသို့ရောက်ဖို့ အခွင့်အလမ်း များလျက်ရှိ၏။ တဏှာ လောဘတို့၏ ကျေးကျွန်ဖြစ်သွားဖို့ အခွင့်အလမ်း များလျက်ရှိ၏။ ဤတွင်... စိတ်ဆန္ဒကို ရှေ့တန်းတင်၍ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ များစွာဖြင့် ကြိုးစားရုန်းကန်ရခြင်း၊ အသက်ရှင်ရခြင်းကို မကျေနပ်နိုင်ဖွယ်ရာအဖြစ် လူသည် မြင်နေမိပြန်သည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်ကာ အလိုဆန္ဒကို ရှေ့တန်းတင်၍ အသက်ရှင်ခြင်း၊ လှုပ်ရှားရုန်းကန်ခြင်းသည် မှန်ကန်ပါ၏လော၊ မည်ကဲ့သို့ အသက်ရှင်နေခြင်းသည် ကောင်းသော မှန်သော အသက်ရှင်နေခြင်း ဖြစ်လေသနည်း။ မည်သည့်အရာကို အခိုင်အမာအဖြစ် စွဲကိုင်ရမည်နည်း။ လူ့ဘဝ၌ “အမှန်”ဟူ၍ ဆွဲကိုင် ထောက်တည်နိုင်သော အရာကော ရှိပါသေး၏လော... စသည့် မရေမရာ သံသယများသည်လည်း လူ၌ဖြစ်လာရပြန်သည်။

၁ Hitler (1889 - 1945)
* ဟစ်တလာအား နိုရှေး၏ အတွေးအခေါ်များက လွှမ်းမိုးခဲ့သည်ဟု သုတေသီအချို့က ယူဆကြသည်။

နိုရှေး အစရှိသော အနောက်တိုင်းမှ ဒဿနပညာရှင် အများအပြားသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်ကြသည်။ အချို့က ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်ပြီးနောက် လူ၏ ခံစားမှုများကို ရှေ့တန်းတင်ကြသည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားထက် ခံစားမှုများက အရေးပါသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုသူများသည် ခံစားမှုများဖြင့် “ဘဝ”ကို ကြည့်ကြသည်။ ထိုသို့ ကြည့်သည့်အခါ လူ့ “ဘဝ”၌ အနှစ်သာရဟူ၍ ဘာမျှမတွေ့မြင်ရဘဲ ဖြစ်နေကြသည်။ ထိုအခါ လူ့ဘဝဆိုသည်မှာ အချည်းနှီးတည်း၊ အဓိပ္ပာယ်မဲ့သာတည်းဟု ထင်မြင်ယူဆလာကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်တို့ကို ခံယူမိသူသည် တွေဝေခြင်းအမျိုးမျိုးအတွင်း၌ ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်နေလို့မိမည်သာ ဖြစ်လေသည်။

လူ့ဘဝအပေါ် ထားရှိသော ဘဝဖြစ်တည်မှု
ပဓာနဝါဒီတို့၏ အယူအဆသဘောထားများ

ဘဝဖြစ်တည်မှုဝါဒီများသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်၍ လူ၏ခံစားမှုများကို ရှေ့တန်းတင်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ အချို့ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာန ဝါဒီများက ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်၍ ထာဝရ ဘုရားကို ဘဝ၏ အားကိုးရာအဖြစ်လက်ခံကြသည်။ အချို့က ထာဝရဘုရား ကိုပါ မယုံကြည်တော့ဘဲ အားကိုးရာအဖြစ်မှ ပစ်ပယ် လိုက်ကြသည်။ အချို့က ဆင်ခြင်ခြင်းတရားနှင့် ထာဝရ ဘုရားကိုသာမက သိပ္ပံပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဓလေ့ ထုံး စံများကိုလည်းကောင်း၊ လူမှုရေးနှုန်းစံ တန်ဖိုးများကို လည်းကောင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းကိုလည်းကောင်းပစ်ပယ် ကျောခိုင်းလိုက်ကြသည်။ ထိုအခါ လောက၌ အားကိုးရာ ယုံကြည်ရာမရှိတော့ဘဲ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ဖြစ်သွားသည်။ ဤသို့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖြစ်သွားရခြင်းကပင် ထိုဘဝ ဖြစ်တည်မှုပဓာနဝါဒီအား “လွတ်လပ်နေခြင်းဒုက္ခ” ကို ပေးပြန်သည်။ အထီးကျန်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေရသော “အထီး ကျန်ဒုက္ခ” ကိုလည်း ခံစားလာရသည်။ အားငယ်ခြင်း ဝေဒနာကိုလည်း ခံစားနေရသည်။ ဘဝဖြစ်တည်မှု ဝါဒီ အချို့သည် “ဘဝ” ဟူသော အရာကို ခံစားကြည့်သည့် အခါ ထို“ဘဝ” ၌ အချည်းနှီးသဘာဝမှ လွဲ၍ အခြား အခြားသော ထူးထွေဆန်းပြားလေးနက်သော သဘော တို့ကို မတွေ့ရဘဲဖြစ်နေသည်။ လူသည်သေခြင်းတရားဆီသို့ အဓိပ္ပာယ်မဲ့ ပင်ပန်းခက်ခဲစွာ သွားဖို့ရန်အတွက် မွေးဖွား လာသူမျှသာ ဖြစ်သည်ဟုလည်း ခံစားမိပြန်သည်။ လူကို ထည်ဝါခုံညားစွာဖြင့် လူ့လောကသို့ ရောက်လာသူ အဖြစ် မမြင်နိုင်ဘဲလည်း ရှိနေပြန်လေသည်။

မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်

ကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်... မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်... မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်...

မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်... မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်... မူလအခြေခံကျမ်းစာများကို ဖတ်ရှုရန် အကြံပြုချက်...

အခန်း (၅)

အဓိပ္ပာယ်မရှိခြင်း၌ အဓိပ္ပာယ်ဖော်လူရန် ကြိုးစားခြင်း

နိဂုံး၏ လူကိုပဓာနပြုသော အယူအဆ၊ လူကို တန်ဖိုးထားသော အမြင်တို့ကို ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများ (အတ္တဘဝအမှန် ဝါဒီများ)က လက်ခံကြသည်။ ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများသည် လူ့အဖြစ်၊ လူ့ဘဝကို ဗဟိုပြု၍ လေ့လာကြသည်။ သက်ရှိအနေဖြင့် ဤကမ္ဘာလောက ကြီးသို့ ရောက်ရှိဖြစ်တည်လာသော လူကို အဓိကထား၍ စူးစမ်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဒဿနကို လူဗဟိုပြု ဒဿန ဟု ခေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူကိုဗဟိုပြုလေ့လာရင်းမှ လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝအပေါ် မကျေမနပ်နှင့် ခံစားမှု အမျိုးမျိုးဖြစ်နေကြပြန်သည်။ လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝသို့ ရောက်လာရခြင်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း မသိနိုင် ဖြစ်နေကြပြန်သည်။ ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီတစ်ဦးဖြစ်သူ ကဲကီဂတ် က တစ်နေရာ၌ အောက်ပါကဲ့သို့ ဖော်ပြထား၏။

“.... တစ်စုံတစ်ဦးသောသူသည် မည်သည့်မြေပေါ်၌ မိမိ ရောက်ရှိနေကြောင်း သိရန် မြေကြီးကို လက်ဖြင့်ထိုးနှိုက်၍

၀ Existentialists J man-center philosophy
၃ Soren Kierkegard (1813 - 1855)

အနံ့ခံ စူးစမ်းကြည့်၏။ ကျွန်ုပ်သည်လည်း ဘဝတည်း ဟူသော ဖြစ်တည်ခြင်းအတွင်းသို့ ထိုးနှိုက်စူးစမ်းကြည့်၏။ သို့ရာတွင် မည်သို့သော အနံ့ကိုမျှမရ။ သို့ဖြစ်၍ မည်ကဲ့သို့ သော ဘဝမျိုးဖြစ်သည်ဟူ၍ ကျွန်ုပ်မသိ၊ ကျွန်ုပ်ရောက်ရှိ နေသောဘဝ၌ မည်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်မသိ။ ငါသည် အဘယ်မှာနည်း၊ ငါကား၊ အဘယ် သူနည်း၊ ငါသည် ဤအရပ်-ဤလောကကြီးသို့ လူအဖြစ် ဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ ရောက်လာခဲ့လေသနည်း၊ လောကကြီး ဟု ခေါ်သော အရာကား အဘယ်သို့သော အရာဖြစ် သနည်း၊ လောကဆိုသည်မှာ မည်သို့သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိသနည်း.....

ဤလောကကြီးသို့ လူအဖြစ်ဖြင့် ငါရောက်လာအောင် ငါ့အား မည်သူက ဖြားယောင်းသွေးဆောင်ခဲ့ပြီးနောက် ငါ့အား ဤအရပ်၌ ထားရစ်ခဲ့လေသနည်း၊ ဤလောက ကြီးသို့ ငါလာချင်သည်၊ မလာချင်သည်ကို ငါ့အား မတိုင် ပင်၊ မမေးမြန်း၊ မဆွေးနွေးဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ဤလောက ကြီးသို့ ငါ့ကို ပို့လိုက်ရသနည်း။... ဤလောကကြီး၏ အမှု အကျင့် ဓလေ့ထုံးစံတို့နှင့် ငါ့ကို ကျွမ်းဝင်ရင်းနှီးအောင် ကြိုတင်ပြီး လုပ်ဆောင်မပေးခဲ့ဘဲနှင့် ဤတစ်စိမ်းဆန်သည့် လောကကြီးသို့ အဘယ်ကြောင့် ငါ့အား အတင်းအကျပ် ပို့ဆောင်ရသနည်း။ငါသည် ဤလောကကြီး အပေါ် အဘယ်သို့လျှင် စိတ်ဝင်စားရ မည်နည်း။ ဤလောကကြီး၌ ငါ့ကို စိတ်သောကရောက်အောင် တမင် ဖန်တီးလိုက်ခြင်း ပင် မဟုတ်ပါလော။ ဤလောကဇာတ်ခုံကြီး၌ မလွဲမသွေ ငါပါဝင် လှုပ်ရှားရမည်ဆိုလျှင်..... ငါ့ကို ညွှန်ကြားသင်ပြ မည့်သူကား အဘယ်မှာနည်း။ ထိုသူကား အဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ် မျိုးနည်း.....” * စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထား၏။

* Soren Kierkegaard, "Repetition" p. 112

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီတစ်ဦးပင် ဖြစ်သည့် ပါစ်ကယ်လ်^၁ ကလည်း “ကျွန်ုပ်သည် ဤလောကသို့ ရောက်လာခြင်းအတွက် ထိတ်လန့် လျက်ရှိသည်။ ဤလောကသို့ ရောက်လာအောင် မည်သူက ကျွန်ုပ်အား ပို့ဆောင်လိုက်သနည်း။ မည်သူ၏ အမိန့်၊ မည်သူ၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဤအချိန် ဤနေရာတို့ကို ကျွန်ုပ်အတွက် ကန့်သတ်ချမှတ်ပေးလိုက်သနည်း။ လူ့အဖြစ်လူ့ဘဝကို ရလာ ရောက်လာခြင်းသည် အမှတ်မထင် ရှောင် တခင် ရလာ ရောက်လာရသည် ဆိုပါက ကျွန်ုပ်၌ တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည် ဟု အဘယ်သို့လျှင် ယူဆနိုင်ပါမည်နည်း” * ဟု လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စူးစမ်းသည်။

လူနှင့် လူ့ဘဝ ဖြစ်စဉ်အပေါ် အလေးပေး လေ့လာကြသော ဘဝ ဖြစ်တည်မှု ဝါဒီများသည် ဤကမ္ဘာလောကသို့ လူအဖြစ်ဖြင့် ရောက်ရှိ ဖြစ်တည်လာသော “ဘဝ” အပေါ် နားမလည်နိုင်ဖြစ်ကြသည်။ “ကျွန်ုပ် သည် အခြားခေတ်ကာလ၊ အခြားနိုင်ငံအတွင်း၌ မွေးဖွားမလာဘဲ၊ ဤနိုင်ငံ ဤခေတ်ကာလတွင်မှ အဘယ့်ကြောင့် မွေးဖွားကာ လူဖြစ်လာရ သနည်း။ ကျွန်ုပ်က လိုလိုလားလားဖြင့် လာချင်ပါသည်ဟု ရွေးချယ်ခြင်း မပြုသော အိမ်ထောင်စုအတွင်းသို့ အိမ်သားတစ်ဦးအဖြစ် အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်လာရပြီးနောက် ကျွန်ုပ်လိုလားသော စရိုက်လက္ခဏာတို့ကိုမူ မရရှိဘဲ ကျွန်ုပ်မလိုလားသော စရိုက်လက္ခဏာတို့ကိုကား အဘယ့်ကြောင့်ရလာ ခဲ့သနည်း ဟူသော ပြဿနာတို့ကို မည်သူမျှ ဖြေရှင်းချက်မပေးနိုင်ချေ။ ရူပဗေဒဆိုင်ရာ၊ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပညာဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်တို့ကို အထက်ပါပြဿနာများအား ဖြေရှင်းရန်အတွက် အထောက်အထား ယူနိုင်သော်လည်း ယင်းအထောက်အထားများသည် ကျွန်ုပ်တို့ လက်လှမ်းမမီနိုင်သော၊ ပို၍ အခြေခံကျသော အကြောင်းတရား များနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိနေပြန်သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။” **

ကဲကီဂတ်က လူ့ပြဿနာတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားဖြင့် ဖြေရှင်း၍ မရနိုင်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ ဤနေရာ၌ ကဲကီဂတ် ဆိုလိုသော ဆင်ခြင်ခြင်း တရားမှာ ခြပ်မဲ့ဆင်ခြင်မှု (ဝါ) ခြပ်မဲ့တွေးခေါ်မှု^၂ ကို ဆိုလိုပါသည်။

၁ Blaise Pascal (1623 - 1662)
* Paul Roubiczek, "Existentialism For and Against" P. 57
** Ibid., P. 57 abstract thinking

ကဲကီဂတ်သည် နိရှေးကဲ့သို့ပင် ဟေဂယ်၏ ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (၀၁) အနန္တဝိညာဉ်ကို ဆန့်ကျင်ငြင်းပယ်သူ ဖြစ်ရကား ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည် လူ့ဘဝအတွက် အားကိုးရာမဟုတ်ဟု ယူဆကာ ပစ်ပယ်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ကဲကီဂတ်က ဆင်ခြင်မှုအပေါ် အခြေပြုသော သင်္ချာပညာသည် ဘဝ ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိ၊ ဘဝဖြစ်လာပြီးနောက် သေခြင်း တရားကို မလွဲမသွေ ရင်ဆိုင်ရမည့်လူအား သင်္ချာပညာက မည်သို့သော အကူအညီကိုမျှ ပေးနိုင်ခြင်းမရှိဟု ဆိုသည်။

ကဲကီဂတ်အလိုအရ လူ့ဘဝ လူ့အဖြစ်သည် အဓိပ္ပာယ်ကင်းမဲ့သည်။ လူ့ဘဝ လူ့ဖြစ်စဉ်သည် ယုတ္တိမဲ့သော၊ ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှု ကင်းမဲ့သော သဘောကိုဆောင်သည်။ သို့ရာတွင် ဤကဲ့သို့သော ယုတ္တိမတန်ဖြစ်နေခြင်း၊ ရှေ့နောက်မဆီလျော်ဘဲ အဓိပ္ပာယ်မဲ့နေခြင်းသည်ပင် ဘဝ၏ အမှန်သဘာဝ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ယုတ္တိမတန်သော အဓိပ္ပာယ်မရှိသော ဘဝ၌ လူဖြစ်နေ ရခြင်းကြောင့် လူသည် မသာယာဖွယ်သော စိတ်ဝေဒနာများကို ခံစား လာရသည်။ မလွဲမသွေ ရင်ဆိုင်ရမည့် သေခြင်းတရားဆီသို့ တရွေ့ရွေ့ သွားနေသော လူ့ဘဝ၌ မည်သို့သောအရာကို အခိုင်အမာ ထောက်ရာ တည်ရာ အားကိုးရာ ဖြစ်သည်ဟု လူသည်မသိဘဲဖြစ်လျက်ရှိသည်။ သေဖို့ရန် အတွက် မွေးဖွားလာခြင်း သဘောကို ဆောင်လျက်ရှိသော ဘဝ၌ အနှစ်သာရ တစ်စုံတစ်ရာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်စုံတစ်ရာ ရှာမရနိုင်အောင် ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ လူ့ဘဝလူ့အဖြစ်ကို အချဉ်းနီးသော နတ္တိ သဘာဝ^၁ အဖြစ် ထင်မြင်လာသည်။ လူ့ဘဝ လူ့အဖြစ်၌ အဓိပ္ပာယ် မည်မည်ရရ မရှိဘဲ နတ္တိသဘာဝကို ရင်ဆိုင်ရင်း အချဉ်းနီး အသက် ရှင်နေရသောအဖြစ်ကို ရှုံ့ကြောက်သော ဝေဒနာ^၂ သည်လည်း လူ၌ ဖြစ်လာသည်။ မလွဲမသွေသေရမည့် လူ့အဖြစ်၌ မျှော်လင့်စရာကင်းမဲ့သည့် ဝေဒနာ^၃ ကိုလည်း လူသည် ခံစားလာရသည်။

ကဲကီဂတ်က ထိုကဲ့သို့ဘဝ၏ မသာယာဖွယ် အချဉ်းနီးသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် ထာဝရဘုရားဟူသည် ရှိသည်။ ထိုထာဝရဘုရား သည် အကြွင်းမဲ့ အလုံးစုံကောင်းမြတ်သော သဘောကို ဆောင်သည်။ အဆိုးစွန်သော အန္တိမအစစ်အမှန် သဘောကိုလည်း ဆောင်သည်။ ထိုထာ

၁ nothingness ၂ dread ၃ despair
(ပဥပအကြိမ်)

ဝရ ဘုရားထံသို့ ရောက်လျှင် လောက၌တွေ့ကြုံခံစားရသော မနှစ်မြို့ဖွယ် ဘဝ ဝေဒနာအထွေထွေမှ လွတ်မြောက်နိုင်သည်ဟုဆိုသည်။ ဤတွင် လူ သည် မနှစ်မြို့ဖွယ် ဘဝဝေဒနာ အထွေထွေ၊ ဒုက္ခအထွေထွေမှ လွတ် မြောက်နိုင်သော ထာဝရဘုရားထံ ရောက်ရှိရေးကို ရွေးချယ်မည်လော၊ သို့တည်းမဟုတ် အချဉ်းနီး အဓိပ္ပာယ်မဲ့ သဘောတို့နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော ဘဝမျိုးနှင့်ပင် ဆက်လက်နေဖို့ရန် ရွေးချယ်မည်လောဟူသော ပြဿနာ ကို ရင်ဆိုင်လာရသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ထာဝရဘုရားကို ရွေးမည်လော၊ သို့တည်းမဟုတ် ယခုကဲ့သို့ပင် အချဉ်းနီးဘဝတွင် နေဖို့ကို ရွေးမည်လောဟူ သော ရွေးစရာ ပြဿနာကို ရင်ဆိုင်လာရသည်။ ကဲကီဂတ် အလိုအရ ထာ ဝရဘုရားနှင့် အချဉ်းနီးဘဝတည်းဟူသော ရွေးစရာ ၂ မျိုးအပြင် အခြား ရွေးစရာလည်းမရှိ၊ လူသည် ထိုရွေးစရာ ၂ မျိုးအနက် တစ်မျိုးမျိုးကိုရွေးရ တော့မည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုရွေးချယ်စရာ နှစ်မျိုးအနက် မည် သည့်အမျိုးအစားကို ရွေးချယ်လိုက်ပါက၊ မည်သည်ကို ရွေးချယ်လိုက်ပါ က လူ၌ စိတ်ချမ်းသာမှုရအောင်၊ အောင်မြင်မှုရမည် ဟူ၍ကား မည်သူကမျှ အာမခံချက်မပေးနိုင်။ လူသည် ဤကဲ့သို့ အာမခံချက်မရှိဘဲ ရွေးယူရမည့် ပြဿနာကို ရင်ဆိုင်ရင်း မျှော်လင့်ချက်မဲ့နေသော ဝေဒနာကိုပါခံစား နေရသူဖြစ်သည်။ ဤသို့သော စိတ်ပျက်ဖွယ် ဝေဒနာတို့မှ လွတ်မြောက်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုသာရှိတော့သည်။ ယင်းမှာ အခြားမဟုတ်၊ မိမိဘဝကိုထာဝရ ဘုရားအား အကုန်ပုံအပ်ပြီး ယုံလိုက်ဖို့ပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ကဲကီဂတ်ကထာဝရဘုရားတည်ရှိမှုကို လက်ခံသော ခရစ်ယာန် ဘာသာသည် (ဝေဖန် စိစစ်ခြင်းတည်းဟူသော ဆင်ခြင်မှုရှုထောင့်မှ ကြည့် ပါက) ယုတ္တိမရှိသော အဓိပ္ပာယ်မရှိသော ဘာသာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် “ဤသို့ ယုတ္တိမရှိမှု အဓိပ္ပာယ် မရှိမှုကြောင့်ပင် ခရစ်ယာန် ဘာသာသည် မှန်ကန်ခြင်းဖြစ်သည်။”* (ဆင်ခြင်မှုရှုထောင့်မှ ကြည့်နေပါက) ထာဝရ ဘုရား တည်ရှိမှုသည် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော ယုတ္တိမတန်သော တည်ရှိမှုပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် (ဆင်ခြင်မှုကိုဖယ်၍) မိမိဘဝတစ်ခုလုံးကို ထာဝရ ဘုရားအား ပုံအပ်ကာ အကြွင်းမဲ့ ယုံလိုက်ဖို့ လိုသည်။ “ယုံကြည်သော

* Christianity is true because it is absurd.

(ပဥပအကြိမ်)

အပြုအမူ ဖြစ်ဖို့ရန်မှာ မျက်စိတို့ကိုပိတ်၍ ထိုအဓိပ္ပာယ်မဲ့ခြင်း အတွင်းသို့ စိတ်ချလက်ချ ခုန်ဆင်းလိုက်ဖို့ပင် ဖြစ်သည်။”*

ကဲကီဂတ်၏အမြင်ကို လက်ခံပါမည်ဆိုပါက လူသည် “ယုံကြည်မှု” ကိုသာ ဘဝ၏အားကိုးရာ ဆောက်တည်ရာရှိတော့သကဲ့သို့ ထင်မြင်လာရ၏။ သို့ရာတွင် ကဲကီဂတ် ယုံကြည်ခိုင်းသော ယုံကြည်မှုအပေါ် လူသည် မယုံကြည်နိုင်မှုကြောင့် “မယုံကြည်နိုင်သော စိတ်ဝေဒနာ” တစ်မျိုးကို ထပ်မံခံစားရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြန်သည်။ “ရွေးချယ်စရာ နှစ်မျိုးသာရှိသည်” ဟူသော ပြဿနာသည် ကဲကီဂတ်နှင့် ကဲကီဂတ်ကဲ့သို့ သဘောထားရှိသူများသာ ရင်ဆိုင်နေရသော ပြဿနာဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်မူ အခြားအခြားသော ရွေးချယ်စရာများ ရှိမည်ဖြစ်သောကြောင့် ကဲကီဂတ် အတင်းယုံခိုင်းသည်ကို မယုံဘဲနေနိုင်ကြမည်သာ ဖြစ်သည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ဘဝ၏အားကိုးရာ ဆောက်တည်ရာ မဟုတ်ဟု ပစ်ပယ်ရုံမျှမက သိပ္ပံပညာကိုလည်း ဘဝ၏ အားကိုးရာ အဖြစ်မှ ပစ်ပယ်လာကြသည်။ ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီ တစ်ဦးပင် ဖြစ်သော ယာန့်ပါစ်က သိပ္ပံပညာရပ်များ (သဘာဝသိပ္ပံ၊ လူမှုရေးသိပ္ပံပညာရပ်များ)သည် လူ့ဘဝပြဿနာများကို ဖြေရှင်း ပေးနိုင်သော ပညာရပ်များ မဟုတ်၊ လူ့အတွင်း သန္တာန်အကြောင်းကိုလည်း တိတိပပ ရှင်းပြနိုင်သော ပညာရပ်များ မဟုတ်ဟု ယူဆခဲ့သည်။** ယာန့်ပါစ်က လူ့အဖြစ်၏ ယုတ္တိကင်းမဲ့နေမှု၊ အဓိပ္ပာယ်မရှိ ဖြစ်နေမှုတို့ကို ကြုံတွေ့နေရသောသူသည် ပြင်းထန်သောဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ခံစားနေရသည်။ ဤသို့သော လူ၏ မနှစ်မြို့ဖွယ် ဝေဒနာများကို ဟန့်တားရန် သိပ္ပံပညာသည်ဘာမျှမတတ်နိုင်။ ဘာမျှဖြေရှင်းမပေးနိုင်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ ဤနေရာ၌ ထာဝရဘုရားတည်ရှိမှုကို လက်ခံသော ယာန့်ပါစ်သည်လည်း ကဲကီဂတ်ကဲ့သို့ပင် လူ့ဘဝပြဿနာကို “ယုံကြည်မှုဖြင့်” ဖြေရှင်း

* Paul Roubiczek, “Existentialism For and Against” P, 58,61
o Karl Jaspers , (1883 - 1969)
** D,M, Datta, “The Chief Currents of Contemporary Philosophy” P. 528-529

သူဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယာန့်ပါစ်က ယုံကြည်မှု၏သဘောကို ဆင်ခြင်မှု လုံးဝမပါသော ဒဿနဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှု ဖြစ်သည်ဟု ထပ်မံဖွင့်ဆိုဖော်ပြခဲ့၏။ ဤနေရာ၌လည်း ယာန့်ပါစ်၏ ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အယူအဆသည် “ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါလေ၏လော” ဟု မယုံကြည်နိုင်ဘဲ ထပ်၍ သံသယပွားနိုင်လေသည်။

အခြားဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီ တစ်ဦးဖြစ်သူ မာတင်ဟိုင်ဒင်ဂတ် ဂါးကမူ ဆင်ခြင်ခြင်း တရားကိုသာမက ထာဝရဘုရား တည်ရှိခြင်းကိုပါ ငြင်းပယ်သူ ဖြစ်သည်။ ဟိုင်ဒင်ဂတ်ဂါးကလူသည် လူ့လောကသို့ ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းသောကြောင့် ရောက်လာခြင်းမဟုတ်၊ လူ့ဘဝဖြစ်ရပ်များသည်လည်း ထာဝရဘုရားက ကြိုတင်ဖန်တီး စီစဉ်ထားသော ဖြစ်ရပ်များမဟုတ်၊ လူသည် လောကအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းသည် “အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ဖြစ်လိုရာ ဖြစ်စေတော့” ဟု ပစ်ချလိုက်၍ ကျရောက်လာသကဲ့သို့ ဤလူ့လောကသို့ ရောက်လာခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်သည်။* မိမိက ဤလောကကြီးသို့ လိုလိုလားလားဖြင့် လာချင်ပါသည်ဟု ရွေးချယ်ခြင်းလည်းမရှိပါဘဲလျက် ရောက်လာခြင်းမျိုးသာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသည် တစ်နေရာရာက စွန့်ပစ်လိုက်၍ ရောက်လာခြင်းမျိုးသာဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝကို ရောက်ရှိလာခြင်းသည် စနစ်တကျ ကြိုတင်သတ်မှတ် စီစဉ်ထားပြီးသား အခြေအနေများ အတွင်းသို့ အဆင်သင့် ဝင်ရောက်လာခြင်း မဟုတ်၊ လူ့ဘဝဖြစ်ဖို့အတွက် မည်သည့် အရာမျှ ကြိုတင်စီမံထားခြင်းလည်းမရှိ၊ လူသည် ဤလောက ဤကမ္ဘာကြီး၌ လူဖြစ်လာခြင်းသည်ပင် သူ၏ ကံကြမ္မာဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဟိုင်ဒင်ဂတ်ဂါးအဖို့ လူ၏ တည်ရှိခြင်း (ဝါ) လူဖြစ်ခြင်းသည် စင်စစ် စွန့်ပစ်ခံရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ **

o immediate philosophic faith
J Martin Heidegger (1889 - 1976)
* “ This stage of being in the world at a definite place, yet without there being a comprehension of why this place, is termed “thrownness” by Heidegger.” (Quoted from “Existentialism As Philosophy” by Fernando Molina, P. 61)
** Julian Marias, “History of Philosophy” P. 431

လူသည် ကမ္ဘာလောကကြီးအတွင်း ရောက်ရှိလာသည့်အခါ အခြားအခြား တည်ရှိခြင်းများနှင့် ဆက်ဆံလာရသည်။ မိမိ၏ ဝန်းကျင်တွင် တည်နေရှိနေကြသော အခြားလူများနှင့် မလွဲမသွေ ထိတွေ့ဆက်ဆံလာရသည်။ အခြားသူများနှင့် မိမိပတ်သက်စပ်ဆိုင်နေပြန်သည်။ ဟိုဒက်ဂါးအလိုအရ မိမိပြုမှု လှုပ်ရှားမှု အားလုံးအတွက် မိမိ၌ပင် တာဝန်ရှိသည်။ မိမိနှင့် ပတ်သက်သော အပြုအမူမှန်သမျှကို မိမိကသာ ဆုံးဖြတ်ရသည်။ မိမိသာလျှင် တာဝန်အရှိဆုံးသူ ဖြစ်ပါလျက် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူတို့၏ လှုပ်ရှားမှု ကြားတွင် ရောယောင် မျောပါ နေပါက မိမိ၏ တာဝန်ရှိခြင်းကို ရှောင်တိမ်းရာ ရောက်သည်။ လူသည် လူ့လောက အတွင်းသို့ စွန့်ပစ် ခံလိုက် ရခြင်းသည်ပင် တာဝန်ရှိသောသူ ဖြစ်လာ ရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသည် မိမိတာဝန်ကို မိမိယူရမည်သာ ဖြစ်သည်။ တာဝန်မယူဘဲ ရှောင်တိမ်းနေပါက အသုံးမဝင်သော၊ အသုံးမကျသော၊ ကျဆုံးသောသူအဖြစ် သို့ ရောက်သွားမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသည် အသုံးဝင်သောသူ အဖြစ်ရောက်အောင် အမြဲကြိုးစားနေရမည်ဟု ဆိုသည်။ ဤအဆိုကို ထောက်၍ ဟိုက်ဒက်ဂါးသည် လူကို လူ့လောက၊ လူ့ဘဝ၌ အားနှင့်မာန်နှင့် နေနိုင်အောင် မြှင့်တင်ပေးသယောင်ရှိ၏။

ဟိုက်ဒက်ဂါးက ...လူတို့သည် သေခြင်းတရားကို တစ်နေ့နေ့ တစ်ချိန်ချိန်၌ တွေ့ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ တွေ့ရမည့်အဖြစ်ကိုလည်း အစဉ်ပင် တွေးသိထိုက်၏။ ဘဝဟူသည်မှာ သေခြင်းတရားဖြင့် အချဉ်းနှီးနှီးဖြစ်သွားရမည့် သဘောပါတကား ...ဟု တိတိပပ ခံယူထားဖို့လိုသည်။ သေခြင်းတည်းဟူသော အချဉ်းနှီးနှီးသဘောကို အချဉ်းနှီးနှီးသဘောအဖြစ် အမှန်တကယ်မြင်ပါက လောက၌ အဘယ်သို့သော ဒုက္ခမျိုးကို အရေးကြီးသော အရာဟု မြင်ပါဦးမည်နည်း။ သေခြင်းတရားသည် ဘဝ၌ အမှန်ကြုံတွေ့ရမည့်အရာ ဖြစ်သည်။ ဘဝဖြစ်လာလျှင် သေရမည်မှာ ဓမ္မာတာပင်ဖြစ်သည်။ သေခြင်းတရားသည် ဘဝ၏ အမှန်တရားသာဖြစ်သည်။ ဤအမှန်တရားကို အမှန်တရားအဖြစ် မြင်ထားဖို့လိုသည်။ ဤအမှန်တရားကို ဘဝ၌ အမှန်ရင်ဆိုင်ရမည်သာဖြစ်၍ ဘာမျှတွေ့ဝေနေစရာမလို။ ရှုံ့ကြောက်နေစရာမလို၊ ကြုံရမည့်အရာကို ကြုံဖို့သာရှိသည်ဟု ခံယူထားဖို့ လိုသည်။ ဤသို့ ခံယူထားခြင်း

ဖြင့် မိမိရောက်ရှိနေသောလောက၌ အသုံးကျသူအဖြစ် လုပ်ဆောင်စရာ ရှိသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်သူအဖြစ်သို့ ရောက်လာမည်ဟု ဟိုက်ဒက်ဂါးက ယူဆသူဖြစ်သည်။*

ဟိုက်ဒက်ဂါးက သေခြင်းတရားသည် အချဉ်းနှီးနှီးသဘောဆောင်သည်မှာမှန်ကန်သော်လည်း ထိုအချဉ်းနှီးနှီးသဘောသည်ပင် ဘဝ၏ အမှန်တရားဖြစ်၍ ထိုအမှန်တရားကို အမှန်တရားအဖြစ် ခံယူခြင်း၊ ထိုအမှန်တရားကို အမှန်အတိုင်း ရင်ဆိုင်ခြင်းသည် ဘဝကို အဓိပ္ပာယ်ရှိစေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘဝကို လေးနက်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ** အိမ်တစ်အိမ်သို့ ဧည့်သည်အဖြစ် ရောက်လာသူသည် အချိန်တန်သည့်အခါ ထိုအိမ်မှ ပြန်ရခြင်းသည် ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအိမ်မှ ထွက်ခွာရခြင်းသည် ဧည့်သည်၏ ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအတူ ဘဝဧည့်သည်အဖြစ် ဤလောကကြီးသို့ ရောက်လာပြီးနောက် အချိန်တန်သည့်အခါ သေရခြင်းဖြင့် ဤလောကမှ ထွက်ခွာရခြင်းသည် လူ၏ ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။ သေဖို့ရန် ဘဝဖြစ်လာခြင်းကြောင့် သေရမည်ကို ဘာမျှ တွေ့ဝေနေစရာမလို ဟူသော သဘောကို တင်ပြသည့် ဟိုက်ဒက်ဂါး၏ အယူအဆကို လက်ခံရမည်ကဲ့သို့ ရှိပါ၏။

သို့ရာတွင် ဤသို့ ဟိုက်ဒက်ဂါး တင်ပြနေခြင်းသည် စိတ်ကူးဖြင့် တင်ပြနေခြင်း၊ အယူအစွဲတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် တင်ပြနေခြင်းသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဤသို့ တင်ပြနေသည်ကို သဘောကျရုံမျှဖြင့် သေခြင်းတရားကို ကျွန်ုပ်တို့ မတုန်မလှုပ်ဘဲ အောင်မြင်စွာဖြင့် ရင်ဆိုင်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ အစဉ်ပါဒါန် အလုံးစုံချုပ်ငြိမ်းပါမှ သေခြင်းတရားကို ရင်ဆိုင်နိုင်မည်ဟု သာ ယူဆရမည်ဖြစ်သည်။ ဟိုက်ဒက်ဂါးသည် အစဉ်ပါဒါန်နှင့် ခံစားမှုတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်သည့် နည်းလမ်းကို (စိတ်ကူးဖြင့် ပြောပြခြင်းမှလွဲ၍) ရေရေရာရာ တင်ပြနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီဟု သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည့် အယ်လ်ဘတ်ကမ္ဘူးသည်လည်း “ကျွန်ုပ်တို့ ဤလောကကြီးသို့ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ရောက်လာသနည်း။ သေဖို့ရန် ပြစ်ဒဏ်ခတ်ခံရသည့်အဖြစ်ဖြင့် ဤလောကကြီးသို့ အဘယ်ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်လာခဲ့ရသနည်း”***

* John Macquarrie, "Existentialism" P.155
** Paul Roubiczek, op. cit, P.135
o Albert Camus (1913 - 1960)
*** Paul Roubiczek, op. cit., P. 6

ဟူသောမေးခွန်းများဖြင့် လူ့ဘဝကို ဆန်းစစ်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ လူ့လောကသို့ လူ့အဖြစ်ဖြင့်ရောက်လာသော “လူ့အဖြစ်” လူ့ဘဝကို ဘာမျှအဓိပ္ပာယ်မရှိသော ဘဝဖြစ်သည်ဟု ကမြူးက မြင်ပုံရသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်း၌ ကမြူး၏ အမြင်များပြောင်းလဲသွားသည်။ ဘဝသည် အဓိပ္ပာယ်မရှိသည်မှာ မှန်သော်လည်း ထိုအဓိပ္ပာယ်မရှိခြင်းကို ကြံကြံခိုင်ခိုင်ရင်ဆိုင်၍ နေနိုင်ဖို့ လိုသည်ဟု ခံယူလာပုံရသည်။* ကမြူးက အောက်ပါအဖြစ်အပျက် တစ်ခုကို ဖော်ပြထား၏။

“တန်ခိုးရှင်နတ်များက စိစိဖော့စ်^၂အား အပြစ်ဒဏ်တစ်ခု ပေးခဲ့၏။ ပေးသောပြစ်ဒဏ်မှာ.... ကျောက်တုံးကြီးတစ်တုံးကို တောင်ထိပ်သို့ ရောက်အောင် စိစိဖော့စ်အား လှိမ့်တင်ခိုင်းခြင်းပင်ဖြစ်၏။ စိစိဖော့စ်သည် ကျောက်တုံးကို တောင်ထိပ်သို့ရောက်အောင် ပင်ပန်းကြီးစွာဖြင့် လှိမ့်တင်ရ၏။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ပင်ပန်းကြီးစွာဖြင့် လှိမ့်တင်ခဲ့သော ကျောက်တုံးကြီး တောင်ထိပ်သို့ ရောက်သောအခါ တောင်အောက်သို့ လျောကျလိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ထိုအခါ စိစိဖော့စ်က ထိုကျောက်တုံးကြီးကို တောင်ထိပ်သို့ တစ်ဖန်ခက်ခဲစွာ လှိမ့်တင်ရပြန်သည်။ တောင်ထိပ်သို့ ရောက်ပြန်သောအခါ ကျောက်တုံးကြီးက တောင်ခြေသို့ပြန်၍ ကျသွားပြန်သည်။ စိစိဖော့စ်ကလည်း ခက်ခဲပင်ပန်းစွာဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ လှိမ့်တင်ရပြန်သည်။ လှိမ့်တင်၍ တောင်ထိပ်သို့ရောက်လေတိုင်း ကျောက်တုံးကြီးက ပြန်၍ပြန်၍ ကျကျသွားသောကြောင့် စိစိဖော့စ်အတွက် ကျောက်တုံးကြီးကို လှိမ့်၍လှိမ့်၍ တင်ခြင်းသည် မဆုံးနိုင်ဘဲဖြစ်လျက်ရှိ၏။ တန်ခိုးရှင်နတ်တို့အနေနှင့် စိစိဖော့စ်အား ဤသို့ မဆုံးနိုင်အောင် ကျောက်တုံးကို လှိမ့်တင်နေစေခြင်းဖြင့် ပင်ပန်းဒုက္ခရောက်စေရန် အပြစ်ပေးခြင်းထက်ကောင်းသော အခြားအပြစ်ပေးဖွယ်ရာမရှိဟု ယူဆကြသည်။ ကျောက်တုံးကြီးကို တလိုမ့်တည်း လှိမ့်၍ အစဉ်မပြတ်တင်နေသော စိစိဖော့စ်ကို “အဓိပ္ပာယ်မရှိသော သူရဲကောင်း” အဖြစ် မှတ်ယူမိကြမည်သာဖြစ်သည်။ အချည်းနှီး အဓိပ္ပာယ်မဲ့ အပြစ်ဒဏ်

* ကမြူးကို စောစောပိုင်းကမြူး the former Camus နှင့် နောက်ပိုင်းကမြူး the latter Camus ဟု ခွဲခြား၍ လေ့လာကြ၏။ စောစောပိုင်း၌ ကမြူးသည် ဘဝကိုအဆိုးဘက်မှ ရှုမြင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်း၌ သူ့အမြင်များ ပြောင်းသွားခဲ့သည်။
၂ Sisyphus

အပေးခံရသောကြောင့် အချည်းနှီးသူရဲကောင်းဖြစ်လျက်ရှိသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ တန်ခိုးတော်ရှင်နတ်များကို မုန်းတီးခြင်း၊ သေခြင်းတရားကို ရှုံ့မုန်းခြင်း၊ ဘဝအပေါ် ခင်တွယ်ခြင်းတို့က စိစိဖော့စ်အား ကျောက်တုံးကြီးကို အောင်အောင်မြင်မြင် လှိမ့်တင်နေစေနိုင်ခဲ့သည်။”*

ကမြူးသည် စိစိဖော့စ်၏ အဖြစ်ကိုအမှီပြု၍ “အဓိပ္ပာယ်မဲ့ခြင်းတို့ အတွင်း၌ပင် လူသည်ကြံကြံခိုင်ခိုင်နေနိုင်သူဖြစ်အောင် ကြိုးစားဖို့လိုကြောင်း” အားပေးလိုသည့် သဘောထားရှိပုံရ၏။ သို့ရာတွင် အချို့က “စိစိဖော့စ်သည် ကျောက်တုံးကြီးကို ဤသို့ လှိမ့်တင်နိုင်တော့ကော ဘာဖြစ်သနည်း။ အောင်အောင်မြင်မြင် မနားမနေ လှိမ့်တင်နေနိုင်ခြင်း၏ အကျိုးရလဒ်ကို ကြည့်ပြန်တော့လည်း ဘာမျှအဓိပ္ပာယ်မရှိ။ အချည်းနှီး သဘောသာ ဖြစ်သည်။ လူသည်လည်း လူ့ဘဝ - လူ့လောက၌ အတောမသတ်သည့် ကြိုးစား ရုန်းကန်ခြင်းတို့ကို ပြုရသည်။ ထိုသို့ ကြိုးစားရုန်းကန်ခြင်းတို့ကြောင့် ရလာသော အောင်မြင်မှုတို့ကို စိစိဖော့စ်ကြည့်ပြန်တော့လည်း ဘာမျှမည်မည်ရရ မရှိ။ အချည်းနှီးသဘောတို့သာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဘဝဖြစ်လာခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်မဲ့သည်” ဟု ယူဆကြ၏။

စာရေးဆရာကြီး ဟယ်မင်ဝေး^၁ သည် သူ၏ “ပင်လယ်ပြာနှင့် တံငါအို”^၂ ဝတ္ထု၌ တံငါသည်ကြီး စန်တီရာဂို^၃ ၏ ဇွဲလုံ့လနှင့် ကြိုးစားရုန်းကန်မှုတို့ကို ပြောင်ပြောင် မြောက်မြောက် ဖော်ပြခဲ့၏။ တံငါသည်ကြီး စန်တီရာဂိုသည် မိမိ၌ရှိသမျှအားမာန်ဇွဲလုံ့လတို့ကို အစွမ်းကုန်ထုတ်၍ ငါးကြီးတစ်ကောင်ကို ပင်ပန်းခဲယဉ်းစွာ ဖမ်းယူလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အပြန်လမ်းတစ်လျှောက်၌ ငါးမန်းတို့က သူဖမ်းယူလာခဲ့သည့် ငါးကြီးကိုလိုက်၍ကိုက်ဖြတ်စားသောက်ကြသည်။ စန်တီရာဂိုသည် ငါးမန်းတို့ကို အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်ထိုးခုတ် မောင်းနှင်ခဲ့ရ၏။ သို့ရာတွင် ကမ်းခြေသို့ရောက်သည့်အခါ ဖမ်းယူလာခဲ့သော ငါးကြီးသည် ငါးမန်း

* Albert Camus, “The Myth of Sisyphus and Other Essays” P. 14
၁ Ernest Hemingway (1899 - 1961)
၂ The Old Man and the Sea
၃ Santiago

တို့၏ ကိုက်ဖြတ်စားသောက်မှုကြောင့် အရိုးပြိုင်းပြိုင်းသာ ကျန်လေ တော့သည်။

လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝကို ရလာသောအခါ စန်တီရာဂိုကဲ့သို့ လှုပ်ရှားရာ ကြိုးပမ်းရာ ရုန်းကန်ရ၏။ မိမိရလိုဖြစ်လိုရာအတွက် မနားတမ်း အားသွန် ခွန်စိုက် ကြိုးစားရ၏။ အားမာန်တင်း၍ ရှိသမျှ ဇွဲလုံ့လတို့ကို စိုက်ထုတ် ရ၏။ သို့ရာတွင် ကြိုးစားလှုပ်ရှား ရုန်းကန်ခြင်း၏ နောက်ဆုံးရလဒ်ကား အသားမကျန်သော အရိုးကဲ့သို့ အချဉ်းနီးသဘောသာ ဖြစ်သည်။ လူ့ အဖြစ် လူ့ဘဝကိုရ၍ လုပ်ကိုင် လှုပ်ရှားကြိုးစား နေခြင်းတို့ကို သေခြင်းတရားဆီမှ ရပ်တန့်ကြည့်ပါက အချဉ်းနီးသော၊ အဓိပ္ပာယ်မဲ့သော လုပ်ကိုင် လှုပ်ရှား ကြိုးစားမှုများသာ ဖြစ်သည်ဟု မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ကိုင် လှုပ်ရှား ကြိုးပမ်းမှုတို့မှ ရရှိလာသော ရလဒ်များကိုလည်း အချဉ်းနီးသော ရလဒ်များအဖြစ် မြင်လာမည် ဖြစ်သည်။ ဟယ်မင် ဝေးက စန်တီရာဂို၏ ဇွဲလုံ့လတို့ကိုသာ ကြည့်၍ “လူသည် ပျက်စီး နိုင်ပါ၏။ သို့သော် မရှုံးနိုင်ပါ”* ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဟယ်မင်ဝေးက လူသည် လူ့လောက၌ ဇွဲသတ္တိတို့ဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ကြံ့ခိုင်သူဖြစ်ဖို့လိုသည်ဟု ယူဆ ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ အယ်လ်ဘတ်ကမ္ဘူးသည်လည်း နောက်ပိုင်း၌ ထို့အတူပင်ယူဆ ဟန်ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်.... “ဘဝဖြစ်လာခြင်း၌ အဓိပ္ပာယ်မရှိ လှသော်လည်း လူဖြစ်လာပြီ ဆိုမှတော့ ထိုအဓိပ္ပာယ်မရှိ ဖြစ်နေသည်ကို ကြိတ်မှိတ် ရင်ဆိုင်ဖို့သာ ရှိသည်။ ** ကြုံလာသမျှ ဒုက္ခတို့ကို အရှုံး မပေးဘဲ ကြံ့ကြံ့ခံဖို့သာရှိသည်” ဟူသော သဘောတရားများကို သူ၏စာပေ အချို့၌ တွေ့ရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်

ဒုက္ခနှင့်တကွ သေခြင်းတရားကို ကြိတ်မှိတ်ခံခြင်း၊ အရှုံးမပေးဘဲ ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင် ရင်ဆိုင်ခြင်းသည် မှန်သောနည်းလမ်းမှ ဟုတ်ပါလေ၏ လော့ ဟု စဉ်းစား တတ်သောလူ၌ သံသယပွားတတ်၏။ သေခြင်းသည် ဘဝကိစ္စ ဘဝဒုက္ခဟူသမျှကို ပြီးပြတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားစေသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု တထစ်ချ ယူဆနိုင်ပါမည်လောဟုလည်း သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ ဟယ်မင်ဝေးသည် သူ့ကိုယ်သူ သတ်၍ အဆုံးစီရင်သွားသူဖြစ် သည်။ သူ၏စိတ်၌ “သေလျှင် ဘဝကိစ္စဟူသမျှ၊ ဘဝ၏မသာယာ မလှပမှု

* Colin Wilson, “Beyond the Outsider” P. 46
** Ibid., P. 47

ဟူသမျှ ကုန်ဆုံးချုပ်ပြတ် သွားပြီ” ဟူသော ယူဆချက်တို့ဖြင့် ထိုသို့ သူ့ကိုယ်သူ အဆုံးစီရင်သွားခြင်းလော မပြောတတ်ချေ။

ပြင်သစ် ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီတစ်ဦးဖြစ်သူ ယန်ပေါလ်ဆတ်^၁ သည်လည်း လူ့ဘဝကို အဓိပ္ပာယ်မဲ့သော ဘဝအနေဖြင့် မှတ်ယူလိုဟန်ရှိသူ ဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝ လူ့လောကသို့ လူ့အဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာခြင်းကို ကောင်းသောလာခြင်း အနေဖြင့် မကြိုဆိုလိုသူ ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင် သည်။ ဆတ်သည် ထာဝရဘုရားတည်ရှိခြင်းကို လက်မခံသူလည်းဖြစ်သည်။ ဟေဂယ်၏ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (ဝါ) အနန္တဝိညာဉ်တော် ဝါဒကို ငြင်းပယ် သူလည်း ဖြစ်သည်။

ဆတ်သည် ထာဝရဘုရားနှင့် ဖန်ဆင်းခြင်းအယူအဆကို လက်မခံသူ ဖြစ်သည့်အလျောက် “လူသည် ဤလောက အတွင်းသို့ ထာဝရဘုရား၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ရောက်လာခြင်းမဟုတ်၊ ဤလောကသို့ လူ့အဖြစ်ဖြင့် လာ လိုပါသည်ဟု မိမိသဘောဆန္ဒအရ ရွေးချယ်ယူလိုက်ခြင်းဖြင့် ရောက်လာ ခြင်းလည်းမဟုတ်၊ လူသည် လူ့လောကသို့ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ရောက်လာရသည်ကို မသိဘဲနှင့် ရောက်လာခဲ့ရသူသာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လူ့လောကသို့ လူ့အဖြစ်ရောက်လာခြင်းဆိုသည်မှာ.... “ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုကို ရလာခြင်းသဘောသာဖြစ်သည်” ဟု ယူဆရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ခန္ဓာ ကိုယ်တစ်ခု ရလာခြင်းနှင့်အတူ မိမိဝန်းကျင်တွင်ရှိသော အရာဝတ္ထုများ၊ အခြားသူများကိုမြင်တွေ့လာရသည်။ ဤခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်ပင် အရာဝတ္ထုများ လူများကို ဆက်ဆံလာရသည်။ ထိုအရာဝတ္ထုများ၊ ထိုသူများကလည်း မိမိအား ပြန်လည် ဆက်ဆံပတ်သက်မှုများ ဖြစ်လာခြင်း သဘောသည် ပင် လူ့ဘဝ၌ လူဖြစ်လာခြင်း သဘောဖြစ်သည်။

ဆတ်က.... “လူအားလုံးသည် ဘာရည်ရွယ်ချက်မျှမရှိဘဲနှင့် လူ့ဘဝ၌ မွေးဖွားဖြစ်တည်လာရသည်။ ရရှိလာသောဘဝ၌ ချွတ်ယွင်းချက်၊ အားနည်း ချက်များဖြင့် ဆက်လက်၍ အသက်ရှင်ကြပြီးနောက် အမှတ်မထင် သေဆုံး သွားကြပြန်သည်။ စင်စစ် ကျွန်ုပ်တို့သည် လူ့ဘဝသို့ လူ့အဖြစ်အဓိပ္ပာယ်မဲ့ မွေးဖွားရောက်ရှိလာကြ၏။ သေရခြင်း၌လည်း အဓိပ္ပာယ်မရှိ၊ လူ့အဖြစ်

၁ Jean Paul Sartre (1905 - 1980)

သည် ဘာမျှ အသုံးမကျသော အဖြစ်သာ ဖြစ်သည်။”* လူသည်လူ့ဘဝ လူ့အဖြစ်သို့ ထာဝရဘုရား၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ရောက်လာသူမဟုတ်။ လူသည် လူ့လောကသို့ မည်သူ၏ အကြောင်းပြုမှုမှ မရှိဘဲ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရောက်လာသူဖြစ်သည်။ ထာဝရဘုရား၏ စီမံပြဋ္ဌာန်းမှု၊ အဆုံးအဖြတ် ပြုမှု မရှိသောကြောင့် လူသည် လွတ်လပ်သူဖြစ်သည်။ “လူသည် မိမိ၏ ကံကြမ္မာကို မိမိကပင် ဖန်တီးရသူဖြစ်သည်။”** လူသည် လူဖြစ်လာပြီး နောက်မှ လွတ်လပ်ခြင်း ဖြစ်လာသည်မဟုတ်။ လူဖြစ်ခြင်းသည်ပင် လွတ်လပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။*** လူဖြစ်ခြင်း၌ လွတ်လပ်ခြင်းသည် ထက်ကြပ်ပါ လာသော သဘောရှိသည်။ လူဖြစ်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းသည် ထပ်တူ သဘော ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။

သို့ရာတွင် လူသည် လွတ်လပ်သောကြောင့်ပင် ဘဝ၏ မသာယာ မနှစ်မြို့ဖွယ် တို့ကို တွေ့ကြုံခံစားလာရသည်။ လွတ်လပ်သော ကြောင့် လူသည် မိမိ၏ အပြုအမူတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ကြိုက်ရာရွေးချယ်၍ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဤသို့လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်မှု အားလုံးအတွက် လူ၌တာဝန်ရှိလာသည်။ မိမိရွေးချယ် လုပ်ဆောင်သော အပြုအမူတို့အတွက် လူသည် လုံးဝ တာဝန်ယူလာရသည်။ ဆတ်က တာဝန် သိသောလူတိုင်းသည် ပူပန် သောက ရောက်ရသည်။ အချို့ လူများသည် တာဝန်တို့ကို ရင်မဆိုင်ရဲကြသောကြောင့် ခေါင်းရှောင်ခြင်း ပြုကြသည်။ တာဝန်ကို ရှောင်လိုသောကြောင့် ထိုသူတို့သည် အခြားသူများ၊ အခြားအခြေအနေများအပေါ် အပြစ်ဖို့တတ်ကြသည်။ အပြုအမူတို့ကို မိမိအနေနှင့် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်နိုင်ပါလျက် (တာဝန်ကို ရှောင်လိုခြင်း၊ တာဝန်ကိုကြောက်ခြင်းကြောင့်) မိမိတို့ကိုယ်ကို မိမိ “မလွတ်လပ်သူများ”ဟု ထင်မြင်လာတတ်ကြသည်။ မိမိတို့၏ လွတ်လပ်သောအဖြစ်ကို မမြင်သူများသည် မိမိတို့ကိုယ် မိမိ လိမ်ညာသူများသာဖြစ်သည်။ ဤသို့ မိမိတို့ကိုယ် မိမိ လိမ်ညာလှည့်စားမှုသည် ပင် မရိုးသားမှု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

* Paul Roubiczek, Op. cit., P. 125
** Ibid., P. 122
*** John Macquarrie, Op., cit., P. 138
o bad faith

ဆတ်အလိုအရ လူသည် မည်သူ့ကြောင့်မျှ မဟုတ်ဘဲ ဤလောကသို့ အထီးတည်းရောက်ရှိလာသူ ဖြစ်ရကား မိမိဘဝအတွက် မိမိ၌ပင် တာဝန် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် “မိမိဘဝအတွက် မိမိ၌ပင် တာဝန်ရှိသည်” ဟု ဆိုခြင်း သည် မိမိတစ်ဦးတည်းအတွက်သာ တာဝန်ရှိသည်ဟု မဆိုလို၊ လူအားလုံး အတွက်ပါ တာဝန်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ * လူသည် အပြုအမူတို့ကို မိမိတစ်ဦးတည်းအတွက်သာ လုပ်ဆောင်နေခြင်း မဟုတ်။ အခြားသူများ အတွက်ပါ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်နေရသူဖြစ်သည်။ “မိမိအတွက် ရွေးချယ် လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အခြားသူများ အတွက်ပါ ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်ရာ ရောက်နေသည်။”**

လူသည် အပြုအမူ တစ်ခုကို ကောင်းသည်ဟု ထင်မှတ်ဆုံးဖြတ်၍ လုပ်ဆောင်နေသူဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုသို့ပြုမူလုပ်ဆောင်နေသော အပြုအမူသည် ကောင်းသည် မကောင်းသည်ကို အတိအကျ မသိနိုင်သေးချေ။ မိမိကသာ ကောင်းသည်ထင်ပြီး လုပ်နေခြင်းသာဖြစ်ရကား မည်သို့မည်ပုံ ထိုအပြုအမူမှနေ၍ အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်လာမည်ကို တိတိပပ မသိနိုင်သေးချေ။ ဤသို့ “မသိနိုင်” ဖြစ်နေရသော အခြေအနေကပင် လူအား ပူပန်သောကရောက်အောင် ဖန်တီးပေးလျက်ရှိသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် တိုက်ခိုက်ရေးအတွက် တာဝန်ယူထားရသော စစ်ဘက်အရာရှိ တစ်ဦးသည် မိမိလက်အောက် ရဲဘော်များအား တိုက်ခိုက်ရန် အမိန့်ပေး လိုက်၏။ ဤသို့ အမိန့်ပေးခြင်းသည် မိမိက ကောင်းသည် မှန်သည်ထင် သော ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် အမိန့်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ မိမိ၏ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ပေးလိုက်သော အမိန့်အပေါ်၌ မိမိနှင့် မိမိရဲဘော်များ၏ ကံကြမ္မာသည် မူတည်လျက်ရှိသည်။ မိမိက အမိန့်သာ ပေးလိုက်ရသည်။ တိုက်ပွဲ၌ အောင်မြင်မည်၊ ဆုံးရှုံးမည်ကို တိတိပပကြိုတင် မသိနိုင်သေး။ ထိုသို့မသိနိုင်မှုကြောင့် ထိုစစ်ဘက်အရာရှိတွင် ပူပန်သောက ၊ များဖြစ်လာရသည်။ ထို့အတူ လူတို့သည်လည်း နေ့စဉ်ဘဝ၌ ရွေးချယ်ဆုံး ဖြတ်မှုတို့ဖြင့် ပြုမူဆောင်ရွက် နေကြရသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်သာ နေရ သည်။ ထိုဆောင်ရွက်ချက် အောင်မြင်မည်၊ မအောင်မြင်မည်ကို အတိအကျ

* Leonard, M.Marsak, “French Philosophers” P. 482
** Ibid., P. 432
o anguish

မသိနိုင်သေး။ ထိုအခါ အထက်ပါ စစ်ဘက်အရာရှိကဲ့သို့ပင် ပူပန်သောကတည်းဟူသော စိတ်ဝေဒနာများကို ခံစားနေကြရသည်။... လူသည် လွတ်လပ်သူ ဖြစ်သောကြောင့် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပြုမူလုပ်ဆောင်နိုင်သော်လည်း ထိုရွေးချယ် ပြုမူမှုတို့အတွက် လူသည် အစဉ်အမြဲ ပူပန်သောကရောက်နေရသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆတ်က လူ၏ လွတ်လပ်မှုသည် အချည်းနှီးသော လွတ်လပ်မှုသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဆတ်၏ အမြင်၌ လူသည် ဤလောက လူ့ဘဝသို့ ဘာကြောင့်မှန်း မသိဘဲ ရောက်လာသူဖြစ်၍ လူ၌ အားကိုးရာ ထာဝရဘုရားလည်း မရှိ၊ လူ့အား ကယ်တင်မည့်သူလည်းမရှိ၊ လူ့အပြုအမူတို့ကို မှားသည် မှန်သည်ဟု တိုင်းတာဆုံးဖြတ်စရာ နှုန်းစံတို့ကို ချမှတ်ထားပေးသူလည်းမရှိ၊ ထိုသို့မရှိခြင်းများကြောင့် လူသည် “လွတ်လပ်” နေသူ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဤသို့ လွတ်လပ်နေသောအဖြစ်ကို ကြုံနေရသောကြောင့်ပင် လူသည် လောကအလယ်၌ အားကိုးရာမဲ့သော၊ အထီးကျန်သော ဝေဒနာကို ခံစားလာရသည်။ ဘဝ၌ ဆောက်ရာတည်ရာ၊ ခိုးကိုးရာဟုမရှိတော့ဘဲ၊ စွန့်ပယ်ခံရခြင်း ဝေဒနာမျိုးကိုလည်း ခံစားလာရသည်။ “လွတ်လပ်မှု” သည် ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော လွတ်လပ်မှုမျိုးပင် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ခံစားလာရသည်။ ထိုသို့သော လွတ်လပ်ခြင်းမျိုးသည် “ပြစ်ဒဏ် ခတ်ထားသော လွတ်လပ်ခြင်း”^၁ (၁) ထိုလွတ်လပ်ခြင်းမျိုးသည် လူ့အား ပြစ်ဒဏ်ခတ်ထားသကဲ့သို့ ဖန်တီးနှိပ်စက်နေသော လွတ်လပ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်ဟု ဆတ်ကဆိုသည်။ လူဖြစ်ရခြင်းသည်ပင် လွတ်လပ်မှုဒဏ်ခံရသောသူ ဖြစ်နေသည့် သဘောပင် ဖြစ်သည်။*

လူသည် လွတ်လပ်နေသူဖြစ်သောကြောင့် မိမိက ကောင်းသည်ဟု ထင်သည့်အရာကို မိမိကပင်ရွေးချယ်ပြုလုပ်နေရသူဖြစ်သည်။ အပြုအမူများကို ပြုမူလုပ်ဆောင်နေရသော်လည်း ထိုအပြုအမူတို့သည် “မည်သို့သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိလာမည်၊ အဘယ်မျှလောက်အထိ အကျိုးရှိမည်” ဟု တထစ်ချ မျှော်လင့်ချက်မျိုး မထားနိုင်ချေ။ အကျိုးရှိချင်လည်း ရှိမည်။ ရှိချင်မှလည်း ရှိပေလိမ့်မည်။ ထွက်ပေါ် သက်ရောက်လာမည့် အကျိုးရလဒ်သည် မရေမရာလှချေ။ ဤသို့ မရေမရာမသေချာခြင်းကိုကို ရင်ဆိုင်နေရသော

၁ abandonment J freedom condemned
* Man is condemned to be free.

လူသည် စိတ်ပျက်ခြင်းဝေဒနာ^၁ ကိုလည်း ခံစားလာရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆတ်က “ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘာမျှ မျှော်လင့်ချက် မထားဘဲ ပြုလုပ်စရာ ရှိသည်ကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ဖို့သာ ရှိတော့သည်” ဟု သဘောပိုက်လို့ဟန် ရှိသည်။

အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် လူတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက် များသည် မည်မျှ ကြိုးကြိုးစားစား လုပ်ဆောင်ထားသော လုပ်ဆောင်ချက်များပင် ဖြစ်စေ အရာထင်ချင်မှထင်မည်။ မိမိလုပ်ဆောင်ချက်များကို လူ့အများက လေးလေးစားစားနှင့် အသိအမှတ်ပြုချင်မှပြုမည်။ ထို့ကြောင့် လူ့လောက၌ လူလာဖြစ်၍ ပြုမူလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေရခြင်းများသည် စိတ်ပျက်ဖွယ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆတ်ကမြင်သည်။

မာ့က်စ်ဝါဒီများက ဆတ်အား “လူ၌ သေခြင်းတရား ရှိနေသောကြောင့် လူ၏ ပြုမူ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အကန့် အသတ် ရှိနေသော သဘောကို ဆောင်လျက်ရှိသည်။ မိမိပြုမူ ဆောင်ရွက်ချက်များ မအောင်မြင်မီ ဆုံးခန်းမတိုင်မီ လူသည် သေသွားတတ်သော သဘောရှိသည်။ သို့ရာတွင် မိမိ လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆုံးခန်းတိုင် မရောက်ခြင်းအတွက် စိတ်ပျက်စရာ မလိုပါ။ ကျန်ခဲ့သည့် လူများက ဆက်လက်၍ လုပ်ဆောင် သွားကြမည်သာ ဖြစ်သည်” ဟု အားပေးကြသည်။ ဤအားပေးချက်ကို ဆတ်က အစ ပထမတွင် လက်ခံခဲ့သော်လည်း နောင်အခါ ... လူများ အပေါ် ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့လာဟန်ရှိသည်။ မိမိသေပြီးနောက် မိမိလုပ်ရပ် များကို ကောင်းသော အဆုံးပန်းတိုင်သို့ ရောက်အောင် ဆက်လက်လုပ် ဆောင်လိမ့်မည်ဟု ဆတ်က မယုံကြည်ချေ။ ကျန်ခဲ့သော လူများသည် သူတို့သဘောနှင့် သူတို့ထင်ရာ လုပ်ကြမည်သာ ဖြစ်သည်ဟု မြင်သည်။ အားကြိုးမာန်တက် ပြုလုပ်ထားသော လူတစ်ဦး၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ သည် ထိုလူမရှိသည့်အခါ ဘာမျှ အသိအမှတ်ပြု မခံရသော လုပ်ဆောင်မှု များ ဖြစ်ချင်လည်းဖြစ်သွားနိုင်သည်။ မည်မျှကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သော လုပ်ရပ်ဖြစ်စေ နောက်လူများက ဘာမျှသုံးမရသော လုပ်ရပ်အနေဖြင့် စွန့်ပစ်ချင်လည်း စွန့်ပစ်လိုက်ကြမည်။ သို့ဖြစ်၍ တာဝန် အမျိုးမျိုးကို ယူကာ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နေရသော လူ့ဘဝကို စေ့စေ့ကြည့်ပါက စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာကောင်းသည်ဟု ဆတ်က ဖော်ပြခဲ့၏။

၁ despair

စိတ်ပျက်ဖွယ်ကောင်းသော လူ့အဖြစ်ကို ဆတ်သည် သူ၏စာပေများ၌ ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း သူ့ကိုယ်တိုင်ကမူ “ကျွန်ုပ် ဘယ်အခါမျှ စိတ်မပျက်ခဲ့ပါ” * ဟု ဆိုသည်။ “စိတ်ပျက်ဖွယ်ဘဝ ဖြစ်သော်လည်း အရှုံးမပေးဘဲ လူသည် မိမိတာဝန်ကို မိမိ ရဲရဲယူ၍ ဘဝကို မမှိတ်မသုန် ရင်ဆိုင်သွားရန် ဆတ်က တိုက်တွန်းခဲ့သူဖြစ်သည်။ လူသည် ဘဝ၏ အချည်းနှီးသဘောတို့ကို ရင်ဆိုင်နိုင်သူဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆဖြင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆတ်က မြှင့်တင်ခဲ့သည်။”**

ဆတ် ဖော်ပြသကဲ့သို့ ဘဝကိုမြင်၍ အချည်းနှီးသဘောများ၊ စိတ်ပျက်ဖွယ်များ၊ အဓိပ္ပာယ် ကင်းမဲ့မှုများနှင့်တကွ သေခြင်း တရားကိုပါ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ရင်ဆိုင်မည်ဆိုလျှင်လည်း ထိုရင်ဆိုင်ခြင်းမျိုးသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာအထိမူ ကောင်းသော မှန်သော ရင်ဆိုင်ခြင်းမျိုး ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် လူ၌ အစွဲပါဒါန်တို့ မကင်းသေးသမျှ သေခြင်းတရားနှင့် ဘဝ၏ အချည်းနှီးသဘောများ၊ အဓိပ္ပာယ် ကင်းမဲ့ခြင်းများ အစရှိသည့် ဒုက္ခတို့ကို တည်ငြိမ်စွာ ရင်ဆိုင်နိုင်လိမ့်မည် ဟူ၍ကား မယုံကြည်အပ်ချေ။ ရင်ဆိုင်ဖို့ရန် အားတင်းရမည် ဆိုလျှင်လည်းထိုသို့ အားတင်းနေခြင်းသည် တုန်လှုပ်ချောက်ချားသော အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ရဲဝံ့သူအဖြစ် လှည့်စားနေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဘဝအပေါ်၌ ကျေနပ်ခြင်း၊ မကျေနပ်ခြင်း၊ ဘဝကို အကောင်းမြင်ခြင်း၊ အဆိုးမြင်ခြင်း အစရှိသည့် ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှုတို့ လူ၌ ရှိနေသေးသမျှ သေခြင်းတရားနှင့် ဘဝဒုက္ခအထွေထွေကို ရင်ဆိုင် တိုးသည့်အခါ လူသည် ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်ဖို့ရန် အခွင့်အလမ်း များလျက်ပင် ရှိနေသေးသည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပစာနာဝါဒီများသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို လူ၏ အားကိုးရာ ဆောက်တည်ရာ မဟုတ်ဟု ပစ်ပယ်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ ဟေဂယ် အမှမ်းတင်၍ ဖော်ပြခဲ့သော ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို အစွမ်းကုန် ပစ်ပယ်ခဲ့ကြသူများဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပစ်ပယ်အောင် ခေတ်ကာလ အခြေအနေများကလည်း ဖန်တီးလာခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ဟေဂယ်က လူသည် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ပို၍ ပို၍ အသုံးပြုလာရလေ၊ လူသည် ပို၍ ပို၍

* Newsweek, April, 1980
** Paul Roubiczek, op. cit., P.126

လွတ်လပ်လာလေဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (ဝါ) အနန္တ ဝိညာဉ်၏ သက်ဝင်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် လူ့သမိုင်းကြီးသည်လည်း ပို၍ပို၍ တိုးတက်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤအဆိုကိုထောက်၍... ဟေဂယ်သည် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရားနှင့် အစွမ်းကုန် မြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်ဟု ယူဆရမည် ဖြစ်သည်။ ဟေဂယ်၏ အယူအဆအရ ဆိုပါက လူသည် လူ့ဖြစ်စဉ် လူ့သမိုင်း၌ ဘာမျှအားငယ်စရာမရှိသူ ဖြစ်သည်။ လူ့အဖြစ် လူ့ဘဝသည် အဓိပ္ပာယ်ရှိသောဘဝ၊ မျှော်လင့်ချက်ရှိသောဘဝ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

သို့ရာတွင် ဥရောပတစ်ခွင်ကိုကြည့်ပါက ၁၉-ရာစု၏ ပထမကာလမှ စ၍ လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာသည် ကျဆင်းသည်ထက်ကျဆင်းလာသည်ကို တွေ့လာရသည်။ လူတို့၏ တွေ့ဝေ မိုက်မဲခြင်းများ၊ မကျေနပ်နိုင်ခြင်းများ၊ စိတ်ပျက်ငြီးငွေ့ခြင်းများ၊ မျှော်လင့်ချက် ကင်းခြင်းများကိုသာ တွေ့လာရသည်။ ထို ၁၉ ရာစုမှစ၍ နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး မတည်ငြိမ်မှုများဖြင့် လူ့သမိုင်းကို စိုးမိုးလာသော လူမှု အနိဋ္ဌာရုံများက လူ့သမိုင်း၏ကျဆင်းမှု၊ ချွတ်ခြုံကျမှုကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ ဟေဂယ်၏ သမိုင်းသည် ပို၍ပို၍ တိုးတက်လာသည်ဟု ဆိုသော ဒဿနအပေါ် သံသယပွားဖွယ်ရာ ဖြစ်လာသည်။ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးသည် မကောင်းမှု အနိဋ္ဌာရုံတို့ကို ဖယ်ရှင်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု လူတို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြ၏။ မျှော်လင့်ချက်များထားခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့၌ ပို၍ပို၍ ဆိုးရွားသော လူမှုအနိဋ္ဌာရုံများကိုသာ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်ကို တွေ့ကြုံကြရသည်။ ထိုအခါ လူများစွာသည် မျှော်လင့်ချက်မဲ့သွားကြသည်။ ထိုခေတ်လူများသည် ဘဝ၏ မရေရာမှု သဘောတို့ကို ကြုံတွေ့ရာမှ ရှေ့အနာဂတ်ကို မည်သို့ မျှော်လင့်ရမှန်းမသိဘဲ တွေ့ဝေနေကြသည်။ နပိုလီယံ၏ စစ်ပွဲများကြောင့် အသိပညာရှင်များ၊ အတတ်ပညာရှင်များ၊ လက်ရုံးရည်နှလုံးရည်နှင့် ပြည့်စုံသူပုဂ္ဂိုလ်များ သန်းနှင့်ချီ၍ ဤလောကမှ သေဆုံးပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ရသည်။ ကေသန်းပေါင်းများစွာသော လယ်မြေများသည် စစ်ပွဲများကြောင့် မထွန်ယက် မစိုက်ပျိုးရဘဲ ဖုန်းဆိုးမြေများ ဖြစ်ကုန်ကြသည်။ ဥရောပတစ်ခွင်၌ လူတို့၏ ဘဝ၊ လူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို အစမှပြန်၍ စရမည်ကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ မော်စကို မြို့ကြီးသည် ပြာအတိကျခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ ဂျီဇျေးမကောင်းမှုကြောင့် လယ်သမားများ အတိဒုက္ခရောက်လျက် ရှိကြသည်။ လူ၏လုပ်အားအစား စက်များကို အသုံးပြုလာမှုကြောင့် လူများစွာသည် အလုပ်

လက်မဲ့ဖြစ်ကာ ညည်းညူစိတ်ပျက်နေကြသည်။ “ထိုသို့စိတ်ပျက်ရာမှ “လူ့ဘဝ လူ့အဖြစ်သည် ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်မချမ်းမြေ့ခြင်းတို့ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မဲ့ လျက်ရှိသည်။ လောကကြီးသည် ပရမ်းပတာနှင့် ဖြစ်ချင်တိုင်း ဖြစ်လျက်ရှိသည်” ဟုလည်း ထင်မြင်လာကြသည်။

အနုပညာရှင်များ၏ လက်ရာများ၌လည်း ထိုခေတ်ကာလ၏ ဘဝ အနိဋ္ဌာရုံများသည် ရောင်ပြန်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ လောကကြီးကို အဆိုး ဘက်မှ ရှုမြင်သောအမြင်^၁ ဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုသော ကဗျာလင်္ကာ တေးဂီတ တို့၌လည်း ဘဝ၏ကြေကွဲဖွယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်တို့ကို လွှမ်းလျက်ရှိသည်။ ဒဿန လောက၌လည်း လူ့ဘဝကို အဆိုးဘက်မှရှုမြင်သော အယူဝါဒတို့ လွှမ်း မိုးလျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ရှိပင်ဟောင်ဝါ၏ ဒဿနများတွင် ဘဝကို အဆိုးဘက်မှရှုမြင်သော အမြင်များကို တွေ့နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရှိပင်ဟောင် ဝါက ဟေဂယ်ရှေ့တန်းတင်ခဲ့သော ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည် လူ့အစွဲ ဥပါဒါန်၊ တဏှာကိလေသာတရားတို့၏ နောက်လိုက်မျှသာဖြစ်ကြောင်း၊ လူတို့၏ တဏှာလောဘတို့ကြောင့် လူ့သမိုင်း၌ အနိဋ္ဌာရုံတရားများ လွှမ်းမိုးနေကြောင်း ဖော်ပြခဲ့၏။

ထိုခေတ်ဒဿနပညာရှင်များ၊ အနုပညာရှင်များသည် လူ့လောက၏ ရက်စက်မှုများ၊ မတရားမှုများ၊ လူ့ဘဝ၏ မရေရာ မသေချာမှုများ၊ မျှော်လင့်ချက် ကင်းမဲ့မှုများကို ခံစားကြုံတွေ့လာရသည့်အခါ “လောက ကြီးကို ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းသည်” ဟူသော အယူအဆအပေါ်၌လည်း သံသယပွားလာကြသည်။ လောကကြီးတစ်ခုလုံးကို ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်နှင့် အစီအစဉ်မရှိဘဲ ပရမ်းပတာဖြစ်နေသည်ကိုကြည့်၍ ထာဝရဘုရားသည် လောကကြီးအား အစီအစဉ်တကျ ဖန်ဆင်းသည် ဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင် ဟုလည်း ယူဆထင်မြင်လာကြသည်။ ထာဝရဘုရားက ကယ်တင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်စရာလည်းမရှိ။ ဤမျှစက်ဆုပ်ဖွယ် အနိဋ္ဌာရုံတို့ကို လောက၌ ဖြစ်ပေါ် နေသည်ကို ထာဝရဘုရားသည် အဘယ်ကြောင့်ကြည့်နေနိုင်ရက် ပါသ နည်း။ ထာဝရဘုရားရှိကောရှိပါသေး၏လော။ “ရှိသည်ဆိုလျှင်လည်း ထို ဘုရားသည် မျက်စိကန်းနေသူ ဖြစ်ရမည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မကောင်းမှု

၁ Pessimistic outlook

သည် စိုးမိုးခဲ့ပြီ။” * ဤသို့ တိုင်ရှန်^၁၊ ဟိန်း၊^၂ လာမုန်တော့ဖ်^၃၊ လီယိုပါဒီ^၄ စသည့် အနုပညာရှင်များနှင့် ဒဿနပညာရှင်များသည် ထာဝရဘုရား အပေါ် သံသယခံဟု ပွားကြရာမှ မိမိတို့ ထင်မြင်ရာတို့ကို ဖော်ပြရေးသား စပ်ဆို ဖွဲ့နွဲ့လာကြသည်။

၁၈၅၃ ခုမှ ၁၈၆၄ ခုအထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုင်ပင်^၅ ပုန်ကန်မှု အရေးအခင်း၌ အသက်ဆုံး ရှုံးခဲ့သော လူပေါင်းသည် ၂၀,၀၀၀,၀၀၀ နှင့် ၃၀,၀၀၀,၀၀၀ ကြားတွင်ရှိသည်။ ၂၀ရာစု ဆန်းစ ကာလတွင် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာပြန်သည်။ “ပထမကမ္ဘာစစ်သည် ယခင်က လူသားတို့ တိုက်ခိုက်ခဲ့သော စစ်ပွဲများထက် အတိုင်းအဆ ပမာဏကြီးမား သည်။ ထိုခိုက်နစ်နာမှုများကလည်း ပို၍ပြင်းထန်သည်။ ဤကမ္ဘာစစ်ကြီး အတွင်း ပစ္စည်းပျက်ယွင်းမှုများ၊ စာရိတ္တပျက်ယွင်းမှုများကို အပထား၍ အတိအကျ သေဆုံးသော စစ်သား ၁၀ သန်း၊ သေပြီဟု ယူဆရသော စစ်သား ၃ သန်း၊ စစ်ကြောင့် မိဘမဲ့ ဖြစ်သွားကြရသော ကလေးပေါင်း ၉ သန်း၊ စစ်ကြောင့် မုဆိုးမ ဖြစ်ရသော မိန်းမ ၅ သန်း ရှိခဲ့လေသည်။” ** ၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ပထမ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးခဲ့သော်လည်းရုရှားပြည်၌ကား ၁၉၁၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်အထိ ဆက်တိုက်ပင် တန်ပြန်တော်လှန်ရေးများကို ဆိုဗီယက်များက နှိမ်နင်း တိုက်ခိုက်နေကြပြန်သည်။

ခေတ်တစ်ဝက်မျှမကျိုးမီ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်ပြန်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်သည် ပထမ ကမ္ဘာစစ်ထက် ထိုခိုက်နစ်နာမှုများ ပိုလာသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၌ သေဆုံးခဲ့သော လူပေါင်း ၅၄,၀၀၀,၀၀၀ ခန့် ရှိ၍ ယင်းတို့အနက်တွင် ရုရှားမှ သေဆုံးသူ ၂၅,၀၀၀,၀၀၀ မျှ ပါဝင်၍ တရုတ်ပြည်မှ အရပ်သား ၇,၀၀၀,၀၀၀ သေဆုံးကြသည်။ အဆိုးရွားဆုံးမှာ

* Will Durant, op. cit., p. 302
၁ G. G, Byron (1788 - 1824)
၂ H. Hein (1797 - 1856)
၃ M. Y, Lermontov (1814 - 1841)
၄ G. Leopardi (1798 - 1837)
၅ T'ai-p'ing
** ဗိုလ်အေးမောင်၊ ကမ္ဘာတော်လှန်ရေးသမိုင်း၊ စတုတ္ထအကြိမ် - စာ ၄၁၈

ပိုလန်ပြည်မှဖြစ်၍ လူပေါင်း ၆,၀၂၀,၀၀၀ (လူဦးရေ ၂၇,၀၀၇,၀၀၀ ၏ ၂၂၂ ရာနှုန်း) မျှ သေဆုံးကုန်ကြသည်။*

ဟေဂယ်က “လူတို့သည် ပို၍ပို၍ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို အသုံးပြုလာသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့သမိုင်းစဉ်ကြီးသည်လည်း ပို၍ပို၍ တိုးတက်လာသော သဘောကိုဆောင်သည်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် လူ့လောကရှိ လူမှု အနိဋ္ဌာရုံတို့ကို ထောက်၍ ဟေဂယ်၏ အဆိုအမိန့်၊ ဟေဂယ်၏ အယူအဆ အပေါ် သံသယ ပွားစရာများ ရှိလာသည်။ လူ့သမိုင်းကြီးသည် ဆင်ခြင်ခြင်း တရားအပေါ် အခြေခံ၍ တိုးတက် ပြောင်းလဲနေသည် ဆိုပါလျက် စစ်ပွဲများ၊ လူသတ်ပွဲများ၊ အနိုင်ကျင့်မှုများ၊ လူမှုအနိဋ္ဌာရုံများ စသည့်လူ့သမိုင်း၏ ကျဆင်းနိမ့်လျော့မှု သဘောတို့သည် အဘယ်ကြောင့် ပို၍ပို၍ ဖြစ်လာရသနည်း။ လူတို့သည် သဘောထား ကွဲလွဲချက်များကို ဆင်ခြင်ခြင်းတရား အပေါ် အခြေခံ၍ ပြေပြေ လည်လည် ဆွေးနွေး ဖြေရှင်းခြင်းမပြုနိုင်ကြဘဲ အဘယ်ကြောင့် လက်နက်စွဲကိုင်လျက် သတ်ဖြတ်နေကြသနည်း၊ ဟေဂယ်ဆိုလိုသော “တိုးတက်ခြင်း” ဟူသည်မှာ အဘယ်သို့သော တိုးတက်ခြင်းမျိုးနည်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်ခြင်းများ၊ လူလူချင်း ဖျက်ဆီးနိုင်သည့် လက်နက်ပစ္စည်းတို့ တိုးတက်ခြင်းများကိုပင် “တိုးတက်ခြင်း” ဟု ဆိုမည်လော စသည့် မေးခွန်းများနှင့်အတူ ဟေဂယ်၏ ဒဿနအပေါ် သံသယပွားလာကြသည်။ သံသယပွားရာမှ အယုံအကြည် ကင်းမဲ့ခြင်းဆီသို့ ရောက်သွားပြီးနောက် ဟေဂယ်၏ ဒဿနအယူအဆတို့ကို ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများသည်လည်း “ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည် လူ့ဘဝ လူ့ပြုသရာတို့ကို ဖြေရှင်းမပေးနိုင်၊ လူမှုအနိဋ္ဌာရုံများကို ဖယ်ရှားမပေးနိုင်” ဟု ယူဆကာ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ အချို့သော ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများက ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို ပစ်ပယ်ပြီးနောက် ထာဝရဘုရားကို အားကိုးယုံကြည်မှုပြု၍ ဘဝ၏ ထောက်ရာ တည်ရာကို ရှာကြသည်။ အချို့ဘဝဖြစ်တည်မှု ဝါဒီများကမူ ထာဝရဘုရားကို အယုံအကြည်မရှိဘဲ ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ ထာဝရဘုရားအပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အမှား

* Book of World Records (1977 Edit) p. 388

အမှန်နှုန်းစံတန်ဖိုးများ၊ အစဉ်အလာလက်ခံခဲ့သော လူမှုရေးနှုန်းစံတန်ဖိုးများကိုလည်း အယုံအကြည်မရှိဘဲ ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများသည် မိမိတို့ဝန်းကျင်မှ လူများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း အားကိုးရာများ မဟုတ်ဟု မြင်လာကြသည်။ အယုံအကြည်လည်းကင်းမဲ့ လာကြသည်။ ဝေဖန်သူများက “ဤသို့ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့လာခြင်း ၎င်းတို့နေထိုင် အသက်ရှင်ရာ အရင်းရှင် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ မသမာမှုများ၊ တရားမျှတမှု ကင်းမဲ့ခြင်းများ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းများကိုဖြစ်စေသော စီးပွားရေးစနစ်ကြောင့်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုခေတ်အနုပညာရှင်များသည် ဘဝဖြစ်တည်မှုပဓာနဝါဒီများ ထက်ပို၍ပင် အရင်းရှင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် အယုံအကြည်မဲ့ကြသည်။ မကျေနပ်ခြင်း တရားများ ပွားကြ၍ ထိုအရင်းရှင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ပစ်ပယ်ကျောခိုင်းကြသည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ် ကျောခိုင်း လိုက်သောကြောင့် အနုပညာရှင်များသည် ၎င်းတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကင်းကွာ သွားကြသည်။ မတော်လောဘတို့ဖြင့် အရာရာကို ငွေဖြင့် အဆုံးအဖြတ် ပြုနေကြသော အရင်းရှင်တို့ကို အချည်းနှီးသော လူများအဖြစ် မြင်ကြသည်။ အနုပညာ၏ တန်ဖိုး၊ အမှန်တရား၏ မှန်မြတ်မှုတို့ကို နားမလည်သူများအဖြစ် မြင်ကြသည်။ အရင်းရှင်နားလည်သောအရာမှာ ငွေသာဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်တစ်ဦးက အောက်ပါကဲ့သို့ ပြောင်လှောင်ထား၏။

“ဆန် ဆန် ဆိုတာကို ကျွန်ုပ် ဘယ်လိုနားလည် ရမှာလဲ
ဆန်ဆိုတာ ဘာလဲလို့ သိသူကိုကော ကျွန်ုပ်သိသင့်သေးသလား
ဆန် ဆို တာ ကို ဘယ် လို ယူ ဆ ရ မှန်း ကျွန်ုပ် မသိ
ကျွန်ုပ်သိတာက ဆန်ဈေး”*

အရင်းရှင်သည် မိမိအကျိုးစီးပွားအတွက် ငွေရရန်သာပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်သည်။ ကုန်ထုတ်ခြင်းဟူသည် အရင်းရှင်အဖို့ အမြတ်ရဖို့

* Ernst Fischer, “The Necessity of Art” P. 82

တူကံသာဖြစ်သည်။ ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းဟူသည် ငွေကိုရစေသော အရာဝတ္ထု သာဖြစ်သည်။ ငွေရဖို့သာ ကြည့်တတ်သော အကျင့်ပါနေသည့် အရင်း ရှင်တို့သည် အနုပညာပစ္စည်းတို့ကိုလည်း ရောင်းကုန်ပစ္စည်းအဖြစ် သဘော ထားကြသည်။ ရောင်းကုန်ပစ္စည်းသည် အသုံးကျမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုး သာ ရှိသည်ဟုမြင်သကဲ့သို့ အနုပညာပစ္စည်းကိုလည်း အသုံးကျပစ္စည်းတစ်ရပ် အနေဖြင့်သာ မြင်ကြသည်။ အနုပညာရှင်များမှာမူ မိမိတို့၏ အနုပညာ လက်ရာများကို အခြားထုတ်ကုန် ပစ္စည်းများကဲ့သို့ ဈေးကွက်၌ ချ၍ ရောင်းနိုင်သူများမဟုတ်။ အနုပညာလက်ရာ ဆိုသည်မှာ အမြတ်အစွန်း ရမှု ရှုထောင့်မှနေ၍ နေ့စဉ်သုံးပစ္စည်းကဲ့သို့ တန်ဖိုးဖြတ်အပ်သော အရာ မျိုးလည်းမဟုတ်။ နေ့စဉ်သုံးပစ္စည်းကဲ့သို့ လျင်လျင်မြန်မြန် ထုတ်လုပ်၍ ရသောအရာမျိုးလည်း မဟုတ်ချေ။ ထိုအခါ ငွေရဖို့ရန်သာ ရှေးရှု၍ အရာရာ ကို အသုံးကျ တန်ဖိုးအနေဖြင့် နားလည်နေသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ အနု ပညာရှင်များသည် စားဝတ်နေမှု မပြေလည်ခြင်းများနှင့် အတူ အားငယ် စိတ်များဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ အနုပညာရှင်များသည် မိမိတို့ကျင့်လည်ရာ လူနေမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် မစပ်ဟပ်တော့သကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ အနုပညာ ရှင်များနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ကင်းကွာသည်ထက် ကင်းကွာသွားကြ သည်။

အနုပညာရှင်များသည် ၎င်းတို့အသက်ရှင် နေထိုင်ရာ ခေတ်ကို ခေတ်ဆိုး ခေတ်ပျက်ကြီးဟု မြင်သည်။ အမှန်တရား ပျောက်ကွယ်ဆိတ်သုဉ်း နေသော ခေတ်ကြီးအဖြစ် မြင်သည်။ မိမိတို့ဘဝကိုလည်း အချည်းနှီး သောဘဝ၊ အဓိပ္ပာယ်မဲ့သောဘဝ၊ တန်ဖိုးမဲ့သောဘဝ၊ ဆောက်တည်ရာ မဲ့သောဘဝအဖြစ် မြင်လာကြသည်။ “အနောက်တိုင်း ဘူဇာ အရင်းရှင် လောကကြီးသည် စိတ်ညစ်ညူးဖွယ် ကောင်းသော လောကကြီး ဖြစ်သည်။ဤလောကကြီး၌ အသက်ရှင် နေရခြင်းသည် မိမိအတွက် အဓိပ္ပာယ်တစ်စုံတစ်ရာ၊ တန်ဖိုးတစ်စုံတစ်ရာ ရှိသည်ဟုမြင်သောသူသည် ရူး သောကြောင့်သာဖြစ်မည်။ လူအားလုံးသည် မိုက်မဲကြသည်။ ကောက်ကျပ် စဉ်းလဲနေကြသည်”* ဟု မြင်လာကြသည်။

၁ instrumental value
* Ernst Fischer, op. cit., P.88

အလိုလောဘတို့ဖြင့် အရာရာကို ရောင်းကုန်ပစ္စည်းအဖြစ် သဘော ထားနေသော ထိုခေတ် လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ လူကိုလည်းလူအဖြစ်မမြင်တော့ တဲ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းအဖြစ် မြင်လာကြသည်။ လူ၏အရည်အသွေး၊ လူ၏ဂုဏ် သိက္ခာသည် ထိုအမြင်နှင့်အတူ လျော့ကျသွားခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ လူ့အရည် အသွေး လူ့အခန်းကဏ္ဍ လျော့ကျခြင်းကို အနုပညာရှင်တို့ ခံစားတွေ့ကြုံ လာရာမှ ပန်းချီပညာရှင်တို့၏ လက်ရာများ၌ လူကို အလင်းအမှောင်နှင့် ဆေးရောင်များကြားတွင် မပီမသ မထင်မရှားဖြင့် မှေးမှေးမှိန်မှိန် ရေးဆွဲ ဖော်ပြလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပန်းချီပညာရှင် စေဇန်းက “လူကို ပေါ်လွင်အောင် မဖော်ထုတ်သင့်” ဟုပင် ဆိုသည်။ ပန်းချီကားများ၌ လူသည် ဆေးရောင်များကြားတွင် တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်သွား သည်။ ရှုခင်းပုံများတွင် လူပုံမပါဘဲ အထီးကျန်နိုင်လျက်ရှိသည်။ မြို့တော် တွင်းလမ်းများကို ရေးဆွဲထားသော ပန်းချီကားများမှာလည်း “လူ”မပါ သောကြောင့် ထိုမြို့တော်တွင်းလမ်းများသည် လူသူကင်းဆိတ်၍ အစွန့် ပစ်ခံ လမ်းများသဖွယ် ဖြစ်လျက်ရှိသည်။*

အနုပညာရှင်များသည် အမှန်တရား ကင်းမဲ့နေသော ၎င်းတို့၏ လူနေမှု အဖွဲ့အစည်းကို အားကိုးရာ ယုံကြည်ရာ မဟုတ်ဟု မြင်ကြသည်။ ထိုလူမှု အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ အသက်ရှင် နေရသော ဘဝကို ဘာမျှ အဓိပ္ပာယ်မရှိသော တန်ဖိုးမရှိသော ဘဝဟု မြင်ကြသည်။ ထိုအမြင်တို့ဖြင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ပစ်ပယ်ကျောခိုင်းကြသည်။ ၎င်းတို့၏ လူမှု အဖွဲ့အစည်းမှ ပြေးရှောင်ကြသည်။ ထိုသို့ပြေးရှောင်ပြီးနောက် “အနု ပညာသည် အနုပညာအတွက်” ဟူသော ကြွေးကြော်သံဖြင့် လူမှုကိစ္စ များကို မျက်ကွယ်ပြုကြသည်။

ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီ များသည်လည်း ၎င်းတို့အသက်ရှင် နေထိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီးကို ဘဝ၏ အားကိုးရာမဟုတ်ဟု ယူဆကာ ပစ်ပယ်ကျောခိုင်း သူများဖြစ်ကြသည်။ အချို့က ထာဝရဘုရားအပေါ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုဖြင့် အားကိုးပြု၍ လူ့ဘဝ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုရှာကြ သည်။ ဘဝ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုကြည့်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ယန်ပေါလ် ဆတ် အစရှိသော ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီတို့ကမူ ထာဝရဘုရားကို

* Ibid., P.90 ၁ P. Cezanne (1839 - 1906)

မယုံကြည်ကြရကား ထိုထာဝရဘုရားကိုလည်း ဘဝ၏ အားကိုးဆောက် တည်ရာမဟုတ်။ ထာဝရဘုရားသည် ဘဝကို မှန်မှန်ကန်ကန် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ပေးနိုင်သူမဟုတ်ဟု ယူဆကာ ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။

အနောက်တိုင်းမှ လူ့အတွက် ထာဝရဘုရားသည် ဘဝ၏ အားကိုးရာ ဆောက်တည်ရာဖြစ်ခဲ့၏။ ဆင်ခြင်ခြင်းတရားသည်လည်း ဘဝ၏ အားကိုး ရာ၊ ဆောက်တည်ရာဖြစ်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ထာဝရဘုရား၏ တည်ရှိမှုနှင့် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားကို အယုံအကြည် ကင်းမဲ့၍ ပစ်ပယ်လိုက်သောအခါ လူ၌ အားကိုးဆောက်တည်ရာမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသည်။ ထိုမျှမက လူမှု အဖွဲ့အစည်းကို လည်းကောင်း၊ အစဉ်အလာ နှုန်းစံ တန်ဖိုးများကိုလည်း ကောင်း၊ သိပ္ပံပညာကိုလည်းကောင်း၊ ယုံစားအားကိုးရာများ မဟုတ်ဟု ပစ်ပယ်လိုက်သည့်အခါ လူသည်ဘဝ၌ မည်သည့်အရာကိုထောက်ရာတည်ရာ အားကိုးရာအဖြစ်ဖမ်းကိုင်ရမှန်း မသိဘဲဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါအားကိုးရာ ကင်းမဲ့သည်ထက် ကင်းမဲ့ကာ အားငယ်ခြင်းဝေဒနာကို ခံစားလာရသည်။ အထီးကျန်ဝေဒနာကိုလည်း ခံစားလာရသည်။ တွေ့ဝေသူလည်း ဖြစ်လာ သည်။ မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့ သူလည်း ဖြစ်လာသည်။ လူ့ဘဝ၌ မည်ကဲ့သို့ သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် နေရမည်ကို မသိသကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ မည်သည့်အရာကို ပန်းတိုင်ထား၍ သက်ရှင်လှုပ်ရှားရမည်ကိုလည်း မသိ သကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ “ဘဝပန်းတိုင်ကား အဘယ်နည်း” ဟူသော မေးခွန်းကို ပြင်သစ်မှ ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီအချို့က “သေခြင်း သည် ဘဝ၏ အဆုံးပန်းတိုင်ဖြစ်သည်” ဟု ဖြေကြသည်။ “ဘဝပန်းတိုင် အတွက် လုပ်ဆောင်စရာကား အဘယ်နည်း” ဟူသောမေးခွန်းကို မေးလာ သူအားလည်း ထိုဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီတို့က“ဘဝ၏ ပန်းတိုင်ဆို သည်မှာ သေခြင်းသာဖြစ်၍ ထိုပန်းတိုင်အတွက် လုပ်ဆောင်လိုလျှင် လုပ်ဆောင်စရာတစ်ခုတော့ရှိပါသည်။ ယင်းမှာအခြားမဟုတ်။ သင့်အသုဘ အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဖို့ပင် ဖြစ်ပါသည်” ဟု ဖြေကြသည်။*

စာရေးဆရာကြီး တော်လ်စတိုင်း၏ ပုံပြင်တစ်ခု၌ ဘုရင်တစ်ပါး က လူတစ်ဦးအား မည်သို့မျှ ရှောင်၍မရသော အပြစ်မျိုးကို ပေးလိုသော

* Time Magazine, vol. 110, 1976
၁ Leo Tolstoy (1828 - 1910) J The Empty Drum
(ပုဂံအကြိမ်)

ကြောင့် “သင်သည် ဘယ်အရပ်မှန်း မသိသော အရပ်သို့သွား၍ ဘယ် အရာမှန်း မသိသော အရာကိုယူခဲ့” ဟု အမိန့်ပေးလိုက်ပုံကို ဖော်ပြ ထား၏။ ဘယ်အရပ်မှန်းမသိသော အရပ်သို့ သွားရမည် ဆိုသောကြောင့် ထိုအပြစ်ပေးခံရသောလူသည် မည်သည့်အရပ် မည်သည့်နေရာသို့ ဦးတည် မျှော်မှန်း၍ သွားရမည်ကို မသိနိုင်ချေ။ ဘာမှန်းမသိသည်ကို ယူခဲ့ဟု ဆို ပြန်သောကြောင့် ထိုလူသည် မည်သည့်အရာကို မည်သို့ ရှာဖွေယူရမှန်း လည်း မသိနိုင်ချေ။ ဘာမှန်းမသိသောကြောင့် ဘာလုပ်ရမှန်းမသိဘဲ ထိုလူ ယည် တွေ့ဝေနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဘာမှန်းမသိသောကြောင့် သူ၏လုပ် ဆောင်ချက်များသည်လည်း ပရမ်းပတာ ဖြစ်နေဖို့သာ ရှိပေလိမ့်မည်။ ထို့အတူ ဘဝဖြစ်တည်မှု ပဓာနဝါဒီများ ဖွင့်ဆိုသည့် ဘဝ၏ အမှန် ထာဝရကို အသေအချာနားမလည်ဘဲ ဘဝဖြစ်တည်မှု ဝါဒ သဘော တရားတို့ကို အစွန်းရောက် လက်ခံမိသူအဖို့ လူသည် လူ့လောကသို့ အဓိပ္ပာယ်မဲ့အချဉ်းနီး ဘာမှန်းမသိဘဲ ရောက်လာသူ၊ မည်သည့်ပန်းတိုင်သို့ ဦးတည်မျှော်လင့်၍ သွားရမှန်းမသိသူ၊ လူ့ဘဝ၌ မည်သို့သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သက်ရှင်လှုပ်ရှားရမည်ကို မသိသူအဖြစ်ဖြင့် ဆောက်တည် ရာမရ ဖြစ်နေလိမ့်မည်သာ ဖြစ်လေသည်။

... အနောက်တိုင်းမှ စောစောပိုင်း ဒဿနပညာရှင် အများအပြားသည် လူ၌မကျေပျောက်နိုင်သော ထာဝရ မြဲသော ခိုင်သောအတ္တ (ဝါ) စိတ်အခြေခံဝတ္ထုရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ၎င်းတို့အလိုအရ လူ၌သာ စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုတည်းဟူသော အတ္တရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသည် အခြားအခြားသောသတ္တဝါတို့နှင့် မတူသောသူဖြစ်သည်။ အတ္တရှိသူ ဖြစ်သောကြောင့် လူသည် သတ္တလောက၌ ထူးခြားသူ၊ မြင့်မြတ်သူဖြစ်သည်။ လူသည် ကောင်းအောင် ကြိုးစားပါက တစ်ချိန်တွင် ထိုလူ၏အတ္တသည် မသိမှု၊ တွေဝေမှုတို့ဖြင့် လွင့်မျောရာမှ ထာဝရလွတ်မြောက်မှုကို ရ၍ဆောက်တည်ရာကို ရသွားမည်ဟုလည်း ယုံကြည်သည်။ အတ္တတည်းဟူသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၏ တည်ရှိမှုကို ဒေးကား အစရှိသော ဒဿနပညာရှင်များက ၎င်းတို့ ခေတ်ကရေပန်းစားခဲ့သည့် သင်္ချာပညာအပေါ် အခြေ ခံကာ သက်သေပြခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်လာသော သင်္ချာစနစ်သစ်များကြောင့် ထိုဒဿန ပညာရှင်တို့၏ သက်သေပြချက်များ မှားယွင်းကြောင်း တွေ့လာရသည်။ ထိုအခါ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု အပေါ်၌ လည်း သံသယပွားစရာများ ရှိလာပြန်သည်။ အတ္တ၏ တည်ရှိမှုဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခြင်းအပေါ်၌ လည်း သံသယများ ရှိလာပြန်သည်။

စိတ်အခြေခံဝတ္ထုဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခြင်း

အနောက်တိုင်းမှ စောစောပိုင်း ဒဿနပညာရှင် အများအပြားသည် လူ၌မကျေပျောက်နိုင်သော ထာဝရ မြဲသော ခိုင်သောအတ္တ (ဝါ) စိတ်အခြေခံဝတ္ထုရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ၎င်းတို့အလိုအရ လူ၌သာ စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုတည်းဟူသော အတ္တရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသည် အခြားအခြားသောသတ္တဝါတို့နှင့် မတူသောသူဖြစ်သည်။ အတ္တရှိသူ ဖြစ်သောကြောင့် လူသည် သတ္တလောက၌ ထူးခြားသူ၊ မြင့်မြတ်သူဖြစ်သည်။ လူသည် ကောင်းအောင် ကြိုးစားပါက တစ်ချိန်တွင် ထိုလူ၏အတ္တသည် မသိမှု၊ တွေဝေမှုတို့ဖြင့် လွင့်မျောရာမှ ထာဝရလွတ်မြောက်မှုကို ရ၍ဆောက်တည်ရာကို ရသွားမည်ဟုလည်း ယုံကြည်သည်။ အတ္တတည်းဟူသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၏ တည်ရှိမှုကို ဒေးကား အစရှိသော ဒဿနပညာရှင်များက ၎င်းတို့ ခေတ်ကရေပန်းစားခဲ့သည့် သင်္ချာပညာအပေါ် အခြေ ခံကာ သက်သေပြခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်လာသော သင်္ချာစနစ်သစ်များကြောင့် ထိုဒဿန ပညာရှင်တို့၏ သက်သေပြချက်များ မှားယွင်းကြောင်း တွေ့လာရသည်။ ထိုအခါ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု အပေါ်၌ လည်း သံသယပွားစရာများ ရှိလာပြန်သည်။ အတ္တ၏ တည်ရှိမှုဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခြင်းအပေါ်၌ လည်း သံသယများ ရှိလာပြန်သည်။

မြောက်အောင်ကျော်လွှားနိုင်စွမ်းသော အတ္တ လူ၌ရှိသောကြောင့် လူသည် လောက၌ ထည်ဝါသူ ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားသူသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

မကျေပျောက်နိုင်သော အတ္တရှိသည်ဟု ယူဆသူ “အတ္တဝါဒီ” အဖို့ “အတ္တ” သည် ဘဝ၏ ဆောက်ရာ တည်ရာပင် ဖြစ်သည်။ အစွဲ ဥပါဒါန်များ၊ တဏှာလောဘများ၊ ဒေါသတရားများမှ လည်းကောင်း၊ ရုပ်ခန္ဓာမှ လည်းကောင်း အတ္တ လွန်မြောက် သွားလျှင် ဒုက္ခအလုံးစုံ၊ ပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်မှု အလုံးစုံမှ ကင်းဝေး၍ ထာဝရ မြဲသော “ဆောက်တည်ရာ” ကို ရပြီဟု အတ္တဝါဒီသည် ယုံကြည်ပေးလိမ့်မည်။

“လူ၌ အတ္တ သို့မဟုတ် ဝိညာဉ်သည် ရှိသည်။ ထိုအတ္တသည် မကျေ ပျောက်သော ထာဝရတည်မြဲသော သဘောရှိသည်။ ရုပ်ခန္ဓာပျက်စီး ယိုယွင်းသော်လည်း အတ္တမှာမူ ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်း သဘောမရှိ” ဟူသော အယူအဆများသည် သိပ္ပံပညာ မဖွံ့ဖြိုးသေးသည့် လူ့သမိုင်းအစလောက် ကပင် ယုံကြည်လာခဲ့သော အယူအဆများဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးစိုးမိုး သော အနောက်တိုင်း အလယ်ခေတ် တစ်လျှောက်လုံး၌လည်း လူတို့ ထာဝရမြဲသော မကျေပျောက်သော အတ္တသည် ရှိသည်ဟု လက်ခံခဲ့၍ မျက်မှောက်ခေတ်၌လည်း အတ္တ၏ တည်ရှိမှုကို လက်ခံသူ အမြောက်အမြား ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ အရှေ့တိုင်းတွင်ရှိသော ဘာသာအယူဝါဒ^၁ အများ အပြားသည်လည်း အတ္တ၏တည်ရှိမှု၊ အတ္တ၏တည်မြဲမှုကို လက်ခံယုံကြည် ခဲ့ကြသည်။ လက်ခံယုံကြည်ကြဆဲလည်း ရှိသည်။

စောစောပိုင်း ဂရိတွေးခေါ်ရှင် အများအပြားသည်လည်း လူ၌ အတ္တရှိသည်ဟု လက်ခံကြသည်။ ပလေတိုမတိုင်မီ အတွေးအခေါ် ဒဿန ပညာရှင်များသည် လူ၌ရှိသော အတ္တကို ရုပ်သဘောအနေဖြင့် (ဝါ) ရုပ်သဘောကိုဆောင်သော မကျေမပျောက်သော အရာအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြ သည်။ အနက်ဇီမင်းနီးစ်^၂က အတ္တ သို့မဟုတ် ဝိညာဉ်သည် အလွန် သိမ်မွေ့သည့် လေကဲ့သို့သော ရုပ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုအတ္တရုပ်သည် လူ့ခန္ဓာ ကိုယ်မှ ထွက်ခွာသွားသောအခါ ကျန်ရစ်ခဲ့သော ခန္ဓာကိုယ်သည် ပြိုကွဲပျက် စီးသောအဖြစ်သို့ ရောက်သွားသည်ဟု ဆိုသည်။ ဟာရာကလိုက်တပ်စ်^၃

၁ religion ၂ Anaximenes (6 th Cent, B.C.)
၃ Heraclitus (536 - 470 B.C.)

သည်လည်း လူ၌ရှိသော အတ္တကို အသိမ်မွေ့ဆုံးသော ရုပ်တစ်မျိုးအဖြစ်^၁ လက်ခံသူဖြစ်သည်။ ဟာရာကလိုက်တပ်စ်က “အရာရာသည် ပြောင်းလဲနေ သည်။ အတ္တသည်လည်း အစဉ်ပြောင်းလဲနေသည်။ အတ္တသည် ထိုသို့ ပြောင်းလဲနေသော်လည်း ထိုပြောင်းလဲနေသော အတ္တကို လုံးဝမရှိတော့ သည့် အဖြစ်သို့ ရောက်သွားအောင်၊ ပျောက်ကွယ် ကျေပျက်သွားအောင် ပျောက်ပျက်ပစ်၍လည်းမရ၊ ချေပျက်ပစ်၍လည်း မရ”^{*} ဟု ယူဆသည်။

လူစိတ်ပတ်စ်^၂၊ ဒီမောခရိတပ်စ်^၃ နှင့် အခြားသော အဏုမြူဝါဒီ များ^၄ က ကမ္ဘာလောကကြီးသည် သေးငယ်လှသော အဏုမြူရုပ်များ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသကဲ့သို့ အတ္တသည်လည်း အသိမ်မွေ့ဆုံးသော အသန့်စင် ဆုံးသော အဏုမြူတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အတ္တတည်းဟူသော အဏုမြူ^၅ တို့သည် လူ၏ခန္ဓာကိုယ် အတွင်းရှိ အခြား အခြားသော အဏုမြူများ နှင့်အတူ အများအပြား ရှိနေကြသည်။ အတ္တအဏုမြူတို့သည် အခြား အခြားသော အတ္တအဏုမြူမဟုတ်သည့် နှစ်ခု-နှစ်ခုသော အဏုမြူတို့၏ ကြားတွင် တည်ရှိနေကြသည်။ လူသေသောအခါ ထိုအတ္တအဏုမြူတို့သည် စကြဝဠာအတွင်းသို့ ကြဲပြန့်လွင့်ထွက်သွားကြသည်။ လူ၏ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် သည် အိုးတစ်ခုဆိုပါက အတ္တအဏုမြူတို့သည် ထိုအိုးထဲမှ ပစ္စည်းများဖြစ် ကြမည်။ အကယ်၍ အိုးသည်ကွဲကြွေသွားပါက ထိုအိုးအတွင်းမှ ပစ္စည်း တို့သည် ကြဲလွင့်သွားကြမည်။ ထိုအတူ အိုးတည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်သေ လွန်ကွဲပြိုသွားပါက ခန္ဓာအတွင်းမှ အဏုမြူတို့သည်လည်း ကြဲလွင့်သွားကြ မည်။ သို့ရာတွင် ထိုလွင့်ကြဲထွက်သွားသော အတ္တအဏုမြူတို့သည် စကြ ဝဠာအတွင်း၌ ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်မဟုတ်၊ ထိုအတ္တအဏုမြူတို့သည် တစ်နေရာရာ၌ အချင်းချင်း ပေါင်းစုဖွဲ့စည်းမိကြရာမှ ဘဝသစ်၊ ခန္ဓာသစ် များ ဖြစ်ပေါ်လာကြဦးမည်။ ထိုအတ္တအဏုမြူတို့သည် မပျောက်ပျက်နိုင် သော ထာဝရတည်မြဲသော သဘောရှိသည်။ အတ္တအဏုမြူတို့သည် နိစ္စ သဘောကို ဆောင်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။

၁ the finest (most rarified form of fire.)
* Frost, Jr., op. cit., p. 173
၂ Leucippus (a, 450 B.C.)
၃ Democritus (460-360 B.C.)
၄ atomists ၅ soul atoms

ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ “အတ္တသည် ရုပ်ဖြစ်သည်” ဟု ယူဆသူများပင် ဖြစ်သည်ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အဏုမြူဝါဒီနှင့် အက်ပီကျူးရီးယန်း တို့ အယူအဆ ခြားနားသည်မှာ အဏုမြူဝါဒီတို့က အတ္တကို ထာဝရ မြဲသော အတ္တအဖြစ် ယူဆ၍ အက်ပီကျူးရီးယန်းတို့က အတ္တကို တစ်ဘဝ သာ မြဲသည့် အနေ ယူဆသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ အက်ပီကျူးရီးယန်း တို့က အတ္တသည် စကြဝဠာရှိ အခြားအရာများကဲ့သို့ပင် အဏုမြူတို့၏ ပေါင်းစည်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သို့ရာတွင် အတ္တ အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ဖွဲ့စည်းပေးသော ‘အတ္တအဏုမြူများ’ မှာမူ လွန်စွာ သေးငယ်သော သိမ်မွေ့ဆုံးသော ရုပ်များဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

အက်ပီကျူးရီးယန်းတို့က.... ရုပ်သည် ပြောင်းလဲသော သဘော ရှိသည်။ သိမ်မွေ့ဆုံးသော ရုပ်သဘောတို့ ပေါင်းစည်းဖြစ်ပေါ်နေသည့် အတ္တသည်လည်း ရုပ်သဘောမျှသာဖြစ်သောကြောင့် အတ္တသည်ပြောင်းလဲ ခြင်းသဘော ရှိသည်။ ရွှေ့လျားခြင်းသဘောရှိသည်။ ပလေတို၊ အာရစ္စ တိုတယ်လ်တို့ ယူဆသကဲ့သို့ အတ္တသည် ထာဝရခိုင်မြဲသော သဘောကို မဆောင်။ မပျက်မစီးသော သဘောကိုလည်း မဆောင်။ လူသေသည့် အခါ ရုပ်ခန္ဓာပြိုကွဲပျက်စီးခြင်းနှင့်အတူ အတ္တရုပ်သည်လည်း ပြိုကွဲပျက်စီး လွှင့်ကြသွားသည်။ စင်စစ် သေခြင်းသည် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်နှင့် အတ္တတို့၏ အဆုံးသတ်ပင် ဖြစ်သည်။ တမလွန်ဘဝဟူသည်မရှိ၊ အရာရာသည် သေခြင်း တရားနှင့် အတူ ချုပ်ငြိမ်းပြတ်စဲသွားသည်ဟု ယူဆကြသည်။ အက်ပီကျူး ရပ်စ်” (ထိုအက်ပီကျူးရီးယန်းဂိုဏ်းကို စတင်တည်ထောင်သူ)က “သေ ခြင်းတရား (ဝါ) သေရမှာကို ကြောက်စရာမလို၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သချိုင်း၏ ဟိုမှာဘက်၌ ဘာမျှမရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်”* ဟု ဆိုသည်။ သေခြင်းတရားကဲ့သို့သော ဒုက္ခမျိုးကိုပင် မကြောက်ဘဲ ပျော်ပျော်နေရန် အက်ပီကျူးရပ်စ်က လူတို့ကို အထက်ပါကဲ့သို့ အားပေးစကား ပြောဟန် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဘဝ၏ တိုတောင်းမှု၊ ဘဝ၏မပြေလည်မှုတို့ကို ကြုံတွေ့ နေရသော ထိုခေတ်လူများက သူ၏စကားကို နားမဝင်နိုင်ကြဟု ဆိုသည်။

၁ Epicurus (341 - 270 B.C)
* Reinhold Niebulr., op., cit., p.9

အက်ပီကျူးရီးယန်းတို့နှင့် မရှေးမနှောင်း ရှိခဲ့ကြသည့် စတိုးဝစ်^၁ များက လူ၌အတ္တရှိသည်။ ထိုအတ္တသည် သိမြင်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ခံစား ခြင်း၊ တဏှာဆန္ဒဖြစ်ခြင်းတို့၏ အခြေခံဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အတ္တ သည် သိမြင်မှု၊ ခံစားမှုနှင့် တဏှာဆန္ဒဖြစ်မှုတို့ကို ပြုလုပ်သူဖြစ်သည်။ အတ္တ သည် အမှတ်သညာတို့ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုအမျိုးမျိုးကိုလည်း ပြုသည်။ ဆင်ခြင်ဉာဏ်၊ အသိဉာဏ်တို့ဖြင့် အတ္တကရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကို ‘ဤသို့ပြု၊ ဤသို့ ပြော’ ဟု ထိန်းကျောင်းလမ်းညွှန်မှုကိုလည်း ပြုလုပ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

စတိုးဝစ်များသည် အတ္တ၏တည်မြဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဦးနှင့်တစ် ဦးမတူသော အမြင်များရှိကြသည်။ အချို့က ကောင်းမြတ်သော၊ အသိ ပညာပြည့်စုံသော အတ္တသည်သာ ဘဝတစ်ဖန် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်တည် ရှိနိုင်၍ အခြားအတ္တများမှာမူ ခန္ဓာကိုယ်သေခြင်းနှင့်အတူ ပျောက်ပျက် သွားကြသည်ဟု ဆိုသည်။ အချို့စတိုးဝစ်များကမူ ကောင်းသော၊ အသိပညာရှိသော အတ္တပင်ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသော၊ အသိပညာမဲ့သော အတ္တပင်ဖြစ်စေ ကမ္ဘာတည်သရွေ့ တည်မြဲနေနိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ဆိုပါက စတိုးဝစ်များသည် “အချို့အတ္တသည် မြဲ၍ အချို့အတ္တသည် မတည်မြဲ” ဟူသော အယူဝါဒကို လက်ခံသူများဟု ဆိုနိုင်လေသည်။

ပလေတို၏ အယူအဆကို တိုးချဲ့၍ ပလေတို ဝါဒသစ်^၂ တည် ထောင်သူဟုဆိုနိုင်သော ပလောတိုးနပ်စ်^၃က လူ၌ရှိသော သီးခြားအတ္တ သည် ကမ္ဘာ့အတ္တကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ မူလက လူတို့တွင် ရှိသော သီးခြားအတ္တတို့သည် အစစ်အမှန် လောက၌ နေခဲ့ကြရကား ထိုအစစ်အမှန် လောက၌ရှိသော ယေဘုယျနာမ်များ (ဝါ) အမှန်တရား များ၊ ကောင်းမြတ်သော အရာများကို သိခဲ့ကြသော အတ္တများဖြစ်ကြ သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအတ္တတို့သည် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကို တောင့်တ တပ်မက်မှု ဖြစ်ကြသောကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ကြရသည်။ ရုပ်ခန္ဓာ အတွင်းသို့ ရောက်လာကြသော အတ္တများသည် မြင့်မြတ်ခြင်းမှ လျော့ကျ သော အတ္တများအဖြစ်သို့ ရောက်သွားကြသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့၏။ ဤနေရာ၌ ကောင်းမြတ်သော၊ စစ်မှန်သောတရားတို့ကို သိသော အတ္တများသည် အဘယ်

၁ Stoic
၂ neo-platonism
၃ Plotints (205-270)

ကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်များကို တောင့်တကြသနည်းဟု မေးပါက ပလောတိုးနပ်စ် မည်သို့ အဖြေပေးလိမ့်မည် မသိချေ။

ပလောတိုးနပ်စ်က ထိုသို့ ရုပ်ခန္ဓာအတွင်း ဝင်ရောက်လာမှုကြောင့် အတ္တတို့သည် ရုပ်၏ နှောင်ဖွဲ့ကန့်သန့်မှုကို ခံကြရသည်။ တို့နှောင်ဖွဲ့ကန့်သတ်မှုတို့မှ လွတ်မြောက်အောင် အတ္တတို့သည် ရုန်းကန်ကြသည်။ လွတ်မြောက်အောင် မရုန်းကန်နိုင်သော အတ္တတို့သည် လူသေသောအခါ အခြားလူ့ဘဝ ရုပ်ခန္ဓာသစ်အတွင်းသို့ဖြစ်စေ၊ တိရစ္ဆာန် ခန္ဓာအတွင်းသို့ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ခန္ဓာအတွင်းသို့ဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာတို့အတွင်းသို့ဝင်ရောက်၍ ဘဝသစ်များ ဖြစ်ကြပြန်သည်။ လွတ်မြောက်အောင် ရုန်းကန်နိုင်သော အတ္တတို့မှာမူ ထာဝရဘုရားထံသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိ သွားကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ပလောတိုးနပ်စ်က အတ္တသည် ထာဝရဘုရား၏ ကိုယ်ပွားအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် ထာဝရ မကြေပျက်သော သဘောကို ဆောင်သည်။ နိစ္စသဘောကိုဆောင်သည်ဟု ယူဆလေသည်။

အလယ်ခေတ် ပထမပိုင်းကာလအတွင်း ထင်ရှားသော အတွေးအခေါ်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့သူဟု ယူဆနိုင်သည့် စိန့်အော်ဂတ်စတင်း^၁ကမူ လူ၌ ရုပ်နှင့်စိတ် (ဝါ) ရုပ်နှင့်အတ္တတို့သည် ဒွန်သဘောအားဖြင့် ရှိနေသည်။ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်သည် မကောင်းမှု^၂ အလုံးစုံ စတင်ဖြစ်ပေါ်ရာ အခြေခံပင်ဖြစ်သည်။ အတ္တသည် (အဏုမြူဝါဒီများနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ ယူဆသကဲ့သို့) ရုပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အရာမဟုတ်၊ အတ္တသည် နာမ်သဘောသက်သက်ဖြစ်၍ ရုပ်နှင့် လုံးဝခြားနားသော သဘောကိုလည်း ဆောင်သည်ဟုဆိုသည်။ အတ္တသည် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကို ထိန်ကျောင်းလမ်းညွှန်သည်ဟုလည်း ယူဆသည်။ သို့ရာတွင် အတ္တသည် မည်သို့မည်ပုံ လမ်းညွှန်သည်၊ မည်သို့မည်ပုံ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဆက်သွယ်နေသည်ကို အော်ဂတ်စတင်းက တိတိပပ ရှင်းမပြခဲ့ချေ။

စိန့်အော်ဂတ်စတင်းက ထာဝရဘုရား၏ တည်ရှိခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် (ဝါ) ဆင်ခြင်ဉာဏ်မျှဖြင့် မသိနိုင်၊ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်သက်ဝင်ခြင်း^၃ အားဖြင့်သာ သိနိုင်သည်။ လူတို့အတွက် အမှန်မြတ်ဆုံး

၁ St. Augustine (A.D. 334 - 430)
၂ evil ၃ faith

သော အလေးအနက် ဆုံးသော အသိပညာ ဆိုသည်မှာ ထာဝရဘုရား ကကြောင်းနှင့် မိမိဘဝအကြောင်းကို သိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စင်စစ် အမှန်မြတ်ဆုံးသော အသိပညာဆိုသည်မှာ ထာဝရဘုရားနှင့် လူတို့ဆက်သွယ်နေပုံကို သိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ၊ ယုတ္တိဗေဒနှင့် အခြား ပညာရပ်များသည် ထာဝရ ဘုရားအကြောင်းကို သိရန် အတွက် အထောက်အကူပေးမှသာ တန်ဖိုးရှိသော ပညာများ ဖြစ်ကြမည်ဟု ဆိုသည်။ ဘာသာတရားကို ယုံကြည် သက်ဝင် ခြင်းသည် ဆင်ခြင်ခြင်း (ဝါ) ဆင်ခြင်ဉာဏ်ထက်ပို၍ အရေးကြီးသည်။ ယုံကြည်သက်ဝင်မှုဖြင့်သာ အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားကို သိနိုင်သည်။ လူသည် အကယ်၍ ထာဝရဘုရား အလိုတော်အတိုင်း နေခဲ့သူ၊ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်စွာဖြင့် နေခဲ့သူ ဖြစ်ပါက သေသည့်အခါ ထာဝရဘုရား၏ ကောင်းချီးပြုမှုကို ခံရမည်။ ကောင်းမွန်စွာ မနေခဲ့ပါက ထာဝရအပြစ်ဇာတ်ကို ခံရမည်ဟု ယူဆသည်။

အော်ဂတ်စတင်းက ထာဝရဘုရားသည် လူတို့ကို ဖန်ဆင်းတော်မူစက စိတ်ဆန္ဒလွတ်လပ်မှု^၁ ကို ပေးခဲ့၍ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တန်းတူရည်တူပင် ဖန်ဆင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူတို့၏ မကောင်းမှုဒုစရိုက်များကြောင့် လူအချင်းချင်း အဆင့်အတန်း ကွာဟခြားနားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့က သခင်ဖြစ်ပြီး အချို့က ကျွန်ဖြစ်လာရသည်။ မကောင်းမှုပြုသူများကို ထာဝရဘုရားက ဒဏ်ခတ်ခြင်းဖြင့် ကျွန်များဖြစ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဖော်ပြခဲ့၏။

အလယ်ခေတ် ဒုတိယပိုင်းတွင် ထင်ရှားသော ဘာသာရေး တွေးခေါ်ရှင်များဖြစ်သည့် သောမတ်စ် အကျိုင်းနပ်စ်^၂ က လူ၌ ရှိသော အတ္တ (ဝါ) ဝိညာဉ်ကို ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းသည်။ အတ္တသည် ရုပ်သဘောကို မဆောင်ဘဲ နာမ်သဘောကိုသာဆောင်သည်။ ဤအတ္တသည် သိမှု၊ ခံစားမှုတို့ကိုပြုသူ၊ ခန္ဓာကိုယ် သက်ရှင် လှုပ်ရှားနေအောင် တွန်းအားပြုနေသူ ဖြစ်သည်။ ထိုအတ္တသည် ထာဝရ တည်မြဲခြင်း သဘောကိုဆောင်သည်။ သေလွန်၍ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် ပြိုကွဲပျက်စီးသော်လည်း အတ္တမှာမူ ဆက်လက် တည်မြဲနေနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

၁ freedom of will ၂ Thomas Aquinas (1225 - 1274)

အကျိုးနစ်နာသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရား (ဝါ) ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အလေးထားသူဖြစ်သော်လည်း အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားကိုမူ ထာဝရဘုရားအပေါ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုဖြင့်သာ သိနိုင်သည်။ ရရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆသူဖြစ်လေသည်။ အလယ်ခေတ် တွေးခေါ်ရှင်များသည် ဆင်ခြင်ခြင်းတရားနှင့် အခြားအချက်အလက်များ အပေါ် သဘောထား ကွဲလွဲချက်များရှိသော်လည်း အများအားဖြင့် လူ့အတ္တရှိသည်၊ အတ္တသည် ထာဝရမြဲသော သဘောကိုဆောင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသေသည့်အခါ အရာရာသည် သေခြင်းတရားနှင့်အတူ ချုပ်ငြိမ်းပြတ်စဲသွားသည် မဟုတ်၊ အတ္တသည် ထာဝရမြဲသောသဘောရှိသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီးသော်လည်း ထိုအတ္တသည် မပျက်စီးနိုင်ဘဲ ကျန်ရှိနေနိုင်သည်။ ထိုအတ္တအတွက် ဘဝတစ်ဖန်သည်လည်းရှိသည်။ ကောင်းမှုသုစရိုက်တို့ကို ပြုကျင့်၍ ထာဝရဘုရား၏ အလိုတော်ကျနေလျှင် အတ္တသည် ကောင်းသောဘဝသို့ ရောက်နိုင်သည်ဟူသော အယူအဆတို့၌ အများအားဖြင့် သဘောတူညီမှုရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

ရီနေးဆဲန့်ခေတ်^၁ သိပ္ပံပညာရှင်များသည် မိမိတို့ သိရှိလာသမျှသော သိပ္ပံအသိ၊ သိပ္ပံအမြင်တို့ဖြင့် အတ္တ (ဝါ) ဝိညာဉ်ကို ရှုမြင်ကြည့်ကြပြန်သည်။ ရီနေးဆဲန့်ခေတ်၏ ရှေ့ပြေးသိပ္ပံပညာရှင်များအနက်မှ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်သည့် တယ်လီဆီယို^၂က အတ္တသည် ရုပ်သဘောသာဖြစ်သည်။ ထိုအတ္တ ရုပ်သည် အခြားရုပ်များကဲ့သို့ပင် ရုပ်ပိုင်းဖြစ်စဉ်အရ (ယန္တရားဖြစ်စဉ်အရ) ဖြစ်ပျက်နေခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု (သူ့ခေတ်ကသိပ္ပံအမြင်ဖြင့်) ရှင်းလင်းပြခဲ့၏။ တယ်လီဆီယိုက အတ္တသည် 'အပူ' ကဲ့သို့သော လွန်စွာသိမ်မွေ့သော ရုပ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုအတ္တသည် ဦးနှောက်၏ အလယ်တွင် တည်ရှိသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုအတ္တသည် အာရုံကြောများနှင့် ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးတွင် ဖြန့်၍ နေနိုင်ပြီး လူအား လှုပ်ရှားသက်ရှင်နေအောင် ဖန်တီးပေးနေသည်ဟုဆိုသည်။ တယ်လီဆီယိုသည် အတ္တကို အထက်ပါကဲ့သို့ ရှင်းပြရန် ကြိုးစားရင်းမှ တစ်နေရာသို့ ရောက်သောအခါ ရုပ်သဘောဆောင်သော အတ္တအပြင် လူ့၌ နာမ်သဘောကိုလည်း ဆောင်သော ထာဝရမြဲသော သဘောကိုလည်းဆောင်သော အတ္တသည် ရှိသေးသည်။

၁ the age renaissance (၁၅ နှင့် ၁၆ ရာစု ဝန်းကျင်)
၂ Telesio Bernardino (1608 - 1588) ၃ heat

ထိုအတ္တကိုမူ ထာဝရဘုရားက လူ့ခန္ဓာအတွင်းသို့ ဖြည့်စွက်ချက်အနေဖြင့် ဖြည့်စွက် ထည့်သွင်းပေးထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားလေသည်။

ဗရူနိုကမူ အတ္တကို ရုပ်သဘောအနေဖြင့်ပင် ယူဆသည်။ ဗရူနိုက အတ္တသည် စကြဝဠာ၏အခြေခံဖြစ်သော ဒြပ်စင်တို့ကဲ့သို့ ထာဝရတည်မြဲသော သဘောကို ဆောင်သည်ဟု ယူဆသည်။ ဗရူနိုသည် ဒြပ်စင်တို့ကို ထာဝရမြဲသော ရုပ်များအဖြစ် ခံယူထားသောကြောင့် အထက်ပါကဲ့သို့ ယူဆခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ခေတ်သစ်အတွေးအခေါ်များ ပေါ်ပေါက်လာအောင် လမ်းခင်းပေးသူ တစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သော ဖရန်ဆစ်ဘေကွန်^၃က လူ့၌ အတ္တနှစ်ခုရှိသည်။ တစ်ခုမှာ မြင့်မြတ်သောအတ္တ^၂ ဖြစ်၍ ထိုအတ္တသည် ဘာသာတရားနယ်ပယ်နှင့်သာ ဆိုင်သည်။ ဘာသာတရားအားဖြင့်သာ နားလည်နိုင်သော၊ ဘာသာတရားအားဖြင့်သာ ရှင်းပြနိုင်သော အတ္တဖြစ်သည်။ ကျန်အတ္တကိုမူ သိပ္ပံနည်းဖြင့် နားလည်နိုင်သည်။ သိပ္ပံနည်းဖြင့်ဖြေရှင်းနိုင်သော အတ္တဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ သိပ္ပံနည်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အတ္တသည် ရုပ်သဘောဆောင်ကြောင်း၊ သို့ရာတွင် မြင်နိုင်သော အရာမဟုတ်ကြောင်း၊ ထိုအတ္တသည် ဦးနှောက်အတွင်းတွင် တည်ရှိ၍ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အာရုံကြောများမှတစ်ဆင့် ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး ပျံ့နှံ့တည်နေနိုင်ကြောင်း ယီလာနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဘေကွန်က မျှော်လင့်ခဲ့သည်။ ရုပ်သဘောဆောင်သော အတ္တသည် စဉ်းစားခြင်း၊ စိတ်ကူးယဉ်ခြင်း၊ နားလည်ခြင်း၊ မှတ်သားခြင်း၊ အကောင်းအဆိုး ဝေဒနာတို့ကို ခံစားခြင်း၊ အစွဲဆန္ဒများဖြစ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ထို 'ရုပ်သဘောဆောင်အတ္တ' က စဉ်းစားခြင်း၊ စိတ်ကူးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်။ အကောင်းအဆိုးကိုလည်း အတ္တကခံစားသည်။ နားလည်မှု၊ မှတ်သားမှု၊ အစွဲဆန္ဒတို့ကိုလည်း အတ္တကပြုလုပ်သည်ဟု ဘေကွန်က ယူဆခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ဟော့ဘ်^၃ ကမူ စကြဝဠာတစ်ခုလုံးသည် ရုပ်သဘောဆောင်သည်။ ရုပ်တို့၏ အဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်သည်။ ရုပ်အဖွဲ့အစည်းသာ လောက၌ရှိသည်။ ဤရုပ်လောကကြီးအတွင်း၌ ရုပ်မဟုတ်သော (ဝါ)

၁ Francis Bacon (1561 - 1626)
၂ Divine Soul
၃ Thomas Hobbes (1588 - 1679)

ကို အသုံးပြုခဲ့၏။ သံသယနည်း ဆိုသည်မှာ သက်သေပြစရာ မလိုတော့အောင် မှန်ကန်သည့် အဆိုတစ်ခု၊ သဘောတရားတစ်ရပ်ကို မရမချင်း မည်သည့်အရာကိုမျှ အတည်အဖြစ် လက်မခံသေးဘဲ သံသယဖြင့်စူးစမ်းနေခြင်း၊ လေ့လာနေခြင်း မလိုသည်များ အငြင်းပွားဖွယ်ရာများကို ဖယ်ထုတ်နေခြင်း သဘောဖြစ်သည်။ အဆိုတစ်ခု၊ သဘောတရားတစ်ခုသည် စိတ်၌လုံးဝ သံသယပွားဖွယ်၊ မကျေနပ်ဖွယ် လုံးဝမရှိတော့ဘဲ ကြည်ကြည်လင်လင် ထင်ထင်ရှားရှား ပြတ်ပြတ်သားသား ထင်ပေါ်လာသည်အထိ စူးစမ်းနေသည့် သဘောပင် ဖြစ်သည်။

သံသယနည်းဖြင့် ဒေးကားသည် သံသယဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အရာ ဟူသမျှအပေါ် သံသယဖြစ်ကြည့်သည်။ သူမြင်သမျှ ကြားသမျှ နံသမျှ လျက်သမျှ ထိတွေ့နေမှု မှန်သမျှ တို့အပေါ် သံသယဖြစ်ကြည့်သည်။ ဒေးကားသည် တစ်ခုသော ဆောင်းရာသီနံနက်ခင်း၌ အိပ်ရာမှ ထပြီး မီးဖိုအနီး၌ အချမ်းခိုသည်။ ဤသို့ အချမ်းခိုနေသော မိမိကိုယ်မိမိ “ငါ အခု အချမ်းခိုနေခြင်းသည် အိပ်မက်ထဲ၌ အချမ်းခိုနေခြင်း မဖြစ်နိုင်ပါ သလော၊ မီးဖိုကြောင့် ပူနွေးမှုကို ခံစားရခြင်းသည်လည်း အိပ်မက်ထဲ၌ ပူနွေးခြင်း မဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ ယခု ငါမြင်တွေ့နေရခြင်း တို့သည်လည်း အိပ်မက်ထဲ၌ မြင်တွေ့နေရခြင်းများ မဖြစ်နိုင်ပါသလော” စသည်ဖြင့် ဒေးကားသည် အာရုံတို့အပေါ်၌လည်း သံသယ ဖြစ်ကြည့်သည်။ စိတ်ပိုင်း ရှိ အယူအဆ သဘောတရားတို့အပေါ်၌လည်း သံသယဖြစ်ကြည့်သည်။

သံသယတို့အပေါ်၌ပင် ဒေးကားက သံသယဖြစ်ကြည့်သည်။ ထိုအခါ... “သံသယတွေဖြစ်နေသည်ကို သံသယဖြစ်နေစရာမလို၊ ယခု... သံသယတွေဖြစ်နေခြင်းကား အမှန်ပင်ဖြစ်သည်” ဟူသော အသိဖြစ်လာသည်။ ထိုမှဆက်၍ “အဘယ်ကြောင့် ဤသံသယတွေ ဖြစ်နေရသနည်း” ဟု ဒေးကားက စူးစမ်းပြန်သည်။ ထိုသို့စူးစမ်းကြည့်သောအခါ “သံသယ တွေဖြစ်နေခြင်းသည် တွေးနေ စဉ်းစားနေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်” ဟူသော အသိကို ရလာပြန်သည်။ ထိုမှဆက်၍... “ယခု ငါသည် အမှန်ပင် တွေးနေ၊ စဉ်းစားနေသည်။ ဤသို့ တွေးနေခြင်း၊ စဉ်းစားနေခြင်းရှိလျှင် ထိုတွေးနေခြင်း၊ စဉ်းစားနေခြင်းကို လုပ်နေသော ငါ (ငါ) အတ္တသည် ရှိရမည်” ဟူသော အသိကို ရလာခဲ့၏။ ဤသည်ကို ဒေးကား

က “ငါစဉ်းစားသည်၊ ထို့ကြောင့် ငါရှိသည်” * ဟူသော စာကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြခဲ့၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် “ငါ စဉ်းစား တွေးခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ငါ (ငါ) အတ္တတည်းဟူသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု^၁ သည် ရှိသည်” ဟူသော စာကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြခဲ့၏။

ဒေးကားအလိုအရ “အတ္တသည် ခိုင်မြဲသော အရာဖြစ်သည်။ ချေ ချက်၍မရသောအရာ ဖြစ်သည်။ ထိုအတ္တ၌ သိခြင်း (ငါ) စဉ်းစားခြင်း သဘောရှိ၍ ထိုသိခြင်းသည် အတ္တ၏ အခြေခံအကျဆုံးသော ဂုဏ်ရည် ဖြစ်သည်။ သိခြင်းနှင့် ကင်းသောစိတ်၊ ဝိညာဉ် သို့မဟုတ် အတ္တဟူ၍မရှိ နိုင်သကဲ့သို့ ထိုစိတ်ဝိညာဉ် (ငါ) အတ္တတည်းဟူသော အခြေခံဝတ္ထုနှင့် ကင်း၍လည်း ‘သိခြင်း၊ စဉ်းစားခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်ချေ။’ **

“ငါ စဉ်းစားတွေးခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ငါ (ငါ) အတ္တတည်း ဟူသော စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုရှိသည်” ဟူသော အသိ (ငါ) အဆိုသည် သင်္ချာပညာက အင်္ဂါစိယမ်ကဲ့သို့ သက်သေပြစရာ မလိုတော့အောင်မှန်နေ သော အဆိုဖြစ်သည်ဟု ဒေးကားက ယူဆသည်။ ထိုသို့ယူဆပြီးနောက် ထိုအဆို-ထိုမှန်ကန်မှု (ငါ) ထိုသဘောတရားကို အခြေခံ၍ မိမိ၏ စိတ် အခြေခံဝတ္ထု (ငါ) စိတ် *** ၌ရှိသော အခြား အခြားသော အသိများ မှန် မမှန်ကို ဆက်လက်၍ ဆန်းစစ်ခဲ့၏။

ဒေးကားသည် သူ၏ စိတ်(ငါ) အတ္တ၌ သိရှိထင်ပေါ်နေသော ‘ထာဝရဘုရား’ ဟူသော အသိပညာ^၂ကို ဆန်းစစ်ကြည့်သည်။ ဒေးကားက... “ထင်ရှားပြတ်သားစွာ တွေ့သိနေသော ထိုထာဝရဘုရားဟူသော သဘော (ငါ) အသိသညာသည် မိမိစိတ်ကူးမှုဖြင့် မိမိ၏ စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုသို့ ရောက်ရှိနေခြင်းမဖြစ်နိုင်၊ မိမိ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၏ ပြင်ပတွင် ရှိသော ပြင်ပ အကြောင်းတရား ကြောင့်သာ ဤသို့ ရောက်ရှိနေခြင်း

* I think, therefore I am, (Cogito ergo sum.)
၁ mental substance
** Jadunath Sinha, “Introduction to Philosophy” P. 232
*** ဒေးကား၏ အယူအဆကို ဖော်ပြနေစဉ်အတွင်း သုံးနှုန်းနေသော “စိတ်” “အတ္တ” “ငါ” “စိတ်အခြေခံဝတ္ထု” စသည့် စကားလုံးများသည် သဘော အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် အတူတူဖြစ်သည်ဟု မှတ်စေလိုပါသည်။
၂ idea of God

ဖြစ်ရမည်။ ထိုပြင်ပအကြောင်းတရားမှာ ထာဝရဘုရားပင် ဖြစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ထာဝရဘုရားသည် အမှန်တကယ်ရှိသည်...” ဤသို့ ဒေးကားက သက်သေပြခဲ့သည်။ ဤနေရာ၌ “သံသယမဖြစ်ဘဲ မည်သည့်အရာကိုမျှ လက်မခံရန် အထပ်ထပ်ပြောခဲ့သော ဒေးကားသည် ထာဝရဘုရားတည်ရှိခြင်းကိုမူ သံသယပွားမနေဘဲ အလွယ်တကူ လက်ခံခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။”*

ထို့နောက် ဒေးကားသည် ပြင်ပရုပ်လောကကြီး အမှန်တကယ်ရှိမရှိကိုလည်း ဆက်၍စူးစမ်းကြည့်ပြန်သည်။ “...အတ္တသည် ပြင်ပ ရုပ်လောကနှင့် ပတ်သက်သော အာရုံအမျိုးမျိုးကို ထိတွေ့ခံစားလျက်ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့ အတ္တက ခံစားထိတွေ့နေသော အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့သည် အမှန်တကယ်ရှိသော အာရုံများ ဖြစ်သလော၊ သို့မဟုတ် အာရုံတို့သည် အမှန်မရှိပါဘဲလျက် အမှန်တကယ်ရှိလေဟန် ထင်မြင်အောင် ထာဝရဘုရားက မိမိအား လှည့်စားထားခြင်းပေလော...” ဟု ဒေးကားက စိစစ်ဆင်ခြင်မှုပြုသည်။ ထိုသို့ စိစစ်ပြီးနောက် ဒေးကားက “ထာဝရဘုရားသည် လှည့်စားသူမဖြစ်နိုင်၊ လိမ်ညာသူ မဖြစ်နိုင်၊ အမှန်မရှိပါဘဲလျက် အမှန်ရှိလေသယောင် လှည့်စားလိမ်ညာတတ်သူ မဖြစ်နိုင်၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထာဝရဘုရားသည် လှည့်စားလိမ်ညာခြင်းမှ ကင်းဝေးတော်မူသော၊ အမှန်မရှိပါဘဲလျက် အမှန်တကယ် တည်ရှိနေသယောင် လိမ်ညာ လှည့်စားတတ်ခြင်းမှ ကင်းဝေးတော်မူသော ကောင်းမြတ်သူ ပြည့်စုံသူ မဖောက်ပြန်သူ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မဖောက်ပြန် မလှည့်စားသော ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းသည်ဆိုသော ပြင်ပလောကကြီး (ဝါ) ကမ္ဘာလောကကြီးသည်လည်း အမှန်တကယ်ရှိသော လောကကြီးသာ ဖြစ်ရမည်။ (အတ္တက ခံစားထိတွေ့နေသော အာရုံအမျိုးမျိုးတို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သော) ပြင်ပရုပ်လောကကြီးသည် အမှန်တကယ်မရှိသော်လည်း အမှန်တကယ် တည်ရှိလေသယောင် လှည့်စားလိမ်ညာထားသော လောကကြီး မဟုတ်၊ အမှန်တကယ်ပင် တည်ရှိသော လောကကြီးသာ ဖြစ်ရမည်” ဟု သက်သေပြခဲ့၏။

ဤသက်သေပြမှုအပေါ် မူတည်၍ ဒေးကားသည် ပြင်ပရုပ်လောကကြီး၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော လူ၏ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း အမှန် အရှိတရားအဖြစ် လက်ခံသူ ဖြစ်လေသည်။

* Collin Wilson., op cit., P. 123

သို့ရာတွင်သင်္ချာစနစ်အပေါ် အခြေခံ၍ သက်သေပြခဲ့ခြင်းတို့အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ “ငါတွေးသည်၊ ထို့ကြောင့် ငါရှိသည်” ဟူသော အဆိုတစ်ခုတည်းကို အခြေခံ၍ သက်သေပြနေခြင်းအပေါ်၌လည်းကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်အများအပြားသည် သံသယဖြစ်လာခဲ့ကြပြန်သည်။ ဒေးကားယူဆသကဲ့သို့ သင်္ချာသဘောသည် တကယ်ပင်အမှန်တရားကို ပေးနိုင်ပါ၏လော၊ သက်သေပြစရာမလိုတော့ဘဲ သူ့အလိုလိုမှန်နေသော အမှန်တရားမျိုး သင်္ချာပညာ၌ ရှိသကဲ့သို့ ဒဿန နယ်ပယ်၌ ရှိနိုင်ပါမည်လော.... ဤအမေးများဖြင့် ဒေးကား၏ အတွေးအခေါ် အယူအဆကို ဆန်းစစ်ကြည့်ကြပြန်သည်။

ဒေးကား၏ ခေတ်ကာလ ဝန်းကျင်က သင်္ချာပညာရှင်များသည် “ယူကလစ် အခြေခံခဲ့သော အက်စီယမ်များနှင့် ထို အက်စီယမ်များမှ တစ်ဆင့်ထုတ်ယူသော သီအိုရမ်များသာ ရှိနိုင်သည်” ဟု ယူဆခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ၁၉ ရာစု၌ သင်္ချာစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ အမြင်သစ်များကို တင်ပြလာနိုင်သော သင်္ချာပညာရှင်များက ထိုယူဆချက်ကို လက်မခံကြချေ။ ထို သင်္ချာပညာရှင်တို့က... ယူကလစ်၏ သင်္ချာစနစ်၌ တြိဂံတစ်ခု၏ ထောင့်သုံးထောင့်ပေါင်းခြင်းသည် ၁၈၀ ဖြစ်သည်မှာ မှန်သည်။ ဤမှန်ကန်မှုသည် သူ၏စနစ်အတွင်း၌ မှန်ကန်မှုသာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ခုံးနေသောနေရာများ (မြင်းကုန်းနီးကဲ့သို့ခုံး၍ အပေါ်သို့ကော့နေသောနေရာများ) ၌ ရေးဆွဲသည့် တြိဂံတို့၏ ထောင့်သုံးထောင့် ပေါင်းခြင်းမှာမူ ၁၈၀ မရှိချေ။ ၁၈၀ ထက်ပိုနေခြင်း၊ လျော့နေခြင်းများ ရှိနိုင်ကြောင်း တင်ပြလာကြသည်။ ဤတင်ပြချက်၏ မှန်ကန်မှုကို နောင်အခါတွင် အိုင်စတိုင်းက သက်သေပြနိုင်ခဲ့၏။ ဤတွင်... သင်္ချာပညာဟူသည်မှာ ယူကလစ်တင်ပြခဲ့သော စနစ်တစ်မျိုးတည်းသာမဖြစ်နိုင်၊ ယူကလစ်၏ အက်စီယမ်များနှင့် မတူသော၊ ဆန့်ကျင်ခြားနားသော အက်စီယမ်များကို အခြေခံ၍ သက်ဆိုင်ရာသီအိုရမ်များကိုလည်း ထုတ်ယူနိုင်ကြောင်း သိမြင်လာကြသည်။

သင်္ချာစနစ်တစ်ခုသည် သက်ဆိုင်ရာအက်စီယမ်မှနေ၍ သီအိုရမ်များကို ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ ထုတ်ယူနိုင်လျှင် ထိုစနစ်သည် မှန်သော စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာ အက်စီယမ်မှနေ၍ သီအိုရမ်များကို ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ ထုတ်ယူနိုင်သော အခြားအခြား သင်္ချာစနစ်များရှိနေကြသည်ကို ထိုပညာရှင်တို့ တွေ့လာကြသည်။ ဤသို့ တွေ့ရှိလာမှုကြောင့် တစ်ခုတည်းသော သင်္ချာစနစ်သည်သာ မှန်သည်ဟု မယူဆနိုင်တော့ချေ။ ဤအချက်ကို ထောက်၍ ဒေးကား၏ “ငါ တွေးသည်၊ ထို့ကြောင့်

ငါရှိသည်” ဟူသော အက်စီယမ်သည်လည်း တစ်ခုတည်းသော အမှန်တရားဖြစ်ပါသည်ဟု မယူဆနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

သင်္ချာဆိုင်ရာ မှန်ကန်မှုများသည် ပုံစံအရ မှန်ကန်မှုများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ပုံစံအရ မှန်ကန်မှုအတိုင်း လက်တွေ့ဘဝ ဖြစ်ရပ် များလည်း မှန်ကန်ရမည်ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ ဒေးကား၏ ဆင်ခြင်နည်းသည်လည်း သူ၏ ဆင်ခြင်မှုဘောင်အတွင်း၊ စနစ်အတွင်း၌ ယုတ္တိနည်းကျချင်ကျနေမည်။ ရှေ့နောက်ဆီလျော်မှု ရှိချင်ရှိနေမည်။ သို့ရာတွင် တကယ့်ဖြစ်ရပ်၊ တကယ့်ဘဝ၌ သူ၏ဆင်ခြင်နည်းစနစ်အတွင်းမှ အတ္တ (ဝါ) ငါ ဟူသော စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုသည် အမှန်တကယ်ရှိသော အရာဟုတ်ချင်မှဟုတ်ပေလိမ့်မည်။ ရုပ်လောက (ဝါ) ရုပ်ဟူသောအရာသည်လည်း အခြေခံဝတ္ထုအနေဖြင့် အမှန်တကယ်ရှိသောအရာ ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်ပေလိမ့်မည်။ ဒေးကားက ဟုတ်ပြီ မှန်ပြီဟု ယူဆခဲ့သော အတ္တ၏တည်ရှိမှု၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုတည်ရှိမှု၊ ထာဝရဘုရားတည်ရှိမှုတို့ကို ၁၉-ရာစုနှင့် ၂၀-ရာစု ဒဿနပညာရှင် အများအပြားသည် လက်မခံကြတော့ချေ။ ထို့ပြင်.... စိတ်နှင့် ရုပ်သည် အခြေခံဝတ္ထုများ ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်မှု၊ အကြောင်းပြုမှုမရှိဘဲ သီးခြားစီ တည်ရှိနေကြသည်ဟု ဒေးကားက ယူဆသည်။ ဤယူဆချက်ကိုလည်း လက်မခံကြတော့ချေ။ စိတ်ပညာရှင် အများစုသည်လည်း ဒေးကား၏ အတ္တတည်ရှိမှု အယူအဆကို လက်မခံကြတော့ချေ။

ဒေးကား သက်သေပြခဲ့သကဲ့သို့ လူ၌ အတ္တတည်းဟူသော မကျေပျောက်နိုင်သော စိတ်အခြေခံဝတ္ထုရှိသည်ဆိုပါက တစ်နည်းတစ်လမ်းအားဖြင့် လူ၌ ဆောက်တည်ရာရနိုင်ပါသေး၏။ ထိုအတ္တကို ကောင်းရာသုဂတိသို့ ရောက်စေနိုင်သော ကျင့်ဆောင်မှု၊ ထိုအတ္တကို မြင့်မြတ်သောအတ္တဖြစ်အောင် ကျင့်ဆောင်မှုတို့ဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကိုလည်း မြှင့်တင်နိုင်ပါသေး၏။ သို့ရာတွင် ဤနေရာ “ထိုအတ္တကို ထာဝရကောင်းသောနေရာ၊ ထာဝရကောင်းသော အဖြစ်ဖြင့် ထာဝရ တည်နေရန် ဘယ်သို့ ပြုမည်နည်း၊ ကောင်းသောကိုယ်မှု၊ ကောင်းသောနှုတ်မှုတို့ကိုပြုမှ အတ္တသည် ကောင်းသော အတ္တအဖြစ်ဖြင့် ကောင်းသောနေရာ၌ ထာဝရတည်နေနိုင်မည်မဟုတ်ပါလော....” ဟူသော ပြဿနာများ ရှိနေပြန်သည်။ ဒေးကားက အတ္တနှင့် ရုပ်သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဘာမျှ မသက်ဆိုင်သော ဘာမျှ ကြောင်းကျိုး

ဆက်စပ်မှု မရှိသော အခြေခံဝတ္ထု နှစ်ခုသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့၏။ ထိုသို့ယူဆပါက ရုပ်ခန္ဓာမှပြုနေသော ကောင်းမှု၊ နှုတ်မှုပြုသောကောင်းမှုတို့သည် အတ္တ အတွက် ဘာမျှ ပတ်သက် ဆက်စပ်မှုလည်းမရှိ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုလည်း ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ ထို့အတူ မကောင်းမှုကို ကိုယ်ခန္ဓာက ပြုလုပ်သော်လည်း မကောင်းမှုသည် အတ္တနှင့် ဘာမျှ မသက်ဆိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ ထို့အပြင် အတ္တ တည်ရှိပါသည် ဆိုသော သက်သေပြချက်ကို တထစ်ချမှန်ပြီဟု ဒေးကားကဲ့သို့ သံသယ မဖြစ်ဘဲ လူသည် လက်ခံနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ ယူဆနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ထိုသို့ မယူဆနိုင်ခြင်းကို ကြုံတွေ့လာသော လူသည် မည်သည်ကား အမှန်တရားဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မည်သည်ကား ဘဝ၏ဆောက်တည်ရာဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း မသိဘဲ တောဝေ၍ နေဦးမည်သာ ဖြစ်လေသည်။

ထာဝရအခြေခံ ဝတ္ထုတို လက်ခံခြင်း၊ ချေဖျက်ခြင်းဖြင့်ကြသော
စာနောက်တိုင်း ဒဿနပညာရှင်၊ စိတ်ပညာရှင်တို့၏ အယူအဆများ

အချို့သော ခေတ်သစ် တွေးခေါ် ပညာရှင်များသည် လူ့ဦးစိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုနှင့် ရုပ်အခြေခံ ဝတ္ထုတို့ရှိသည်ဟု တွေးခေါ် ယူဆကြသည်။ အချို့က ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကို ပစ်ပယ်ပြီးနောက် စိတ်အခြေခံဝတ္ထုကို လက်ခံကြသည်။ အချို့က စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုကိုရော၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကိုပါ ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။ ၁၉-ရာစုနောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်လာသော သိပ္ပံပညာရှင်များ၊ စိတ်ပညာရှင်များ၊ ဒိုင်ယာလက်တစ် ရုပ်ဝါဒီများနှင့် ဒဿန ပညာရှင်အများအပြားသည် စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကို ပစ်ပယ်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အတ္တဝါဒကို ပစ်ပယ်ကြသည်။ ထိုသို့ပစ်ပယ်ကြပြီးနောက် အချို့က စိတ်နှင့် ရုပ်တို့ကို “ဖြစ်စဉ်” အနေဖြင့် လက်ခံကြသည်။

စိတ်အခြေခံဝတ္ထု (ဝါ) အတ္တဇီဝသည် ထာဝရမြဲသော မကျေပျောက်နိုင်သော အရာဖြစ်သည်ဟု စွဲလမ်းထင်မြင်နေသော အတ္တဝါဒသည် မိမိအတ္တ စင်ကြယ်ရေး၊ ကောင်းရာသို့ မိမိအတ္တ ရောက်ရေးအတွက် ကြိုးစားနေခြင်းကို အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်ဟု ထင်မှတ်သည်။ ထိုအတ္တ ထာဝရ လွတ်မြောက်မှုရ၍ ထာဝရခိုင်မြဲမှု ရသွားခြင်းသည်ပင် လူ၏ နောက်ဆုံးဆောက်တည်ရာ ရခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ထင်မှတ်ယုံကြည်သည်။ ထိုသို့ ထင်မှတ်ယုံကြည်နေသူသည် အကယ်၍ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု (ဝါ) အတ္တသည် မရှိဟု မြင်လာပါက မည်သည်ကို မျှော်မှန်း၍ မည်သည်ကို အားကိုးရာအဖြစ် ကိုင်စွဲရမှန်း မသိသူဖြစ်သွားနိုင်သည်။ အတ္တဝါဒကို ပစ်ပယ်ကြသူများသည် စိတ်ရုပ်တို့ကို ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်စဉ်အဖြစ် လက်ခံတတ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် လူ၏ မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ ထိတွေ့မှု အစရှိသည့် ရုပ်နာမ်တရား ခန္ဓာငါးပါးတို့ ခဏမလပ် ဖြစ်ပျက်နေသော အနတ္တ သဘာဝကိုမူ တိတိပပ မသိမြင်ကြချေ။ ထိုအခါ မြင်ကြား ထိတွေ့မှုတို့၌ မြဲသည်ဟူသော အစွမ်းမကုန်မှုကြောင့် လောကဝံတို့နှင့် ကြုံတွေ့သည့်အခါ တုန်လှုပ်မြဲ တုန်လှုပ်လျက်ရှိ၏။ ဆောက်တည်ရာမရဘဲ ဖြစ်မြဲဖြစ်လျက်ရှိ၏။

ခန္ဓာသည် အဘယ်ကဲ့သို့ ဆက်သွယ်နေသနည်း” ဟူသော ပြဿနာကို ဒေးကား ရင်ဆိုင်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

ဒေးကားသည် အတ္တနှင့် ရုပ်ကို အခြေခံဝတ္ထုများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့ဆိုပါက အတ္တနှင့် ရုပ်ခန္ဓာသည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် တသီးတခြားစီ ရုပ်တည်နေနိုင်သောအရာ နှစ်ခုဖြစ်နေကြသည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်သွယ်မှု၊ မှီခိုမှုပြုရန် မလိုသော သီးခြားအရာနှစ်ခု ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်နေပါလျက်နှင့် ဒေးကားက “စိတ် (ဝါ) အတ္တနှင့် ရုပ်သည် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုရှိသည်။ စိတ် (ဝါ) အတ္တနှင့် ရုပ်အကြားတွင် အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်မှုရှိသည်”* ဟုဆိုသည်။ ဤအဆိုသည် လက်မခံနိုင်သော အဆိုပင်ဖြစ်သည်။ စိတ်နှင့်ရုပ်ကို တသီးတခြားစီ ရုပ်တည်နိုင်သော အခြေခံများ အဖြစ် လက်ခံယူဆနေရာမှ ထိုစိတ်နှင့် ရုပ်သည် တစ်ခုကိုတစ်ခု အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နေသည်ဟု ယူဆ လက်ခံခြင်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ရှေ့နောက်ဆီလျော်သော ယူဆချက် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဤအမေး ပြဿနာနှင့် ကြုံတွေ့လာသောအခါ ဒေးကားက “အတ္တ (ဝါ) စိတ်သည် ဦးနှောက်၏ တစ်နေရာတွင်ရှိသော ပင်နီယယ်ဂလင်း^၁၌တည်ရှိနေ၍ ယင်းနေရာမှ ရုပ်ကိုဆက်သွယ်မှုပြုသည်။ ဦးနှောက်၏ လှုပ်ရှားမှုအစဉ်ကလည်း ထိုအတ္တ (ဝါ) စိတ်ကို ဆက်သွယ်မှုပြုသည်”** ဟု မရေမရာ ယူဆချက်များ ဖြင့် ရှင်းလင်းခဲ့သည်။

ဒေးကား၏ ဒဿနကို လက်ခံလိုသော ဒေးကား နောက်လိုက်တွေ့ခေါ်ရှင်များသည်လည်း အတ္တနှင့် ရုပ်တို့၏ ဆက်သွယ်မှုကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ သူတို့အလိုအရ “စိတ် (ဝါ) အတ္တနှင့် ရုပ်တို့သည် တစ်ခုက တစ်ခုကို အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နေကြခြင်းမဟုတ်။ စိတ်၏လှုပ်ရှားမှုနှင့် ရုပ်၏လှုပ်ရှားမှုတို့ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တစ်ချိန်တည်း၌ တစ်ပြိုင်တည်းတိုက်ဆိုင် ကြုံကြိုက်နေအောင် ထာဝရဘုရားက စီမံပေးထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။”*** ဟုဖော်ပြကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လက်ကိုမြှောက်လိုသောစိတ် ဖြစ်သည် ဆိုပါစို့။ ထိုသို့လက်ကို မြှောက်လိုသောစိတ်ဖြစ်သောအခါ၌ လက်

* S. Chakravarti, “ An Introduction to General Philosophy ” p.148

၁ pineal gland
** S. Chakravarti, op. cit., p.149. *** Ibid.,

မြှောက်မှုသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤတွင်... လက်ကိုမြှောက်လိုသော စိတ်နှင့်မြှောက်လိုက်သောလက်၏ အကြားတွင်တစ်စုံတစ်ရာသော အကြောင်းဆက်သွယ်မှုသည်မရှိ။ လက်မြှောက်လိုသောစိတ်နှင့် လက်မြှောက်ခြင်းတို့သည် အခန့်သင့်ပြိုင်တူ တိုက်ဆိုင်ကြုံကြိုက်သွားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ တိုက်ဆိုင်ကြုံကြိုက်ဖြစ်ပေါ်နေအောင် ထာဝရဘုရားက ဖန်တီးပေးထားသည်ဟု ဆိုသည်။ အထက်ပါ ဖြေရှင်းချက်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင် တူသော ဖြေရှင်းချက်မျိုးကို ဒဿနပညာရှင် လိုက်ဗနီးစ်^၁ ကလည်း ပေးခဲ့ဖူး၏။

လိုက်ဗနီးစ်ကစိတ်နှင့် ရုပ်တို့ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နေမှုသည် အသွင်သဘောသာဖြစ်သည်။ အစစ်အမှန်သဘောမဟုတ်။ စိတ် (ဝါ) အတ္တသည် ချိန်ကိုက်ထားသော အလွန်မှန်ကန်သည့် နာရီနှစ်လုံးနှင့် တူသည်။ ချိန်ကိုက်ထားသော နာရီနှစ်လုံးကို မည်သည့် အခါတွင် ကြည့်ကြည့် တစ်လုံးနှင့် တစ်လုံးတစ်ပြိုင်တည်း ကိုက်ညီသော ‘အချိန်တူ’ ကို ပြုနေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တစ်ပြိုင်တည်းကိုက်ညီမှုကို ပြုနေသော်လည်း ထိုနာရီနှစ်လုံးသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန်အဆက်အသွယ် အထိ အတွေ့ရှိသည်ကားမဟုတ်။ ထို့အတူ စိတ်နှင့် ရုပ်သည်လည်း တစ်ခု၏လှုပ်ရှားမှုနှင့်ကျန်တစ်ခု၏လှုပ်ရှားမှုတို့ ကိုက်ညီမှန်ကန်စွာပြိုင်တူလှုပ်ရှားနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပြိုင်တူကိုက်ညီစွာ လှုပ်ရှားနေသော်လည်း စိတ်နှင့် ရုပ်တို့သည် တစ်ခုကိုတစ်ခု ဆက်သွယ်ထိခိုက်ခြင်းမရှိ။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပတ်သက်ဆက်စပ်ခြင်းမရှိ။ နာရီနှစ်လုံးတစ်ပြိုင်တည်း၌ အချိန်မှန်ပြုမှုသည် နာရီလုပ်သောသူ၏ ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ စိတ်နှင့်ရုပ်၏ လှုပ်ရှားမှုများ ကိုက်ညီစွာ ဖြစ်ပေါ်နေမှုသည်လည်း စိတ်နှင့်ရုပ်ကိုဖန်ဆင်းသော ထာဝရဘုရား၏ ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ လိုက်ဗနီးစ်က... စိတ်လှုပ်ရှားမှု အားလုံး၌ ကိုက်ညီမှုများရှိနေအောင် ထာဝရဘုရားက လောကကြီးကို မဖန်ဆင်းမီကတည်းက ကြိုတင်၍စီစဉ်ထားသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ညီညွတ်မှု ကြိုတင်စီစဉ် နိယာမ^၂ကြောင့် စိတ်နှင့် ရုပ်သည် ကိုက်ညီစွာ လှုပ်ရှားနေကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

လိုက်ဗနီးစ်သည် ညီညွတ်မှုကြိုတင် စီစဉ်နိယာမကို လက်ခံသူ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ရုပ်ဆက်သွယ်မှု ပြဿနာ၊ သိမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာတို့ကို

၁ G.W. Leibnitz (1646 - 1716)
၂ the law of pre - established harmony

ပြေလည်အောင် မရှင်းနိုင် ဖြစ်ခဲ့ရပြန်သည်။ ညီညွတ်မှုကြိုတင်စီစဉ်နိယာမကို လက်မခံသောကြောင့်ပင် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်လာရပြန်သည်။ ထာဝရဘုရားသည် အတိုင်းမသိ ကောင်းမြတ်ခြင်း အသိဉာဏ်ရှိခြင်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်ပါလျက် ဤလောကကို ဖန်ဆင်းရာ၌ မကောင်းမှုတို့ကို အဘယ်ကြောင့်ထည့်သွင်းဖန်ဆင်းခဲ့ရသနည်း။ ထာဝရဘုရားသည် အတိုင်းမသိအသိဉာဏ်ရှိသူဖြစ်ပါကဤလောကကြီး၌ မကောင်းမှုများ၊ အနိဋ္ဌာရုံများ ပါဝင်ဖြစ်ပေါ်လာမည်ကို ကြိုတင်၍ မသိလေသလော။ ကြိုတင်သိသည်ဆိုလျှင် ဤလောကကြီးကို မဖန်ဆင်းမီကတည်းက မကောင်းမှုများ မပါဝင် မဖြစ်ပေါ်အောင် အဘယ်ကြောင့် ကြိုတင်၍ မစီစဉ်သနည်း။ ထို့ပြင် အကုသိုလ် စိတ်များနှင့် ဒုစရိုက် အပြုအမူများကို ကိုက်ညီဖြစ်ပေါ် နေအောင်လည်း ထာဝရဘုရားကပင် ကြိုတင် စီစဉ်လိုက်လေသလော။ မကောင်းသည်ကို တွေးကြံမိအောင်၊ ထိုသို့တွေးကြံမှုနှင့် မကောင်းသည်ကို ပြောခြင်း၊ မကောင်းသည်ကို ပြုခြင်းတို့ ကိုက်ညီစွာ ဖြစ်ပေါ်နေအောင်လည်း ထာဝရဘုရားကပင် ကြိုတင်၍ ဖန်တီးလေသလော။ စသည့်အမေးပြဿနာများကို ဒဿနပညာရှင်များက မေးလာကြသည်။ ထိုအမေးများနှင့်အတူ လိုက်ဗနီးစ်၏ ညီညွတ်မှုကြိုတင်စီစဉ်နိယာမ၊ ထိုနိယာမကို ချမှတ်သော ထာဝရဘုရားအပေါ်၌ သံသယများဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုသံသယများနှင့်အတူ အချို့သော ဒဿနပညာရှင်များက လိုက်ဗနီးစ်၏ အယူအဆကို ပစ်ပယ်လိုက်ကြသည်။

စပင်နိုဇာ^၁ သည်လည်း ထာဝရအခြေခံ ဝတ္ထုတည်ရှိသည်ဟုပင် ယုံကြည်၍ ထိုယုံကြည်မှုကို ဆုပ်ကိုင်ထားသူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ရုပ် ဆက်သွယ်မှုပြဿနာနှင့် ကြုံသည့်အခါ မပြေလည်ခြင်းများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြန်သည်။ စပင်နိုဇာက လောက၌ ထာဝရ ဘုရားတည်းဟူသော အခြေခံဝတ္ထု တစ်ခုတည်းသာရှိသည်။ လောကရှိ အရာရာတို့သည် ဤတစ်ခုတည်းသော အခြေခံဝတ္ထု၏ ဂုဏ်ရည်များနှင့် ယင်းအခြေခံ ဝတ္ထု၏ ဖော်ဆောင်ချက်များ (ဝါ) ဖော်ဆောင် လက္ခဏာများ^၂ သာဖြစ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထာဝရဘုရားသည် သဘာဝတရား (ဝါ) စကြဝဠာကြီး၏ အခြေခံအကြောင်းတရားပင် ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌... “ထာဝရ

၁ B. Spinoza (1632-1677) ၊ qualities ၃ modes

ဘုရားဟူသော အခြေခံအကြောင်းတရား” ဟု ဖော်ပြရာတွင် ထာဝရဘုရားက အလျင်ဦးစွာရှိနေပြီးမှ သဘာဝတရား (ဝါ) စကြဝဠာကြီးက အကျိုးတရားအနေဖြင့် နောက်မှဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု မဆိုလိုချေ။ ဤအချက်ကို ရှင်းပါဦးမည်။

သာမန်အားဖြင့် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့တွင် အကြောင်းဟူသည်မှာ အလျင်အဦးစော၍ဖြစ်သော သဘောရှိ၍ အကျိုးဟူသည်မှာ နောက်မှဖြစ်လာသော သဘောရှိသည်ဟု ထင်မြင်တတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် စပင်နိုဇာ၏ ထာဝရဘုရားသည် သဘာဝတရား (ဝါ) စကြဝဠာကြီး၏ အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ ထာဝရဘုရားက အလျင်ဦးစွာ ရှိနေနှင့်ပြီးမှ သဘာဝတရား (ဝါ) စကြဝဠာကြီးကနောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု မဆိုလိုချေ။ အကြောင်းတရား တည်းဟူသော ထာဝရဘုရားနှင့် အကျိုးတရားတည်းဟူသော သဘာဝတရားသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အခြေခံဝတ္ထုတည်းဟူသော ထာဝရဘုရားနှင့် သဘာဝတရားသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ထာဝရဘုရားသည် သဘာဝတရားကို ဖန်ဆင်းခြင်းမဟုတ်။ မိမိကိုယ်တော်တိုင်သည်ပင် သဘာဝတရားဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထာဝရဘုရားကို သဘာဝတရားဟု ခေါ်နိုင်၍ သဘာဝတရားကိုလည်း ထာဝရဘုရားဟု ခေါ်နိုင်ကြောင်း စပင်နိုဇာက ဖော်ပြခဲ့၏။

စပင်နိုဇာက အခြေခံဝတ္ထုဖြစ်သော ထာဝရဘုရား (ဝါ) သဘာဝတရား၏ အနှစ်သာရများကို ဂုဏ်ရည်များဟုခေါ်သည်။ ထိုဂုဏ်ရည်များကိုထောက်၍ ထာဝရဘုရား (သို့မဟုတ်) သဘာဝတရားကို သိနားလည်နိုင်သည်။ ထိုထာဝရဘုရား၌ မရေတွက်နိုင်သော ဂုဏ်ရည်များရှိသည်။ သို့ရာတွင် လူတို့အနေနှင့် သိနိုင်သော ဂုဏ်ရည်နှစ်ခုသာရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ စိတ် (သို့မဟုတ်) အတ္တနှင့် ရုပ်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုစိတ်နှင့် ရုပ်သည် သဘာဝတရားဟုလည်း ခေါ်အပ်သော ထာဝရဘုရားဟုလည်း ခေါ်အပ်သော တစ်ခုတည်းသော အခြေခံဝတ္ထုပေါ်တွင် တည်မှီနေသော ဂုဏ်ရည်နှစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ လောကရှိ အရာရာတိုင်း၌ ထိုစိတ်နှင့် ရုပ်ဂုဏ်ရည်နှစ်ခု ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ စပင်နိုဇာသည် စိတ် (ဝါ) အတ္တကို ဂုဏ်ရည်အဖြစ် ယူဆသော်လည်း ထိုအတ္တကို ထာဝရမြဲသော မကျေပျောက်နိုင်သော အရာ

အနေနှင့်ပင် လက်ခံသူဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအတ္တသည် ထာဝရမြဲသော ထာဝရဘုရား၏ ဂုဏ်ရည်ဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။

စပင်နီဇာက စိတ်နှင့်ရုပ်သည် တစ်ခုတည်းသော ထာဝရဘုရား (သို့မဟုတ်) သဘာဝတရားတည်းဟူသော တစ်ခုတည်းသောအခြေခံဝတ္ထု အပေါ်၌ မတူသောအသွင်နှစ်ရပ်အနေဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်တည်ရှိနေကြသည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ သို့ဆိုခြင်းကြောင့် စပင်နီဇာ၏ အယူအဆကို စိတ်ရုပ် ယှဉ်ပြိုင် ဝါဒ^၁ဟု ခေါ်ကြသည်။ အတ္တနှင့် ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်သည် မတူသောအသွင် နှစ်ရပ်အဖြစ် ယှဉ်ပြိုင်တည်ရှိနေခြင်းဖြစ်၍ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိ၊ စိတ်ဖြစ်စဉ် ရုပ်ဖြစ်စဉ်တို့သည် တစ်ခုဖြစ်လျှင် တစ်ခုက လိုက်ပါ ယှဉ်ပြိုင်ဖြစ်ပေါ်နေကြသော်လည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကား အပြန် အလှန်ထိခိုက်ဆက်စပ်မှု၊ အကြောင်း အကျိုးပြုမှုမရှိ၊ စိတ်ဆိုသည်မှာ ခြပ်မရှိ၊ ထုထည်မရှိ၊ အာကာသ၌ နေရာယူခြင်းမရှိ၊ သို့ရာတွင် စိတ်သည် စဉ်းစားနိုင်သည်။ ရုပ်မှာမူ ခြပ်ရှိသည်။ ထုထည်ရှိသည်။ အာကာသ၌ နေရာယူသည်။ သို့ရာတွင် စိတ်ကဲ့သို့ စဉ်းစားနိုင်ခြင်းကားမရှိ။ ထိုသို့မတူ သောဂုဏ်ရည်နှစ်ရပ်သည် တစ်ခုတည်းသော အခြေခံဝတ္ထု၏ ဘက်နှစ်ဖက် အဖြစ် တည်ရှိနေကြသည်။ ထိုသို့တည်ရှိနေသော ဘက်နှစ်ခုသည် တစ်ခုက တစ်ခုကို ဆက်နှယ်မှုမရှိ၊ ပတ်သက်မှုမရှိဟု စပင်နီဇာက ယူဆသည်။ ဤ နေရာ၌ စပင်နီဇာသည် စိတ်နှင့်ရုပ်ကို ဂုဏ်ရည်နှစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆနေသော် လည်း ယင်းတို့နှစ်ခုအကြား၌ အပြန်အလှန် ဆက်နှယ်မှုမရှိဟု ဆိုသော ကြောင့် ဒွိတ္တဝါဒကို လက်ခံနေရာရောက်လျက်ပင်ရှိသည်။

ဒေးကား၊ လိုက်ဗနီးစ်၊ စပင်နီဇာတို့သည် အခြေခံဝတ္ထုနှင့် ပတ်သက်၍ ယူဆပုံချင်း မတူကြသော်လည်း အတ္တကို ထာဝရမြဲသော မကျေပျောက်နိုင်သော အရာအဖြစ် ယူဆရာ၌မူ တူကြသည်။ ရှေ့ တစ်နေရာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော အတွေ့အကြုံ အဓိကဝါဒီမြီတိသျှ ဒဿနပညာရှင် လောန့်၊ ဘာကလီတို့သည်လည်း အတ္တ၏ တည်မြဲမှုကို လက်ခံကြသူများဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် အတွေ့အကြုံအာရုံအားဖြင့် အမှန်တရားကို ရှာကြသည်။ အတွေ့အကြုံဖြင့် ခံစားတိုက်ဆိုင်ကြည့်သည့် နည်းသည်သာ အမှန်သစ္စာကို သိနိုင်သောနည်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

၁ psycho-physical parallelism

လော့ခ်သည် အတ္တဟူသောအရာကို အာရုံ ခံစားကြည့်သည်။ ထိုသို့အာရုံ ခံစားကြည့်သည့်အခါ အတ္တကိုမတွေ့ရဘဲ ဖြစ်နေသည်။ သို့ရာတွင် လော့ခ် က သိခြင်း၊ ခံစားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သော အတ္တ (ဝါ) စိတ်ကို အာရုံ တွေ့အားဖြင့် မပြနိုင်သော်လည်း ယုံကြည်မှု^{*}အားဖြင့် တည်ရှိကြောင်း လက်ခံနိုင်သည်။

ဘာကလီကမူ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကို လက်မခံဘဲ ပစ်ပယ်လိုက်သည်။ (အတွေ့အကြုံ အဓိက ဝါဒီဖြစ်ပါလျက်) ဘာကလီက.... စိတ် (ဝါ) နာမ်သဘောသည်သာ အစစ်အမှန်ရှိသော အရာဖြစ်သည်။ လူ၏အတ္တသည် ထာဝရမြဲသော မကျေပျောက်နိုင်သော အရာဖြစ်သည်ဟု ယူဆလိုက်သည်။

မြီတိသျှ တွေးခေါ်ရှင် တစ်ဦးပင်ဖြစ်သော ဒေးဗစ်ဟျူးမစ်ကမူ အတွေ့အကြုံ အာရုံသက်သက်ဖြင့် စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထု တို့ကို စစ်ဆေးကြည့်သူဖြစ်သည်။ ရုပ်သဘောကို သိရန်အတွက် ပြင်ပ လောက၊ ပြင်ပအရာဝတ္ထုတို့ကို ဟျူးမစ်က အာရုံ ခံစားကြည့်သည်။ အာရုံသိအဆင့်မှ ရပ်၍ ကြည့်သည်။ ထိုအခါ ပျော့ခြင်း၊ မာခြင်း၊ ကြမ်းခြင်း၊ နုခြင်း အစရှိသည့် ခံစားချက်တို့ကိုသာ တွေ့နေရသည်။ ထိုပျော့ခြင်း၊ မာခြင်း၊ ကြမ်းခြင်း၊ နုခြင်းစသော ခံစားချက်တို့နောက် ကွယ်၌ ရပ်တည်ပေးနေသော ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုဆိုသည့်အရာကို မည်သို့မျှ မတွေ့ရဘဲဖြစ်နေသည်။ ထို့နောက်စိတ်အခြေခံဝတ္ထုတည်းဟူသော အတ္တကို လည်း အာရုံဖြင့် ခံစားကြည့်ပြန်သည်။ ထိုအခါ၌လည်း သာယာဖွယ် ခံစားမှု၊ မသာယာဖွယ်ခံစားမှု၊ ချစ်မှု၊ မုန်းမှု၊ ဆန္ဒဖြစ်မှု၊ စိတ်လှုပ်ရှားမှု စသည့် ဖြစ်စဉ်များကိုသာ တွေ့ရ၍ ၎င်းတို့၏နောက်ကွယ်၌ အတ္တတည်း ဟူသော အခြေခံဝတ္ထုကို မတွေ့ရ မခံစားရဘဲ ဖြစ်နေလေသည်။ ထို့ပြင် အာရုံတွေ့အဆင့်မှရပ်၍ ထာဝရဘုရားကို အာရုံခံစားကြည့်သောအခါ၌ လည်း ထာဝရဘုရားကို မြင်တွေ့ခံစား၍ မရနိုင်ဘဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ အတ္တတည်းဟူသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု၊ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုတို့ကို အမှန်တည်ရှိသော ဒေခြေခံဝတ္ထုများမဟုတ်ဟု ပစ်ပယ်ရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ ထာဝရဘုရားကိုလည်း အမှန်တည်ရှိသော ဘုရားအဖြစ်မှ ပစ်ပယ်ရတော့မည့် အခြေသို့ ဆိုက်လာသည်။

၁ belief
* Frost, Jr. op. cit., p. 184

“သို့ရာတွင် ဒေးဗစ်ဟျမ်းကိုယ်တိုင်ကမူ အတ္တကိုလည်း လက်ခံသူ ဖြစ်သည်။ ရုပ်အခြေခံကိုလည်းလက်ခံသည်။ ထာဝရတရားကိုလည်း အမှန် ရှိသည်ဟု လက်ခံသူဖြစ်သည်။ အာရုံတွေ့ကိုသာ အသုံးပြုပါက (ဝါ) အာရုံသိအဆင့်မှရပ်၍ ရှုမြင်ပါက အတ္တအစရှိသောအရာတို့ကို မတွေ့နိုင်ဘဲ ပစ်ပယ်ဖို့သာလျှင် ရှိနိုင်ကြောင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။”*

၁၈-ရာစုအတွင်း ဂျာမန်ဒဿနပညာရှင်များသည် စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုတည်းဟူသော အတ္တ၏တည်မြဲမှု၊ ထာဝရ မကျေပျောက်နိုင်မှု အကြောင်းကို အလေးပေး ဆွေးနွေးကြသော်လည်း ထိုရာစုအဆုံးပိုင်း လောက်၌ ဒဿနပညာရှင်များသည် အတ္တအကြောင်းကို စိတ်ဝင်စားမှု နည်းလာကြသည်။ ဒဿနပညာရှင် ကန့်၁၊ ဟေဂယ်တို့သည် လူ၌ အတ္တရှိ သည်ဟူသော အချက်ကို မပစ်ပယ်ကြသော်လည်း ထိုအတ္တနှင့် ပတ်သက်၍ ရေးကြီးခင်ကျယ်လုပ်ကာ မဆွေးနွေးကြတော့ချေ။ ထိုအချိန်က အင်္ဂလန် တွင် လူနှင့် သဘာဝလောကကို စက်ယန္တရားသဖွယ် ရှုမြင်သောသူများ ပေါ်လာကြသည်။ ထိုသူတို့က လူသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနိယာမများ၊ ဥပဒေ သများအရ လှုပ်ရှားနေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်မျှသာဖြစ်သည်။ လူသည် ယန္တရားသဖွယ် သူ့စနစ် သူ့နိယာမတို့အရ လှုပ်ရှားနေသော အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်သာဖြစ်သည်ဟု ယူဆလာကြသည်။ ယန္တရားဝါဒ ၂ ကို လက်ခံပါက အတ္တ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မေးမြန်သွားဖို့သာရှိသည်။ ယန္တရားရုပ်ဝါဒီ များနှင့် မာ့ကစ်ဝါဒကို လက်ခံကြသော ဒိုင်ယာလက်တစ် ရုပ်ဝါဒီများ၃ လက်ထက်တွင် လူ၌ အတ္တတည်ရှိသည်ဟူသော အယူအဆကို လုံးဝပြင်းဆို ပစ်လိုက်ကြသည်။

ဒိုင်ယာလက်တစ်ရုပ်ဝါဒသည် ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုနှင့် စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုအယူအဆနှစ်ရပ်လုံးကို ပစ်ပယ်သောဝါဒဖြစ်သည်။ ဒိုင်ယာလက် တစ် ရုပ်ဝါဒ အလိုအရ ရုပ်ဆိုသည်မှာ ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်စဉ်ဖြစ် သည်။ အကြောင်းအကျိုးတရားတို့အရ (ဝါ)ဒိုင်ယာလက်တစ် သဘော အရ ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်စဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ပိုင်း နိယာမ ကြောင်းကျိုး ဓမ္မတို့ဖြင့် ဒိုင်ယာလက်တစ်နည်းကျ ပြောင်းလဲနေသော

* Philosophy Encyclopedia, Vol. 4. p. 236
၁ Immanuel Kant (1724 - 1804)
၂ mechanism
၃ dialectical materialists

ရုပ်ဖြစ်စဉ်၏ နောက်ကွယ်၌ ရပ်တည်ပေးနေသော၊ အကြောင်းပြုပေးနေ သော ထာဝရ အခြေခံဝတ္ထုဟူသည်မရှိဟု ယူဆကြသည်။ စိတ်ဆိုသည်မှာ လည်း ပြင်ပတွင် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ ရှိနေသော ရုပ်တရား၊ အာရုံများနှင့်လူ သတ္တဝါ၏ အာရုံကြောအဖွဲ့အစည်း၊ နာမ်ကြောအဖွဲ့အစည်း၊ ဦးနှောက်အဖွဲ့ အစည်းတို့ ထိတွေ့ဆက်ဆံမိရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော သိမှုအစဉ်သာဖြစ် သည်။ ထိုသိမှုဖြစ်စဉ် နောက်ကွယ်၌ ရပ်တည်၍ အခြေခံပေးနေသော အတ္တ (ဝါ) စိတ်အခြေခံဝတ္ထုသည် မရှိဟု ယူဆကြသည်။

ဒိုင်ယာလက်တစ် ရုပ်ဝါဒအရ သက်ရှိရုပ်အဖွဲ့အစည်းသည် သက်မဲ့ ရုပ်အဖွဲ့အစည်းမှ အီဗော်လျူးရှင်း သဘောအရ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ စိတ်ဆိုသည်မှာလည်း အီဗော်လျူးရှင်းသဘောအရ “ရုပ်၏ ထုတ်လုပ်မှု တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်” အဆင့်မြင့်ဖွဲ့စည်းမိသောရုပ်တို့၏ ထုတ်လုပ်မှုတစ်ရပ် ပင်ဖြစ်သည်။*

အီဗော်လျူးရှင်း ဖြစ်စဉ်အားဖြင့် အဆင့်မြင့်ဖွဲ့စည်းလာသောသက် ရှိ ရုပ်အဖွဲ့အစည်း၌ သိမ်မွေ့သော နာမ်ကြော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပေါ်လာ သည်။ ထိုမှ ဗဟိုနာမ်ကြောစနစ် ဖွဲ့စည်းမိပြန် ပြီးနောက် ဦးနှောက် ကဲ့သို့သော သိမ်မွေ့သည့် ရုပ်အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းမိလျှင် သိတတ်သော သဘောဖြစ်ပေါ်လာသည်။ လူမှာကဲ့သို့ အဆင့်မြင့် ရုပ်အဖွဲ့အစည်းဖြစ် သည့် ဦးနှောက်ရုပ်မျိုး ဖွဲ့စည်း ဖြစ်ပေါ်လာပါက တွေးခေါ်မှု (ဝါ) ကြံသိမှု၊ ပညတ်များကို ဖွဲ့စည်းနိုင်မှု အစရှိသည့်စိတ်ဖြစ်စဉ်သည် ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်သည်။ ဤနေရာ၌ စိတ်သည် (ဝါ)စိတ်ဖြစ်စဉ်သည် ဦးနှောက်ရုပ်မှ တသီးတသန့် တည်နေနိုင်သော အဖြစ်သို့ ပေါ်ထွက်ရောက်ရှိလာသည်ဟု ကားမဆိုလိုချေ။ ဦးနှောက်ရုပ်မှ သီးခြားကင်းကွာလာသောအရာဖြစ်သည် ဟုလည်း မဆိုလိုချေ။ ရုပ်ကြမ်းဝါဒီများကဲ့သို့ ဦးနှောက်ရုပ်သည်ပင် စိတ် ဖြစ်သည်။ သိတတ်သောရုပ်သည်ပင် စိတ်ဖြစ်သည်” ဟုလည်း မဆိုလိုချေ။ အဆင့်မြင့် ရုပ်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်လာသော လူ၏ဦးနှောက် သည် စိတ်အစဉ် ဖြစ်ပေါ်စေဖို့အတွက် ပေးလာသော အခြေအနေမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ...

“တွေးခေါ်မှု၊ စဉ်းစားမှု စသည့် စိတ်ပိုင်း အလုပ်များသည်

* Maurice Conforth, “Dialectical Materialism” Vol. 3, P. 145

ရုပ်ဆယ်လ်သည် သူ၏အတွေးအခေါ် ဒုတိယအဆင့်၌ အာရုံများကို သာ အမှန်ရှိသောတရားများအဖြစ် လက်ခံ၍ ရုပ်ကိုမူ အရှိတရားအဖြစ်မှ ပစ်ပယ်လိုက်သည်။ (ဝါ) အာရုံများကို ဖြစ်ပေါ်အောင် အခြေခံပြုပေး နေသော ရုပ်အခြေခံ ဝတ္ထုဟူသည်မရှိ၊ အာရုံများမှ သီးခြားလွတ်ကင်း စွာ တည်နေသော ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုသည်မရှိ၊ စင်စစ် ရုပ်ဝတ္ထုဆိုသည် မှာ အာရုံများကိုပင် ယုတ္တိသဘောအားဖြင့် ဆက်စပ်တည်ဆောက်လိုက် သော ယုတ္တိဖွဲ့စည်းမှု” သာ ဖြစ်သည်....ဟု ရုပ်ဆယ်လ်က ယူဆကာ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထု ပစ်ပယ်လိုက်သည်။ ထိုသို့ ရုပ်အခြေခံ ဝတ္ထုကို ပစ် ပယ်လိုက်ပြီးနောက် ရုပ်ဆယ်လ်က သူ၏အတွေးအခေါ် ဒုတိယအဆင့်၌ အမှန်အရှိတရားနှစ်ခုကိုသာ လက်ခံထားလိုက်သည်။ ယင်းတို့မှာ စိတ်နှင့် အာရုံများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ရုပ်ဆယ်လ်သည် သူ၏အတွေးအခေါ် တတိယဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ စိတ်ကိုလည်း အခြေခံ ဝတ္ထုအဖြစ် လက်မခံတော့ဘဲ ပယ်ထုတ်ပစ်လိုက်သည်။

ရုပ်ဆယ်လ်၏ အတွေးအခေါ် တတိယအဆင့်ကို ၁၉၂၁ ခုနှစ်ထုတ် သူ၏ “စိတ်ကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကျမ်း”^၂ ၌ တွေ့နိုင်သည်။ ဤတတိယဆင့် ၌ ရုပ်ဆယ်လ်က “အာရုံများကို သိနေခံစားနေသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု (ဝါ) အတ္တဆိုသည်မှာလည်း အမှန်အရှိတရားမဟုတ်၊ စိတ်ဟူသည်မှာ အာရုံခံစားနေသော ဖြစ်စဉ်သာဖြစ်သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်နောက်ကွယ်မှ နေ၍ သိပေးနေသော ခံစားပေးနေသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု (ဝါ) အတ္တဟူသည် မရှိ၊ အတ္တဆိုသည်မှာလည်း ခံစားမှုတို့ကို ယုတ္တိသဘောဖြင့် ဖွဲ့စည်းထား သော ယုတ္တိဖွဲ့စည်းမှုတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကာ အတ္တကို အရှိတရား အဖြစ်မှ ပစ်ပယ်လိုက်သည်။ ထိုအခါ ရုပ်ဆယ်လ် အဖို့ အမှန် အရှိ တရားတစ်ခုသာ ကျန်တော့သည်။ ယင်းမှာ အာရုံများပင်ဖြစ်လေသည်။

ရုပ်ဆယ်လ်က အာရုံများသည် အကောင် အထည်ရုပ်သဘောလည်း မဟုတ်သော စိတ်သဘောလည်းမဟုတ်သော (ဝါ) အတ္တသဘောလည်း မဟုတ်သော အရှိတရားမျိုးဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ရုပ်သဘောလည်းမဟုတ်၊ စိတ်သဘောလည်းမဟုတ်သော အရှိတရားဟု ဆိုသောကြောင့် “အာရုံ

၁ logical construction
၂ The Analysis of Mind (1921 - ခုနှစ်တွင်ပုံနှိပ်သည်)

များ” တည်းဟူသော ရုပ်ဆယ်လ်၏ အရှိတရားသည် “မဇ္ဈကေတ္တ အရှိ တရား” မျိုးဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဤသို့ရုပ်လည်းမဟုတ်၊ စိတ်လည်းမဟုတ် သော အရှိတရားမျိုးကို လက်ခံထားသောကြောင့် ရုပ်ဆယ်လ်၏ ဝါဒကို မဇ္ဈကေတ္တဝါဒ^၁ဟု ခေါ်လေသည်။ ရုပ်ဆယ်လ်သည် တစ်ခုတည်း တစ်မျိုး တည်းသော အရှိတရားအဖြစ် အာရုံများကိုသာ လက်ခံ၍ စိတ်အခြေခံ ဝတ္ထုနှင့် ထာဝရတရားကိုပါ ပစ်ပယ်သူ ဖြစ်သောကြောင့် ဒေးကားနှင့် တကွအခြားဒဿနပညာရှင်များအတွက် ပြဿနာတက်ခဲ့သော “စိတ်-ရုပ် ပြဿနာ” မျိုးကို ရင်ဆိုင်စရာမရှိသူ ဖြစ်လေသည်။

ရုပ်အခြေခံဝတ္ထု၊ စိတ်အခြေခံဝတ္ထုတို့သည် “မြဲသည် ခိုင်သည်၊ ထာဝရ တည်နေသည်”ဟု ယူဆသော “အတ္တဝါဒ”ကို ရုပ်ဆယ်လ်က ပစ်ပယ်ဆန့်ကျင်နိုင်ခဲ့သည်ကားမှန်သည်။ သို့ရာတွင် အတ္တဝါဒကို အပြီးတိုင် ပစ်ပယ်နိုင်သူတော့ မဟုတ်သေးချေ။ ဤအချက်ကို အနည်းငယ် ရှင်းပါ ဦးမည်။

အယူဝါဒတစ်ရပ်သည် အကယ်၍ ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကို မြဲသည် ခိုင် သည် ထာဝရ တည်နေသည်၊ တကယ်ဟုတ်သည်၊ တကယ်ရှိသည် ဟူ၍ ထင်မြင်စွဲယူလျှင် ထိုအယူဝါဒ တစ်ရပ်ကို အတ္တဝါဒဟု ခေါ်ရသည်။ ထိုနည်းတူ စိတ်အခြေခံဝတ္ထုကိုလည်း မြဲသည်၊ ခိုင်သည်၊ ထာဝရတည်နေ သည် တကယ်ဟုတ်သည်၊ တကယ်ရှိသည်ဟူ၍ ထင်မြင်စွဲယူလျှင် ထိုအယူ ဝါဒတစ်ရပ်ကို အတ္တဝါဒဟု ခေါ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အတ္တဝါဒသည် ရုပ် အခြေခံဝတ္ထု၊ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု ၂ ခုလုံးကို လက်ခံချင်လည်း လက်ခံမည်၊ သို့မဟုတ် တစ်ခုကို လက်ခံချင်လည်း လက်ခံမည်။

စိတ်အခြေခံဝတ္ထုကို လက်ခံသော အတ္တဝါဒသည် “လူ၌ တွေး တောခြင်း စဉ်းစားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနေသော၊ အကောင်းအဆိုး ဝေ ဒနာတို့ကို ခံစားပေးနေသော၊ အမှတ်သညာတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနေသော၊ စေ့ဆော်မှုအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးပေးနေသော စိတ်အခြေခံဝတ္ထု (ဝါ) ဇီဝအတ္တ (ဝါ) ဝိညာဉ်သည်ရှိသည်။ ထိုဇီဝအတ္တ (ဝါ) ဝိညာဉ်သည် မြဲသည်၊ ခိုင်သည်၊ တကယ်အဟုတ်၊ တကယ်အမှန်ရှိသည်။ ထိုအတ္တ (ဝိညာဉ်) သည် မကြေပျက်နိုင်သော ထာဝရမြဲသော သဘောကို ဆောင်သည်ဟု ယူ ဆတတ်သည်။ ထိုသို့မယူဆပါကလည်း....“လူ၌အတ္တရှိသည်၊ ထိုအတ္တသည်

၁ neutral monism

ပကတိအားဖြင့် လူ၏ရုပ်ခန္ဓာနှင့်လည်းကောင်း၊ စဉ်းစားမှု ခံစားမှုအစရှိသည်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ လုံးဝမဆက်စပ် မပတ်သက်ဘဲ သီးသန့်တည်နေသည်” ဟု ယူဆတတ်သည်။ ယူဆမှုကဲ့လို့နိုင်သော်လည်း အတ္တဇီဝသည် ထာဝရမြဲသည်၊ တကယ်အဟုတ် ဖြစ်သည်ဟူသော ခံယူချက်မှာမူ မပြောင်းလဲချေ။ ရုပ်ဆယ်လ်သည် ဤကဲ့သို့ခံယူသောအတ္တဝါဒကို ဖြိုဖျက်ပစ်ပယ်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုကိုသာ မက စိတ်အခြေခံဝတ္ထုကိုပါ ပစ်ပယ်သောကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။

သို့ရာတွင် အတ္တဝါဒီ၏ ခံယူချက်သည် ထိုမျှနှင့် မရပ်သေးချေ။ အတ္တဝါဒီသည် မိမိ၏ကြားခြင်း၊ မြင်ခြင်း၊ နံခြင်း၊ စားသိခြင်း၊ ထိသိခြင်း၊ တွေးသိခြင်း တို့ကိုလည်း မြဲသည် ခိုင်သည် တကယ်ဟုတ်သည် တကယ်ဖြစ်သည်ဟု ခံယူချက်ရှိသေး၏။ ကြားခြင်း၌... အသံရုပ်တို့သည် ဖြစ်ပျက်...ဖြစ်ပျက် အစဉ်ဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ကာ နားရုပ်တို့သို့ ထိ၏။ နားရုပ်မှ ဦးနှောက်ရုပ်သို့လည်း အသံအာရုံတို့သည် ဖြစ်ပျက်ဖြစ်ပျက် အစဉ်ဖြင့် ရောက်ကြ၏။ ထိုအသံအာရုံကို နှလုံးသွင်းသော၊ သိသောစိတ်သည်လည်း ဖြစ်ပျက်၊ ဖြစ်ပျက် အစဉ်တို့ဖြင့် “ကြားသိမှု” ဖြစ်၏။ ဤကြားသိမှုအစဉ်ကို ကြည့်ပါက...ဖြစ်ပျက်မှုတို့၏ အစဉ်သာဖြစ်သည်။ မြဲနေသော တစ်ခုတည်းသဘော၊ တကယ် အဟုတ်အမှန် သဘော မဟုတ်ချေ။ နားသို့ထိလာသော အသံရုပ်တို့သည် နားသို့မထိမီက မူလ အသံရုပ်တို့ မဟုတ်ကြတော့။ အာရုံ အဖြစ် ဦးနှောက်သို့ ရောက်သွားသော အသံ အာရုံတို့သည် နားကို ထိစဉ်က အသံရုပ်တို့ မဟုတ်ကြတော့ ၊ သို့ရာတွင် အသံရုပ် အသံအာရုံတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှု၊ မမြဲမှု၊ မူလအဖြစ်မှ ပြောင်းလဲမှုကို မမြင်နိုင်သည့်အခါ ထိုအသံကို မူလအသံအနေ-အဟုတ် တကယ်မပြောင်းမလဲသည့် အနေ၊ တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းအနေ ထင်မှတ်လျက် သာယာမှု မသာယာမှု၊ ကြိုက်မှု-မကြိုက်မှု၊ ကြည်နူးမှု၊ ဒေါသဖြစ်မှု စသည်တို့ ဖြစ်ရသည်။

အကယ်၍ အတ္တဝါဒီသည် အသံရုပ်-အသံအာရုံရုပ်တို့၏ မမြဲမှုကို လည်းကောင်း၊ ထိုအသံကိုသိသည့် အသံသိစိတ်-ထိုအသံနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပေါ်သော ခံစားမှုဝေဒနာတို့၏ မမြဲမှုကိုလည်းကောင်း၊ အမှန်တကယ် သိမြင်ပါက သာယာမှု မသာယာမှု အစရှိသည့် လောဘဒေါသတို့ ဖြစ်စရာမရှိချေ။ ယခုမူ...အသံရုပ် အသံအာရုံတို့နှင့်တကွ အသံသိစိတ်၊ ခံစားမှု

ဝေဒနာ စသည်တို့ကို မြဲသည့်အနေ (အတ္တအနေ) တကယ်အဟုတ် အနေ ထင်မှတ်နေမှုကြောင့် တကယ်သာယာဖွယ်အဖြစ်၊ တကယ်မသာယာဖွယ်အဖြစ် ခံစားနေရခြင်းဖြစ်၏။

ထိုနည်းတူ မြင်ခြင်း၊ နံခြင်း၊ စားသိခြင်း၊ ထိသိခြင်းတို့၌လည်း အထက်ပါအတိုင်းပင်ဖြစ်၏။ တွေးသိခြင်း၌လည်း အထက်ပါ အတိုင်းပင် ဖြစ်၏။ မမြဲမှု တကယ်မဟုတ်မှု (ဝါ) အတ္တမဟုတ်မှုကို အမှန်မသိသည့် အခါ သူ- ငါ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ရွှေ၊ ငွေ ဟု တကယ် အနေထင်သည် ။ ချစ်စရာ၊ မုန်းစရာ၊ စိတ်ပျက်စရာ၊ အားငယ်စရာ၊ ပူပန်စရာ၊ ကြောင့်ကြစရာဟုလည်း တကယ်အနေ ထင်မြင်စွဲလမ်းသည်။ စင်စစ် လူ၏ ရုပ်နာမ်တို့ကို မမြဲကြောင်း၊ တကယ်မဟုတ်ကြောင်း ထိုးထွင်း မသိသော ကျွန်ုပ်တို့ ပုထုဇဉ်အားလုံးသည် အတ္တဝါဒကို လက်ခံသော အတ္တဝါဒီတို့ ချည်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စိတ်အခြေခံဝတ္ထု ရုပ်အခြေခံဝတ္ထုသည် အမှန်မရှိပါဘဲလျက် အမှန်တကယ်ရှိသည်ဟု ထင်မြင် လက်ခံသူ၊ အသက်ဇီဝ၊ လိပ်ပြာ၊ ငါကောင် လူ၌ရှိသည်ဟု ထင်မှတ်လက်ခံသူကိုသာ အတ္တဝါဒကို လက်ခံသူဖြစ်သည်ဟု မဆိုလိုချေ။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့အပေါ်၌ မြဲသည် ခိုင်သည်၊ တကယ်ဟုတ်သည်ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှု တစ်မျိုးမျိုးရှိနေသေးသူ မှန်သမျှကို အတ္တဝါဒကို လက်ခံသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်လေသည်။

ဘာထရန်ရုပ်ဆယ်လ်သည် လူ၏ရုပ်နာမ်တို့ကို မမြဲကြောင်း အတ္တမဟုတ်ကြောင်းကိုမူ စဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်း အားဖြင့် (စိန္တာမယဉာဏ်အားဖြင့်) သိမြင်ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ သူ၏ အတွေးအခေါ် အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲပုံကိုထောက်၍ ရုပ်ဆယ်လ်၏ သိမြင်မှုသည် လက်တွေ့အား ထုတ်ခြင်းဖြင့် သိမြင်လာသော (ဘာဝနာမယဉာဏ်) အသိအမြင်မျိုးဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ အကယ်၍ ရုပ်ဆယ်လ်သည် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌ အစွဲမကုန်သေးသမျှ၊ လောကဓံတို့ကို ခံနိုင်ရည်မရှိသေးသမျှ အတ္တဝါဒကို အလုံးစုံပစ်ပယ်နိုင်သည်။ အမှန်တကယ် ချေဖျက်နိုင်ခဲ့သည်ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ လူသည် အတ္တဝါဒကို မစွန့်ပစ်မချေဖျက်နိုင်သမျှ အစွဲဥပါဒါန်အမျိုးမျိုး၊ သံယောဇဉ် အထွေထွေတို့ မကုန်နိုင်ကြကား လောကဓံတို့နှင့် ကြုံလာသည့်အခါ ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်နေလိမ့်မည်သာ ဖြစ်လေသည်။

လူကိုမတိုပြု၍ တွေးဒေါ်ရှုမြင်ကြသော ဧကောသီဝိုင်း
အိန္ဒိယဒဿနပညာရှင်များ၏ အလှူအဆများ

အိန္ဒိယ ဒဿနပညာရှင်များသည် ဆင်ခြင်ခြင်း
တရားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာရုံတွေ့နည်းဖြင့် လည်း
ကောင်း၊ သမထကျင့်စဉ်၌ အကျိုးဝင်သောနည်းများ
ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် ညှဉ်း
ဆဲသော နည်းများဖြင့် လည်းကောင်း၊ လူ့ဘဝဆိုင်ရာ
အမှန်တရားကို ရှာဖွေခဲ့ကြ၏။ ထိုသို့ရှာဖွေရာမှ တစ်ဦး
နှင့် တစ်ဦး မတူသော၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ညှိနှိုင်းပေါင်း
စပ်ရန် မဖြစ်နိုင်သော အမှန်တရားမျိုးစုံကို ရရှိနေကြ
သည်။

ထိုသို့ရရှိနေသော အမှန်တရားတို့သည် သူ့အမြင်နှင့်
သူ၊ သူ့ရှုထောင့်နှင့်သူ မှန်နေသော အမှန်တရားများ
ဖြစ်နေကြသည်။ သူ့အမြင် သူ့အယူအဆကို မဖောက်
မပြန် မှန်ကန်သော ပရမတ္ထသစ္စာအနေဖြင့် ခိုင်ခိုင်မာ
မာ အားကိုးရာ ဒဿနအဖြစ် စွဲကိုင်ခြင်း ကိုလည်း
ပြုလျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မှတ်တမ်းများအရ အထက်
ပါ ဒဿနပညာရှင်တို့၏ ဘဝဇာတ်သိမ်းပုံ များသည်
ကောင်းလှသည်မဟုတ်ချေ။ လာဘ်မရခြင်း၊ အခြံအရံ
မရှိခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့-ရှုတ်ချလာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း စသည်
တို့နှင့် ကြုံတွေ့ရသည့်အခါ ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်
ကြ၏။ ဆောက်တည်ရာမရဘဲ ဘဝဇာတ်သိမ်းခဲ့ကြရ၏။
ထိုအခါ... ၎င်းတို့၏ ဒဿနအယူအဆများကို အားကိုး
ယုံကြည်စရာ ဟုတ်ပါလေ၏လောဟု သံသယပွားရ၏....

သျှဒ် အတွေးအခေါ်များဖြစ်သည်။ ထိုဥပနိသျှဒ် အတွေးအခေါ် (ဝါ) ဒဿနအယူအဆများ ထွန်းကားခြင်းသည် ဘီစီ ၇၀၀ ခန့်လောက်တွင် ဖြစ်မည်ဟု အချို့က ခန့်မှန်းကြ၏။*

မဟာကဗျာခေတ် အတွေးအခေါ်ထွန်းကားချိန်ကို ခန့်မှန်းခြေ အားဖြင့် ဘီစီ ၆၀၀၊ ၅၀၀ နှင့် အေဒီ ၂၀၀ ကြား သတ်မှတ်ကြသည်။ အချို့သောသုတေသီတို့ အလိုအရ မဟာကဗျာခေတ်သည် အိန္ဒိယ ဒဿနသမိုင်း၌ အကျယ်ပြန့်ဆုံးသော အနက်နဲဆုံးသော အတွေးအခေါ်ဒဿနများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ခေတ်ကြီးဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ မဟာကဗျာခေတ်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းသည် ရာမာယန^၁ နှင့် မဟာဘာရတ^၂ ကဗျာလင်္ကာကြီးများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းအပေါ် အမှီပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ မဟာကဗျာခေတ်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဂျိန်းဝါဒ^၃ သည်လည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုဗုဒ္ဓဝါဒ၊ ဂျိန်းဝါဒတို့နှင့်အတူ သံသယဝါဒ^၄၊ သဘာဝဝါဒ^၅၊ ရုပ်ဝါဒ^၆ တို့သည်လည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထို့ပြင် ဝေဒခေတ် အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း လက်ခံ၍ နောင်တွင် ဟိန္ဒူဘာသာဟု စုစည်းခေါ်လာရသော ဒဿနဂိုဏ်းများသည်လည်း ထိုမဟာကဗျာခေတ်တွင် စတင်ပေါ်ပေါက်လာကြပြီဟု ယူဆကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ မဟာကဗျာခေတ်သည် ဒဿန အတွေးအခေါ်များ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ယှဉ်ပြိုင်တည်ရှိ၍ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အားပြိုင်လျက်လည်း ရှိနေသော ခေတ်ကြီးပင်ဖြစ်သည်။

သုတ္တန်ခေတ်ကို အချို့က ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁) ရာစုနှင့် (၂) ရာစု ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းသတ်မှတ်ကြသည်။ အချို့သောသုတေသီတို့ အလိုအရ နောင်အခါတွင် ဟိန္ဒူဘာသာဟု စုစည်းခေါ်လာရသော ဒဿနဂိုဏ်း (၆) ဂိုဏ်းသည် ထိုသုတ္တန်ခေတ်သို့ရောက်မှ စနစ်တကျပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ အချို့ကမူ ထိုဂိုဏ်း (၆)

* M.F., Muller, "The Six systems of Indian Philosophy" Vol , I ., p.4
၁ Ramayana
၂ Jainism
၃ naturalism
၄ Mahabharata
၅ skepticism
၆ materialism

ဂိုဏ်းသည် ဗုဒ္ဓဝါဒထက်စော၍ပင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သောဂိုဏ်းများဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

စာပေခေတ်အတွေးအခေါ် (ဝါ) ဒဿန အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းများကို ဝေဖန်သောခေတ်ကို ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် သုတ္တန်ခေတ်မှ (၁၇) ရာစုခေတ်အချိန်အခါအထိ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသတ်မှတ်ကြ၏။ ဤခေတ်သည် သုတ္တန်ကျမ်းများ (ဝါ) ဒဿနဂိုဏ်းအသီးသီးတို့မှ အယူအဆများကို ရှင်းပြရန်အတွက် ဋီကာများရေးသားသောခေတ် ဖြစ်လေသည်။

ဝေဒခေတ်၏ ခေတ်ဦးပိုင်းက ဝေဒကျမ်းများ၌ "အတ္တနှင့် ပတ်သက်၍ စနစ်တကျဖော်ပြချက်များကို မတွေ့ရချေ။ သို့ရာတွင် လူ၌ အတ္တရှိသည်ဟု သော ယုံကြည်ချက်များ ရှိနေနှင့်ပြီဟု ခန့်မှန်းရသည်။ သေခါနီး မေ့မြောနေသော အချိန်၌ အတ္တသည် ရုပ်ခန္ဓာမှခွဲခွာသွားနိုင်ကြောင်း၊ သေသော အခါ၌ ထိုအတ္တသည် အခြားဘဝသစ်တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ တည်နေနိုင်ကြောင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော ယုံကြည်မှုများသည် ဝေဒကျမ်းများ၌ ရှိဟန်တူသည်။... သို့ရာတွင် ဘဝကူးပြောင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စနစ်တကျ ဖော်ပြမှုမျိုးကိုကားမတွေ့ရချေ။"* ပြာဟူဏကျမ်းများ၌လည်း မကောင်းမှုအလိုက် "အတ္တသည် ဘဝတစ်ဖန်သို့ ကူးပြောင်းကြောင်း ဖော်ပြခြင်းများ ရှိသော်လည်း အတ္တ၏ သဘောသဘာဝအကြောင်းကိုမူ တိတိကျကျ ဖော်ပြထားခြင်းများကို မတွေ့ရချေ။ ဝေဒခေတ်၏ နောက်ပိုင်း၌ ပေါ်လာသော ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းများ^၂ (ဝါ) ဥပနိသျှဒ် အတွေးအခေါ်များ၌မူ အတ္တနှင့် ပတ်သက်သော အယူအဆများ၊ အတ္တ၏ လွတ်မြောက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ဒဿနအယူအဆများကို တွေ့လာရသည်။

ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းတစ်စောင်^၃၌ "အစပထမတွင် ပရမတ္တ (ဝါ) ဗြဟ္မာသည်သာရှိသည်။ အခြားမည်သည့်အရာမျှမရှိ။ ထိုပရမတ္တ (ဝါ) ဗြဟ္မာသည် 'လောကတို့အားဖန်ဆင်းရလျှင်ကောင်းမည်' ဟု တွေး၍လောကတို့ကို ဖန်ဆင်းလိုက်၏။ ရေကို လည်းကောင်း၊ အလင်းရောင်ကိုလည်း

* S., Dasgupta, "A History of Indian Philosophy" Vol. I., P.25
၁ Brahmanas
၂ Upanisads
၃ Aitareya

ကောင်း၊ သေခြင်းတရားကိုလည်းကောင်း ဖန်ဆင်း၏။ ထို့နောက် 'လောက တို့ကိုကားဖန်ဆင်း၍ပြီးပြီ၊ ယခု....လောကတို့ကို စောင့်ရှောက်သူတို့အား ဖန်ဆင်းဦးမည်' ဟု ကြံစည်ကာ ရေမှနေ၍ လူသတ္တဝါတို့ကို ဖန်ဆင်းလိုက် ၏" * ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းများ၌ ဗြဟ္မာတည်းဟူသော ပရမအတ္တနှင့် ပတ် သက်၍လည်းကောင်း၊ ထိုဗြဟ္မာ၏ ဖန်ဆင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း ခြားနားသော အယူအဆများရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ဥပနိသျှဒ်ကျမ်း များတွင် အများအားဖြင့် "ဗြဟ္မာသည်ထာဝရမြဲသော သဘောကိုဆောင် သည်။ ထိုဗြဟ္မာသည် အမှန်တရားဖြစ်သည်" ဟု လက်ခံကြသည်။ လူနှင့် တကွ ဤလောကကြီးသည် ထိုဗြဟ္မာ၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ သည်ဟုလည်း လက်ခံကြသည်။

မနုကံ ဥပနိသျှဒ်ကျမ်း၌ "ဗြဟ္မာမှနေ၍ အသက်ရှူမှုသည် လည်းကောင်း၊ စိတ်သည် လည်းကောင်း၊ အာရုံခံဒွာရများသည်လည်း ကောင်း၊ အိသာဓာတ်^၂သည်လည်းကောင်း၊ မီး၊ ရေ၊ လေ၊ မြေကြီး သည်လည်းကောင်း မွေးဖွားလာ၏။ ယင်းတို့အား အတူတကွရှိနေအောင် ဗြဟ္မာက ဖန်တီးထားသည်။ ကောင်းကင်သည် ဗြဟ္မာ၏ဦးခေါင်းဖြစ်၍ နေ လ သည် ဗြဟ္မာ၏မျက်လုံးများဖြစ်သည်။ အရပ်လေးမျက်နှာသည် ဗြဟ္မာ၏ နားဖြစ်၍ ဝေဒအစရှိသောတရားများသည် ဗြဟ္မာ၏ အသံ ဖြစ်သည်။ လေသည် ဗြဟ္မာ၏ အသက်ရှူခြင်း ဖြစ်၍ စကြဝဠာသည် ဗြဟ္မာ၏နှစ်လုံးသားဖြစ်သည်။ ဤကမ္ဘာမြေသည် ဗြဟ္မာ၏ ခြေထောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဗြဟ္မာသည် အလုံးစုံသော အတ္တတို့၏ အခြေခံဖြစ် သည်။ ဗြဟ္မာသည် အလုံးစုံသော အတ္တတို့အနက် အခြေခံအကျဆုံးသော အတ္တဖြစ်သည်။" ** ဆက်လက်၍....

* S., Radhakrishnan, and charles, A.Moore (Edited)
"A Source Book in Indian Philosophy"
p.63.

၁ Mundaka
** S., Prabhavananda, " The Spiritual Heritage of
Idia" p.25

"ဗြဟ္မာသည် လောကရှိ အရာရာတို့၏ အတွင်း၌ အစဉ်အမြဲ သက် ဝင် ပျံ့နှံ့တည်နေလျက်ရှိသည်။ ဗြဟ္မာသည် အရာရာတို့၏ ခိုကိုးရာဖြစ် သည်။ ဆောက်တည်ရာဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာသည် အမြင့်ဆုံးသော ပန်းတိုင် ဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာ၏အတွင်း၌ လှုပ်ရှားသော အရာမှန်သမျှ အသက်ရှူ သော အရာမှန်သမျှသည် တည်ရှိနေသည်။ လောက၏ တည်ရှိမှု မှန်သမျှ သည် ဗြဟ္မာ၏ အတွင်း၌ တည်နေလျက်ရှိသည်။ဗြဟ္မာသည် မည်သည့် အခါမျှ ပျက်စီးနိုင်သူမဟုတ်၊ ဗြဟ္မာသည် အသက်၏ အခြေခံတရားလည်း ဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာသည်ပင် စကားပြောဆိုမှု ဖြစ်၍ ဗြဟ္မာသည်ပင် စိတ် သဘောလည်းဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာသည်ပင် အဆုံးစွန်သော အမှန်တရားဖြစ် သည်။ ဗြဟ္မာသည်ပင် မသေမပျောက်ဘဲ ထာဝရ တည်နေသော အရာဖြစ် သည်။ ဗြဟ္မာထံသို့ ရောက်ရှိရေး (သို့မဟုတ်) ဗြဟ္မာနှင့် ပြန်လည်ပေါင်း စည်းရေး၊ ဗြဟ္မာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိရေးသည် အဆုံးပန်းတိုင်ပင် ဖြစ် သည်" ဟု ဖော်ပြထား၏။ ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းများအလိုအရ ဗြဟ္မာသည်ပင် ဤလောကကြီး ဖြစ်၍ ဤလောကကြီးသည်ပင် ဗြဟ္မာဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ "ဤဗြဟ္မာသည် အကြောင်းအကျိုးတရားမရှိသူဖြစ်သည်။" ** (ဤဗြဟ္မာကိုဖြစ်စေသူ ဖန်ဆင်းသူမရှိ၊ ဤဗြဟ္မာကိုဖြစ်စေအောင် ဖန်တီး ပေးသော အကြောင်းတရားမရှိ။ ဤဗြဟ္မာသည် အကြောင်းမဲ့သော အကြောင်းတရားသာ ဖြစ်သည်။ ဤဗြဟ္မာကသာ အရာရာကို ဖြစ်စေနိုင် သော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်။)

ဗြဟ္မာဒါရညကံ ဥပနိသျှဒ်ကျမ်း၌ ဗြဟ္မာသည် မူလက တစ်ဦးတည်း အထီးတည်းသာ ရှိနေသူဖြစ်သည်။ ထိုဗြဟ္မာသည် မိမိဝန်းကျင်ကို လှမ်း မျှော်ကြည့်ရှုလိုက်သည့်အခါ မိမိမှလွဲ၍ ဘာမျှ မရှိကြောင်း သိမြင်သည်။ "ငါသာရှိနေပါကလား" ဟု ပထမဆုံးသော စကားကို ဗြဟ္မာကဆိုသည်။ဗြဟ္မာသည် မိမိတစ်ကိုယ်တည်း အထီးကျန်ရှိနေခြင်းကို ကြောက်ရွံ့ထိတ် လန့်နေသည်။ သို့ရာတွင် "ငါမှတစ်ပါး အခြားသူ၊ အခြားအရာ မရှိပါဘဲ လျက် ငါသည်မည်သည့်အရာကိုကြောက်ရွံ့နေရအံ့နည်း"ဟု ဗြဟ္မာသည် တွေးမိ၏။ ထိုအတွေးကို တွေးမိသောအခါ အကြောက်တရားပြေပျောက်

* Ibid ., p. 25
** Radhakrishnan, and Moore, op. cit., p.77
၁ Brhadaranyaka

သွားပြန်သည်။ သို့ရာတွင် “ဘာအတွက်ကြောင့် ငါသည် ကြောက်ရွံ့ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သနည်း” ဟု တွေးမိပြန်သည်။ ကြောက်ရွံ့ခဲ့ခြင်းမှာ တစ်ကိုယ်တည်းရှိမှုကြောင့် ကြောက်ရွံ့ခြင်း ဖြစ်ရသည်။ တစ်ကိုယ်ထီးတည်း ရှိနေမှုကြောင့် မပျော်မေ့ခြင်း ဖြစ်ရသည်ဟု သိရသည်။ ယင်းသို့ တစ်ကိုယ်ထီးတည်း ရှိနေမှုကို မပျော်မေ့နိုင်သောကြောင့် ဗြဟ္မာသည် မိမိကိုယ် မိမိယောက်ျားနှင့် မိန်းမအဖြစ် ဖန်ဆင်းလိုက်သည်။ ထိုယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့ ပေါင်းယှဉ်ကြရာမှ လူသတ္တဝါများ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်” * ဟု ဖော်ပြထားသည်။ “တေတိရိယ” ဥပနိသျှဒ်ကျမ်း၌လည်း “ဗြဟ္မာ (ဝါ) ပရမအတ္တမှ အာကာသသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အာကာသမှ လေသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ လေမှမီး၊ မီးမှရေ၊ ရေမှမြေကြီး၊ မြေကြီးမှ အပင်များ၊ အပင်ကမှ အစာ၊ အစာမှသုက်သွေး၊ သုက်သွေးမှ လူဖြစ်လာ၏” ** ဟု ဖော်ပြထား၏။ တခြား ဥပနိသျှဒ် ကျမ်းများ၌လည်း လူသတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို စကားပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖော်ပြထားခြင်းများ ရှိလေသည်။

အကယ်၍ ဗြဟ္မာသည် ပုဂ္ဂိုလ်သဘောမျိုး ဆောင်ပါက အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်မှာကဲ့သို့ လူဖြစ်လာခြင်းကို မကျေနပ်နိုင်သည့် အတွက် “ငါ့အား မတိုင်ပင်ဘဲနှင့် ဤလောက လူ့ဘဝသို့ လူအဖြစ်ရောက်လာအောင် အဘယ်ကြောင့် ဖန်ဆင်းရသနည်း။ ငါ့အား ဤလောက၌ မပြေလည်ခြင်းတို့ဖြင့် ဒုက္ခရောက်အောင် အဘယ်ကြောင့် ဖန်ဆင်းရသနည်း။ ဤဘဝမျိုးသို့ ရောက်လိုဆန္ဒ မရှိပါဘဲလျက် ငါ့ကို အဘယ်ကြောင့် အတင်းအကြပ် ပို့ဆောင် ဖန်ဆင်းလိုက်ရသနည်း” စသည့်မေးခွန်းများ ပေါ်လာနိုင်သည်။

သို့ရာတွင် အချို့သော ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းများ၌ ဗြဟ္မာကို သဘာဝတရားတစ်ခုအနေဖြင့် ဖော်ပြ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သဘောကို ပယ်ဖျက်ထားခြင်းများ ရှိ၏။ ဗြဟ္မာကို ဝိညာဉ် သက်သက်သဘောအဖြစ်၊ ပုံသဏ္ဍာန်မဲ့သောအရာအဖြစ် ၊ ယူဆထားခြင်းများလည်းရှိ၏။ နောင်တွင် ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းများ

* Radhakrishnan and Moore, op. cit., p.25
** Ibid., p.77
၁ Taittiriya J pure being

ကို အနက်ဖွင့်ဆိုကြသော သူများလက်ထက်၌ “ဗြဟ္မာသည် ဝေါဟာရပညတ်တို့ဖြင့် ဖွင့်ဆို၍မရသော သဘာဝတရား” အဖြစ်သို့ ရောက်သွားခဲ့သည်။

တပည့်တစ်ဦးက မိမိဆရာအား ဗြဟ္မာ၏သဘောသဘာဝကို နားလည်စေရန် သင်ကြားပေးပါဟု ပန်ကြားရာ ဆရာဖြစ်သူက ဘာမှ ပြန်မပြောဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေသောဟူ၏။ ထိုအခါ တပည့်က ဗြဟ္မာ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်ရန် သင်ပြပါဟု ထပ်မံပန်ကြားပြန်သည်။ ဆရာက ဆိတ်ဆိတ်ပင် နေပြန်သည်။ တပည့်က ထပ်မံပန်ကြားပြန်သည်။ ဤတွင် ဆရာက “ဗြဟ္မာအကြောင်းကို သင့်အား ငါသင်ကြားပါမည်။ သို့ရာတွင် သင်က ဉာဏ်မမီပါ။ ဗြဟ္မာ၏ အမည်မှာ ‘ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းဖြစ်၏’ ဟု ပြန်ပြောလေသည်။” * ဆိုလိုသည်မှာ ဗြဟ္မာအား ထိုသို့ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြစ်သည်’ ဟု ပြောပြခြင်းသည် ဗြဟ္မာ၏သဘောသဘာဝအမှန်ကို ပြောပြရာမရောက်၊ ဗြဟ္မာသည် စကားဝေါဟာရတို့မှ လွန်၍ တည်နေသော သဘောရှိသည်။ စကားဝေါဟာရတို့ဖြင့် ပညတ်နိုင်မှု ကင်းဆိတ်သော သဘောရှိသည်။ ဗြဟ္မာကို စကားဝေါဟာရတို့ဖြင့် ဖော်ပြ၍မရ၊ ထိုသို့ပြော၍ မရသောကြောင့် မပြောဘဲ ဆိတ်ဆိတ်ငြိမ်ငြိမ် နေဖို့သာ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဗြဟ္မာ၏ သဘောသဘာဝအမှန်ကို သိလိုပါက လုံလောက်သော သမာဓိစွမ်းအားရှိအောင် အားထုတ်ရမည်။ “အကြင်သူတစ်ဦးသည် သမာဓိစွမ်းအားရရှိပါက ထိုသူသည် ဗြဟ္မာနှင့် ပတ်သက်သော အသိကိုရရှိလာမည်။ သမာဓိ စွမ်းအားရှိပါမှ ဗြဟ္မာကိုမြင်နိုင်မည်။ ထိုသို့ဗြဟ္မာကို မြင်နိုင်စွမ်းသော သမာဓိအဆင့်၌ ‘ဤသို့ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ဖြစ်သည်’ ဟု တွေးတောဆင်ခြင်မှု အလုံးစုံရပ်စဲသွားမည်။ ထိုအခါ သူသည် လုံးဝဆိတ်ငြိမ်သွားသည်။ ဗြဟ္မာအကြောင်းကို ဝေါဟာရ ပညတ်တို့ဖြင့် ပြောဆိုဖော်ပြနိုင်မှုလည်း မရှိတော့ချေ။” **

ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းတို့အလိုအရ ဗြဟ္မာတည်းဟူသော ပရမအတ္တသည် လောကရှိ ခပ်သိမ်းကုန်သော အရာတို့အတွင်း၌ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရှုထောင့်တစ်ခုမှ ကြည့်ပါက အရာရာသည် ဗြဟ္မာပင်ဖြစ်သည်။ (ဝါ) ပရမအတ္တပင် ဖြစ်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ၌ရှိသော အတ္တသည် တစ်နည်းအားဖြင့် ဗြဟ္မာတည်းဟူသော ပရမအတ္တပင် ဖြစ်သည်။ လူ၏

* S. Prabhavananda, op., cit., p. 28
** Ibid, p. 31

အတ္တသည် ဗြဟ္မာ (သို့မဟုတ်) ပရမအတ္တနှင့် သဘောအားဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ဆန်ဒေဂျီ ဥပနိသျှဒ်၌ “ဗြဟ္မာသည် အတ္တ ဖြစ်သည်။ အတ္တသည် အစစ်အမှန်တရားဖြစ်သည်။ ထို ဗြဟ္မာတည်းဟူ သော အတ္တသည်ပင် သင်ဖြစ်သည်ဟု ဗြဟ္မာတည်းဟူသော အတ္တနှင့် လူတူင် ရှိသော အတ္တသည် အတူတူပင်ဖြစ်ကြောင်း (၉)ကြိမ်မျှ ဖော်ပြထားသည် ကို တွေ့ရ၏။”*

ရှေးအကျဆုံး ဥပနိသျှဒ်ကျမ်းတစ်စောင်၌ (ဤအရာကား ဗြဟ္မာ တည်းဟူသော ပရမအတ္တဖြစ်သည်။ ထိုအရာကား လူပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီး၏ ရုပ်ခန္ဓာအတွင်း၌ရှိသော အတ္တဖြစ်သည်)....ဟု အတ္တနှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြား ရှုမြင်ခြင်းမရှိချေ။ နောက်တွင် ပေါ်လာသော ဥပနိသျှဒ် ကျမ်းများတွင် ကား၊ ပရမအတ္တနှင့် လူ၌ရှိသော ပုဂ္ဂလအတ္တ (ဝါ) ဇီဝအတ္တကို ခွဲခြား ဖော်ပြလာသည်ကို တွေ့ရ၏။”**

မဟာကဗျာခေတ်၌ ဂျိန်းဝါဒ***သည် ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် အတူအပေါ် ထွန်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ဂျိန်းဝါဒ သုတေသီတို့ အလိုအရ ဂျိန်းဝါဒသည် ဗုဒ္ဓဝါဒမတိုင်မီကတည်းက ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ဝါဒဖြစ်၍ ဂျိန်းဘုရားများ အများအပြားပင် ရှိခဲ့သည်။ ဂျိန်းဂိုဏ်း၌ ဂိုဏ်းဆရာ ပေါင်း ၂၄ ဦးရှိ၍ ပထမပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရသဘဒေဝ^၁ ဖြစ်၍ နောက်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဗုဒ္ဓနှင့် စင်ပြိုင်ရှိခဲ့သူ မဟာဝီရ^၂ ပင်ဖြစ်သည်။

ဂျိန်းဝါဒသည် အခြားသော အိန္ဒိယ ဒဿန ဂိုဏ်းများ ကဲ့သို့ “လောကကြီးကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဖန်တီးပေးသော ပထမအကြောင်း တရား” (ဝါ) ထာဝရဘုရား (သို့မဟုတ်) ဗြဟ္မာသည်ရှိသည်”ဟု လက် မခံချေ။ လောကကြီးဖြစ်ပေါ် လာအောင် အကြောင်းပြု ပေးသော ဖန်ဆင်း စီစဉ်ပေးသော ထာဝရဘုရား (သို့မဟုတ်) ဗြဟ္မာကို လက်ခံယုံ

၁ Chandogya
* Radhakrishnan, and Moore., op. cit., p. 77
** Paul, Deussen, “The Philosophy of the Upanishads” p.257
*** Jainism သည် Jina ဟူသော စကားအပေါ် အခြေခံ၍ ခေါ်ဝေါ် လာခြင်းဖြစ်သည်။ Jina ဟူသော စကားမှာ ‘အောင်နိုင်သူ’ ဟု ဆိုလိုသည်။
၂ Rsabhadeva
၄ first cause

ကြည်ကြသောသူတို့အား ဂျိန်းဝါဒီတို့က “ပထမအကြောင်းတရားတည်း ဟူသော ထိုထာဝရဘုရား (ဝါ) ထိုဗြဟ္မာကိုတော့ မည်သူက ပြုလုပ် သနည်း။ လောကကြီးကို ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းပေးသောသူသည် မိမိအား ပြုလုပ် ဖန်ဆင်းပေးသောသူမရှိဘဲနှင့် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်လာသနည်း” *သည်ဖြင့် မေးတတ်ကြသည်။

ထာဝရဘုရား (ဝါ) ဗြဟ္မာကိုလက်ခံကြသော အိန္ဒိယဒဿန ပညာ ရှင်များအနေနှင့် ထိုထာဝရဘုရား (ဝါ) ဗြဟ္မာကို အကြောင်းမရှိသော အကြောင်းတရားအဖြစ် လက်ခံကြ၍ ထိုထာဝရ ဘုရား၊ ထိုဗြဟ္မာကို မည်သူကမျှ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်းမရှိဟု ယူဆကြသည်။

“နောင်အခါတွင် ဂျိန်းဝါဒ၌ ဂိုဏ်းခွဲနှစ်ခုရှိလာခဲ့သည်။ တစ်ဂိုဏ်း မှာ သွေတန်ဘရဂိုဏ်း^၁ ဖြစ်၍ ကျန်တစ်ဂိုဏ်းမှာ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်း^၂ ဖြစ် သည်။ ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းသည် သာမညအချက်အလက်အယူအဆများ၌သာ ခြားနားကြ၍ ဂျိန်းဝါဒဆိုင်ရာ အခြေခံဒဿန အယူအဆတို့၌မူ အများ အားဖြင့် လက်ခံပုံချင်း တူညီကြသည်။ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်းသည် အကျင့်ပိုင်း တွင် ပိုမိုတင်းကျပ် ပြင်းထန်၍ သွေတန်ဘရဂိုဏ်းကမူ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်း လောက် တင်းကျပ်ပြင်းထန်မှုမရှိချေ။ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်းအလိုအရ တရား အားထုတ်ကျင့်ဆောင်သူသည် ပိုင်ဆိုင်မှုအားလုံးကို ပယ်စွန့်ရမည်။ ကိုယ်၌ အဝတ်အရုံကိုပင်မဝတ်မဆင်ရ။ ချွတ်ခွာပယ်စွန့်ရမည်။ ဝတ်လစ်စလစ်နေ၍ ကျင့်ဆောင် အားထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ သွေတန်ဘရဂိုဏ်းကမူ ထိုမျှ လောက် မတင်းကျပ်ဘဲ တရားအားထုတ်ကျင့်ဆောင်သူသည် အဝတ်ဖြူကို ဝတ်ဆင်သင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်းအလိုအရ တရားအားထုတ် သူသည် အမှန်သစ္စာကို သိမြင်ပေါက်မြောက်သူဖြစ်သွားပါက အစားအစာ မလိုတော့။ အစာကိုပင် မစားတော့ဟု ယူဆ၏။ ထို့ပြင် မိန်းမများသည် (ယောက်ျားဘဝကို မရမချင်း) အမှန်သစ္စာကို မသိမြင်နိုင်။ လွတ်မြောက် ရေးတရားကို မရနိုင်ဟု ယူဆသည်။ သွေတန်ဂိုဏ်းကမူ အထက်ပါ ဒီဂန်ဘရဂိုဏ်း၏ အယူအဆများကို လက်မခံချေ။”*

* S., Prabhavananda, op. cit., p. 167
၁ Svetambaras
၂ Digambaras
** Chatterjee & Datta, Introduction to Indian Philosophy p.74

အရ ပဓာနကျသော ကံ(ဂ)မျိုးရှိ၍ ယင်းတို့မှာ (၁)အသိဉာဏ်ကို တားဆီးသောကံ၊ (၂) အာရုံသိအမျိုးမျိုးကို တားဆီးသောကံ၊ (၃) တွေဝေမှုမောဟကိုဖြစ်စေသောကံ၊ (၄) သုခ၊ ဒုက္ခစသည့် ခံစားမှုဝေဒနာတို့ကို ဖြစ်စေသောကံ၊ (၅) လှုပ်သဏ္ဍာန်၊ အသွေးအရောင် အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေရန် ဖန်တီးပေးသောကံ၊ (၆) ကောင်းမှုကို မပြုနိုင်အောင်ပိတ်ပင် တားမြစ်သောကံ၊ (၇) သက်ဆိုင်ရာအမျိုးအနွယ်၌ ဖြစ်အောင် ဖန်တီးသောကံ၊ (၈) လူ၏သက်တမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းပေးသောကံ တို့ဖြစ်သည်။ ထိုကံတို့ကို အခြေပြု၍ အတ္တ၌ ကမ္မသရီရဇီ ဟု ခေါ်သော အလွန်သိမ်မွေ့သည့် ရုပ်ခန္ဓာတစ်မျိုးသည်ဖွဲ့စည်းမိသည်။ အတ္တသည် လွတ်မြောက်မှုကို မရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ထိုကမ္မသရီရဟူသော သိမ်မွေ့သည့်ရုပ်နှင့် အစဉ်အမြဲ တွဲစပ်လျက်ရှိသည်။ လူသေသောအခါ ရုပ်ကြမ်းခန္ဓာကိုယ်ကို ချန်ထားခဲ့၍ အတ္တသည် ထိုသရီရရုပ်ကို သယ်ဆောင်ကာ ဘဝသစ်တစ်ခုသို့ (ဝါ) ခန္ဓာသစ်တစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းသွားလေသည်။

ဂျိန်းဝါဒအလိုအရ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဒေါသ၊ မာန တရားများနှင့် အလွဲအမှားတို့၌ မက်မောတွယ်တာမှု စသည့် အစွဲတဏှာ ကိလေသာတရားများသည် အတ္တကို ရုပ်နှင့် ဆက်စပ်မိအောင် (ဝါ) အတ္တ၌ ကမ္မသရီရရုပ်ဖွဲ့စည်းမိအောင် ဖန်တီးသောတရားများဖြစ်သည်။ ဤအစွဲတဏှာ ကိလေသာတရားတို့ အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်ရသနည်းဟု အကြောင်းရှာပါက ယင်းတို့သည် အမှန်ကိုမသိမှု အဝိဇ္ဇာဟူသောအကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ရကြောင်း တွေ့ရသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဂျိန်းဒဿန၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ အဝိဇ္ဇာတရားကို ပယ်ရှားရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအဝိဇ္ဇာတရားကို ဖယ်ရှားရန်မှာ အမှန်ကို သိမှုဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရဖို့လိုသည်။ အမှန်ကိုသိသော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရဖို့အတွက် ကံအနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသူ ဆရာများ (ဂျိန်းမုနိများ) ၏ ဟော

၁	Jnanavaraniya karmas	၂	darsanavaraniya karmas
၃	mohaniya karmas	၄	vedaniya karmas
၅	nama karmas	၆	antaraya karmas
၇	gotra karmas	၈	ayus karmas
၉	karma sarira		

ကြားချက် တရားဓမ္မတို့ကို သေချာကျနစွာ လေ့လာရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မှန်သောအသိဉာဏ် (ဝါ) ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရရှိရေးအတွက် တရားဓမ္မတို့ကို လေ့လာရာ၌ လေ့လာသူတွင် ၁။ မှန်ကန်လေးနက်သော ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရားရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါဖြင့် လေ့လာပါမှ ၂။ မှန်သောအသိဉာဏ် (ဝါ) တရားဓမ္မနှင့် ပတ်သက်သော မှန်သောသဘောတရားအသိကို ရလာမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တရားဓမ္မတို့ကို သဘောတရားအသိအနေဖြင့် မှန်ကန်စွာ နားလည်ရုံမျှဖြင့်ကား မပြီးသေးချေ။ နားလည်လာသော တရားဓမ္မ (ဝါ) သဘောတရားအသိတို့ကို ၃။ လက်တွေ့နှင့် ဆက်စပ်ရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ.... မှန်သော လက်တွေ့အားထုတ်မှုဖြင့် ကိုယ်တိုင်ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြည့်ရမည် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ဂျိန်းဝါဒအလိုအရ ဆိုခဲ့သည့် (၁)မှန်သောယုံကြည်မှု၊ (၂)မှန်သောအသိဉာဏ် (ဝါ) မှန်သောသဘောတရားအသိ၊ (၃) မှန်သော လက်တွေ့ ကျင့်ဆောင်မှုတို့ကို ပေါင်းစည်း၍ အမှန်တရားကို သိမြင်အောင် (ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရအောင်) အားထုတ် ကျင့်ဆောင်သွားရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပေါင်းစည်းအားထုတ်ခြင်းပြုမှသာ လွတ်မြောက်ရေးတရားကို ရမည်ဖြစ်လေသည်။

မှန်သောယုံကြည်မှုဟူသည် သစ္စာတရားနှင့် ပတ်သက်၍ ရိရိသေသေ မြတ်မြတ်နိုးနိုးယုံကြည်သော စိတ်ထားပင်ဖြစ်သည်။ ဤယုံကြည်သော စိတ်ထားမျိုးသည် အချို့သောလူများ၌ မွေးကတည်းကပါလာ၍ အချို့၌ ဂျိန်းတရားဓမ္မတို့ကို လေ့လာလိုက်စားရာမှ တဖြည်းဖြည်း ရရှိနိုင်သည်။ မဖောက်မပြန် မယိမ်းမယိုင်တော့သည့် စစ်မှန်ခိုင်မြဲသော ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါမျိုးကိုမူ ထိုအတ္တအား နှောင်ဖွဲ့ပိတ်ပင်ထားသော ကံတရားတို့ အလုံးစုံ ကြေပျက်သွားမှသာ ရနိုင်မည် ဖြစ်လေသည်။

အချို့သော ဂျိန်းဝါဒီ သုတေသီတို့အလိုအရ “ယုံကြည်မှု” ဟူသည် မှာ လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဟောပြော ညွှန်ပြသည့် တရားဓမ္မတို့အပေါ် အကန်းယုံ၊ အရမ်းယုံခြင်းမျိုး မဟုတ်ချေ။ ဆင်ခြင်မှုဖြင့် ဝေဖန်စိစစ်ပြီးမှ ယုံကြည်လာခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်မှုဖြင့် ဝေဖန်စိစစ်လေ ဂျိန်းတရားဓမ္မတို့ကား မှန်သောတရားဓမ္မတို့ ဖြစ်သည်ဟု အသိဉာဏ်တို့က တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာလေ၊ အသိဉာဏ်တို့ တိုးတက်လာလေ၊ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါကလည်း တိုးတက်လာလေ သဘောကို ဆောင်ယူလာမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ အသိဉာဏ်ပြည့်စုံလာခြင်းနှင့်အတူ ယုံကြည်မှုကလည်း စစ်မှန်ခိုင်မြဲလာမည်ဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ယုံကြည်တိုးတက်မှုခိုင်မြဲလာလေအသိဉာဏ်ကလည်း တိုးတက်ခိုင်မြဲလာလေ သဘောကို ဆောင်ယူလာမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်မှန်သော အသိဉာဏ်ကိုလည်း အလုံးစုံသော ကံတရားအနှောင်အဖွဲ့ အပိတ်အပင်၊ အတားအဆီးတို့ကို ပယ်ရှားချေဖျက်ပြီးကာမှ ရနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရရှိရန်အတွက် အသစ်အသစ်သော ကံတရားတို့ အတ္တ၌ ဝင်ရောက်ဖွဲ့စည်းခွင့်မရအောင် ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းရမည်။ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးသော ကံဟောင်းတို့ကိုလည်း ကြေပျက်သွားအောင် ချေဖျက်ရမည်။ ထိုသို့ ကံသစ်တို့မဖြစ်အောင် ပိတ်ဆို့စောင့်စည်း၍ ကံဟောင်းတို့ကို ချေဖျက်ရန်အတွက် မှန်သော လက်တွေ့ အားထုတ်ကျင့်ဆောင်မှုသည် လိုအပ်လေသည်။ လက်တွေ့ ကျင့်ဆောင်အားထုတ်ရာ၌ အရေးကြီးသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်းရှိ၍ တစ်ပိုင်းမှာ ကံတရားအသစ်များ အတ္တအတွင်းသို့ ထပ်မံစီးဝင်ဖွဲ့စည်းခြင်း မဖြစ်စေရန် စောင့်စည်းခြင်း (ဝါ) ချုပ်တည်းခြင်းနှင့် ကျန်တစ်ပိုင်းမှာ ကံဟောင်းတို့ကို ကြေပျက်သွားစေရန် ချေဖျက်ခြင်းတို့ဖြစ်၏။

ကံတရားအသစ်များ အတ္တအတွင်းသို့ ထပ်မံစီးဝင်ဖွဲ့စည်းခြင်းမဖြစ်စေရန်အတွက် (၅) ပါးသော စောင့်စည်းခြင်း* ကို စောင့်စည်းကျင့်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ (၅) ပါးသော စောင့်စည်းခြင်းဟူသည်မှာ

- (၁) အသက်ဟူသမျှကို မသတ်ဖြတ်၊ မညှဉ်းဆဲမိရန်စောင့်စည်းခြင်း၊ (အသက်ဟူသမျှကို သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ ရှောင်ကြည်ခြင်း)

ဂျိန်းဝါဒီတို့က....လောက၌ လှုပ်ရှားနိုင်သော သက်ရှိများ ရှိသကဲ့သို့ မလှုပ်ရှားနိုင်သော သက်ရှိများလည်းရှိသည်။ လူသတ္တဝါ၊ တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါများသည် လှုပ်ရှား နိုင်သော သက်ရှိများဖြစ်၍ တစ်နေရာ တည်း၌သာ ပေါက်ရောက်ကြီးရင့်ကြသော သစ်ပင်အစရှိသော သက်ရှိ

* ဂျိန်းဝါဒီသုတေသီတို့ကထို (၅) ပါးသော စောင့်စည်းခြင်းအပြင် အခြားသော စောင့်စည်းခြင်းများကို ဖော်ပြကြသည်။ သို့ရာတွင်ဂျိန်းဝါဒီအများစုက ထို (၅) ပါးသော စောင့်စည်းခြင်းသည်သာ ပဓာနလုပ်ငန်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

၁ ahimsa

များမှာမူ မသွားလာ မလှုပ်ရှားနိုင်သော သက်ရှိများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသက်ရှိဟူသမျှကို သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲ ဖျက်ဆီးခြင်း မပြုမိအောင် စောင့်စည်းရမည်ဖြစ်သည်။ အချို့က ရေ မြေ လေ မီး အစရှိသည့် ရုပ်ဝတ္ထုဟူသမျှတို့၌လည်း အသက်ဇီဝရှိသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ဤအယူအဆများကို ထိုခေတ် လူအများစုက လက်ခံယုံကြည်ခဲ့ဟန် ရှိသည်။ ဂေါတမဗုဒ္ဓသည် လူအများစု လက်ခံနေသော ထိုခေတ် အယူအဆများကို လက်မခံသော်လည်း ထိုအယူအဆတို့ကို ရုတ်တရက် ဆန့်ကျင်လိုက်ပါက မိမိရဟန်းတော်များအပေါ် လူအများစုက အကြည်အညိုကင်းမဲ့နိုင်သောကြောင့် ရဟန်းတော်များအား သစ်ပင်ခုတ်ခြင်း၊ မြေကြီးကို တူးဆွခြင်းများ မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ခြင်းများ ပြုခဲ့သည်ကို တွေ့ရ၏။

အသက်ရှိသည်ဟု မိမိတို့ယူဆသော သတ္တဝါ အရာဝတ္ထုတို့ကို သတ်ဖြတ်မှု၊ ညှဉ်းဆဲမှု၊ ဖျက်ဆီးမှုမပြုရန် စောင့်စည်းကြသော ဂျိန်းဝါဒီ သူတော်စင်ဆိုသူများသည် အသက်ရှူရာ၌ လေထဲတွင် ပျံ့လွင့်နေသော သက်ရှိတို့ နှာခေါင်းတွင်းသို့ပါလာကာ သေကြေပျက်စီးကြမည် စိုးသောကြောင့် မိမိတို့နှာခေါင်းများကို အဝတ်ပါးများဖြင့် ပိတ်၍ပင် အသက်ရှူကြသည်။ ရေ၌ အသက်ဇီဝရှိသည်ဟု ယူဆသောကြောင့်လည်း ဂျိန်းဝါဒီ သူတော်စင်များသည် ရေနှေးကိုရမှသာ သောက်သုံးကြသည်။ ရေချိုးပါက ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်၌ရှိသော သက်ရှိတို့သေကြေကုန်မည်စိုးသောကြောင့် ရေမချိုးဘဲလည်း နေတတ်ကြသည်။ ဂျိန်းသူတော်စင်များသည် ညအိပ်သည့်အခါ ခြေနှစ်ချောင်းကို အပေါ်သို့ထောင်ကာ အိပ်တတ်ကြသည်။ ထိုသို့ ခြေနှစ်ချောင်း ထောင်ထားခြင်းသည် အခြားသက်ရှိများ အိပ်ဖို့၊ နေဖို့အတွက် နေရာပေးထားခြင်းသဘောဖြစ်သည်။ ထိုသို့ နေရာပေးခြင်းဖြင့် အခြားသူတို့အား ထောက်ထားညွှာတာခြင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဂျိန်းသူတော်စင်များသည် သူတစ်ပါး၏ အသက်နှင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို မထိပါးအောင် စောင့်စည်းရုံမျှမက အခြားသူတစ်ပါးနှင့် အတွေးအခေါ်တို့ကိုပင် (တစ်ဖက်သို့ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်သွားမည် စိုးသောကြောင့်) ဆန့်ကျင်မှု၊ ဝေဖန်မှုမပြုရန် စောင့်စည်းကြ၏။

ဂျိန်းဝါဒီသူတော်စင်သည် သတ္တဝါတို့ကို သတ်လိုသော၊ ဖျက်ဆီးလိုသော နှစ်နာထိခိုက်စေလိုသော အတွေးမျိုးကိုပင် မတွေးမိအောင်

စောင့်စည်းနိုင်ရမည်။ သက်ရှိတို့ကို သတ်ဖြတ်ရန်၊ ဖျက်ဆီးရန် နှုတ်ဖြင့် တစ်ပါးသူအား တိုက်တွန်းအားပေးခြင်း မပြုမိအောင်လည်း စောင့်စည်း နိုင်ရမည်။

(၂) မမှန်သောစကားကို မပြောဆိုမိရန် စောင့်စည်းခြင်း^၁
(မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)

ဂျိန်းဝါဒီသည် မမှန်သောစကားကို မပြောမိအောင် အစွမ်းကုန် စောင့်စည်း၍ မှန်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုနိုင်အောင် ကျင့်ဆောင်ရ မည်ဖြစ်သည်။ “မှန်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုရမည်” ဟု ဆိုရာ၌ မှန်ရုံမျှ မက ကောင်းသောစကားလည်း ဖြစ်ရမည်။ သို့ရာတွင် တစ်ဖက်သား နား ခံသာသော၊ သာယာပြေပြစ်သော စကားကိုမူ လောဘ၊ ဒေါသတရား တို့နှင့် တကွ အကြောက်တရားများကိုပါ အကုန်အစင် ဖယ်ရှားပြီးသူ ဖြစ်မှသာ ပြောဆိုနိုင်မည် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

(၃) သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို မခိုးယူမိအောင် စောင့်စည်းခြင်း^၂
(သူတစ်ပါးပစ္စည်း ခိုးယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)

ဂျိန်းဝါဒီတို့အလိုအရ ပစ္စည်းဥစ္စာဆိုသည်မှာ လူတစ်ဦး၏ ပြင်ပ အသက်ပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူသည် ထိုပြင်ပ ပစ္စည်း တို့အပေါ် မှီ၍သာ အသက်ရှင်ကြရသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လူတစ်ဦး၏ အသက်ရှင်ရာ (ဝါ) ဘဝရပ်တည်ရာ ပစ္စည်းဥစ္စာကို လုယက် ခြင်း၊ ခိုးယူခြင်းသည် ထိုလူ၏ အသက်ကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်းပင် ဖြစ် သည်။ ထိုလူ၏ အသက်ကို သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတစ်ပါး၏ပစ္စည်းကို မယူမိရန် အစွမ်းကုန် စောင့်စည်းရမည် ဖြစ်သည်။ တစ်ပါးသောသူ၏ ပစ္စည်းကိုယူခြင်းသည် ထိုတစ်ပါးသောသူ၏ အသက်ကို ယူခြင်း။ ဖျက်ဆီးပစ်ခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့် ဤတတိယစောင့်စည်း မှုသည် ပထမစောင့်စည်းမှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိလေသည်။

(၄) ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း၊ ကာမဂုဏ် ကျူးလွန်ခြင်းများ မဖြစ် အောင် စောင့်စည်းခြင်း^၃
(အဗြဟ္မစရိယကျင့်သုံးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)

၁ satyam ၂ asteyam ၃ brahmacary am
(ပစ္စုပုဒ်)

ဂျိန်းဝါဒီတို့အလိုအရ ကာမဂုဏ်ခံစားမှုမဖြစ်အောင် စောင့်စည်း ရာ၌ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကာမဂုဏ် မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းရုံမျှမက စိတ်၌ ထိုကာမဂုဏ်အာရုံနှင့် ပတ်သက်သော အတွေးအကြံ မဖြစ်ပေါ်ရ အောင်ပင် စောင့်စည်းရမည်။ ထို့ပြင် ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ် ရမည်ဟုဆိုရာ၌ အိမ်ထောင်မပြုဘဲ အဗြဟ္မစရိယ ကျင့်သုံးစောင့်စည်းနေရုံ သက်သက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်ဘဲ အခြား အခြားသော အမျိုးမျိုး သော ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း၊ လိုက်စားကျူးလွန် ဖောက်ပြန်ခြင်းတို့ကိုပါ မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းရမည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကာမဂုဏ်နှင့် ပတ် သက်၍ ပြောဆိုမှု၊ လှုံ့ဆော်မှု၊ တိုက်တွန်းမှု မပြုမိရန်လည်း စောင့်စည်း ရမည်ဖြစ်သည်။ နောင်တမလွန် သုဂတိဘဝတို့၌ ကာမဂုဏ် အာရုံတို့ကို ခံစားရလိမ့်မည်ဟူသော မျှော်လင့်တောင့်တမှုကိုပါ မဖြစ်အောင် စောင့် စည်းရမည် ဖြစ်လေသည်။

(၅) အစွဲတဏှာကိလေသာဟူသမျှတို့ မဖြစ်ပေါ်အောင် စောင့် စည်းခြင်း^၄
(အစွဲတဏှာတည်းဟူသော ကပ်ငြိတပ်မက်မှု ဖြစ်ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)

မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ် တည်းဟူသော အာရုံခံ ဒွာရ တို့၌ လာရောက်ထိတွေ့နိုင်သော အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ အထိ စသည့် အာရုံတို့ကို မစွဲလမ်း၊ မတပ်မက် မကပ်ငြိမတောင့်တမိအောင် စောင့်စည်းအားထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ စင်စစ် အာရုံတို့ကို စွဲလမ်းတပ်မက် ကပ်ငြိခြင်းများသည် လူနှင့် လူ့လောကအား နှောင်ဖွဲ့စေသော တရား များဖြစ်သည်။ လွတ်မြောက်မှုမရနိုင်အောင် နှောင်ဖွဲ့ထားသော တရားများ ဖြစ်သည်။ ထိုတရားတို့ကြောင့်ပင် အတ္တ၌ ကံတရားတို့ ဖွဲ့စည်း၍ အတော မသတ်သောဘဝသစ်-ခန္ဓာသစ်တို့သို့ပြောင်းရွှေ့ကာ သံသရာကိုကျင်လည် နေရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘဝနှောင်ကြိုးတို့ကို ဖြစ်စေသော ထိုစွဲလမ်း တပ်မက်မှု-ကိလေသာတို့ မဖြစ်ပေါ်အောင် မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း စသည်တို့ကို စောင့်စည်းချုပ်တည်းရမည် ဖြစ်သည်။

၁ aparigraha
(ပစ္စုပုဒ်)

လွတ်မြောက်ရေးကိုလိုလားသော ဂျိန်းဝါဒီသူတော်စင်ဆိုသူများသည် ထိုအစွဲတဏှာကိလေသာတို့ကို အသစ်မဖြစ်ပေါ်စေရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားအားထုတ်ကြသည်။ ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အစွဲတဏှာတို့ဖြင့် ရုပ်အာရုံတို့ကို တပ်မက်စွဲလမ်း တောင့်တမှုဖြစ်သည့်အခါ အတ္တ၌ သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်တရားတို့ ဝင်ရောက်၍ ကံများအဖြစ် ဖွဲ့စည်းလာသည်။ ထိုကံတို့က အတ္တအား-အမှန်ကို မသိမြင်အောင် နှောင်ဖွဲ့ပိတ်ဖုံးသည်။ ထိုကံတို့၏ နှောင်ဖွဲ့ပိတ်ဖုံးခံရမှုကြောင့် (ဝါ) ကမ္မရုပ်တို့၏ ရောယှက်ပတ်သက်ခံရမှုကြောင့် အတ္တသည် မိမိ၌ရှိသော ပင်ကိုအစွမ်းသတ္တိများ မပေါ်လွင်နိုင်ဘဲ ဖြစ်နေရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂျိန်းဝါဒီသူတော်စင်ဆိုသူများသည် အတ္တ၌ ကမ္မရုပ်တရားတို့ ဝင်ရောက်ရောယှက်နှောင်ဖွဲ့ခြင်း မဖြစ်ရန်အတွက် ပြင်းထန်စွာ စောင့်စည်းပိတ်ဆို့ကြ၏။

ဂျိန်းဝါဒီများသည် ကံဟောင်းတို့ကို ကျေပျက်သွားစေရန် အားထုတ်သောအပိုင်း၌ လွန်စွာပြင်းထန်ကြသည်။ အတ္တ၌ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ဖြစ်သော ကံတရားကို (ဝါ) ကံဟောင်းတို့ ကျေပျက်သွားစေရန် အတွက် အတ္တကိလမထဟု ခေါ်သော ပြင်းထန်စွာ ဆင်းရဲဒုက္ခခံသော အကျင့်များကိုကျင့်ကြသည်။ ဆူးပေါ်၌ အိပ်ခြင်းများ၊ ပူပြင်းသော နွေနေ့လယ်ခင်းများ၌ မီးလှုံခြင်းများ၊ အလွန်အေးချမ်းသောအချိန်၌ ရေချိုး၊ ရေငုပ်ခြင်းများ အစရှိသည့် ဒုက္ခခံသောအကျင့်များ (မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ညှဉ်းဆဲသော ကျင့်စဉ်များ) ကို ကျင့်ကြံကြသည်။

ဂျိန်းဝါဒီတို့ကဆင်းရဲခံခြင်း၊ ဒုက္ခခံခြင်းသည် သက်ရောက်အကျိုးပေးလာမည့် “ကံအကျိုးပေးတို့ကို” ခံလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ များများ ဒုက္ခခံခြင်းသည် နောင်တွင် သက်ရောက်လာမည့် ကံအကျိုးပေးတို့ကို များများခံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဒုက္ခဆင်းရဲတို့ကို များများခံလေလေ သက်ရောက်စရာရှိသော ကံအကျိုးပေးတို့ သက်ရောက်အကျိုးပေးခြင်းဖြင့် ကုန်ခန်း သွားလေလေဖြစ်မည်။ အဆုံး၌.... သက်ရောက်အကျိုးပေးစရာကံတို့ ကုန်ခန်းသွားပါက အတ္တသည် ကံတို့မှ စင်ကြယ်သွားမည်။ ကံတို့နှင့် ရောယှက်စရာမရှိဖြစ်သွားမည်။ ကံတို့၏ ကန့်သတ်နှောင်ဖွဲ့မှုမှ လွတ်သွားမည်။ ကံတို့ကြောင့် ဘဝသံသရာကျင်လည်ရသော အဖြစ်မှ အတ္တသည် လွတ်သွားမည်။ ထိုသို့ လွတ်သွားပါက အတ္တသည် ထာဝရလွတ်မြောက်မှုကို ရမည်ဟု ဂျိန်းဝါဒီတို့က ယုံကြည်လျက်ရှိကြသည်။

အထက်ပါ ယုံကြည်ချက်ဖြင့် ဂျိန်းဝါဒီတို့သည် ... အသစ်အသစ်သော ကံတို့ကို မပြုမိအောင်လည်း စောင့်စည်းကြသည်။ ပြုခဲ့ပြီး ကံဟောင်းတို့ကို (အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မိမိကိုယ်ကို ညှဉ်းဆဲကာ ဒုက္ခဆင်းရဲခံပစ်ခြင်းဖြင့်) ကျေပျက် ကုန်ခန်းသွားအောင်လည်း အပြင်းအထန် အားထုတ်ကြသည်။ ဤသို့လျှင်.... ကံဟောင်းတို့ကို ကုန်ခန်းစေ၍ ကံသစ်တို့လည်း မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းချုပ်တည်းခြင်းပြုပါက အတ္တသည် အနှောင်အဖွဲ့ အပိတ်အပင် အကန့်အသတ်ဟူသမျှတို့မှ လွတ်သွားမည်။ စင်ကြယ်သွားမည်။ ထိုအခါ စစ်မှန်သော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အဟောင်းအသစ် ကံတရားများ (ဝါ) ကမ္မရုပ် (ဝါ) တဏှာ ကိလေသာနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့မှ ကင်းလွတ်၍ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ကို ရလာသော အတ္တသည် လွတ်မြောက်မှုကိုရသော အတ္တပင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အတ္တ၏ လွတ်မြောက်မှုကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “အရဟတ်” ဟု ခေါ်သည်။ အရဟတ် ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် လွတ်မြောက်သွားခြင်းကိုပင် ဇီဝမုတ္တိ^၂ ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ ထာဝရလွတ်မြောက်ခြင်းကိုမူ ကို အရဟတ်ပုဂ္ဂိုလ် သေလွန်ပြီးနောက်မှ ရရှိနိုင်သည်။ ထာဝရလွတ်မြောက်သွားသော အတ္တသည် သိဒ္ဓဘုံသို့ ရောက်ရှိသွားပြီးနောက် ထာဝရတည်မြဲသွားသည်။ ထိုသိဒ္ဓဘုံ၌ လွတ်မြောက်ပြီးသော အခြားအတ္တများသည်လည်း တန်းစီ၍ တည်နေကြသည်ဟု ယုံကြည်ကြ၏။

ဂျိန်းဝါဒီအလိုအရ သိဒ္ဓဘုံသို့ ထာဝရမြဲသော အတ္တအဖြစ်ရောက်ရှိသွားခြင်းသည် အဆုံးစွန်သော ပန်းတိုင် (ဝါ) နိဗ္ဗာန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသိဒ္ဓဘုံသို့ ရောက်ရှိသွားသော အတ္တသည် ရုပ်သဘောဟူသမျှမှ ကင်းလွတ်သွားပြီဖြစ်ရကား သံသရာ၌ကျင်လည်မှု လုံးဝမရှိဘဲ ထာဝရတည်မြဲသွားတော့သည်။ ထိုသို့ လွတ်မြောက်သွားသော အတ္တ၏ ထာဝရတည်မြဲမှုကို ရခြင်းသည် သံသရာ၌ ဆောက်တည်ရာကို ရခြင်းဖြစ်ပြီဟု ဂျိန်းဝါဒီတို့က ထင်မှတ်နေဟန်ရှိ၏။

စင်စစ် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် “အတ္တသည် ထာဝရခိုင်မြဲသည်” ဟု သော အယူအဆကို စွဲလမ်းလွန်းနေသောကြောင့် လောက၌ မြဲသော ခိုင်သော ထာဝရ တည်နေနိုင်သော အရာဟူ၍ တစ်ခုမျှ မရှိကြောင်းကိုလည်း

၁ arahat ၂ jiva mukti